

รายงานการวิจัย

ข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัย : บทบาทในการปรับตัวเข้าสู่
เศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี

Taboos Relating to Public Health : Their Impacts on the People
of Ubon Ratchathani Province in the New Socio – Economic Society

เหنمวรรรณ เหنمระนัก

สุวนานา อินทร์คำน้อย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2544

ISBN 974-609-304-5

รายงานการวิจัย

ข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัย : บทบาทในการปรับตัวเข้าสู่
เศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี

Taboos Relating to Public Health : Their Impacts on the People
of Ubon Ratchathani Province in the New Socio – Economic Society

เหมววรรณ เหมะนัค¹
สุมนา อินทร์คำน้อย²

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2544

ISBN 974-609-304-5

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยของอบคุณพัฒนาการ ปลัดสำนักฯ และเจ้าหน้าที่ปกครองอีสาน
โขงเจียม และอีสานตอนนี้ยืน จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการวิจัย
ของคุณผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านปะอ่า โนนใหญ่ โส浪 จันตาและเวนบึก
ที่ได้ให้ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านพร้อมทั้งอ่านรายความละเอียดในการเก็บข้อมูลและเอื้อเฟื้อ
ที่พากเพกผู้ช่วยนักวิจัย ของคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์ด้วยความเต็มใจและให้
ข้อมูลความเป็นจริงและที่จะขาดเสียไม่ได้คือของอบคุณมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่ได้
ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาบทบาทของข้อห้ามที่มีต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในสมัยปัจจุบัน 2) ศึกษาแนวความคิดความเชื่อที่อาจเปลี่ยนแปลงไปของประชาชน 3) ศึกษาลักษณะภูมิปัญญาที่ประชาชนได้รับทราบไว้และบังปฏิบัติอยู่ 4) ศึกษาสาเหตุที่ทำให้วิธีคิดในเรื่องข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป โดยการสัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ถูลา เมນร ส่วนและบูรุ จำนวน 10 คน จาก 5 หมู่บ้าน ในอำเภอเมือง อําเภอโขงเจียม และอําเภอน้ำดิน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับความรู้เกี่ยวกับกระถางพ่อแม่ญี่ปุ่นตาม กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ปฏิบัติตามกระถางที่สุด กลุ่มชาติพันธุ์บูรุไม่ปฏิบัติตามกระถางมากที่สุด เพราะไม่เคยได้ยิน และไม่ถือ ทุกกลุ่มชาติพันธุ์เชื่ออยู่ไฟหลังกลอด โดยมีพืชกรรมการอยู่ไฟที่คล้ายกันและเกบผิดกรรม ซึ่งเป็นการผิดเรื่องอาหาร ข้อคล้ายที่เรื่องเป็นข้อคล้ายเกี่ยวกับกระถางอาหารการกิน ระหว่างเป็นแม่ลูกก่อน การรักษาพยาบาลคนเองเมื่อเจ็บป่วยในอดีตจะรักษาแบบแพทย์พื้นบ้านแต่ปัจจุบันจะรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับกระถางการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันนั้นพบว่า ในอดีตทุกกลุ่มชาติพันธุ์จะเชื่อและปฏิบัติตามกระถางแต่ในปัจจุบันยังเชื่ออยู่แต่ไม่ปฏิบัติตามและไม่เคร่งครัด การเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันเพราะสะดวกและอาการเจ็บป่วยหายเร็ว อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามกระถางนี้ข้อศึกษา ทำให้ร่างกายแข็งแรง ข้อเสียคือ ถ้าทำผิดกระถางจะส่งผลต่อการเจ็บป่วย ส่วนการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันนี้ข้อศึกษา สะดวกต่อการไปรักษาและการเจ็บป่วยหายเร็ว ข้อเสียคือ เจ้าหน้าที่พูดไม่流利 และถ้ารักษาแพ้งกว่าการรักษาแบบแพทย์พื้นบ้าน สำหรับการคุ้มครองสุขภาพคนเองในปัจจุบันนี้ ทุกกลุ่มชาติพันธุ์จะปฏิบัติตามทั้งกระถางและแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งเป็นการปรับตัวทางด้านสุขภาพอนามัยให้เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน

Abstract

This research aimed at the following 1) to study the role of taboos (*kalam*) that affect to the way of life of the people at present, 2) to study concepts, beliefs which may be changed by the people, 3) to study the features of local wishdoms that people select and still practice 4) to study the factors effecting the change of the taboos relating to the public health. This study used the interview guideline to interview 10 people served as the informants from Tai-Lao, Kula, Khmer, Suay and Bru ethnic groups in 5 villages from 3 districts, Ubon Ratchathani Province. The results of the study showed that each ethnic groups learned about taboos from their ancestors. The Tai-Lao was the strictest whereas the Bru was the strictless because they never heard before and they did not concern. All of them had a traditional treatment after they delivered their baby (*Yoo-Fai*). They had the similar treatment. However, they did not follow the taboos after they delivered their baby. The Taboos that they believed in was food for the mother. In the past, they had folk medicine treatment but now they had modern medicine treatment. It also found that all of them still believed in taboos but were not strict. Modern medicine was convenient and their sickness recovered quickly. Moreover, taboos treatment and modern medicine treatment had strengths and weaknesses. The strength of taboos treatment was they would have a good health if they followed the taboos. The weakness was if they did not follow the taboos, they would not have a good health. The strengths of modern medicine treatment were it was convenient for them to go to see the doctor and they would recovered faster from the sickness. The weaknesses were the officers did not speak politely to patients and the expense was more expensive than folk medicine treatment. For their health care, they followed taboos and modern medicine. These were the adjustment to the new socio-economic society.

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของการศึกษาวิจัย	2
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย	3
 บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	 4
คดีชนกับการพัฒนา	5
แผนแม่บทกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาภูมิปัญญาไทย	8
ศาสตร์และศิลป์ในการรักษาโรค	8
ลักษณะของการแพทย์พื้นบ้าน	9
สภาพทั่วไปของการแพทย์พื้นบ้านอีสาน	11
แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการแพทย์พื้นบ้าน	11
คลาส : ความเชื่อที่ยังคงเหลืออยู่	13
อาหารคล้ำ : ความเชื่อของคนอีสาน	14
ร่องรอยประเพณีของชาวไทยอีสาน	15
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคลาส	15
ประเภทของคลาส	16
คลาสกับวิถีชีวิต	17
ผลของคลาส	18
ความเชื่อและข้อห้ามเกี่ยวกับโรคประเภทต่าง ๆ	18
ข้อห้ามเกี่ยวกับโรคประเภทต่าง ๆ	21
ความเชื่อเกี่ยวกับอาการของโรคที่ไม่ควรซื้อบาภินเอง	21
ข้อห้ามเกี่ยวกับหญิงมีครรภ์	21
ข้อห้ามเกี่ยวกับขนธรรมเนียม ประเพณีของหญิงตั้งครรภ์	21
ข้อห้ามเกี่ยวกับอาหารการกินของหญิงมีครรภ์	23
ข้อห้ามเกี่ยวกับการปฏิบัติดนของหญิงมีครรภ์	23
ข้อห้ามเกี่ยวกับอาหารและการปฏิบัติของแม่ลูกอ่อน	24
อาหารประเภทเนื้อสัตว์ของแม่ลูกอ่อน	25

	หน้า
ข้อห้ามเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตัวของแม่ลูกอ่อน	26
ข้อห้ามเกี่ยวกับเด็กแรก	27
ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารของเด็กแรกและวัยก่อนเรียน	28
การเลี้ยงดูเด็กและการบริโภคอาหารของเด็ก	28
ข้อห้ามเกี่ยวกับการกินอาหารของเด็กโดยทั่วไปและเด็กในภาวะเจ็บป่วย	29
ความเชื่อและข้อห้ามเกี่ยวกับคนทั่วไป	29
ความเชื่อเรื่องการป่วยและการฝ่าไฟ	30
ข้อห้ามเกี่ยวกับคนเป็นไฟ	30
ข้อห้ามเกี่ยวกับข้อปฏิบัติและอาหารของผู้ป่วยโรคต่างๆ	30
 บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	 32
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี	32
พื้นที่	35
บ้านปะอوا อําเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	35
บ้านโนนใหญ่ อําเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี	37
บ้านโวง อําเภอน้ำขึ้น จังหวัดอุบลราชธานี	38
บ้านจันลา อําเภอน้ำขึ้น จังหวัดอุบลราชธานี	38
บ้านท่าลัง อําเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	39
กลุ่มตัวอย่าง	41
การดำเนินการวิจัย	41
 บทที่ 4 ผลการวิจัย	 43
1. ความรู้เกี่ยวกับคลำ	53
1.1 แหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับคลำ	53
1.2 ข้อคลำและการปฏิบัติ	54
ตารางสรุปเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับคลำของ กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดอุบลราชธานี	55
ข้อคลำที่ไม่ปฏิบัติและเหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ	76
1.2.1 ข้อคลำของหญิงมีครรภ์	76
1.2.2 ข้อคลำของหญิงกำลังอยู่ไฟ	79
1.2.3 ข้อคลำของหญิงแม่ลูกอ่อน	82

	หน้า
1.2.4 ข้อคําถ้าผู้ป่วยโรคต่าง ๆ	86
1.2.5 ข้อคําถ้าเกี่ยวกับเด็ก	91
1.2.6 ข้อคําถ้าที่เป็นข้อห้ามทั่วไป	94
2. พิธีกรรมการอญ্হไฟ	99
3. การพิคกรรมหรือพิคกระบวนการหรือพิคคลำ	102
4. ข้อคําถ้าที่เชื่อ	104
5. การรักษาพยาบาลคนเองเมื่อเจ็บป่วยในอดีต	105
6. การรักษาพยาบาลคนเองเมื่อเจ็บป่วยในปัจจุบัน	106
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคลำกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน	108
7.1 ความเชื่อเกี่ยวกับคลำที่เกี่ยวกับความเจ็บป่วยในอดีต และปัจจุบัน	109
7.2 ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามคลำที่เกี่ยวกับ การเจ็บป่วยในปัจจุบัน	110
7.3 เหตุผลในการเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน	111
7.4 ข้อคี – ข้อเตือนของการปฏิบัติตามคลำ	112
7.5 ข้อคี – ข้อเตือนของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน	112
7.6 คำใช้จ่ายในการรักษาระหว่างปฏิบัติตามคลำกับการ รักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน	114
7.7 การดูแลสุขภาพในปัจจุบัน	115
 บทที่ 5 บทสรุป	117
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของการศึกษาวิจัย

ไม่มีใครทราบว่าการ ตั้งแต่ครั้งไหนเป็นผู้บัญญัติ “กะล้ำ” หากแต่เป็นเรื่องที่ปฏิบัติสืบ กอดกันมาตั้งแต่โบราณกาล เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้อุบมานไว้ว่า กะล้ำ เกิดจากประสนการณ์สั่งสม ของผู้พันธุ์ที่ได้เรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงแล้วส่งผลร้ายไว้ในอดีต เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น เกิดช้า ๆ และออกช้าให้เชื่อว่า ถึงนั้นไม่ดี ไม่พึงประสงค์ จึงมีการบัญญัติเป็นกฎหมายหรือความเชื่อของชุมชนว่า หากทำสิ่งนั้น ๆ จะกะล้ำ ไม่ดีไม่งามไม่เหมาะสม ผู้ใดละเมิดต้องขอมาลาโทษ

กะล้ำหลายเรื่องยังคงถือกันอยู่ และยังคำรากความหมายและนิยมก่อไว้ในส้านีกชาวอีสาน เป็น ภูมิปัญญาที่ก่อให้เกิดคุณภาพระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม มนุษย์กับสถาบันศาสนา มนุษย์ กับมนุษย์ ช่วยให้ระดับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กันสั่งค่าง ๆ มีความราบรื่นและเป็นปกติสุข แต่ หลายเรื่องก็เป็นเพียงข้อห้าม หรือกำลังถูกออกแบบเปลี่ยนไปตามกาลสมัย

ตัวอย่างกะล้ำที่สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญา “ชาวอีสาน” เช่น

แม่манอย่ากินเทา (แม่ман คือ ผู้หญิงท้อง, เทา คือ สาหร่ายน้ำจืด)

อย่ากินข้าวก่อนพ่อ แม่ ครู อาจารย์

อย่าเอาผ้าซื้นใช้แล้วไปห่อใบลาน

บ่ให้เขี้ยวลงน้ำ

อย่าให้กินของขาฝาก

คนเป็นนาค (แพลง) ห้ามกินปลาร้าดิน

ไทยเสื่องเมื่อกินข้าวน้ำพร้อมกัน — กะล้ำ

กินข้าวก่อนผัวเป็นวัวขาตู้ — กะล้ำ

ย่างเสียงดัง กินข้าวเสียงดัง ฟันไม้มอกไม้กลางคืน — กะล้ำ

ปรีกยาแก้น้ำป่าหมօให้คนໄไขได้ขัน — กะล้ำฯลฯ

กะล้ำมีหลายประเภท เช่น กะล้ำเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี การปฏิบัติระหว่าง พ่อ — เมีย การปฏิบัติตนระหว่างหนุ่มสาว กะล้ำเกี่ยวกับการกินอยู่ การรักษาสุขภาพพลานามัย เป็น ต้น

กะล้ำ เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ใช้ความคุณความประพฤติของลูกหลาน และคนใน สังคม โดยไม่ต้องเสียเวลาซึ่งแข่งแส ██ ดุลด มาตรการเหล่านี้ อาจลบเลือนหายไปบางส่วน

นางส่วนแปรเปลี่ยนไป เนื่องจากการเรียนรู้จากสื่อแขนงต่าง ๆ ของประชาชนมีมากขึ้น ข้อมูลความรู้ใหม่ที่เป็นเหตุเป็นผลมากกว่าอาจลบล้างความเชื่อเดิมที่เคยชัดถือกันมา เมื่อสังคมก้าวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ ทำให้ประชาชนต้องหวนหายศึกษาหาความรู้ สร้างงานสร้างฐานะของตน ไม่มีเวลาพินิจ พิจารณารายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของชีวิต ทำให้ขาดการสืบกทอดสู่คนรุ่นหลัง หรือลดความเคร่งครัดลง ดังนั้นจึงทำให้คล่องแคล่วและเปลี่ยนไป

จะดำเนินส่วนที่บังหลวงให้อาจแสดงให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษได้คัดสรรเลือกไว้ใช้ การคัดสรรเลือกเรื่องใดไว้ให้นั้นมีเหตุผลจากอะไร ทำไมเรื่องนี้หากไป ทำไมเลือกใช้เรื่องนี้หรือ ก็อย่างไร ส่วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถูกกำหนดอยู่ในแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 รู้ได้สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ เห็นความสำคัญและวางแผนนโยบายเร่งด้านนิการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมโลก สุขภาพพลาณามัชของประชาชนในสังคมก็ได้รับการคุ้มครองไว้จากหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขมากขึ้น เพื่อขนรับแผนพัฒนา ในขณะที่หน่วยงานทางด้านสาธารณสุขเร่งดำเนินการพัฒนาด้านสุขภาพพลาณามัชของประชาชน นั้นก็ทำให้น่าคิดว่า คลำ หรือข้อห้ามด้านสุขภาพพลาณามัช ที่ปรากฏในคำอุบายของบรรพบุรุษ ยังคงมีเหลืออยู่หรือไม่ ล้าเหลือจะมีการແປเปลี่ยนอย่างไร และคลำ หรือข้อห้ามด้านสุขภาพพลาณามัช ที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมจะมีบทบาทในແປเปลี่ยนหรือลบต่อการพัฒนาสุขภาพประชาชน

ดังนี้ จึงน่าจะมีการวิจัยเพื่อหาคำตอบเหล่านั้น ผลการวิจัยจะช่วยให้เข้าใจสภาพการดำเนินชีวิตของประชาชน นำภูมิปัญญาที่ช่วยพัฒนา ช่วยสนับสนุน การรักษาสุขภาพอนามัย และอาจทำให้มีแนวทางพัฒนาสุขภาพพลาณามัชของประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาบทบาทของข้อห้ามที่มีต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในสมัยปัจจุบัน
- เพื่อศึกษาแนวความคิดความเชื่อที่อาจเปลี่ยนแปลงไปของประชาชน
- เพื่อศึกษาลักษณะภูมิปัญญาที่ประชาชนได้คัดสรรไว้และซึ่งปฏิบัติอยู่
- เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้วิธีคิดในเรื่องข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน เปลี่ยนแปลงไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ทำให้ทราบบทบาทของข้อห้ามว่ามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในสมัยปัจจุบันว่า มีมากน้อยเพียงใด
- ทำให้ทราบข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัยที่เปลี่ยนแปลงไปของประชาชน
- ทำให้ทราบลักษณะภูมิปัญญาที่ประชาชนได้คัดสรรไว้และซึ่งปฏิบัติอยู่

4. ทำให้ทราบสาเหตุที่ทำให้วิธีคิดในเรื่องข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป
5. ทำให้ได้มีส่วนส่งเสริมวิธีคิดอย่างมีเหตุผลแก่ประชาชน
6. ทำให้ได้ความรู้ที่อาจเป็นประโยชน์ต่องานด้านสาธารณสุข

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาข้อห้ามเฉพาะด้านสุขภาพและอนามัย
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรในเขตจังหวัดอุบลราชธานีเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว กลุ่มชาติพันธุ์กุ�่า กลุ่มชาติพันธุ์เขมร กลุ่มชาติพันธุ์ส่วยและกลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

ข้อห้าม	หมายถึง การปฏิบัติที่ควรทำหรือไม่ควรทำที่ได้รับการสืบทอดมาจากรรพบุรุษหรือคนรุ่นก่อนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและวิถีชีวิตซึ่งตรงกับคำอีสานว่า “จะลำ”
สุขภาพอนามัย	หมายถึง ภาวะสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลปฏิบัติดินเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรค
การปรับตัว	หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติ วิถีชีวิต หรือความเป็นอยู่ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
การแพทย์แผนไทย	หมายถึง วิธีการดูแลรักษาสุขภาพโดยการใช้สมุนไพร การรักษาด้วยยาแผนโบราณ
การแพทย์แผนปัจจุบัน	หมายถึง วิธีการดูแลรักษาสุขภาพโดยการใช้ยาแผนปัจจุบัน การรักษาด้วยยาแผนโบราณ สถานีอนามัย หรือคลินิก.

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. กติชนกับการพัฒนา

Folklore¹ เป็นศิพท์ทางวิชาการ แปลว่า “ความรู้ของปวงชน” ได้รับความนิยมศึกษาอย่างกว้างขวาง จากนักศึกษาและนักค้นคว้าในประเทศทางยุโรป ตั้งแต่ราวปี ก.ศ. 1864 (2389) และเป็นศิพท์ที่เป็นที่ยอมรับจนปัจจุบัน

ในการให้คำนิยามคำว่า Folklore กติชนวิทยาหรือ กติชาวบ้าน มีผู้ให้คำนิยามไว้ หลากหลาย เช่น²

ริชาร์ด เอ วอเตอร์แมน (Richard A. Waterman) ได้นิยามไว้ว่า “กติชาวบ้าน เป็นรูปแบบศิลปะประกอบด้วยเรื่องราวหลายประเภท นิทานประเภทต่างๆ ภัยต กำพังเพย กำกัลต แพลง คาดาอาคน ตลอดจนรูปแบบอื่นๆ ที่ใช้ภาษาพูดเป็นสื่อ หรือเป็นเครื่องถ่ายทอด”

อาชอร์ เทเลอร์ (Archer Taylor) ให้แนวคิดว่า “กติชาวบ้านประกอบด้วยสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับมนธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยไม่ทราบผู้ประดิษฐ์หรือผู้เด่ง”

พระบานุนานราชน (เสธียร โภเศศ) กล่าวว่า “ความจริงถูกถ่ายทอด ภัยต กำกัลต แพลง กติชนเชื่อ การประทุคปฏิบัติของบรรพบุรุษ ซึ่งถ่ายทอดมาถึงถูกหลาน การศึกษาดินแดนชาวบ้านถือได้ว่าเป็นการศึกษาดีด เพื่อปัจจุบันและอนาคตของมวลมนุษยชาติ โดยมุ่งการศึกษาในเรื่อง ภัยต ภัยต ภัยต การประพุตปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับมนธรรมในลั่นนั่นๆ อาจแสดงออกมากในรูปของถ้อยคำ การละเล่น มนธรรมเนียมประเพณี ภัยต งานฝีมือ ศิลปหัตถกรรม และสถาปัตยกรรม

กล่าวกันว่ากติชนชาวบ้านจะมีการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ อาจถ่ายทอดโดยการจดจำ หรือการปฏิบัติ มากกว่าการบันทึก ไม่ปรากฏผู้เด่ง ถ่ายทอดโดยวิธีมุขปากและภัยต ปฏิบัติ เป็นสิ่งที่มีประจำอยู่กับมนุษย์และเป็นสมบัติของสามัญชน ไม่ว่า จะเป็นเพลง นิทาน ภัยต ปริคนา ภัยต เชื่อ ภัยต ของทางไส袖ศาสตร์ ภัยต อื่น ชื่อสถานที่ที่เป็นด้านหน ศิลปะ สถาปัตยกรรม งานฝีมือ ระบบ การละเล่น ละคร ประเพณี การรื่นเริง หรือ การปัจจุบัน จัดว่าเป็นกติชนชาวบ้านทั้งสิ้น ซึ่งจะมีลักษณะของคนเอง

¹ วิสเลิม จอห์น โถมส (William John Thoms) ชาวอังกฤษเป็นผู้เริ่มใช้คำนี้

² ภาสุก นุทธเมธ. กติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. (กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ้อแกรมมี่ จำกัด), 2540 หน้า 2.

ความเชื่อ (Belief) เป็นความรู้สึกของมนุษย์ที่เห็นตรง เห็นดarn พจนานุกรม³ ได้ให้ความหมาย ว่า “เชื่อ” ไว้ดังนี้ ก. เห็นดarn ด้วย มั่นใจ ไว้ใจ ซึ่หรือขางโดยติดก้างไว้ไม่ต้องชำระเงินทันที ความเชื่อ จึงหมายถึง การเห็นดarn ด้วยความมั่นใจ ความไว้วางใจในบุคคล สิ่งต่างๆ การกระทำ อาจเป็นความเชื่อเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เกรื่องรองของลั้ง ใหรากาศตร์ โขคลางฤกษ์ยาม ความฝัน ลักษณะของบุคคล สุขภาพและสวัสดิภาพ⁴

ความเชื่อเหล่านี้นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติและพิธีกรรม เมื่อวิทยาการเจริญมากขึ้น ความเชื่อบางอย่างจางหายไป หมวดไป แต่ความเชื่อที่ยังทำให้เกิดความมั่นใจอยู่อุ่นใจ หรือเกิดความปลดภัยทางกายภาพ ก็ยังคงอยู่

ความเชื่อที่ก่อให้เกิดความปลดภัยทางกายภาพ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องยาลดไข้บ้านหรือยาสมุนไพรหรือยาพื้นบ้าน เป็นศาสตร์ เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ที่เกิดจากการทดลองสังเกตครึ่งแล้ว ครึ่งเล่ากับกันคุณสมบัติของพืชสมุนไพรที่รักษาโรค เมื่อจะไม่มีมาตรฐานความกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์อ้างสมัยปัจจุบัน แต่ก็ได้รับการยอมรับและดื่นดัวมากขึ้น ความเชื่อเกี่ยวกับยาสมุนไพร มีความสัมพันธ์กับความเชื่อในเรื่องของห้าม กีด หรือ กระดิ่ง ผู้ป่วยมักจะได้รับการหักหัวใจคนเด่นกว่า ห้ามกิน ห้ามประพฤติบางสิ่งบางอย่างเพื่อมิให้อาการปวดกลับเรื้อรัง หรือเพื่อมิให้ด้วยยาสมุนไพรอ่อนประสิทธิ์ หรือแม้แต่หมอยาพื้นบ้านก็จะมีข้อห้ามในการประพฤติปฏิบัติในการรักษาอาการของผู้ป่วย ข้อห้ามต่างๆเป็นความเชื่อ ที่สั่งสอนจากการสังเกตและบอกเล่าสืบทอดกันมา ทั้งนี้ก็เพื่อหลีกเลี่ยงการรักษาอาการป่วย เพื่อความปลอดภัยของสุขภาพทางการและทางใจของผู้ป่วย เช่น เวลาป่วยห้ามกินแดงไม้ กลัวหัวร้าว เป็นฝีห้ามกินข้าวเหนียว ไข่ ถ้าถูกก้มมาเขากัด อย่าหลับถ้าหลับจะต้องตาย เป็นต้น

2. แผนแม่บทกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาภูมิปัญญาไทย

แผนแม่บทว่าด้วย “ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (พ.ศ. 2541-2550)⁵ ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติที่รัฐบาลไทยเคยประกาศให้ปี พ.ศ. 2537 เป็นปีแรกคือวัฒนธรรมไทยหลังจากที่สหประชาชาติได้ประกาศให้ พ.ศ. 2531-2540 เป็น “ทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม” โดยประเทศต่าง ๆ เห็นพ้องต้องกันว่า จะต้องใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญใน กระบวนการพัฒนา ต่อมา รัฐบาลไทยได้ประกาศ ให้ช่วงเวลา พ.ศ. 2538-2540 เป็นปีแห่งการสืบสานวัฒนธรรมไทย เพื่อให้สอดรับกับสาระสำคัญที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

³ พจนานุกรมฉบับราชบัพช์พิพิธสถาน พ.ศ. 2542 หน้า 372.

⁴ ภาสุก นุทธเมธा, เรื่องเดียวกัน, หน้า 122-124.

⁵ การประกาศเจตนารวมทั้งรัฐบาลไทยในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศไทยให้มีพัฒนาวัฒนธรรม (เอกสารอัตลักษณ์) หน้า 1-5.

และสังคมแห่งชาตินับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และเพื่อسانต่อการพัฒนาจิตวิญญาณประการ แผนแม่บทที่กล่าวถึงข้างต้น ทั้งนี้เพื่อชาร์จรักษา เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทย ท่านกลางกระเสกความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

จากแผนแม่บทดังกล่าว “ได้ระบุจุดมุ่งหมายและบุกคลาสคริวอ์ต่างกรอบคุณ เช่น ใช้มิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนา ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมของชุมชนเอง ที่นี่พัฒนาและสร้างสรรค์เพื่อนำคุณค่าของภูมิปัญญา และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย มาทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับคุณค่าทางสังคมและจิตใจ เพhy เพราะแลกเปลี่ยนความรู้ เรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกันเป็นด้าน

ในบุคคลที่เกิดในโลกใหม่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมต้องปรับเปลี่ยนเพื่อก้าวให้ทันยุคสมัย ขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจก็ต้องเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลที่จะต้องพัฒนาความคู่ไป กับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงอาจมีผลกระทบต่อภูมิปัญญาที่เก็บสั่งสมกันมาอยู่บ้าง มุ่งมอง หรือโลภทัศน์ของคนในชุมชนที่เคยพึ่งพาอาชีวกรรมชาติและความเชื่อในการประเพณีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์กับธรรมชาติ

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่กล่าวมา รัฐและหน่วยงานต่าง ๆ มุ่งดำเนินการสร้างสรรค์ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำคุณค่าของภูมิปัญญา มาทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงาน หนึ่งที่เร่งพัฒนาภูมิปัญญาไทยด้านสุขภาพความปลดปล่อยของร่างกาย และเล็งเห็นว่าสุขภาพความ ปลดปล่อยของร่างกายซึ่งสัมพันธ์กับธรรมชาติแวดล้อม ถือเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ การเรียนรู้การทำกุนิ ปัญญาที่กำลังเดือนหาข้อจัดเป็นเรื่องที่สนใจสังคมควรศึกษา และทำความเข้าใจ

จากแผนแม่บทดังกล่าวทำให้มีการวิจัยพุทธศาสนาคริสต์พื้นบ้าน ในการศึกษาวิจัยพุทธศาสนาคริสต์ พื้นบ้านในชุมชน รวมมีการประยุกต์ศาสนาคริสต์ 2 สาขา เช้าด้วยกันถือ พุทธศาสนา และมนุษย์วิทยา โดย การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ภูมิสมบัติของท้องถิ่น การจัดหาพืชสมุนไพร การเตรียมยา การรักษา และข้อมูล ทางสังคมวัฒนธรรม⁶

สำหรับข้อห้ามในการใช้ยา เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในการรักษา ส่วนข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรมได้แก่ ข้อจำกัดในการใช้ยา เช่น อายุ เพศ ความเชื่อค่างๆ เกี่ยวกับพืชเป็นต้น

ภูมิปัญญาไทย ในการดูแลสุขภาพเป็นศาสตร์และศิลปะแห่งการใช้พลังธรรมชาติ⁷ และอยู่ ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล ไม่ว่าจะเป็นการเก็บสมุนไพรชั้นดีท่อนพิธีกรรมมาก การจัด ทรัพยากรธรรมชาติให้สัมพันธ์กับสถานที่ เวลา ผู้เก็บและสรรพคุณของสมุนไพร หรือแม้แต่ข้อห้ามใน

⁶ อาร์ ริวai ใหญ่บี, “พุทธศาสนาพื้นบ้าน,” ในสมุนไพรในบุคลากรไว้พรมเด็น, สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข (กรุงเทพ : โรงพิมพ์สังเคราะห์พิมพ์), 2538 หน้า 115-117.

⁷ 医药和营养治疗，สมุนไพรในบุคลากรไว้พรมเด็น, สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข (กรุงเทพ : โรงพิมพ์สังเคราะห์พิมพ์), 2538 หน้า คำนำ.

การคุ้มครองสุขภาพ ก็เป็นศาสตร์และศิลปะในการใช้สมุนไพรของหมอดินบ้านนับได้ว่ากว้างขวางและมี influence ท้าทายให้โลกวิทยาศาสตร์การแพทย์หันมาพิสูจน์และศึกษาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

“สมุนไพร” เป็นฐานสำคัญของชีวิตการสูญเสียพันธุ์พืชที่มีอยู่ในธรรมชาติจึงเท่ากับการสูญเสีย “ดีความสามารถในการพัฒนาอาหารและยาในอนาคตของคนไทย”⁸ ประเทศไทยอยู่ในพื้นที่ป่าฝนเขตร้อน ซึ่งมีอยู่เพียงร้อยละ 7 ของพื้นที่โลก มีความหลากหลายทางพันธุกรรมมีระบบนิเวศเหลืออีก 5 ระบบนิเวศน์ ความหลากหลายนี้ ผนวกกับความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ ก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการสั่งสมภูมิปัญญาที่เกือบถูกตัดขาดจากชาติพันธุ์ ก่อให้เกิด เข้าสู่โลกยุคไร้พรมแดน พื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชสมุนไพร ในประเทศไทย แห่งนี้ ได้กลายเป็นพื้นที่ สาธารณรัฐ ผลกระทบจากการประชุมสัมมนาโลกที่กรุงริโอ เคอ งานโรปี พ.ศ. 2535 ทำให้เกิด “อนุสัญญา ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ” การเข้ามาของกติการระหว่างประเทศดังกล่าวจึงเสมือนกับผู้เข้ามา ฉกฉวย ทั้งพันธุกรรม และองค์ความรู้ คนไทยซึ่งเป็นเจ้าของกลับต้องเป็นผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์อาหาร ยา และผลิตภัณฑ์ที่รับมาจากชีวภาพซึ่งมีราคาสูงด้วยระบบสิทธิบัตร ตลอดจนถูกห้ามและถูกกีดกันการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่ได้มีเอกสิทธิ์ ตามสิทธิบัตรด้วย⁹

เมื่อการแพทย์แผนใหม่แพร่เข้ามามีมากกว่า 100 ปีก่อน ผู้คนหันไปนิยมบริโภคยาเกินความจำเป็น ใช้ขอบเขต ต้องเสียค่าใช้จ่าย กับการแพทย์แผนใหม่จำนวนหลายพันล้านบาท ตัวเลขล่าสุดปี พ.ศ. 2536 ประเทศไทยนำเข้ายาสำเร็จรูปมูลค่า 6,220 ล้านบาท¹⁰ คืนป้าที่เก็บปอกคุณประเทรอขยะ 72 ในปี พ.ศ. 2453 ถูกทำลายจากระบบทกยัตระแผนใหม่ สับปกลางปีไม้ การตัดถนน การสร้างเขื่อน จนขณะนี้มีปีไม้ “ไม้ดึง” ร้อยละ 26 ของประเทศไทย มีสมุนไพรอีกหลากหลายชนิดที่คนไทยไม่รู้จักคุณค่าของมันดีพอ บางชนิด สูญหายไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ

สมุนไพรร้อยหรอดลงทุกที ขาดเดียวกัน ประเทศไทยวันเดียวน้ำฝนใจรักษาสุขภาพแบบ ตะวันออก และมีความต้องการสมุนไพรอย่างยิ่งและนั้นเป็นการแย่งชิงทรัพยากรชีวภาพไปจากท้องถิ่น ของชาวบ้าน

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้อง กับสมุนไพร ประเวศ วงศ์¹¹ กล่าวว่า ความรู้เชิงวัฒนธรรมมานาชาติไม่ได้อยู่ในหนังสือแต่อยู่ในปากของ

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12-13.

¹¹ ประเวศ วงศ์, “สมุนไพรไทย-อาหารไทย : ศักขภาพของวัฒนธรรมไทยในการสนับสนุนรักษาอิerbayaประเทศไทย”, ในสมุนไพรในถูกโลกไร้พรมแดน, สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข (กรุงเทพ : โรงพิมพ์สังเคราะห์ หน้า 17).

ชาวบ้าน เป็นความรู้ที่คน渺่าคนแก่จะสมมาเป็นหนึ่นเป็นเด่นปี เราจึงควรรับศึกษาความรู้เชิงวัฒนธรรม หรือความรู้ด้วยเดินให้มาก

3. ศาสตร์และศิลป์ในการรักษาโรค

หมอดื่นบ้านเกิดชื่นในชุมชน ทำหน้าที่คุ้มเพื่อนบ้านเวลาเจ็บป่วย มีความรู้โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติ หมอดื่นบ้านมีความสามารถแตกต่างกันไป บางคนเก่งด้านยาฟุ่น บางคนเก่งเรื่องพิธีกรรมต่างๆ บางคนเก่งเรื่องยาหม้อด้วยการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ จากครู จากประสบการณ์จริง ความเชื่อค่างๆ เป็นความรู้ที่สะสมไว้และถ่ายทอดสืบท่อ กันมา ความเชื่อเกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ปี 2 ลักษณะใหญ่คือ¹²

1. เชื่อว่าโรคภัยเกิดขึ้นจากสิ่งเหนื่อยเครียด ภาระต่างๆ ที่จะแก้ไขความเจ็บป่วย มักจะออกมายังลักษณะเสริมสร้างกำลังใจ

2. เชื่อเรื่องความสมดุลของธาตุ และโครงสร้างของร่างกาย

ความเชื่อทั้งสองลักษณะ ประปันกันแต่สิ่งที่เชื่อร่วมกัน คือสมุนไพร ที่ใช้ร่วมในการรักษาโรคต่างๆ หมอดื่นบ้านเป็นผู้ปฏิบัติประคับเข้าสู่ป่า เขายังคงความรู้จากบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังเป็นผู้กระชาบความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นผู้อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ก้าวคืบ มีความระมัดระวังในการใช้สมุนไพร อนุรักษ์สมุนไพรไม่ให้เกินความจำเป็น หมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จะมีคอนปูคา หรือศาลาปูคา ซึ่งเป็นป่ามีพันธุ์ไม้ต่างๆ หมอดื่นบ้านจะมีบทบาทในการรักษาพันธุ์ไม้สมุนไพรไว้โดยจะมีข้อห้ามมีขั้นตอนในการเก็บ ขั้นตอนในการใช้สมุนไพร ขั้นตอนในการปรุงยา และขั้นตอนในการรักษาผู้ป่วย

จากที่กล่าวแล้วว่า การรักษาโรค และส่งเสริมสุขภาพด้วยพืชสมุนไพร นั้นเป็นศิลปะแห่งการใช้พลังธรรมชาติ เป็นภูมิปัญญาของคนโบราณมากด้วยพิธีการ ไม่ว่าจะเป็นเวลาในการเก็บ ผู้เก็บ วิธีในการเก็บ พิธีกรรมการ收割 เป็นขั้นตอนการผลิตยา การคงของแสลง (ข้อห้ามหรือกะดำ) เหล่านี้ ส่วนใหญ่ มองว่า ไม่มีเหตุผล แต่บ่อยครั้งที่วิธีการเหล่านี้ได้รับการพิสูจน์ในภายหลังว่ามีเหตุผล ดังนั้นภูมิปัญญาเหล่านี้ จึงควรจะบันทึกเพื่อรอการพิสูจน์ต่อไป¹³

4. ลักษณะของการแพทย์พื้นบ้าน

การแพทย์พื้นบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดโรค 2 ประเภทคือ ประการแรก เชื่อว่า โรคหรือความเจ็บป่วยเกิดจากสิ่งเหนื่อยเครียด ได้แก่ การกระทำของผี ไสยาศาสตร์ อัมนาเจวทมนตร์ การโกรและดำเนินแห่งของดวงดาว การละเมิดขนบธรรมเนียมประเพณี ประการที่สอง เชื่อว่าโรคหรือ

¹² เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ, “กรณีศึกษาหนอกยาพื้นบ้านไทย”, เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

¹³ “สมุนไพรไทยในอุตุโลกไว้พรมแดน”, เรื่องเดียวกัน, หน้า 91-92.

ความเจ็บป่วยเกิดจาก การเสียสมดุลของร่างกาย ตามอายุและเงื่อนไข ของแต่ละบุคคลตามสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมของบุคคลนั้น¹⁴

วิธีการรักษาของหมอนั้นบ้านจะมีความหลากหลายแตกต่างกันในแต่ละที่ที่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางนิเวศวิทยา ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดโรค และประเภทของหมอนั้น ในญี่ปุ่นบ้านทุกประเพณีมีกระบวนการรักษาหลัก ๆ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การดึงเครื่องบุหาครู หรือ “พังกาย” การวินิจฉัยโรค การรักษา และการปลงกาย

ประเภทของหมอนั้นบ้าน มีหลายประเภท หมอนั้นบ้านในกลุ่มนี้เชื่อว่าโรคหรือความเจ็บป่วยเกิดจากสิ่งหนึ่งอื่นนอกจากธรรมชาติ ได้แก่ หมอดธรรม หมอดำพื้ฟ้า หมอดสุขวัฒา หมอนั้นบ้านที่เชื่อว่าโรคหรือความเจ็บป่วยมีสาเหตุมาจากการธรรมชาติ ได้แก่ หมอยาสมุนไพร หมอกระดูก หมอนวดฯ

ลักษณะเด่นของการแพทย์พื้นบ้าน¹⁵ มักเป็นการแพทย์แบบองค์รวม (Holistic) กล่าวคือความเจ็บป่วย เป็นความผิดปกติของร่างกาย รวมไปถึงความผิดปกติ ของความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม คนกับสิ่งแวดล้อม ไม่แบ่งแยกออกจากศาสนา กวีหมาย คน และสังคม การควบคุมทางสังคมมีความเกี่ยวโยงในบริบทเดียวกัน การวินิจฉัยและการรักษาโรคอาศัยบริบททางสังคม โดยที่จารชนจากคำวินิจฉัยของสังคม ระบบความเชื่อทางศาสนาที่ทำหน้าที่รักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุษรัฐกับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการแพทย์พื้นบ้านจึงรักษาทั้ง โรคและสังคมด้วย นอกเหนือลักษณะเด่นของการแพทย์พื้นบ้านคือ สามารถรักษาได้ผลดีในกลุ่มนี้มีความเจ็บป่วยที่แยกไม่ออกรอบระหว่างอาการทางกาย และอาการทางจิต

การแพทย์พื้นบ้าน ยังมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ชาวบ้านและหมอนั้นบ้านไม่มีความแตกต่างทางชนชั้นทางสังคม ความเชื่อเหมือนกัน รูปแบบการรักษาไม่ซับซ้อน ครอบครัวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามารับรู้ ทุกขั้นตอนในการรักษา ที่สำคัญคือเสียค่าใช้จ่ายน้อยและถูกต้อง สามารถกำหนดค่ารักษาตามฐานะทางเศรษฐกิจของตนได้ สมุนไพรที่ใช้ก็เป็นสมุนไพรที่หาบ้านใช้ได้ง่าย และใช้รักษาโรคที่มีความรุนแรงน้อย ประชาชนจึงมีบทบาทในการคุ้มครองคนเองได้

5. สภาพการพัฒนาไปของ การแพทย์พื้นบ้านอีสาน

แม้ว่าความเจริญทางเทคโนโลยีจะเข้ามานิบทบาทอย่างมากต่อชีวิตประจำวันซึ่งรวมไปถึง การรักษาโรคได้อย่าง มีประสิทธิภาพของแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ผลจากการศึกษาในกรณีศึกษาประชาชน

¹⁴ เสาร์ภา พรศิริพงษ์และพิพัฒน์ อุศกรัตน์ “ความหลากหลายทางชีวภาพ : กรณีศึกษาหมอนั้นบ้าน”, ใน สมุนไพรในยุคโลกาไร์พรมแดน, สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข (กรุงเทพ : โรงพิมพ์สังเคราะห์ ทหารค้านศึก), 2538 หน้า 119.

¹⁵ เสาร์ภา พรศิริพงษ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 121.

อัจฉริภาพ จังหวัดขอนแก่น¹⁶ พบร่างนิยมซื้อขายกันเอง ร้อยละ 41 ไปโรงพยาบาล ร้อยละ 36.3 ไปสถานีอนามัย ร้อยละ 7.9 ไปคลินิก ร้อยละ 6.6 และห้ามอสมุนไพร ร้อยละ 5.6 ที่เหลือไปรักษาทางไสยศาสตร์หรือปล่อยให้หายเอง นั้นแสดงว่า ประชาชนบังคับพึงการแพทย์พื้นบ้านอยู่บ้าง

หมออพีนบ้านในสังคมอีสาน¹⁷ มีบทบาททางสังคมหลายด้าน บทบาทโดยตรงคือ เป็นผู้อาชญากรรม เป็นผู้นำทางพิธีกรรม บทบาทโดยอ้อมคือ การเป็นหมอ

ประเภทของหมออพีนบ้านโดยทั่วไปจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ใช้สมุนไพรรักษา ประกอบกับการมีเทคนิคในการตรวจรักษาที่สมเหตุสมผล ได้แก่ หมออสมุนไพร หม้อกระดูก หม้อพระ หม้อทำยา กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มหมออที่ใช้วิธีการรักษาโดยอาศัยพิธีกรรม เวทมนต์คาถา ได้แก่ หมอมนต์ หม้อธรรมชาติ หม้อล้ำทรง

การรักษาของหมออพีนบ้านอีสาน มีวิธีการแบ่งเป็นวิธีใหญ่ๆ ได้ 3 วิธี คือ การใช้สมุนไพร การประกอบพิธีกรรม และการใช้หัตถกรรมหรือการกระทำอื่นๆ ต่อคนไว้

ปรีชา อุยตระกูล และคณะ¹⁸ ศึกษาเหตุที่ทำให้เกิดโรคต่างๆ ได้แก่ เชื้อโรค และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ภูมิประเทศท้าวคุณไวย กรรมเก่าที่เคยทำไว้ วิญญาณ หรือผีร้าย ตำแหน่งและวิถีทางของดวงดาว การละเมิดอีดีกอง หรือ คล้ำ

การรักษาผู้ป่วยของหมออಡีคนจะใช้หลักๆ วิธีสมปนเปกัน เช่น ใช้ยาและยา สมุนไพร และหรือให้ปฏิบัติตามข้อห้าม หรือแก้เคล็ด เป็นต้น

กลุ่มโรคที่หมออพีนบ้านอีสานรักษาอาจจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 6 กลุ่มคือ

1. กลุ่มโรคระบบทางเดินหายใจ ซึ่งได้แก่ ไข้ - หอบหืด สะคางดัง - ริดสีดวงจมูก หินปอด
2. กลุ่มโรคระบบทางเดินอาหาร ได้แก่ หนักหนี้ - ท้องผูกเรื้อรัง สะคางคำไอส์ - ริดสีดวงทวาร แพนมาก็อก กาง - แพลร้อนใน ปัสสาวะ - โรคเกี่ยวกับม้าม สะเออะ(สะอึก) - ลมในท้องจุกเสียด
3. กลุ่มโรคระบบทางเดินปัสสาวะ ได้แก่ ยาน-น้ำ
4. กลุ่มโรคระบบประสาท ได้แก่ สาระนาด - ไข้
5. กลุ่มโรคระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ได้แก่ ฟก-ไก่-บวน มีนเชียง-ชา -สันดิ้ง
6. กลุ่มโรคระบบสืบพันธุ์ ได้แก่ โรคบุรุษ หมายขาว - คอกขาว เป็นต้น

¹⁶ เมธิน ผุดกิจ, “การแพทย์พื้นบ้านอีสาน,” เอกสารประกอบการสอนเรื่องยาอีสาน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (อ้างอิง บังอร ศรีพานิชกุลชัย และคณะ, 2533), 2540 หน้า 156.

¹⁷ ปรีชา อุยตระกูล และคณะ, บทบาทของหมออพีนบ้านในสังคมชนบทอีสาน, สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536 หน้า บทคัดย่อ.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า บทคัดย่อ.

6. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการแพทย์พื้นบ้าน

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการแพทย์พื้นบ้าน¹⁹ ในการใช้สมุนไพรซึ่งเดิมใช้ร่วมกันโรครักษาโรค และพื้นที่สุขภาพ มีแนวโน้มจะเปลี่ยนไปสู่การรักษาเป็นหลัก หมอดพื้นบ้านเดิมมีลักษณะการรักษาแบบองค์รวมทั้งตรวจ วินิจฉัย ให้ยา เยื่อนไข ให้กำลังใจ มีแนวโน้มจะเปลี่ยนไปสู่เรื่อง การปฐมพยาบาล จ่ายยา เป็นหลัก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างหมอดพื้นบ้านกับผู้ป่วย มีแนวโน้มจะเปลี่ยนจากความสัมพันธ์แบบคุณญาติมิตรไปสู่ความสัมพันธ์ในเชิงการค้า มีการแสวงหาอุปกรณ์ การศัลยรากษา และการรักษา ส่วนลักษณะการทำหน้าที่ของหมอดพื้นบ้านที่เดิมต้องคนต่างหน้าที่รักษาคนป่วย มีการปรับเปลี่ยนเป็นการรวมกลุ่มเป็นชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อจะได้มีโอกาสสอนผ่านและได้รับใบอนุญาต

ระบบการแพทย์แผนปัจจุบัน ระบบคุณภาพมีผลทำให้หมอดพื้นบ้านมีข้อจำกัดในการรักษา และประสิทธิภาพในการรักษา การมีพระราชบัญญัติการประกอบโรค ที่มีส่วนทำให้หมอดพื้นบ้านขาดอำนาจในการให้สูกศิษย์ประกอบอาชีพ การลดลงของป่าที่ถูกบุกรุกมีผลกระทบต่อตัวยาสมุนไพร ในขณะที่ยาสมุนไพรหายากขึ้น ราคางานสูงขึ้น หมอดพื้นบ้านมีแนวโน้มจะปรับเปลี่ยนฐานรากษา สมุนไพรมากกว่าการรักษา ขณะเดียวกันคนรุ่นใหม่ขาดความสนใจการแพทย์แผนโบราณ ผู้ประกอบอาชีพหันมองหมู่บ้าน ทำให้การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรหยุดชะงัก ข้อห้ามต่าง ๆ จึงไม่เด่นชัด เหมือนในอดีตที่ผ่านมา ในด้านการผลิตยาสมุนไพร มีแนวโน้มที่จะนำอาชีวะเทคโนโลยีของแพทย์แผนปัจจุบันมาใช้มากขึ้น ในด้านขั้นตอนการรักษา และพัฒนาระบบของหมอดพื้นบ้านที่มีแนวโน้มจะลดขั้นตอนลง และปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการรักษาในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่มาเป็นหมอดพื้นบ้าน ให้มีที่ดองเรียนรู้และปฐมพยาบาลตามนานาเพื่อขยายตลาดยาและมีแหล่งค้าขายมากยิ่งขึ้น

7. คลาส : ความเชื่อที่ยังหลงเหลืออยู่

จากการสำรวจ²⁰ พบว่า 17 จังหวัดทางภาคอีสานซึ่งมีหมอดพื้นบ้านประมาณ 19,590 คน เป็นหมอดพื้นบ้าน ร้อยละ 26.6

การสืบทอดความรู้จากหมอดพื้นบ้านหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง มักจะเป็นการทำด้วย วิธีกินชา ของแต่ละโรคที่ห้ามกิน การสังเกตลักษณะของสมุนไพรที่จะใช้ วิธีการปฐมพยาบาล ปริมาณยา ทั้งหมด นี้ต้องอาศัยการจำ ความคุ้นเคย และการจดบันทึก

สำหรับการตัดเลือกคนที่จะมาเรียนเป็นหมอดพื้นบ้าน ครูมักเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ใจเพื่น ขยัน ซื่อสัตย์ อ่อนโยน กีดกมาการเป็นหมอดพื้นบ้าน จะต้องรู้วิชาไசยาสัตว์เวทมนตร์คำดาด้วย

¹⁹ พสิกุร์ บุญไซห์, ยาสมุนไพรกับวัฒนธรรมของชาวอีสาน, สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541 หน้า 13-14.

²⁰ เสาภา พรสิริวงศ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

ความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันคือ แม้ว่าระบบการแพทย์แผนปัจจุบันจะด้าวไปไกล แต่มิได้เป็นวิธีทางเลือกเดียว ในการแก้ไขปัญหาความเจ็บป่วยได้อย่างสมบูรณ์ทั่วทั่วทั่วโลก จิตใจและสังคมได้ของค์การอนามัยโลกได้ให้การยอมรับว่า ประชากรโลกจำนวนส่องในสามของประเทศไทยกลั้งพัฒนาซึ่งคงพึงพาระบบการแพทย์พื้นบ้าน จึงได้เสนออยู่ที่วิธีแนวทางใหม่ในการพัฒนาสาธารณสุขว่า “ให้ประเทศไทยเชิดชูขององค์การอนามัยโลกนำเอาทุนพัฒนาที่มีอยู่ในชนบทต่างๆที่มีอยู่ อันได้แก่ ผู้ที่ทำงานด้านสาธารณสุขทุกระดับในท้องถิ่น รวมทั้งหมอดินพื้นบ้านมาช่วยกันแก้ปัญหาอนามัยของประเทศไทย เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชาชน”²¹

อาการเจ็บป่วยของโรคบางชนิด โดยเฉพาะโรคที่เกิดจากสิ่งหนึ่งหนึ่ง เช่น ไข้ราบ ไข้ไข้ ไข้ราบบ้าน ไข้ไข้ราบบ้านท่านนี้ โรคบางโรคที่เกิดจากธรรมชาติแต่หนวกกับความเขื่องงาของที่ยังไม่อาย พิสูจน์ได้ ทำให้ชาวบ้านไปปรึกษาเก็บหมอดินพื้นบ้านเข่นกัน เข่น ไข้มากไม้ หรือไข้ต่ำ ไข้ต่ำเรื้อรัง ไข้ติดต่อ ก็จะแก้ไข้อาการที่กำเริบ นอกจากนี้ยังคงอาหารและลงอันได้แก่ผลไม้ หรือโรคชุดวัด (Herpes Zoster) ซึ่งยังไม่มียาจ่ายเข้าห้องวาร์ส เมื่อใช้ยาแผนปัจจุบันไม่หาย เนื่องจากมีภาวะแทรกซ้อนเกิดการติดเชื้อ ด้วยไข้และมีคุณของยาอุดคลาน ชาวบ้านเขื่อว่า หากมีการอุดคลานไปครอบ เลือดอาจมีอันตรายถึงชีวิต ชาวบ้านจึงนิยมไปปรึกษาเก็บหมอดินพื้นบ้าน ซึ่งจะมียาทาให้เย็นในปากและปวดร้อน ผลแพะหางและคงสะเท็จ พร้อมกับคงอาหารและลงบางประเภท ก็จะทำให้หายเร็วขึ้นเป็นเด่น ซึ่งมีโรคอักเสบหลอดลมที่ชาวบ้านนิยมรักษาเก็บหมอดินพื้นบ้านได้แก่ โรคก่ำโรคในเด็ก ภูกัด กระดูกหัก เป็นต้น

นอกจากนี้ปัจจัยอักเสบหลักด้านที่ทำให้ชาวบ้านบังนิยมรักษาอาการเจ็บป่วยกับหมอดินพื้นบ้าน ได้แก่ ความเขื่อถือศรัทธาที่มีต่อหมอดินพื้นบ้าน การเชื่อสารให้ชาวบ้านเข้าใจได้ การเข้าถึงบริการจ่าย สะดวก ค่ารักษาราคาถูก ขั้นอยู่กับฐานะของผู้ใช้บริการ คุณสมบัติของหมอดินพื้นบ้านซึ่งมีพรหมวิหาร 4 (เมดดา กรุณา มุทิตา อุเบนกาฯ) หมอดินพื้นบ้าน มีดัวสาสมุนไพรเพียงพอเนื่องจากหาได้จากบริเวณบ้าน หมอด และหมู่บ้านใกล้เคียง²² นอกจากนี้ความเรียบง่าย ไม่มีระเบียบซุ่มๆ ไม่มีรูปแบบวิชาชีพ แฉ่ง ระบบความเชื่อที่สอดคล้องเขื่อมโยงกับโลกทัศน์ของชาวบ้านซึ่งยังคงทำให้การแพทย์พื้นบ้านยังคงเป็นระบบการแพทย์ที่มีคุณค่าต่อคนในสังคม

การห้ามกินของแสลงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ พอๆ กับด้วชา เมื่อเป็นโรคหรือ เจ็บป่วย หมอดจะห้ามกินของแสลงบางประเภท ภานาคีสาบเรียกว่า ตะล่า (ข้อห้าม) เมื่อกินของแสลงจะทำให้เกิดอาการผิดสำแดงเรียกว่า กินผิด ซึ่งชาวบ้านเขื่อว่า อาหารบางอย่าง อาจไปล้างฤทธิ์ยา ทำให้การรักษาด้วยชาสมุนไพรไม่ได้ผล หมอดินพื้นบ้านจะให้ความสำคัญกับอาหารด้องห้าม²³

²¹ รุ่งรัตน์ วิบูลชัย, “การแพทย์พื้นบ้าน : ภูมิปัญญาไทยที่ถูกมองข้าม,” ในสมุนไพรไทยในบุคลากรไว้พระเมден สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข (กรุงเทพ : โรงพิมพ์สงเคราะห์ทหารผ่านศึก), 2538 หน้า 130.

²² รุ่งรัตน์ วิบูลชัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 136-142.

²³ พิศิญฐ์ บุญไชย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 6-7.

จารุบุตร เรื่องสุวรรณ²⁴ กล่าวถึง กระสำ ว่าเป็นมาตรการเพื่อความคุณความ ประพฤติของ ประชาชนที่ยึดถือเคร่งครัดมาแต่โบราณ ศิริพันธ์ จุรีมาศ และกฤตยา ออาจนิจกุล (2538:55) กล่าวถึงข้อ กระสำอีสารกือสิ่งที่ไม่ควร ถ้าทำอาจจะเกิดผลร้ายต่อผู้ทำ หรือบางเรื่องอาจมีผลร้ายต่อส่วนรวม ดังนั้น กระสำ จึงเป็นมาตรการควบคุมทางสังคม

ได้มีการแบ่งหมวดหมู่ของกระสำออกเป็น 8 ชนิด (อภิหักดิ์ ไสมอินทร์ 2536:6) ได้แก่ กระสำ เกี่ยวกับหญิงมีครรภ์ กระสำเกี่ยวกับบุคคลทั่วไป กระสำเกี่ยวกับการแสวงงาน กระสำเกี่ยวกับการปลูกบ้าน กระสำเกี่ยวกับบ้านเรือน กระสำเกี่ยวกับการกิน กระสำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตร กระสำเกี่ยวกับ ประเพณีงานศพ

บทบาทของกระสำที่มีต่อสังคมอีสาร อาจแบ่งได้เป็น 4 เรื่อง คือ บทบาทในการปักกร่อง และ ควบคุมสังคม บทบาทในด้านส่งเสริมจริยธรรม บทบาทในด้านสาธารณสุขส่งเสริมสุขภาพอนามัยของ ประชาชน บทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น

8.อาหารกระสำ : ความเชื่อของคนอีสาร

อาหารกระสำ คนไทยบางกลุ่มโดยเฉพาะชาวอีสารมีความเชื่อว่า เมื่อร่างกายอยู่ในภาวะไม่ ปกติ อาหารที่รับประทานเข้าไปอาจเกิดเป็นพิษต่อร่างกาย อาหารที่จะเกิดพิษต่อร่างกายนั้นจะเกิดได้ ใน 4 สาขาวะ²⁵ ได้แก่ วัยเด็ก หญิงมีครรภ์ หญิงแม่ลูกอ่อน และผู้ป่วย

สำหรับอาหารกระสำของผู้เป็นโรคหรือผู้ป่วย ชาวอีสารถือว่าอาหารเป็นส่วนประกอบอย่าง หนึ่งที่จะทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลาลงอย่างรวดเร็ว และอาหารบางชนิดเมื่อทานจะมีผลทำให้อาการ เจ็บป่วยทรุดหนักยิ่งกว่าเดิม ชาวอีสารจึงมักมีข้อห้ามในการรับประทานอาหารบางชนิดขณะป่วย เช่น

โรคท้องร่วง ห้ามรับประทาน ปลา

เป็นแพล ห้ามรับประทาน เนื้อควายเผือก ปลาชิว ปลาใบไม้

เป็นไข้ ห้ามรับประทาน แตงไทย ฟรั่ง ขบุน กลัวบ สาม

ไข่หมากไม้ ห้ามรับประทาน ผลไม้ทุกชนิด เป็นต้น

อีปีเพเรดิส กล่าวไว้ว่า “อาหารคือยา (Food is Medicine) การรับประทานอาหาร หรือไม่ รับประทานอาหารบางชนิดจะช่วยรักษาอาการป่วยได้ เพราะอาหารบางชนิดมีคุณสมบัติเป็นยา มีส่วน ช่วยแก้อาการผิดปกติจากการรับประทานอาหารบางอย่างเข้าไป

ทวน ยุทธพงษ์ ได้แบ่งอาหารออกเป็น 3 ประเภท คือ อาหารที่เป็นยาเข็น เป็นอาหารที่ รับประทานเข้าไป แล้วจะทำให้อุณหภูมิในร่างกายเข็นลง เช่น บวนหอบน พิก หัวผักกาด แดงโน

²⁴ จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, ธรรมบรรณหนอนพื้นบ้าน, (กรุงเทพ : โอดีเซนส์โปรด), 2519 หน้า 4.

²⁵ ทวน ยุทธพงษ์, “วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของชาวอีสาร : กรณีศึกษาบ้านเมืองใหญ่ ค้านลมแห่งเลิ่งงาน อัมมาอ เมือง จังหวัดมหาสารคาม,” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2533 หน้า 33.

จะระเห็น เป็นด้าน อาหารที่เป็นยาร้อน เป็นอาหารที่รับประทานเข้าไปและจะทำให้อุณหภูมิในร่างกายสูงขึ้น บ้ารุ่งเดือด เช่น ข้าวเหนียว กระเทียม พริก ในกระเพา สะเดา มะขาม เป็นด้าน อาหารที่เป็นยา กดลง เป็นอาหารประเภทสั่งผลกถางๆ รับประทานได้ทั่วไป ไม่มีผลต่อร่างกายในทางร้อนหรือทางเย็น เช่น ปลาเนื้อจีด แมลงต่างๆ เป็นด้าน เนื่องจากอาหารมีคุณสมบัติในตัวเอง จึงมีการห้าม หรือความระมัดระวังในการรับประทาน สำหรับคนที่มีภาวะร่างกายไม่ปกติ เช่น พริก ห้ามรับประทานสำหรับผู้ที่มีอาการเจ็บคอ คอแห้ง กระเพาอาหารเป็นแพล วิคสีดวงหวาน เป็นด้าน คุณสมบัติของอาหารแต่ละชนิดจะเหมาะสมกับภาวะร่างกายแต่ละคนที่มีภาวะแตกต่างกัน

อาการเจ็บป่วยต่างๆที่เกิดขึ้น นอกจากหมอนพื้นบ้านจะรักษาด้วยสมุนไพรแล้ว ยังแนะนำไม่ให้รับประทานของสดลง หรืออาหารที่ควรเลี่ยงด้วย ข้อห้ามอาหารแสลงบางเรื่องคุณเหตุสม陌ตอนหลักการทางแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ข้อห้ามอาหารแสลงบางเรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกัน ความเชื่อ ถือเคล็ดลือถูก ให้การเมียชาวรักษาทางจิตความคุ้นเคยด้วย เช่น หอบหือ ห้ามรับประทานของหวานทุกชนิด ไก่ ถุง ปลาชิว เหล้า, มะเร็ง ห้ามรับประทานเนื้อร้าว ควาย เป็นไก่ อาหารทะเล หน่อไม้, ไข้ออกตุ่น ห้ามรับประทานข้าวโพด ข้าวจี่ กลวย ถั่ว ฝรั่ง, วิคสีดวงหวาน ห้ามรับประทาน เนื้อดิน ปลาไหล เหล้า เป็นด้าน อาหารแสลงบางชนิด แม้คุณในภาวะปกติ รับประทานก็อาจมีผลเสียต่อร่างกายได้เช่นกัน เช่น เหล้า และอาหารดิน เป็นด้าน ความเชื่อเรื่องอาหารแตกต่างกันไปในแต่ละห้องถิน อาหารชนิดเดียวกัน บางห้องถินอาจเห็นว่าดีในขณะที่อีกห้องหนึ่ง อาจเห็นว่าไม่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แต่จากการสำรวจเอกสารหลาย ๆ เล่ม ที่มีการศึกษาเกี่ยวกับอาหารกระด้ำ ก็มักจะค่อนข้าง เป็นไปในแนวเดียวกัน

อาหารประเภทเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อวัว ปลา หอย ถุง ปู ชาอีสาน มักนิยมน้ำมานำประกอบอาหาร แบบ ดิน ๆ เพราะมีความเชื่อว่า จะทำให้ร่างกายแข็งแรง มีกำลังทำงาน และเมื่อมีอาการป่วย อาหารที่กระด้ำ มักจะเป็นอาหารในกลุ่มนี้ แต่อาหารประเภทพืช ยังไม่มีข้อบ่งชี้คุณภาพให้เห็นจริง ว่าอาหารประเภทพืชที่กระด้ำเกิดจากอะไร

9.ร้อยแปดกะล้าของชาวไทยอีสาน²⁶

กะล้า (Taboo) เป็นข้อห้ามหรือความเชื่อที่ไม่ควรทำ หรือคดเว้นที่จะทำ ซึ่งเป็นที่อาจเกิดผลร้ายหรือสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งที่ไม่เป็นมงคลต่อตัวผู้ทำ ต่อครอบครัวและต่อส่วนร่วม ลักษณะปฏิบัติตามข้อห้ามจะเกิดความสุข ความศรีริมมงคลเกิดตนเองและครอบครัว กระล้าที่เป็นจารีตประเพณี วัฒนธรรม และจริยธรรมของชาวไทยอีสานที่ถือปฏิบัติต่อกันมาจนทุกวันนี้

²⁶ ขบุครา อิทธิธรรมวินิจ. “ร้อยแปดกะล้าของชาวไทยอีสาน,” วารสารภาษาและวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยนทีศิลป ปีที่ 18 ฉบับที่ 1(มกราคม – มิถุนายน), 2542 หน้า 29-35.

ข้อห้ามหรือความเชื่อในปัจจุบันนี้ังคงมีอยู่ ถึงแม้ว่าประชานส่วนใหญ่ของประเทศไทยจะมีการศึกษาดีขึ้น ได้รับข่าวสาร โดยทั่วไปตาม ข้อห้ามขังคงพบในครอบครัวที่มีผู้แก่เฒ่าอยู่ด้วย ในหมู่บ้าน ที่ขังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ข้อห้ามหรือความเชื่อบางเรื่องบางอย่างมีผลกระทบต่อชุมชนคือผลลัพธ์ และบางเรื่องบางอย่างเกิดผลร้าย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคลำ

- ชาวยอดีตส่วนใหญ่จะทำการศึกษาสูงสุดตามภาคบังคับประถมศึกษา
- คลำเป็นการถ่ายทอดการเรียนรู้ของสังคม (Socialization) และยังเป็นมาตรการในการควบคุมพฤติกรรมของปัจจุบันคือ เป็นความตื่นใจที่จะกระทำร่วมกันเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน และผลประโยชน์ต่อปัจจุบัน ดังนั้น คลำจึงถูกนำมาใช้ในการจัดระเบียบของสังคม ซึ่งเป็นจริยศประเพณีที่ทุกคนต้องทำด้วยเช่นเดียวกัน ในที่สุดก็จะฝังลึกอยู่ในจิตใจและความคิดอัตโนมัติ
- พระสงฆ์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในเรื่องคลำ พระสงฆ์ในภาคอีสานส่วนใหญ่เป็นบุคคลในท้องถิ่น ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องคลำแบบเดียวกับชาวบ้าน พระสงฆ์ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการช่วยเหลือความเชื่อหรือข้อห้ามที่เกี่ยวกับศาสนา
- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและรายได้ ชาวยอดีตส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ทำให้ไม่สามารถแบ่งแยกและจัดจ่ายอาหารบริโภคน้อยลง อาหารหลายชนิดถูกกำหนดว่าต้องคลำกลับมีความสำคัญมากขึ้น
- ชาวยอดีตส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ความผูกพันกับความเชื่อที่เกี่ยวกับโชคชะตา ภัยนาๆหนึ่งอธรรมชาติเป็นปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนให้คลำยังคงมีอยู่ต่อไป

ประเภทของคลำ²⁷

1. คล้ำกับการบริโภค

คล้ำที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค Parsons เชื่อว่าเป็นการถ่ายทอดการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) ซึ่งเป็นค่านิยมที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมชาวอีสาน

1.1 คุณปอกดิ ในคุณปอกดิมีข้อห้ามด้วยเครื่องครัวมากเท่ากันป่วย หรือหงุดงิ้งมีครรภ์ หรือ หญิงหลังคลอด คุณปอกดิจะถูกห้ามรับประทานอาหารบางประเภท เนื่องจากความโดย เชื่อว่าความเป็นสักว่าที่มีบุญกุณด้วยบุญมาก ช่วยในการทำงานและทำนา และยังเชื่อว่าน้ำอ

²⁷ ศรีพันธุ์ จุรินาดาและกฤตยา อาราชพินิจกุล, “คล้ำ ข้อห้ามของชาวอีสาน,” ทฤษฎีและการศึกษาทางสังคมวิทยา มนุษยศาสตร์, (กรุงเทพ : ไอ.เอ.ส. พринติ้ง เอช.ส.), 2529 หน้า 95-110.

ความเป็นเนื้อสัตว์ที่มีพิษ ถ้ารับประทานจะทำให้การทำงานห้ากินไม่เจริญ ข้าวกล้าไม่งอกงาม หรือให้ผลน้อย เป็นต้น

1.2 กันป่วย มีความเชื่อว่า อาหารที่ห้ามรับประทานนั้นจะทำให้ว่างกากคนมีอุณหภูมิเพิ่มขึ้น หรือทำให้อุณหภูมิลดลงอย่างรวดเร็วได้ เมื่อจากคนป่วยส่วนใหญ่จะมีอาการด้วยร้อนเป็นไข้ ซึ่งเป็นอาการพื้นฐานหรืออาการนำของอาการโรคอื่น ๆ หมอดื้ืนบ้านจะเป็นผู้สังเคราะห์บอกว่าคนป่วยจะต้องกะถืออาหารอะไรบ้าง กันป่วยจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

1.3 ผู้เชื่อเวทมนตร์ค่าota ได้แก่ หมอดื้ืนบ้าน หรือผู้ที่มีครู ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ต้องประกอบพิธีกรรมหรือการเขียนครู เพื่อไม่ให้เวทมนตร์คำรามเสื่อมถอย หรือลดความศักดิ์สิทธิ์ลง อาหารที่ต้องกะถืออย่างเคร่งครัด ก็คือ เม็ดมังสวิล 10 อาย่างได้แก่ เม็ดมนูบย์ เมือข้าง เมือม้า เมือสุนัข เมืออู เมือราชสีห์ เมือเสือโกรง เมือเสือเหดีง เมือหนมี เมือเสือดาว

1.4 หญิงมีครรภ์ และหญิงหลังคลอด ในหญิงมีครรภ์ การกะถือเพื่อให้การคลอดเป็นไปตามปกติ หญิงมีครรภ์ร้อยละ 25 ในชุมชนชนบทอีสานที่อำเภอหนองวัวซอ อ้ำเงา หนองหารและอำเภอทุ่มภาวะ จังหวัดอุดรธานี ยังคงคิดอาหารและลงความคิดบอกกล่าวตามผู้อาวุโสอย่างไม่เคร่งครัด และร้อยละ 6.25 ที่งดอาหารและลงอย่างเคร่งครัด เพราะได้รับอิทธิพลจากแม่ ย่า ยาย

ในหญิงหลังคลอดจะเป็นผู้ที่ถูกจะด้านในเรื่องอาหารอย่างเคร่งครัดเกือบทุกชนิด หรือมากกว่าคนป่วย เพราะคนอีสานมีความเชื่อว่าจะมีผลร้ายถึงถูกด้วยโดยไทยของการรับประทานอาหารและลงทำให้เกิดอาการเวียนศีรษะ ห้องเสื้อ ไม่มีกำลัง น้ำนมเป็นพิษ อาหารที่งดครรภ์และลงทำให้เกิดอาการเวียนศีรษะ ห้องเสื้อ ได้แก่ เนื้อวัว เนื้อวากิว อีเห็น กระดาย เฟลเทก ปลาช่อนกลางลาย ปลาสวาย ปลา尼ล ปลาตะโว ปลาเจน ปลาไอล ประเภทผัก ได้แก่ ผักชะอม ผักหอน บวน หน่อไม้ ผักเป็น ผักแวง

2. กะถือวิธีชีวิต

กะถือเป็นมาตรฐานที่ใช้ควบคุมความประพฤติ เพื่อให้เกิดความสงบสุขและความสามัคคีของสังคม กะถือวิธีชีวิตเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องรู้ ต้องเชื่อ ต้องทำโดยฝ่ายเหนือนอยู่ในใจไว เป็นการกระทำด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องบังคับ และเป็นผลประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ ต่อครอบครัว และต่อสังคม บุคคลในสังคมที่ต้องปฏิบัติ

2.1 สามีและภรรยา

- 2.2 กะล้าในคนหนุ่มและสาวที่ชอบพอกันในเรื่องของความรัก เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้หญิงในการเสียตัวและเสื่อมเสียชื่อเสียงได้
- 2.3 กะล้าคนชาย กะล้าเกี่ยวกับคนชายในชนบทอีสานยังคงมีอิทธิพลสูง และต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเชื่อว่าถ้าผิดกะล้าจะทำให้วิญญาณผู้ชายไม่สงบ และอาจมีผลร้ายต่อสุกหลานของผู้ชายได้
- 2.4 กะล้าในชีวิตประจำวันเลือว่าเป็นข้อห้ามที่ไม่ได้เคร่งครัด ข้อห้ามส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับนารายาทของบุคคลทั่วไปของชาวไทยอีสาน เช่น ห้ามเดินเสียงดัง ห้ามกินข้าวเสียงดัง เป็นต้น
- 2.5 ผู้ที่ถืออิทธิพลนั่นคือ ต้องประพฤติปฏิบัติตัวไม่ให้เสื่อมเสียชื่อเสียง และทำให้เสื่อมความศักดิ์ศิริของค่าถาอามค ฉะนั้น ผู้ถืออิทธิพลนั่นจึงเป็นบุคคลที่ต้องกระทำการกวนบุคคลทั่วไป
- 2.6 หญิงมีครรภ์และหญิงหลังคลอดในชนบทอีสานเป็นกลุ่มคนที่ถูกกะล้าทึ่งในเรื่องการบริโภคอาหารและวิธีชีวิตประจำวัน

ผลของกะล้า

กะล้าของชาวไทยอีสานทำให้เกิดทั้งผลดี และผลเสีย ดังนี้

1. ผลดีของกะล้า
  - 1.1 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
  - 1.2 ความสามัคคี ความรู้สึกอบอุ่นใจ สนับสนุนเพื่อให้รับการยอมรับจากสังคม
  - 1.3 ความปลดภัยที่อาจเกิดจากอาหารและสังคม
  - 1.4 ลดความตึงเครียดทางเศรษฐกิจ เป็นการประหยัดในเรื่องการรับประทานอาหาร
2. ผลเสียของกะล้า
  - 2.1 เกิดความวิตกกังวลเมื่อไม่สามารถปฏิบัติตามข้อห้ามต่าง ๆ
  - 2.2 เกิดอาการเครียด เพื่อควบคุมความเชื่อ สร้างความเชื่อ แต่คนไทยภาคอีสานกะล้าไว้เพราะเชื่อว่าทำให้แพลงไช และเป็นแพลงเป็นอีกด้วย
  - 2.3 เกิดทุโกรหณาการ ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ
  - 2.4 ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมทางการแพทย์สมัยใหม่ได้ เช่น หลังผ่าตัดแพทย์ให้รับประทานอาหารประเภทไข่ได้ แต่คนไทยภาคอีสานกะล้าไว้เพราะเชื่อว่าทำให้แพลงไช และเป็นแพลงเป็นอีกด้วย
  - 2.5 เป็นอุปสรรคในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา

10. ความเชื่อและข้อห้ามเกี่ยวกับโรคประภาคต่าง ๆ

เนื่องจากมีการศึกษาเรื่อง cascade อาหารคล้ำ คล้ำกับยาสมุนไพร จากชาวบ้านหลักหลายท้องถิ่น ในแต่ละท้องถิ่นหมอดื้นบ้านแต่ละคนก็มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องอาหารสดลง ผู้วิจัยจึงพยายามรวบรวมจากเอกสารงานวิจัยหลักฉบับ และลงรายการที่มีลักษณะคล้ายกันได้คือ ความเชื่อเรื่องอาหารตามชาวน้ำบ้าน กดุ่น เป้าหมาย เพื่อความเดียวกัน เพื่อนำไปสอดคล้อง ช่วยกับความเชื่อเรื่อง cascade ในปัจจุบัน ค่อไปนี้เป็นรายการแสดงชื่อโรค และข้อห้ามในการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน

ความเชื่อและข้อห้ามเกี่ยวกับโรคประภาคต่าง ๆ

ข้อห้ามเกี่ยวกับโรคประภาคต่าง ๆ

1. ไข้มากไม่ค้าໄສ ห้ามรับประทานผลไม้ทุกชนิด ห้ามอาบน้ำ ห้ามดื่มน้ำ
2. โรควันโรค ห้ามรับประทานถุง ปลาชิว เนื้อวัว
3. ห้องอีด อาหารไม่ย่อย
4. โรคล่องแก้ว ห้ามรับประทานปลาร้า พริก
5. โรคมดลูกเคลื่อน ห้ามมีเพศสัมพันธ์
6. ตกขาว ห้ามรับประทานมะละกอ ห้ามมีเพศสัมพันธ์
7. โรคนิว ห้ามรับประทานปลาร้า และของเบรี้ยว
8. โรคฟิ ห้ามรับประทานไข่ ของเบรี้ยว ของหวาน
9. โรคงูสวัด ห้ามรับประทานของเบรี้ยว และของหวาน
10. โรคภานโรค ห้ามรับประทานปลาร้า
11. ตื้้า ห้ามรับประทานของเบรี้ยว ของหวาน
12. หญิงขณะอยู่ไฟ ห้ามรับประทานไก่ป่า นกเคี้ยวแมว นกเข่า เนื้อห่าน กระดาย ปลา ไอล
13. โรคประคงไฟ ห้ามรับประทานไก่ ปลาร้า ปลาดุก เนื้อวัว
14. ถ่ายเป็นเลือด ห้ามรับประทานปลาทุกชนิด
15. โรควิดีดวงทวาร ห้ามรับประทานเนื้อดิน ปลาไอล เหล้า
16. ไข้ออกคุณ ห้ามรับประทานข้าวโพด ข้าวจี่ กล้วย ถั่ว ฝรั่ง ข้าวต้มมัด ข้ามดึมกีลิน
17. โรคมะเร็งเต้านม ห้ามรับประทาน ปลาร้า ปลาจ่อง เนื้อร้า เนื้อวัว ไก่ หน่อไม้ เป็ด ไข่ ขynam จีน
18. โรคกระเพาะอาหาร ห้ามรับประทานหน่อไม้ ส้มตำ
19. คำรับยาคล้ายเส้น ห้ามรับประทานไก่ เครื่องในสัตว์ หน่อไม้
20. กบกลองบุหรี่ใหม่ ๆ ห้ามรับประทานของเย็น

21. มะเร็งดูกุ ห้ามรับประทานของอาหารทุกชนิด
22. มะเร็งที่ดับ คือ เด็กน้ำ ห้ามรับประทานเนื้อรัก ควาย เป็ด "ไก่ อาหารทะเล หน่อไม้ และเห็ด"
23. โรคเบาหวาน ห้ามรับประทานตะไคร้ แตงโม มะพร้าว ในชีพดู อาหารหวานทุกชนิด กากafe น้ำ
24. คงขาว หรือ หมายขาว ห้ามรับประทานส้มตำ ปลาชิว ถั่ง หอย
25. ไข้ตืนเย็น ห้ามรับประทานปลาดุก กุ้ง ผลไม้ทุกอย่าง
26. ปะคงเส้น ห้ามรับประทานไก่ หอย น้ำ หน่อไม้ ข้าว หวาน
27. หือ ห้ามรับประทานของหวานทุกชนิด ไก่ ถั่ง ปลาชิว เหล้า
28. ปะคงฟักไจ ห้ามรับประทานเป็ด เหล้า หมู อึ่งอ่าง จักจัน ปลาสวาย
29. โรคสังคม (กามโรค) ห้ามรับประทานไก่ เป็ด ส้มตำ เหล้า หน่อไม้ มะละกอ
30. น้ำໄต ห้ามทำงานหนัก (พิสิฐษ์ บุญไขย, 2541: 85)
31. การอยู่ไฟไม่ได้ของแม่ลูกอ่อนและโรคกินผิด
  - 31.1. หากแม่ลูกอ่อนอยู่ไฟไม่ได้ จะหากรรมเย็น แต่ต้องมีการผิงไฟ หรืออาบน้ำเย็น แทน หมองจะไปหาสมุนไพรมาปลุกเสก ใช้อาน และคึ่มกิน
  - 31.2. แม่ลูกอ่อน จะต้องจะล้าเหมือนการอยู่ไฟทุกประการ ใช้เวลา 5 – 7 วัน
  - 31.3. ถ้าแม่ลูกอ่อนไม่มีนมให้ลูกกิน จะรักษาโดยการหาชาแล้วดื่มน้ำให้กิน
  - 31.4. หากแม่ลูกอ่อนกินผิดหรือผิดหม้อกรรม ก็จะฝันยาให้กิน พร้อมทั้งท่องคำา และเป่า หากมีอาการหนักมาก ๆ
  - 31.5. เมื่อมีคนไข้หายป่วยต้องมาปลุกสาย
32. กามโรค หมองจะเก็บยาสมุนไพรจากบ่อ มาทำเป็นมัด แล้วปลุกเสก นำไปปลื้ม อาการ ค่างๆ ก็จะหายไป
33. โรคกำเริดในเด็ก (กิ่งแก้ว เกษ โภวิท และคณะ, 2536:42-46)
  - 33.1. ห้ามข้ามเปลเด็กที่เป็นกำเริด
  - 33.2. ห้ามตอบหลังเปลเด็ก
  - 33.3. หมอนที่รักษา ห้ามกัดกินกัดด้วย ใช้มือหักรับประทาน ห้ามลอกเครื่อง กัดด้วย ห้ามลอดครัว ถ้าจำเป็นต้องให้อ่านน้ำลาย แล้วกล่าวว่า “ครูนาอาจารย์ ข้ามด้านบน ด้วยอ่องจะข้ามด้านล่าง”
  - 33.4. เชื่อว่า เป็นเพาะะเมม่าก่าแม่หลัง (ศิบารพบุรุษ) นาหยอกล้อหรือมาหาเด็ก เวลา เด็กนอนก็จะสะค้าง ร้องไห้ไม่หยุดจนตัวเขียว “ไม่ยอมรับประทานอาหาร จะต้องรักษาโดยวิธีการเป่ากำเริด

- 33.5. เขื่อว่า ถ้าไปรักษาภัยหมอยาเห็นปัจจุบันจะไม่หาย จึงต้องมารักษาภัยหมอยาเห็นบ้าน อาการจะดีขึ้น
34. โรคปากเปื่อย ถ้าเป็นเด็กที่ยังกินนมแม่อยู่ ห้ามแม่เด็กกินปลาร้าและส้มตำ (กิ่งแก้ว เกษ โภวิท และคณะ, 2536:42)
35. โรคคุ้สวัด (กิ่งแก้ว เกษ โภวิท และคณะ, 2536:44)
- 35.1. ผู้ป่วย ห้ามรับประทานไข่ เมือ ส้มตำ ปลาร้า
ห้ามไม่ให้กินข้าวและสูบบุหรี่ที่บ้านคนตาย
  - 35.2. หมอรักษา ห้ามดื่มน้ำสุราเด็ดขาด เพราะจะพิคิวชาจะรักษาไม่หาย
36. โรคคอไอ และคางไอ ปะคง(กิ่งแก้ว เกษ โภวิท และคณะ, 2536:43)
- 36.1. ผู้ป่วยปะคง ห้ามรับประทานเนื้อควาย ไก่ ปลาช่อน ไข่ ปลาร้า
  - 36.2. หมอรักษา เมื่อรักษาผู้ป่วยคอไอ คางไอ ห้ามกินเนื้อสัตว์ที่ด้วยเอง เมื่อรักษาผู้ป่วย
  - 36.3. ปะคง ห้ามรับประทานหน่อไม้ น้ำเด้า รากวัวควาย กบ ห้ามลดเครื่องดื่ม
และรากชาต้า
37. โรคฟีหัวเอื่อย(กิ่งแก้ว เกษ โภวิท และคณะ, 2536:44)
- 37.1. ผู้ป่วย ห้ามรับประทานปลา เมือวัว เมือควาย เมือไก่
  - 37.2. หมอรักษา ห้ามดื่มน้ำสุรา
38. โรคฟีพิน
- ผู้ป่วย ห้ามรับประทานเนื้อควาย ปลาไหล ไก่ ไข่
39. โรคดับ (กิ่งแก้ว เกษ โภวิท และคณะ, 2536:47)
- 39.1. ห้ามกินไก่ เมือด่าง ๆ ต้องหากแห้งก่อน
  - 39.2. ห้ามกินเนื้อกบ เพราะถือว่าแสงลงที่สุด
  - 39.3. ห้ามกินพูพรา เพราะถือว่าแสงลงที่สุด
  - 39.4. หมอรักษา ห้ามลดครัวชาต้า ได้ถุงบ้านที่มีน้ำกรา และเครื่องดื่ม
และรากชาต้า
40. อาการบวมขา
- ถ้าไครเป็นคนจับขาคนน้ำมันทา คนน้ำดื่มจับทาเพียงคนเดียวจนหาย เมื่อหายให้พิง
ขาคนน้ำมันทันที (กิ่งแก้ว เกษ โภวิท และคณะ, 2536: 52)

ความเชื่อเกี่ยวกับอาการของโรคที่ไม่ควรซื้อยามากินเอง

1. ไข้สูง (ตัวร้อนจัด) คางแดง ปอดเมื่อย ชิม เพื่อ เพราะอาจเป็นไข้ข้ามลาเรีย
2. ไข้สูง และตัวเหตื่อง อ่อนเพลี้ยมาก เจ็บบริเวณขา石榴 เพราะอาจเป็นโรคดับอักเสบ ถุงน้ำดีอักเสบ
3. ปอดเจาสะตือมาก แล้วขึ้นมาปอดท้องน้อยด้านขวา เอาเมือกจะเจ็บปอดมากขึ้น หน้าท้อง แข็ง มีไข้เล็กน้อย เพราะอาจเป็นโรคไส้ดึง ถ่ายไส้อักเสบ
4. เจ็บเปลือกในท้อง คล้ายมีอะไรนกขัด ปอดท้องรุนแรง มีอาการตัวร้อน คลื่นไส้ อาเจียน กระหายอาจทะเลๆ
5. อาเจียนหรือไอเป็นเดือด เพราะอาจเป็นโรคกระเพาะอาหารทะเลๆ หรือวัณโรคปอด
6. ท้องเดินอย่างรุนแรง อุจจาระเป็นน้ำ ถ่ายฟุ่ม สีอุจจาระขาวคล้ายน้ำขาวข้าว อ่อนเพลี้ยมาก อาจเป็นหัวใจโรค
7. ถ่ายอุจจาระเป็นน้ำใส่เดือด ถ่ายบ่อยมาก ปอดบิด ปอดเบ่ง อาจเป็นโรคบิด
8. เด็กอายุ 1 – 12 ปี ไข้สูงมาก ไอมาก หายใจมีเสียงผิดปกติเหมือนมีอะไรติดในลำคอ หน้าเป็นเขียว อาจเป็นโรคคอตีบ
9. อาการคอกเดือดเป็นเดือดสด ๆ ต้องพ่นแพทช์โดยเร็ว

ข้อห้ามเกี่ยวกับหญิงมีครรภ์

หญิงที่มีครรภ์แม้จะไม่ใช่ผู้ป่วยโดยทั่วไป แต่สภาวะร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงทำให้หญิงมีครรภ์และคนใกล้ชิดต้องระมัดระวังในเรื่องการปฏิบัติตนในระหว่างตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่แล้ว ความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นจะคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีบางส่วนที่มีรายละเอียดของความเชื่อแตกต่างกันไปบ้าง เช่นจากลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน ความเชื่อบางเรื่องมีเหตุผลและแห่งความเชื่อบางเรื่องไม่สามารถอธิบายเหตุผลให้กระฉับชัด ความเชื่อเกี่ยวกับหญิงมีครรภ์ในท้องถิ่นต่าง ๆ มีความแตกต่างกันอยู่บ้างดังจะกล่าวต่อไปนี้

ข้อห้ามเกี่ยวกับขนบนธรรมเนียม ประเพณี ของหญิงตั้งครรภ์ (เกรือวัลย์ นุตานุวัตร และวิไลวนิจ, 2528 : 31)

1. ข้อห้ามเกี่ยวกับอาหารการกินของหญิงมีครรภ์

1. ห้ามกินอาหารที่มีรสจัด
2. ห้ามรับประทานอาหารที่เผ็ดและเก้น จะทำให้ไม่สงบและจะทำให้การกด้วยหัวล้าน
3. ห้ามกินของดอง ของมึนเมาต่าง ๆ

4. ห้ามกินกับข้าวหรืออาหารดี ๆ เพราะจะทำให้เด็กในท้องโตเกินไป ทำให้คลอดยาก (ภาควิชาโภชนาวิทยา กพะสารารัมสุขศาสตร์,2531:84)
5. ห้ามกินผักแ渭น เพราะจะทำให้รักติดหลัง
6. ห้ามกินถั่วยแฟด เพราะ จะทำให้ได้ถูกแฟด (นัตตระพงษ์ อินทฤทธิ์,2536: 34)
7. ห้ามกินอาหารที่ติดกันไม่ย่าง เพราะจะทำให้คลอดยาก (โภช พลະกຄາງ,2536:7)
8. ห้ามกินผักชีซอม เพราะผิดสำแดง
9. ห้ามรับประทานถูกกระบก เพราะจะทำให้เป็นไข้ ไม่สบายและคลอดถูกยาก
10. ห้ามกิน เตือก มัน
11. ห้ามกินเห็ด
12. ห้ามกินข้าวจี่ เพราะเชื่อว่าไข้มันจะติดทารก และคลอดยาก
13. ห้ามกินเม็ดมะขาม
14. ห้ามหญิงมีครรภ์รับประทานอาหารดอง และผักชีซอม
15. ห้ามคื่นกาแฟถูกจะติดกาแฟด้วย
16. หญิงมีครรภ์ ควรคืนน้ำมันมะพร้าวอ่อนเป็นการบำรุงครรภ์ และแก้อ่อนเพลียเชื่อว่าน้ำมะพร้าวจะทำให้เด็กสะอาด ไม่มีไข้มันตามด้วยของการรักในครรภ์
17. หญิงมีครรภ์หากแพ้ท้อง การกินผลไม้รสเปรี้ยว เช่น สมอ มะขาม มะขามป้อม มะนาว ถ้ามีอาการแพ้มาก ๆ ให้ใช้ยาคำรับแก้แพ้ท้องผสมใบชะพฤก
18. ห้ามรับประทานอาหารที่มีไข้มันมาก ๆ เพราะจะทำให้คลอดยากโดยเฉพาะไข้มันสัดว่าจะไปอุดตันอุดทารทารก (ภาควิชาโภชนาวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล,2531:9)
19. ห้ามกินไข่ เพราะจะทำให้ทารกในครรภ์มีไข้ภาวะตามตัวเด็กและมีกลิ่นความทารกทำให้คลอดยาก
20. ห้ามกินเนื้อความเพื่อก เพราะถูกที่คลอดจะเลี้ยงยาก
21. ห้ามกินปลาเผ็ย เพราะผิดสำแดง
22. ห้ามกินเนื้อเด่า และตะพาบหน้า
23. ห้ามกินแมลงจำพวก แต่น ต่อ
24. ห้ามกินสัดว่าที่มีถูกอยู่ในท้อง
25. ห้ามกินปลาร้า
26. ห้ามกินปลาหมึก
27. ห้ามกินเนื้อกระดาย
28. หญิงมีครรภ์ ควรกินควบกระดายปี๊ยะทำให้คลอดง่าย

2. ข้อห้ามเกี่ยวกับการปฏิบัติดนของหญิงมีครรภ์ (จักรพงศ์ อินทฤทธิ์, 2536: 34-35)
1. ห้ามอ่านน้ำءาความเมื่ำหรือค่อนกลางกืน เพราะมีน้ำคลาบปานมาก
  2. ห้ามนั่งขาวางบันได หรือ ประคุ เพราะจะทำให้กลодลูกยาก
  3. ห้ามเขย่งหรือนำอาหารจากที่สูงกิน
  4. ห้ามเดินกินอาหาร
  5. ห้ามข้ามเชือกม้า เพราะลูกที่เกิดมาจะตะกละ กินจุ (โภคด พลังกลาง, 2536 : 7)
  6. ห้ามไปงานศพ เพราะคนตายจะมาเกิดด้วย
  7. ห้ามไปคุณกลอดลูก เพราะเด็กในท้องจะชักชวนไปในทางที่ไม่ดี
  8. ห้ามนั่งสถาบันได เพราะกลอดลูกยาก
  9. ห้ามเข็บที่นอน เพราะกลอดลูกยาก
  10. ห้ามตอกตะปู ทำให้กลอดลูกยาก
  11. ห้ามปีดประคุหน้าต่างในขณะกำลังจะคลอด ทำให้กลอดลูกยาก
  12. ห้ามข้ามเชือกที่กำลังสามวัวหรือควาย
  13. ห้ามชะโงคดูน้ำในบ่อ
  14. ห้ามต้าหนินหรือเลียนแบบผู้อื่นที่มีร่างกายพิการ
  15. ห้ามเดินข้ามสะพาน ไม้แคน ๆ
  16. ห้ามนั่งยอด ๆ
  17. ห้ามตัดหางใบทอง
  18. ห้ามเผาหอย เพาปู
  19. ห้ามเดินเรือ ๆ ให้เดินช้า ๆ
  20. ห้ามเดินเข็นที่สูง ๆ
  21. ห้ามนั่งคุกเข่า
  22. ห้ามนั่งที่สูง
  23. ห้ามนั่งขันหัวเข่า
  24. ห้ามนอนหงายหรือนอนคว่ำ
  25. ห้ามอ่านหน้าร้อน
  26. ห้ามอ่านหน้าสกปรก
  27. ห้ามเข็นอาบน้ำ
  28. ห้ามจัดทำเตาสำหรับอบถ่านไฟไว้ล่วงหน้า
  29. ห้ามเข็บปากเบ้าและจัดเตรียมผ้าอ้อม

ข้อห้ามเกี่ยวกับอาหารและการปฐบดิชของแม่ลูกอ่อน

1. ข้อห้ามเกี่ยวกับอาหารของแม่ลูกอ่อน (ແອນຈຸລື ສາຮສີທຣິຍັດ, 2537: 157)

1.1 อาหารประเภทพิชของแม่ลูกอ่อน

- ห้ามรับประทานผักชะอม เพราะจะทำให้น้ำคacrรคูກ น้ำนมแห้ง
- ห้ามรับประทานผักแคร่ เพราะจะทำให้น้ำนมแห้ง
- ห้ามรับประทานอาหารหมักดองทุกชนิด เพราะจะทำให้แพลงเน่าเปื่อย 模ลูกเน่า
- ห้ามรับประทานหมากลืนฟ้า (ເພົາ) เพราะจะทำให้น้ำนมแห้ง
- ห้ามรับประทานเห็ดฟางที่ขึ้นบนฟางข้าวคำ เพราะจะทำให้อาเจียน น้ำนมแห้ง
- ห้ามรับประทานพิกกອງ พิกกระด Zuk ເພະະຈະກະກໍາໃຫ້ວິວເວີນສີຮະ ມີມີຕ ເປັນລຸນ
- ห้ามรับประทานบวนເພະະຈະກະກໍາໃຫ້ອາເຈີນ
- ห้ามรับประทานข้าวคำເພະະຈະກະກໍາໃຫ້ອາເຈີນ น้ำนมแห้ง
- ห้ามรับประทานผักสะระແນ່ເພະະຈະກະກໍາໃຫ້ວິວເວີນສີຮະ ອາເຈີນ
- ห้ามรับประทานผักເລື່ອນເພະະຈະກະກໍາໃຫ້ນ้ำนมแห้ง
- ห้ามรับประทานລາບເຫາ
- ห้ามรับประทาน เหັດກະດັງ
- ห้ามรับประทานຜັກໃນເບີຂ່າງຂ່າງຫັດຄລອດ 1-2 ເດືອນ ເພະທາກຈະທ້ອງເສີຍອຸຈາຮະເປັນສີເບີຂ່າງ (ກາລົວໝາໄກໂຄຮນາວິທາ ມາວິທາລັບມີທຶດ, 2531:9)
- ห้ามรับประทานຜັກ ພລ ໄນບາງໜົດເພະະຈະກະກໍາໃຫ້ໄປໃນນ້ຳນົມທໍາໃຫ້ລູກມີອາການຜົດປົກດີ
- ห้ามກິນດອກຫຼືໜໍ້ກ ແລະສະຮະແໜ່ນ ຜັກຊີ່ຝ່ຽງ ສາຍບັວແດງ
- ห้ามກິນກຳລັວຂອນ
- ห้ามກິນທີ່ຈາກ
- ห้ามรับประทานหน่อໄມ້ ເພະະຈະກະກໍາໃຫ້ເຕັກເປັນຈາງ ຕັວຮອນ ເບີ່ອອາຫາຮັອງໄໝຈອເງ ພອມ
- ห้ามກິນມະລະກອສີ່ມ່ວງ
- ห้ามກິນໃນໂທຣະພາ ຜັກສະເຄາ ຂະຫຼຸ ນະຮຸນ
- ห้ามກິນນໍ້າເຢັນ ໄກິນນໍ້າຮັບອັນ
- ห้ามກິນຂອງໜັກດອງ
- ห้ามກິນຜັກ ເພະະຈະກະກໍາໃຫ້ໄປໃນນ້ຳນົມ ທໍາໃຫ້ອຸຈາຮະຊອງເຕັກເປັນສີເບີຂ່າງ ທໍາໃຫ້ເຕັກທ້ອງເສີຍ
- ກວາງກິນອາຫາຮນໍາຮຸງນ້ຳນົມ ໄກິນຫຼວງປີລີ ກຸ່ງຈ່າຍ ແກ້ງສັນ ນະຂາມອ່ອນ ແລະກິນນໍ້ານະນາວຈິນ ເກລືອ
- ກວາງດື່ມນໍ້າສຸນໃພຣແກນການດື່ມນໍ້າ ເກີນ ຕັ້ນຫຼວງວ່ານໄພລ ຕັ້ນນໍ້າທີ່
- ກວາງດື່ມນໍ້າຈິງຄື້ນໄສເກລືອເລົກນ້ອຍ ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ອຸນອນຫຼັບ

1.2 อาหารประเภทเนื้อสัตว์ของแม่ลูกอ่อน

- ห้ามรับประทานเป็ดเทศ เพราะจะทำให้ปอดศีรษะ อาเจียน ปวดเนื้อตัว ผิดกระบุน
- ห้ามรับประทาน เป็ดหรือห่าน
- ห้ามรับประทานนกทุกชนิด ยกเว้นอกเก้าແມວ เพราะจะทำให้วิงเวียนศีรษะ อาเจียน
- ห้ามกินไก่จ่าง
- ห้ามรับประทานไก่ทุกชนิด เพราะจะทำให้แพลเป็นตะปูนตะป่า "ไม่สามารถและทำให้อ้วน"
- ห้ามกินไข่نمดแดง (ฉัตรพงศ์ อินทฤทธิ์, 2536: 35)
- ห้ามรับประทานควายเพื่อกเพาะจะทำให้ปอดศีรษะ ห้องร่วง
- ห้ามรับประทานวัวพันธุ์ เพราะจะทำให้ปอดศีรษะ แพลงเน่าเปื่อย
- ห้ามกินเนื้อหมู กระด่าย
- ห้ามรับประทาน แมงคานา
- ห้ามรับประทาน ตะพาบน้ำ (ปลาไฟ) เต่าเผือก
- ห้ามรับประทานเด่า เพราะจะทำให้เป็นไฟ ปอดศีรษะ ห้องร่วง
- ห้ามรับประทานเขีຍค เพาะจะทำให้ปอดศีรษะ ห้องร่วง
- ห้ามรับประทานเขีຍค อิม จะทำให้ไม่สบาย ปอดศีรษะ เป็นไฟ
- ห้ามรับประทานหอยโข่ง เพราะจะทำให้คางแข็ง
- ห้ามรับประทานสุนัข เพราะจะทำให้ปอดศีรษะ
- ห้ามรับประทานปลาดุก เพราะเชื่อว่าเจียงปลาจะเกะเกี่ยมดุดูก ทำให้หมัดดูกหน่า
- ห้ามรับประทานปลาหม้อ ปลาขาวหลังแดง เพราะจะทำให้เวียนศีรษะ หน้ามืด เป็นลม หมัดดูกหน่า
- ห้ามรับประทานปลาที่มีคางสีดำ ควรกินเฉพาะเนื้อปลาขาว ควรกินปลาหม้อตัวที่มีคางสีขาว
- ห้ามรับประทานปลาขาวหัวแข็ง ปลาหลอด เพราะจะทำให้เวียนศีรษะ หน้ามืดเป็นลม หมัดดูกหน่า
- ห้ามรับประทานปลาชະໂດ ปลากราย ปลาสูด ปลาสวาย ปลาไนล เพราะจะทำให้เวียนศีรษะ หน้ามืด หมัดดูกหน่า
- ห้ามรับประทานปลาหมา ปลาเพี้ย ปลาสลิด ปลาอึ่งปลาบู่ ปลาตะเพียน
- ห้ามรับประทานอาหารจำพวกปลาไนล ปลาหมึก ปลาชีโภ หนูนา ร กว้า (น่องวัว) จะทำให้ปอดห่อง เหนือยเพลียจ่วงนอน อาเจียน "ไม่มีน้ำหนาม"
- ห้ามกินกุ้ง ปลาชิว

- ห้ามกินปลาร้า
- ห้ามรับประทานอาหารประเภทเนื้อสัตว์ เพราะจะผิดกระบุน ทำให้มดลูกซึ้น ไม่เข้าอู่ มีลูกง่ายทำให้เกิดอาการวิงเวียน
- ห้ามรับประทานอาหารที่ปรุงดิน ๆ สุก ๆ จะทำให้ไม่สบาย นครุกจะแห้งช้า
- ห้ามกินอาหารจำพวกสัค้ว่าป่าทุกชนิด
- ห้ามกินอาหารทะเลหลังคลอดจะทำให้เลือดแห้งไม่มีน้ำหนาม
- ห้ามกินอาหารความทุกชนิด
- ห้ามกินเนื้อสัคવ์ต่าง ๆ เพราะ
- ห้ามรับประทานของมีน้ำ
- ห้ามรับประทานอาหารประเภทแกง ด้วย ควรรับประทานอาหารประเภทจี ปิ้ง หรือข้าง จะทำให้มดลูกแห้งและเข้าอู่เร็ว

2. ข้อห้ามเดียวกับการประพฤติปฏิบัติตัวของแม่ลูกอ่อน (แอนจุลี สารสิทธิ์, 2537 :201-202)

- ห้ามนอนหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเพราเป็นพิษเดียวกับคี ตามประเพณีจะหันศีรษะไปทางทิศตะวันออก
- ห้ามนอนหลับเมื่อยูคุณเดียวเพราจะพิพราข และพื่อื่น ๆ จะเข้าไปทำอันตรายแม่ลูกอ่อนขณะหลับ เกิดรุ้สึกเพลีย เป็นลม เป็นบ้าเลือด
- ห้ามนอนไกล์สามี (จัตตุรงค์ อินทฤทธิ์, 2536 : 35-36)
- ห้ามนอนหัวสูง
- ห้ามนอนหงาย
- ห้ามนอนอกมุ้ง
- ห้ามนอนกลางวัน
- ห้ามเดินไปไหนไกล ๆ กันเดียว
- ห้ามเดินเร็ว ให้เดินช้า ๆ
- ห้ามนั่งยอง ๆ หรือ นั่งพับเพียง
- ห้ามนั่งไขว้เท้า และงอขา เพราการไขว้เท้าจะทำให้แหลกที่เกิดจากการคลอดเกิดการเสียบสีแหลกแห้งช้า การงอขาเชื่อว่าจะทำให้เจ็บปวดตามข้อ (แอนจุลี สารสิทธิ์, 2537 : 201-202)
- ห้ามยกตัวของทำงานบ้านหนัก ๆ หรือเคลื่อนไหวตัวด้วยความเร็ว
- ห้ามหัวนอน สรรมนด้วยแซมพูสรรมน
- ห้ามลูบสูญลูบด้า ขัดฟัน ไกคล เวลาอาบน้ำจะทำให้เกิดผื่นผิวน้ำ
- ห้ามเช็ดตัว

- ห้ามเกามือเมื่อทำการคัน
- ห้ามดื่มและดูดบุหรี่ขณะน้ำเสื่อม
- ห้ามเครื่องเขียนอุปกรณ์ทางการแพทย์ขณะนอนสะตุ้ง นอนไม่หลับ ร้องไห้ไม่หยุด
- ห้ามไกว่าอุที่ว่างเปล่า เพราะถ้าเด็กมานอกอีกจะร้องไห้ไม่หยุด
- ห้ามน้ำเด็กออกจากชานชาลาบ้าน
- ห้ามกล่อมลูกในเวลากลางคืน
- เวลาซักผ้าอ้อมให้ซักก่อนเที่ยงถ้าเกินกว่านี้เชื่อว่าจะมีพิษตามไปเด็ด้าไปให้อีกมื้อกับมืดเล่นเด็กๆไปด้วย

- ห้ามมีเพศสัมพันธ์
- ห้ามออกจากหม้อไฟขณะอยู่ไฟ
- ห้ามสวมเสื้อผ้า ขกเว้นผ้าถุงศีนเดียว
- ห้ามใส่เสื้อของอุ่นไฟและต้องอยู่ให้ครบ 2 สัปดาห์
- ห้ามนอนระหว่างอุ่นไฟ เพราะถ้าปล่อยให้ผู้หญิงที่คลอดลูกใหม่ ๆ นอนหลับ ตื่นมาจะเป็นคนไร้สติ ทำอะไรโดยไม่รู้ตัว เช่น มองเห็นลูกเป็นหònไม้ นำไปใส่ไฟ (เนชันสุดสัปดาห์, 5 (234) 2539 : 28 - 30)
- ห้ามพูดคุ่าว่าร้อนถ้ามีคนมาเยี่ยมเพราะไม่เป็นสิริมงคล

ข้อห้ามเกี่ยวกับเด็กแรก

1. ห้ามทักว่าเด็กน่ารัก
2. ห้ามคีศีรยะและหลังเด็ก
3. ห้ามเด็กกินไข่เหลืองหัวรัง
4. ห้ามเด็กแรกที่ฟันยังไม่เข็นส่องกระจอก
5. ห้ามเด็กกินไส้และทุงปลาช่อน
6. ห้ามดีกันเด็ก
7. ห้ามพูดว่าหนักหรือเบาเวลาอุ้มเด็กแรก
8. ห้ามเป่าลมปากใส่หน้าเด็ก
9. เวลาอุ้มเด็กห้ามโยนเด็กเล่น
10. ห้ามเด็กกินมะพร้าว
11. ห้ามเด็กกินไตไก่

ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารของเด็กทารกและวัยก่อนเรียน (ภาควิชาโภชนาวิทยา มหาวิทยาลัยนิคม,
2531 : 8-9)

- ไม่ให้การได้รับหัวน้ำนม เชื่อว่าไม่มีประโยชน์ เป็นนมเสียทำให้ห้องเสีย
- ให้อาหารประเภทข้าวและกล้วยเร็วเมื่ออายุ 3 – 7 วัน เชื่อว่าข้าวเป็นอาหารที่สำคัญ เด็กเกิดมาต้องให้เลี้ยงปากและคงไว้ให้
- ให้อาหารเสริมประเภทโปรดีนจากเนื้อสัตว์และไข่ข้ามเมื่อการก่ออาชญากรรม 8 – 12 เดือน เนื่องจากเด็กยังไม่มีฟัน และเชื่อว่าอาหารเหล่านี้ทำให้ติดช่าง และทำให้เด็กมีกลิ่นเหม็นคาว
- ให้อาหารประเภทไขมันข้ามเมื่ออายุ 2 ขวบขึ้นไป เพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์
- ให้ผักและผลไม้ข้ามเมื่ออายุ 2 ขวบขึ้นไป เพราะกลัวติดคลอสูก
- เด็กไม่สามารถห้ามรับประทาน เมื่อสัตว์ ไข่ ผัก และผลไม้บางชนิด กลัวอาการไข้กำเริบ
- เชื่อว่า กินกันเป็นยาจาง และการกินปลาไหล ถ้าให้เด็กกินครั้งแรก จะทำให้เด็กปัญญาหลักแหลม

การเลี้ยงดูเด็กและการบริโภคอาหารของเด็ก

ถ้าเด็กอยู่ระหว่างกินนมแม่ แม่จะต้องระมัดระวังเรื่องการกินอาหารของตนเอง เช่น ถ้าเด็กห้องเดิน แม่จะงดอาหารประเภทผัก ผลไม้ ส้มตำ หรือ อาหารที่มีรสเปรี้ยว เพราะเชื่อว่า อาหารเหล่านี้จะเข้าไปในหัวนม จะทำให้ถูกมีอาการมากขึ้น (เกรือวัลย์ หุดานุวัตร และวิไลวัจัน กุญจน์,
2528 : 32-33)

- เชื่อว่า กินปลาไหล หรือตุ๊กแก หรือกิงก่า หรือเขีด เป็นอาหารแก้ติดช่างของเด็กได้
- เชื่อว่า เด็กกินของที่มีมัน พาก กะทิ มะพร้าว น้ำตาล จะทำให้เด็กเป็นชาง
- เชื่อว่า เด็กห้องเดิน ควรจะกินอาหารพวาก ปลา หมู หอย ไก่
- เชื่อว่า เด็กห้องเดิน ควรจะกิน กล้วยและผลไม้อื่น ๆ ส้มตำ ของเปรี้ยว
- เชื่อว่า เด็กเป็นไข้หวัด ไม่ให้กินถั่วหรือผัก เพราะจะทำให้อาการกำเริบ
- เชื่อว่า เด็กเป็นไข้ออกคุณ งดกินผลไม้ทุกชนิด
- เชื่อว่า เด็กป่วยกินของหวานจะทำให้ไข้สูง ติดช่าง
- เชื่อว่า เลี้ยงเด็กด้วยนมวัว โดยจะจะไม่รัก ไม่เชื่อฟังพ่อแม่
- เชื่อว่า เด็กที่กินนมแม่สลัดกับนมกระป่อง จะทำให้เด็กห้องเสีย
- เชื่อว่า เด็กพอมเนื่องจากหัวน้ำนมแม่ไม่หวาน
- เชื่อว่า เด็กพอมเนื่องจากขาดไข่ต่ำพยาธิ
- เชื่อว่า เด็กการกินเนื้อสัตว์ ปลา และไข่ เมื่อเด็กมีฟันแข็งแรง หรือ อายุ 1 ขวบขึ้นไป
- เชื่อว่า เด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ กินเนื้อไก ปลาและไข่ ทำให้เป็นชาง ตัวเหม็นคาว

- เชื่อว่า เด็กจะเริ่มเป็นชางเมื่อกินกับข้าว หรือของหวาน พาก ไข่กับปลา
- เชื่อว่า เด็กที่กินกับข้าวมากเป็นชางถ้าเด็กเป็นชางจะให้กินปี๊บกะป้อม(กิงก่า) เพราะเชื่อว่า กระป้อมเป็นยาแก้ชาง

ข้อห้ามเกี่ยวกับการกินอาหารของเด็กโดยทั่วไปและเด็กในภาวะเจ็บป่วย (ทวน ยุทธวงศ์, 2533:53)

1. ห้ามรับประทาน ไก่เป็ด ไก่ไก่ เพาะจะทำให้ไข้
2. ห้ามรับประทาน พุงปลาช่อน จะทำให้หนำ
3. ห้ามรับประทาน ไข่ข้าว (ไข่คายโภณ) จะเป็นคนไม่จับจด ไม่สูงงาน
4. ห้ามรับประทาน ตับกบ ตับเขีกด จะทำให้หน้าดำ
5. ห้ามรับประทานหางปลาไหล จะทำให้เลือดกำค่าไหล
6. ห้ามรับประทาน หัวปลา หัวสัตว์ต่าง ๆ ทำให้ดื้อ โง
7. ห้ามรับประทาน ก้อยปลา ก้อยเนื้อ อาหารคินค่าง ๆ ทำให้เป็นโรคเรื้อรัง
8. ห้ามรับประทานหางสัมหน่อไม้ ส้มปลา ส้มเนื้อ ปลารัง จะทำให้เป็นตาแดง
9. เป็นโรคตามแดง

ห้ามกินหน่อไม้ เพาะจะแหงค่า

ห้ามกินไก่ เพาะจะไปเยี่ยค่า

ห้ามกินหอยชุน เพาะจะไปไก่ในค่า

10. เป็นไข้หวัด

ห้ามกินถั่วหรือผัก เพาะจะทำให้อาการกำเริบ

11. เด็กไม่สบายห้ามกินมะละกอ เพาะจะทำให้คันตามผิวนัง (เกรียงวัลย์ หุคานุวัฒน์ และวิไครวัจน์ กฤษณะภูติ, 2528 : 36-37)

ความเชื่อและข้อห้ามเกี่ยวกับคนทั่วไป

ความเชื่อเรื่องการป่วยและการฝ่าไป

สังคมไทยให้ความสำคัญกับการนับถือเครื่องยุคต่างๆ รวมทั้งเพื่อนบ้านใกล้เคียงถือว่าเป็นเครื่องยุคติดกันด้วย โดยเฉพาะในช่วงเจ็บไข้ได้ป่วยต้องการความอบอุ่น ผู้ไม่ไปเยี่ยมเยียนถือว่าตัดญาติขาด มิตร หากพี่น้องไม่ช่วยเหลือกันไม่สามัคคีกัน ถือว่า “ผิดศีล” ศีบรรพบุรุษ จะบันดาลให้เกิดความเจ็บไข้ได้ป่วยมีอันเป็นไป บางครอบครัวนิยมนิมนต์พระมาโปรดเพื่อชี้ไปทางสวัสดิ์ ซึ่งเชื่อกันว่าจะ

ทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยกับเครือญาติและบุคคลที่ไวไปยังคำร้องอยู่ (สื่ออีสาน, 1-31 มีนาคม 2540 : 5)

ข้อห้ามเกี่ยวกับคนเป็นไข้

1. ห้ามกินผลไม้เกือบทุกชนิด กล้วย ฟรั่ง มะม่วง ทุเรียน ลำไย อ้อย มะละกอ ถั่วฝักขาว ฯลฯ
2. ห้ามอาบน้ำ
3. ห้ามท้างานหนักเกินไป
4. ห้ามกินข้าวคึ่มห่อ
5. ห้ามกินของเบร์เช
6. ห้ามรับประทานอาหารจ้าพวกเนื้อวัว เนื้อควาย (เครื่องวัลย์ หมูคานุวัตร และว่าไอลวัจน์ กฤษณะภูติ, 2528 : 33-36)

ข้อห้ามเกี่ยวกับข้อปฏิบัติและอาหารของผู้ป่วยโรคค่างๆ

1. ถ้าห้องร่วง ห้ามรับประทานอาหารจ้าพวกปลา จะทำให้ด้วยอุจจาระมากขึ้น
2. ถ้าเป็นแพลงกุพอง ห้ามรับประทานเนื้อความเผือก ปลาชิว ปลาใบไม้ จะทำให้แพลงกุพองหายช้า
3. ถ้าเป็นไข้ห้ามรับประทานผักซี แดงไทย ฟรั่ง ขมุน กล้วย ส้ม จะทำให้อาการหนัก
4. ห้ามรับประทานปลาหม้อ ปลาดุก ผลไม้ จะทำให้อาการกำเริบ
5. ถ้าป่วยให้อ่อนเนื้อไก่ค้า "ไปคุกกับนมแดง" แล้วนำไปย่างไฟ และนำไปให้ผู้ป่วยรับประทาน อาจจะทำให้หายป่วย
6. ถ้าเป็นแพลงกุพอง น้ำร้อนลวก หกถั่น เป็นฝีหนอง ห้ามรับประทานหน่อไม้ จะเกิดอาการคัน
7. ถ้าเป็นโรคไอ ห้ามรับประทานถั่วถิ่น
8. ถ้าเป็นไข้หมากไม้ (ไข้รากสาด) ห้ามรับประทานผลไม้ทุกชนิด โดยเด็ดขาด
9. ถ้าเจ็บป่วยทั่วๆ ไป ห้ามรับประทานปลาหม้อ ปลาดุก และผลไม้ต่างๆ (หวาน ยุทธวงศ์, 2533 : 55)
10. ห้ามผู้ป่วยคึ่มสุรา หรือของมีนเมฆจะทำให้น้ำครรภ์หายตัวออก
11. ห้ามนุ่กคลื่นร่วมทั้งญาติพี่น้องคึ่ม อาบ หรือ ทา น้ำมนต์ด้วย
12. ห้ามนุ่กคลื่น หรือสามารถในกรอบครัวมาจันหรือสัมผัสน้ำมนต์
13. ผ้าสำหรับอาบน้ำมนต์ ผู้หลงทางเอามาผ้าอุบัติขึ้นศีรษะ

14. การเก็บรักษาข้ามนัดต้องเก็บไว้ให้มีชิคไม่ให้เก็บไว้ได้ดูนได้โดย หรือเดียง

15. วัสดุต่าง ๆ สำหรับที่ใช้บ้านครัวและ เมื่อหายจะต้องไม่เก็บไว้ที่บ้านของผู้ป่วย เช่น แซก เปื้องก่อ้อน ไม้สามขา ต้องเผาทิ้ง หรือเอาไปไว้ที่บ้านหมอน้ำมนต์ (สารรักษ สมชาย, 2541 : 94)

16. ห้ามคนป่วยนอนพื้กจะทำให้หายช้า

17. ถ้าป่วยเป็นฝี หนอง เป็นหิด ห้ามกินไก่หรือของหมักดอง

18. เป็นโรคไอห้ามกินมะเกลือ อาหารรสจัด หัวกลอง เพื่อก และมัน

19. กินป่วยเป็นโรคคางทูม ห้ามกินไข่

20. คนป่วยทุกประเภท ห้ามกินถั่วฝักขาวและกล้วยน้ำว้า

21. คนป่วยโรคประสาท ห้ามกินน้ำมันหมู

บทที่ 3

ระเบียบวิธีจัด

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติการก่อตั้ง

ด้านนامเมืองอุบล ได้แก่ล่าวยังกันถึงการสืบทอดสายจากเจ้านครเชียงรุ่ง แสนหัวที่อาของเจ้าปางค้า พระบิดาของเจ้าพระยา เจ้าพระวอ โดยยกล่าวยังปี พ.ศ. 2228 ที่เกิดวิกฤตทางการเมืองในคราวเชียงรุ่ง เนื่องจากเจ็นส่อหัวขาวยกกำลังเข้าปืนเมืองเชียงรุ่ง เจ้านครเชียงรุ่งได้แต่ง เจ้าอินทกุณาร เจ้านางจันท กุณาร เจ้าปางค้าอพยพไปรพลาจากเมืองเชียงรุ่งมาขอพึ่งพระเจ้าสุริยวงศารธรรมมิกราชแห่งนครเวียงจันทน์ พระเจ้าสุริยวงศารธรรมมิกราชโปรดให้นำไพรพลดไปตั้งที่เมืองหนองบัวอุ่นภู มีชื่อว่า “นครเพื่อนขันธ์กาบ แก้วบัวนาน” ต่อมาพระเจ้าสุริยวงศารธรรมมิกราชให้เจ้าปางคำนักสมรสกับพระนัดดา ได้โปรดศักดิ์ เจ้าพระยา เจ้าพระวอ

การตั้งเมืองอุบลราชธานี ในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงมีนิโยบายขัดตั้ง เมืองให้มากขึ้น เพื่อสนับสนุนพระบรมราโชบายในการตั้งเมืองและเพื่อความอุดมสมบูรณ์ในการ ประกอบอาชีพของไพรบ้านพลเมือง พระประทุมจึงย้ายครอบครัวไพรพลดมาตั้งอยู่ ณ ด้านล่างแม่น้ำ ต่อ ด้านลที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือเมืองอุบลปัจจุบัน

การสถาปนาเมืองอุบลราชธานี พ.ศ. 2535 พระประทุมสุราราช(ท้าวคำคง) ได้พาไพรพลดตั้งอยู่ที่ ด้านลหัวแม่น้ำ ข้าราชการกบฏพาไพรพลดเข้ายึดครองเจ้าป่าสักด้วยได้ พระบาทสมเด็จพระ พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยานครราชสีมา ยกกองทัพมาปราบกบฏข้าบ เชียงแก้ว ในขณะที่ขั้นมาไม่ถึง พระประทุมสุราราชและท้าวฝ่ายหน้า ได้ยกกำลังไปปราบชุมข้าบเชียงแก้ว และจากความดีความชอบในครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระประทุมสุราราชเป็นพระประทุมราษฎร์ดิยวงศาราช ครองเมืองอุบลราชธานีพร้อมกับยก ฐานะบ้านหัวแม่น้ำเป็นเมืองอุบลราชธานี เมื่อวันจันทร์ แรม 13 ค่ำ เดือน 8 จุลศักราช 1154 (พ.ศ.2335)

การตั้งเมืองทั่งๆ ในอุบลราชธานี ภายหลังการก่อตั้งเมืองอุบลแล้ว ดังนี้

1. เมืองไสธรรม พ.ศ. 2329
2. เมืองเขมราฐ พ.ศ. 2357
3. เมืองโขงเจียม พ.ศ. 2364
4. เมืองเสนาangกนิคม พ.ศ. 2388
5. เมืองเดชอุดม พ.ศ. 2388

6. เมืองคำเขื่อนแก้ว พ.ศ. 2388
7. เมืองบัว (อ.บุษราคัม) พ.ศ. 2390
8. เมืองอำนาจเจริญ พ.ศ. 2401
9. เมืองพิบูลมังสาหาร พ.ศ. 2406
10. เมืองกระการพีชผล พ.ศ. 2406
11. เมืองมหาชนะชัย พ.ศ. 2406

สัญลักษณ์ คำขวัญและดอกไม้ประจำจังหวัดอุบลราชธานี

ตราประจำจังหวัด เป็นรูปดอกบัวตูม และดอกบัวบาน ชูช่อก้านใบเห็นอ่อนองน้ำ

คำขวัญ “เมืองดอกบัวบาน แม่น้ำสองสี มีปลาแซนหลาด หาดทรายเก่งหิน อันไทยนักประยุทธ์ ทวยรายภูร์ ไฟธรรมงานล้ำที่บันพระราชา ผ้าแคนก่อนประวัติศาสตร์”

ดอกไม้ “ดอกบัว”

สภาพภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง อาณาเขต และพื้นที่

จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 630 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 16,112.650 ตารางกิโลเมตร กิโลเมตรเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดขอนแก่น และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กิโลเมตรใต้ ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ และประเทศไทยกับพุกานะประชาธิปไตย กิโลเมตรตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดขอนแก่น

กิโลเมตรตะวันออก ติดกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กิโลเมตรใต้ ติดต่อกับ จังหวัดศรีสะเกษ และประเทศไทยกับพุกานะประชาธิปไตย

กิโลเมตรตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดขอนแก่น

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราษ (Korat Basin) โดยสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 68 เมตร ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออก มีแม่น้ำโขงเป็นแนวเขตกั้นจังหวัดอุบลราชธานีกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำชี ไหลบรรจบกับแม่น้ำมูล ซึ่งไหลผ่านกลางจังหวัดไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม ภูเขาที่สำคัญที่อุดตันใจน้ำที่ตั้งตระหง่านอยู่ในจังหวัดคือภูเขาน้ำร้อน ภูเขาน้ำร้อนเป็นภูเขาไฟที่ตั้งตระหง่านอยู่ในจังหวัด

ลักษณะการปกครอง

จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 20 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ 219 ตำบล 2,422 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอ และกิ่งอำเภอ ดังนี้

อำเภอเมืองอุบลราชธานี อัมกาอคุดข้าวปุ่น อัมกาอเขมราฐ อัมกาอเชื่องใน อัมกาอโขงเจียม อัมกาอเดชอุคุม อัมกาอตระการพีชผล อัมกาอตาลสุน อัมกาอนาจะหลวย อัมกาอน้ำเขิน อัมกาอนุษแทริก อัมกาอพิบูลมังสาหาร อัมกาอไฟฟ์ไทร อัมกาอม่วงสามสิบ อัมกาอวารินชาราน อัมกาอครีเม่องใหม่ อัมกาอสำโรง อัมกาอศรินธ์ อัมกาอคลอง魔法ดง อัมกาอทุ่งศรีอุคุม กิ่งอัมกาอนาคต กิ่งอัมกาอเหล่าเตือโก้ก กิ่งอัมกาอนาคต กิ่งอัมกาอสว่างวีรธรรมท์ และกิ่งอัมกาอน้ำผุ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง
- เทศบาลนครอุบลราชธานี 1 แห่ง
- เทศบาลเมืองวารินชำราบ 1 แห่ง
- เทศบาลตำบล 21 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 216 แห่ง
- สภาตำบลนิติบุคคล 6 แห่ง

ประชากร

จังหวัดอุบลราชธานี มีประชากรชาย 889,663 คน หญิง 887,411 คน รวมทั้งสิ้น 1,777,074 คน

บทบาทและงานประเพณี

ประเพณีแห่เทียนพรรษา

ประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เกิดขึ้นก่อนสมัยขอมพระเจ้าบรมวงศ์ที่ero กรมหลวงสรรพสิทธิประสังค์ ในสมัยก่อนนั้น การทำเทียนและแห่เทียนพรรษาของชาวอุบลยังไม่มี เมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษา ชาวบ้านจะพื้นเทียนพันธุ์อนศิริยะนำไปถวายพระ พร้อมทั้งน้ำมนต์ เครื่องไทยทาน และผ้าอ娟น้ำฝนไปถวายพระ

ในสมัยกรมหลวงสรรพสิทธิประสังค์ ได้มีการจัดขบวนแห่น้ำไฟขึ้นที่วัดกลาง นีประชาชนเข้าร่วมจำนวนมากเป็นจำนวนมากและเกิดการทำร้ายบริเวณกาขันถึงแก้ววิเศษ กรมหลวงสรรพสิทธิประสังค์จึงขอให้เลิกการแห่น้ำไฟ และให้เปลี่ยนมาเป็นการแห่เทียนแทน

ในปี พ.ศ. 2495 ประชาชนเริ่มให้ความสนใจและเห็นความสำคัญในการทำและแห่เทียนพรรษามาขึ้น และทางจังหวัดได้ส่งเสริมให้จานเข้าพรรษาเป็นงานประเพณีประจำปีและในปี พ.ศ. 2520 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เข้ามาร่วมสนับสนุนให้เป็นงานประเพณีระดับชาติ พร้อมทั้งได้มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ท่องเที่ยวไทยและชาวต่างประเทศได้มาเยี่ยมน้ำตกแต่น้ำตกนี้มานานถึงปัจจุบัน

พื้นที่

งานวิจัยนี้ศึกษาคุณชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาช้อยู่ในหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน ในเขตอำเภอเมือง อําเภอ เชียงใหม่ อําเภอน้ำดี และอําเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอوا อําเภอเมือง บ้านโนนใหญ่ อําเภอเชียงใหม่ บ้านโขง และบ้านจันลา อําเภอน้ำดี และบ้านท่าสีง อําเภอโขงเจียม ซึ่งแต่ละหมู่บ้านมีคุณชาติพันธุ์ต่างๆ อาศัยอยู่ดังนี้

บ้านปะอัว	อําเภอเมือง	กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว
บ้านโนนใหญ่	อําเภอเชียงใหม่	กลุ่มชาติพันธุ์กุลา
บ้านโขง	อําเภอน้ำดี	กลุ่มชาติพันธุ์เชมร
บ้านจันลา	อําเภอน้ำดี	กลุ่มชาติพันธุ์ส่าข
บ้านท่าสีง	อําเภอโขงเจียม	กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

บ้านปะอัว อําเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านปะอัวเดิมเป็นอยู่กับตำบลหนองของ่อน ปัจจุบันเป็นอยู่กับตำบลปะอัว เริ่มตั้งเป็นค่ายลี้เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2538 แบ่งการปกครองเป็น 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ 3, 4, 5, 6 และหมู่ 8 ประวัติความเป็นมาไม่มีใครบันทึกไว้ชัดเจน มีเพียงคำนานาเล่าสืบต่อ กันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย คือ

บ้านปะอัวมีสัญชาติ และเชื้อชาติเป็นลาวแท้ๆ (ลาวเวียงจันทน์) สมัยนั้นครัวเวียงจันทน์เกิดภัยภัยทางเมือง จึงมีกลุ่มคนบางคนอพยพเข้ามารักษาในเมืองนากองฝั่งประเทศไทย โดยตั้งอิฐฐานอยู่หนึ่งบัวลำภู จังหวัดอุตรธานี (ปัจจุบันเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู) ผู้นำกองทัพของชนกลุ่มนี้มี 2 คน เรียกชื่อว่า “พระอาท-พระดา” แต่ก็ยังมีข้าศึกตามมา พระดาจึงยกข้าศึกฆ่าตายที่หนองบัวลำภูนั่นเอง คงเหลือแต่พระอาท ได้พาไพรพลเลี้ยงฝั่งโขงลงมาทางใต้แล้วกลับเข้าประเทศไทย แต่ก็ยังอุกรุกรานทางการเมืองอยู่ จึงพาภันหนีข้ามมาฝั่งไทยอีก เลี้ยงฝั่งโขงลงมาถึงตอนมดแดง หรือตอนอุบลที่ติดฝั่งแม่น้ำ�� ระหว่างพร้อมกับลูกหลานของพระดาจึงตั้งหลักปักฐานเป็นเมืองอุบลราชธานีจนถึงทุกวันนี้

ในส่วนที่เป็นบ้านปะอواก็เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวเหตุการณ์ในครั้งนี้ด้วย ก็อ ใบเหตุการณ์นี้ไฟร์ฟล็อกที่มาถูกพระอาทิตย์แยekข้ามมาตั้งหลักปีกฐานด่างพื้นที่กันความหมายและความพึงพอใจ

ในกลุ่มนี้มีชาบ 2 คน ซึ่งมีศักดิ์เป็นญาติผู้พี่และญาติผู้น้อง พาหมู่ญาติมาถึงทำเลที่เหมาะสม ก็อ ทางทิศเหนือมีหมอนองบัวใหญ่ ทางทิศใต้มีหมอนองบึง ทิศตะวันตกมีหมอนองบัวน้อย ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านปะอัวทุกวันนี้ ได้พาคนตั้งหลักปีกฐาน และตั้งเป็น “บ้านป่าอัว” ส่วนญาติผู้พี่ได้พาญาติอิกกอุ่นหนึ่ง อพยพเข้าไปทางเหนือ พนพืนที่เหมาะสมจึงตั้งหลักปีกฐานเป็นหมู่บ้าน “โนนเมือง” ซึ่งปัจจุบันขึ้นกับต. หนองเหล่า อ. ม่วงสามสิบ จ. อุบลราชธานี

ส่วนบ้านปะอัว ชื่อ ปะอัว เพื่อบนนามจากคำว่า “ป่าอัว” ชื่อ “ป่า” ก็อ ละทิ้ง ทิ้งไว้ ส่วนอัว ก็อ “อา” ญาติผู้น้องที่เป็นผู้ชาย กลุ่มญาติทางผู้พี่เรียกญาติทางผู้น้องว่า “อา” ดังนั้น ป่าอัว จึงมีความหมายว่า ญาติผู้พี่จะทิ้งญาติผู้น้อง (อัว) ไว้ ซึ่งถ้าใบงบ้านปะอัว ก็อ ฝ่ายพี่ได้ละทิ้งฝ่ายน้องซึ่งเป็นอัวให้ตั้งหลักปีกฐาน ณ ตำแหน่งบ้านปะอัวในปัจจุบัน

การประกอบอาชีพของคนในชุมชน

บ้านปะอัว โดยพื้นที่ แล้วด้วยจะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งความอุดมสมบูรณ์เพียงแค่สักหัวร้อน การเพาะปลูกออกayer ยิ่ง ดังนั้นแล้วอาชีพหลักของชุมชนจึงเป็นอาชีพเกษตรกรรมเน้นการเพาะปลูกเป็นหลักโดยเฉพาะการท่านนาหั้งปี แต่จะมีเลี้ยงสัตว์บ้าง แต่เป็นการเดี้ยงเฉพาะครัวเรือน นอกจากนั้นการทำนาหากินยังมีการพั่งธรรมชาติอยู่บ้าง เช่น การเก็บเห็ด การเก็บของที่มีอยู่ตามป่าชุมชน เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว ยังมีอาชีพเสริมเป็นงานหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงที่สืบทอดกันมาอย่างนาน ก็อ การท่านเครื่องทองเหลือง และอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น การรับจำนำ ค้าขาย เป็นต้น

ดักษณะทางภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

บ้านปะอัวตั้งอยู่ในพื้นที่ร่วนอุ่น ผลผลิตและทรัพยากรที่หาได้จึงเป็นผลิตผลทางการเกษตร และทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญดังนี้

ดิน สมัยก่อนคินบริเวณนี้เป็นคินร่วนปนทราย แต่ปัจจุบันมีการนำเทกโนโลยีเข้ามาบำรุงดิน และมีการไร้รากไม้รุ่งดิน จึงทำให้เหมาะสมสำหรับทำการเพาะปลูก

น้ำ แหล่งน้ำที่สำคัญดังนี้

1. หนองเข่น อยู่กลางหมู่บ้านใช้เลี้ยงปลา และด้านอุปโภค
2. หนองบึงอยู่ทางทิศตะวันออกหมู่บ้าน-เลี้ยงปลา
3. หนองบัวใหญ่อยู่อยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน
4. หนองบัวน้อยอยู่ทางทิศตะวันตก
5. หนองคานาใช้อยู่ทางทิศใต้

6. หนองໄໂອຍຸ່ທາງທີສະວັນຕົກເຊີຍໄດ້
7. หนองຫອຂອຍຸ່ທາງທີສະວັນອອກເຊີຍໄດ້

ປັນໄມ້ ປ້າໄນ້ໜຸ່ມໜູນບ້ານປະວາມນີ້ປ່າດອນໃຈໆ ຈຶ່ງເຕັກອົນເປັນປ້າສໍາຮັບຝຶກພ ແລະເຫັນສັກນຳຍາ
ແຕ່ດ່ວນໄມ້ໄດ້ກໍາເປັນປ້າສ່ວນຂອງໜຸ່ມໜູນຈຶ່ງອູ່ທາງທີສະວັນອອກເຊີຍແໜ້ນອື່ນ ປັຈຸບັນປ່າດອນໃຈໆເປັນທີ່
ສໍານັກສົງມໍປ່າດອນໃຈໆ ຈຶ່ງເປັນວັດປ່າເຖິກາ ແລະນີການນໍາສັດວ່າປ້າມາເລື່ອງ ເຫັນ ນັກງູງ ກະຕ່າຍປ່າ ທຸນປ່າ ແລະ
ອື່ນໆ

ແຮ່ຮາຫຼຸ ແກ້ວຂຶ້ນເຮົາ ຈຶ່ງສັບກ່ອນພົນທີ່ທຸນໆ 8 ພົນດິນເປັນດິນເຄີນ ຈຶ່ງກົດເອົາດິນທ່າເກືອຂ້າຍແລະ
ໄສໄດ້ ອີກທີ່ ການໃຫ້ທົ່ວພາກຮົນອອກແໜ້ນທີ່ກໍລ່າຍຂັງມີສັດວົນ້າ ສັດວົນກ ແລະຂອງປ່າດ່າງໆ ອີກນາກທີ່ຫລັອ
ເລີ່ມຈົດຜູ້ຄົນໃນທຸນໆບ້ານປະວາສືບກອດຂົວຄະຫາຍາຫ້ວ່າອາຍຸຄົນ

ອານາບຕົດຕໍ່

ທີ່ເກີນ	ຕິດບ້ານສ້າງໜາກແໜ້ງ ລໍາຫັວຂີ້ລົງ ແລະເຫັນອໍາເກອນມ່ວງສານສົບ
ທີ່ສະວັນອອກ	ຕິດບ້ານຫອນໄຫລ ບ້ານກ່ອ
ທີ່ສະວັນຕົກ	ຕິດບ້ານຫ່າໂຄມ ບ້ານດອນໃຈໆ ແລະລໍາເຊນາບ ເຫັນອໍາເກອເຫື່ອງໃນ
ທີ່ໄດ້	ຕິດບ້ານຫອນຫ້າງ ແລະບ້ານຫອນຂອນ

ບ້ານໂນນໃຫຍ່ ອໍາເກອເຂື່ອງໃນ ຈັງຫວັດອຸນລະບາບນີ້ ປະວັດທຸນໆບ້ານ

ຂໍ້ອໜຸ່ມໜູນນີ້ທີ່ມາຈາກສກາພຸນົມປະເທດທີ່ເປັນເນີນເທິ່ງໆ ແລະນີການດັ່ງບ້ານເຮືອນອູ່ບັນນິນນີ້ ຈຶ່ງ
ເຮັກຂໍ້ວ່າ ບ້ານໂນນໃຫຍ່ ມີຫຼຸ່ມ້າ ເຊິ່ງຫຼຸ່ມ້າ ຂໍ້ມາຢືນຢັນວ່າບ້ານໃຫຍ່ມີຫຼຸ່ມ້າ ບ້ານໃຫຍ່ມີຫຼຸ່ມ້າ ພ.ສ. 2300
ຄົນກຸ່ມແຮກທີ່ມາເຮັມກ່ອດດັ່ງໜຸ່ມໜູນ ຄື່ອ ຫນ່າຍເຖິງກ່າວ ມີຫຼຸ່ມ້າ ດອງຫຼຸ່ມ້າ ຈຶ່ງຫຼຸ່ມ້າ ດອງຫຼຸ່ມ້າ ດອງຫຼຸ່ມ້າ ດອງຫຼຸ່ມ້າ
ທີ່ມາທີ່ນີ້ ຄື່ອ ພຣະຊຸດທີ່ ຈຶ່ງມາປັກຄົດທີ່ບໍລິຫານທີ່ດັ່ງໜຸ່ມໜູນ ເຫັນທີ່ອໝພຈາກບ້ານໂນນເກົ່າ ເນື່ອຈາກເກີດ
ໄຮຮະບາດຮ້າຍແຮງ ຄື່ອ ອໍາທິວາດກໂຮກ (ຫາວ້າບ້ານເຮັກວ່າຜິ່ນຫ່າຍມາກິນຄົນ) ເມື່ອການວ່າມີພຣະຊຸດທີ່ປັກຄົດ
ອູ່ທີ່ບ້ານໃຫຍ່ ຈຶ່ງໄດ້ພາກັນມາຮັກຍາໂຮກກັບພຣະຊຸດທີ່ອ່ານັ້ນ ແລະພາກັນດັ່ງບ້ານເຮືອນອູ່ຮອບໆ ວັດທີ່
ພຣະຊຸດທີ່ອູ່ ອໍາເຊີ່ພຄົງແຮກຂອງຫາວ້າບ້ານໃຫຍ່ເມື່ອແຮກດັ່ງໜຸ່ມໜູນ ໄດ້ແກ່ ອໍາເຊີ່ພການການເຄຍຕົວ ເຫັນ
ທຳນາ ແລະເລີ່ມສັດວ່າ ແລະອໍາເຊີ່ພກໍາຫາຍ ເຫັນ ຂາພເຄື່ອງປະດັບ ແລະເສື້ອຕ້າດ່າງໆ ສ່ວນອໍາເຊີ່ພໃນປັຈຸບັນ
ໄດ້ແກ່ ຂາຍຂອງຈຳ ການເລີ່ມສັດວ່າ ເພື່ອຮັນແຮກ ການກຳເຄົ່າງປະດັບຊັບເຈີນ-ຊັບທອງ ການກຳໄວ່ນາສຸວນ
ພສນ

บ้านโชง อ้าเกอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ประวัติหมู่บ้าน

ชาวบ้านโชง ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณดินแดนแถวนี้ (ไม่ทราบว่ามาจากที่ใดแน่ชัด) ได้อพยพเข้ามา และบือกปีนป่ายื่นที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยพื้นที่ไม้มะสักวัวป่า โโคขเสพะวัวโชง (ถูกปรี) ปักหลักเป็นที่อยู่อาศัย และหาภินด้วยการล่าสัตว์ การทำไร่เลื่อนลอย จึงได้เรียกหมู่บ้านของคนว่าบ้านโชง (ปัจจุบันอยู่หลังที่ว่าการอ้าเกอน้ำยืน) ต่อมาประมาณ 30 ปี เริ่มน้ำใจผู้ร้ายชูกชุม และเกิดโรคห่า โรคระบาดขึ้น จึงได้อพยพไปอยู่ที่อื่นโดยทำพิธีอพยพ ให้ทุกครอบครัวจุดพบเพลิงถือเดินออกจากหมู่บ้านในเวลาเที่ยงวัน เป็นการถือเคล็ด ความเป็นศรีมงคล ถ้าขับไปอยู่ที่ใหม่แล้วจะได้เจริญรุ่งเรือง ชาวบ้านได้อพยพไปอยู่ที่บุปปือ ใกล้ลำห้วยบ่อน (บ้านศรีบุญเรืองปัจจุบัน) แต่ด้วยได้อีก 30 ปี ก็เกิดเหตุการณ์เดินเข้าอีก คือ เกิดโรคระบาด และมีใจผู้ร้ายมาปล้นก่อการ จึงได้อพยพมาอยู่ในบ้านโชงปัจจุบันเมื่อปี พ.ศ. 2339 ประมาณปี พ.ศ. 2503-2504 ชาวลาวที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในบ้านโชง เช่น มาจากอ้าเกอกันทรลักษณ์ โพนจาน โพนเมืองและสำโรง ปัจจุบันมีการแบ่งคุ้มเขตลาว คุ้มเขมรจะอยู่ทางฝั่งตะวันออก คุ้มลาวจะอยู่ทางฝั่งตะวันตก

อาชีพ

อดีต สมัยก่อนชาวบ้านขึ้นชีพโดยการล่าสัตว์ และทำไร่เลื่อนลอยทั้งข้าว และพืชต่างๆ ตามเชิงเขา เพราะเป็นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เมื่อได้ผลผลิตก็จะนำไปลงมาที่หมู่บ้าน เมื่อจะทำไร่เลื่อนลอยก็จะมีการถากถางที่โดยการจุดไฟเผาพังพีช ต่อมาปี พ.ศ. 2400 เริ่มมีการทำนาธรรมชาติ ประมาณปี 2530 หน่วยงานรัฐบาลอบรมการทอผ้าไหม และเสนอให้ถักคุ้มแม่บ้าน

ปัจจุบัน มีกลุ่มทอผ้า 2 กลุ่ม คือกลุ่มแม่บ้านแกยตรกรทอผ้าไหมและกลุ่มทอผ้าบ้านโชง แม่บ้านที่ไม่ได้เข้ากลุ่มบางที่ก็มีการทำผ้าใช้เองปัจจุบันมีร้านค้าในหมู่บ้าน 5 ร้าน(ร้านขายของชำธรรมชาติ)

บ้านจันลา อ้าเกอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ประวัติหมู่บ้าน

เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2505 คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน คือ ชาวส่วน ซึ่งอพยพมาจากบ้านก้อ เนื่องจากเกิดโรคระบาดร้ายแรง และใจผู้ร้ายชูกชุม สถาพรภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านก่อตั้งที่จะตั้งหมู่บ้านมีสภาพเป็นป่า อาชีพของชาวบ้าน คือ ทำนา

บ้านจันลา มีอาณาเขตติดต่อตั้งนี้

ทิศเหนือจุดบ้านหลวงและหัวยคำพอง

ทิศใต้จุดอ่างถังน้ำหัวยจันลา (ที่อกรเขานมคงรัก)

ทิศตะวันออกจุดบ้านก้อ

ทิศตะวันตกจุดบ้านแข็งต่อน

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

สภาพภูมิประเทศของบ้านจันลา โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะเป็นดินทรายและดินร่วนปนทราย ท้ายอ่างเก็บน้ำหัวจันลา มีป่าไม้ ซึ่งเป็นป่าไปร่องเขตต่อเนื่อง มีแม่น้ำสายพรอยขึ้นอยู่ทั่วไป มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่อหัวจันลา หัวเพิก หัวลำโพง และหัวหนองแคน

อาชีพ

อาชีพหลักคือการทำนา อาชีพรองคือ การทำไร่และรับจ้างทั่วไป

บ้านท่าลัง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ประวัติหมู่บ้าน

บ้านท่าลัง ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2452 โดยกลุ่มคนแรกที่ตั้งหมู่บ้านอยู่มาจากการบ้านหนองเม็ก เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศไทย (บ้านหนองเม็กอยู่ในเขตประเทศไทย) คือ ในสมัยที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านเดือดร้อน และอพยพเข้ามายังที่อยู่อาศัย และคนกลุ่มนี้ก็เดินทางข้ามมาอังส์ไทรชั่วคราว 5 ครัวเรือน ที่เดินทางข้ามมาโดยทางเรือในครั้งนี้ (17-18 คน) ซึ่งข้ามมาในช่วงเดือนพฤษภาคม หรือเดือนเมษายน ไม่ปรากฏแน่ชัด

ครั้งแรกที่ข้ามมาจะพาภันอาศัยอยู่ข้างริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นถ้ำหินริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเรียกชื่อกันว่าถ้ำทราย (อยู่ในเขตบ้านคำนุย ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกบ้านท่าลังในปัจจุบัน) แต่ครั้นถัดมาขึ้นกีลุบ อพยพไปออยู่หลังภูสูต (ปัจจุบันอยู่ในเขตบ้านคือใหญ่ ต. นาโพธิ์กลาง) พากันทำมาหากินอยู่สักพัก ค้ายาเหตุผลที่ว่าไกคลจากแม่น้ำ และไม่สะดวกในการเดินต่อสืบสารกันพี่-น้องทางฝั่งตรงข้าม จึงย้ายที่ตั้งหมู่บ้านมาอังค์แห่งที่ตั้งหมู่บ้านท่าลังในปัจจุบัน และตั้งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ริมฝั่งแม่น้ำโขง โดยมีผู้นำคือ พ่อเมย (ไม่ทราบนามสกุล ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)

ส่วนการทำมาหากินยังคงทำไร่ออยู่บนภูสูต คือ จะเทไข่ขึ้นไปในหน้าฝน หรือ หน้าที่เตรียมทำไร่ แล้วจึงลงมาอีกที่เมื่อทำไร่เสร็จ

ตอนที่ย้ายออกจากภูสูต ชาวบ้านจะแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนี้จะย้ายไปออยู่บ้านหนองคือใหญ่ (เป็นกลุ่มเล็กๆ 2-3 ครอบครัว) และอีกกลุ่มนี้จะมาตั้งบ้านท่าลัง (10 ครอบครัว)

ส่วนชื่อหมู่บ้านท่าลัง เพื่อนมาจากคำว่า ท่าลง เนื่องจากพื้นที่ในเขตนี้เป็นภูเขา และมีหน้าผาสูงชัน ชาวบ้านหนองคือ และนาโพธิ์กลางที่ไม่คิดกันแม่น้ำโขงจะอาศัยท่าที่ตรงนี้ลงมาอังส์ฝั่งน้ำ (เป็นท่าที่คิดกันผ่านบ่อง) จึงเรียกบริเวณนี้ว่าท่าลง

ที่ตั้ง/ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

ลักษณะที่ดีของหมู่บ้านท่าสังเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ (แม่น้ำโขง) ซึ่งคล้ายที่ราบลุ่มเล็กๆ ตามหุบเขาทั่วๆ ไป ด้านหลังหมู่บ้านเป็นหน้าผาสูง (พาหanon 乒乓弄) และทางด้านหน้า เป็นแม่น้ำโขงมีเส้นทางเดินด้วยทางเดินก่อสร้างเดียว คือ ทางด้านทิศตะวันตกเป็นเส้นทางบ้านท่าสัง-ตามย มี สำหรับเดินทางด้านหลังหมู่บ้าน คือ ร่องสิม และทางตะวันออกมีห้วยท่าสังเดินผ่าน

อาณาเขตติดต่อ

ทิศตะวันออก	ติดกับภูเขียงต่อ กับเขตบ้านหนองผือใหญ่ พาหลักเมือง
ทิศตะวันตก	ติดเขตบ้านตามย
ทิศเหนือ	เขตหมู่บ้านหนองผือใหญ่ซึ่งปัจจุบันบางส่วนอยู่ในเขตอุทบานแห่งชาติพาเด้ม
ทิศใต้	ติดแม่น้ำโขง

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

บ้านท่าสังถือเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และเพียบพร้อมเหมือนแก่ การประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ปลูกข้าว และพืชพันธุ์ต่างๆ ทำการประมง และอีกหลายๆ อาชีพ ที่อุดมอย่างเช่นที่สำคัญจะมีดังต่อไปนี้

1. ดิน เป็นดินอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การเพาะปลูก คือ เป็นดินร่วน แต่น้ำทึบที่จะมีน้ำท่วมที่ เป็นดินทรายสลับกับหินพลาญูขนาดใหญ่ ส่วนมากดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกจะเป็นดิน คำที่เกิดจากหากที่สายน้ำพัดพามาทับดินบริเวณฝั่งแม่น้ำโขง จึงทำให้ดินบริเวณนี้อุดม สมบูรณ์ในทุกๆ ปี
2. น้ำ น้ำที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์อย่างมากจะใช้แม่น้ำโขงซึ่งใช้ชักเสือผ้า และปืนจีนไปทำ น้ำประปาหมู่บ้านได้ใช้ดื่มใช้กินในปัจจุบัน รวมทั้งยังใช้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ธรรมชาติน้ำ ในการประกอบอาชีพทำการประมงเป็นอาชีพเสริม นอกจากแม่น้ำโขงยัง มีห้วยอีก 2 ห้วยไหลร่องหมู่บ้าน คือ ร่องสิม และห้วยท่าสัง แต่ไม่นิยมใช้เท่าไนก็
3. ป่าไม้ ป่าไม้มีรอบหมู่บ้านจะเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากในการเก็บของป่ามาขาย และมากิน ประจำวัน เช่น หน่อไม้ เห็ด และสัตว์ป่าต่างๆ นอกจากการหาเก็บธรรมชาติใน ชีวิตประจำวันแล้ว ทรัพยากรป่าไม้ยังอุดมด้วยต่อการประกอบอาชีพหัตกรรมของชาวบ้าน คือ การไปตัดไม้ไผ่ที่เรียกว่า “ไผ่สร้างคง” หรือ “ไผ่สร้างศา” มาทำเป็นงานหัตกรรมที่ก่อ รายได้เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้แล้ว ยังมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ในส่วนของการใช้ไม้ ใบไม้ และหิน ไม่มีอิทธิพลมากนัก

ประชากร/การประกอบอาชีพ

จำนวนประชากรบ้านท่าลังทึ่งหมู่สำรวจเมื่อ พ.ศ. 2545 โดยมีจำนวนครัวเรือนทึ่งหมู่ 59 ครัวเรือน

ในส่วนที่เป็นการประกอบอาชีพของชาวบ้านจะประกอบอาชีพตามแต่ความเชื่ออันวายของชุมชนชาติ ซึ่งอาชีพที่สำคัญจะเห็นได้ดังนี้ที่สุด คือ

1. การทำการเพาะปลูก ซึ่งคือการเพาะปลูกข้าวนาเป็นเพาะปลูกในที่นาหลังหมู่บ้านที่ดินกับถุขา และพืชที่นํอกเนื้อจากข้าวที่จะเป็นการทำไร้มันสำปะหลัง และปลูกผักและมันเทศ ริมฝั่งแม่น้ำโขงมีอยู่หนึ่น้ำคลอด
2. การทำการประมง การทำประมงส่วนมากจะจับปลาในแม่น้ำโขงเป็นหลัก ซึ่งเป็นอาชีพร่องลงมาจากการเพาะปลูก
3. การทำหัตถกรรม จักสาน เป็นอาชีพเสริมที่สำคัญอีกอาชีพหนึ่ง โดยหน้าแล้งชาวบ้านจะขึ้นภูและตัดไม้สร้างศา ซึ่งเป็นไม้ในตระกูลไผ่มาผลิตเป็นงานจักสาน ซึ่งได้แก่ การสานกระติบข้าว ซึ่งจะสานให้ลวดลายสวยงามมาก ราคาตั้งแต่ในละ 60, 70 จนถึง 150 บาท สร้างรายได้ 5,000-6,000 บาท / ปี

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

หุ้นอายุ 40 ปีขึ้นไปที่เป็นหมอดำแยก และ/หรือหญิงที่เกยอญี่ไฟ และ/หรือหญิงที่เกยรักษาโรคด้วยวิธีแพทย์แผนไทย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

การดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อห้ามในการรักษาสุขภาพประชาชน
2. กำหนดพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าไปศึกษา
3. จัดทำแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. สำรวจพื้นที่กลุ่มเป้าหมายโดยทำหนังสือขอความร่วมมืออธิบายอันประกอบและดำเนินค้าบล กุ่มเป้าหมาย พร้อมกับสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านในเบื้องต้นและจัดทำผังหมู่บ้าน
5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์

6. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดค่าจัดทำหนังสือ
7. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
8. สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัยกับบทบาทในการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่

“คณะ” หรือข้อห้ามที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว กลุ่มชาติพันธุ์กุ�่า กลุ่มชาติพันธุ์เขมร กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย และกลุ่มชาติพันธุ์บูร ที่เกี่ยวกับกับบทบาทการปรับตัวเพื่อเข้าสู่เศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ แบ่งประเด็นของการวิเคราะห์ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับคณะ

1.1 แหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับคณะ

1.2 ข้อคิดเห็นและการปฏิบัติ

1.2.1 ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีครรภ์

1. ห้ามกินอาหารที่เผ็ดและเค็ม เพราะเชื่อว่าจะทำให้ไม่สบาย
2. ห้ามกินอาหารที่มีไขมันมากจะทำให้เกิดคลอดยาก โดยเฉพาะไขมันสัตว์ จะไปอุดตัว อุดทวาร ทำรกร
3. ห้ามกินถูกกระเบน เพราะจะทำให้เป็นไข้ไม่สบายและคลอดถูกยาก
4. ห้ามกินไก่ เพราะจะทำให้การกินครรภ์มีไข้ตามความต้องการ แล้วมีกลิ่นคาว ทำให้เกิดคลอดยาก
5. ห้ามกินอาหารไขมันหรือมีไขมันสูง เพราะจะทำให้เด็กไม่สะอาด
6. ห้ามกินกับข้าวหรืออาหารคาวมาก เพราะจะทำให้เด็กท้องโตเกินไป ทำให้เกิดคลอดยาก
7. ห้ามกินผักแ渭น เพราะจะทำให้รกรดดิหนัง
8. ห้ามกินเพื่อมาก จะทำให้การกัดและหัวล้าน
9. ห้ามนั่งขวางประตู เพราะจะทำให้เกิดคลอดยาก
10. ห้ามอาบน้ำเวลาถอยดีน เพราะจะมีน้ำใส่ความปลางมาก
11. ห้ามข้ามเชือกม้า เพราะถูกที่เกิดมาจะตะกละ กินจุ
12. ห้ามไปงานศพ เพราะคนตายจะมาเกิดค้าง
13. ห้ามไปถูกคนคลอดถูก เพราะเด็กในท้องจะซักชวนไปในทางที่ไม่ดี
14. ห้ามกินกล้วยแหค เพราะจะทำให้ได้ถูกแหค
15. ห้ามนั่งกานบันได เพราะจะทำให้เกิดคลอดถูกยาก
16. ห้ามกินอาหารที่คิดกับไม้ข้าง เพราะคลอดยาก

17. ห้ามเย็บที่นอน เพราะทำให้คลอดลูกยาก
18. ห้ามตอกตะปู ทำให้คลอดลูกยาก
19. ห้ามปีคประดู่ หน้าต่าง ในบ้านมีครรภ์ ทำให้คลอดลูกยาก
20. ห้ามกินเนื้อวัวเผือก เพราะทำให้ลูกที่คลอดออกมากลับเข้าหาก
21. ห้ามกินอาหารผิดสำแดง ได้แก่ พังชะอม ปลาเพ็ง เปื่อย มัน เห็ด เมือ
เด่า เมือตระพานน้ำ (ปลา芳) แคน ต่อ สัตว์ที่มีลูกอยู่ในท้อง ปลาเร้า
ของทอง ของมีนแม่ค่าฯฯ เมือความเผือก เมือกระดาย ข้าวจี่ เมือ
มะหาด ปลาหมัก
22. หญิงมีครรภ์ ควรคืนน้ำนมพร้าวอ่อนเป็นการบำรุงครรภ์และแก้
อ่อนเพลีย
23. หญิงมีครรภ์ ควรกินล้านกระดายป่า จะทำให้คลอดง่าย
24. หากแพ้ท้องควรกินผลไม้รสดี เช่น สมอ มะขาม มะขามป้อม
มะนาว ถ้ามีอาการแพ้มากๆ ให้ใช้ยาดำรับแก้แพ้ท้องผสมใบชะพลู
25. ห้ามอาบน้ำร้อนมีค่าหรือตอนกลางคืน
26. ห้ามเทย์หินอาหารจากที่สูงกิน
27. ห้ามเดินกินอาหาร
28. ห้ามข้ามเชือกที่กำลังสวนวัว หรือ ควาย
29. ห้ามจะ โงกคุน น้ำในบ่อ
30. ห้ามดำเนินหรือล้อเลียนแบบผู้อื่นที่ร่างกายพิการ
31. ห้ามเดินข้ามสะพานไม้เคบๆ
32. ห้ามนั่งยองๆ
33. ห้ามตัดทางใบคง
34. ห้ามเผาหอย เพาบู
35. ห้ามเดินเร็วๆ ให้เดินช้าๆ
36. ไม่ให้เดินขึ้นที่สูงๆ
37. ห้ามนั่งคุกเข่า
38. ห้ามนั่งที่สูงๆ
39. ห้ามนั่งขันหัวเข่า
40. ห้ามนอนหงายหรือนอนคว่ำ
41. ห้ามอาบน้ำร้อน
42. ไม่ให้อาบน้ำสกปรก
43. ห้ามเข็นอาบน้ำ

1.2.2 ข้อ cascade ของหอยสูงกำลังอุดย์ไฟ

1. ห้ามกินผักเพราจะเข้าไปในน้ำนม ทำให้อุจจาระของเด็กเป็นสีเขียว ทำให้เด็กท้องเสีย
2. ห้ามกินเนื้อสัตว์ค่างๆ ไข่ปลาบ่างชินิค เพราจะทำให้นมคลูกชืน มีลูก จำกัดให้เกิดอาการวิงเวียน
3. ห้ามรับประทานอาหารที่ปรุงดินๆ สุกๆ พวคลาน
4. ห้ามรับประทานอาหารจำพวกเนื้อควาย กระต่าย สัตว์ป่าทุกชนิด ปลาช่อน เปี๊ยะ ชะอม
5. ขณะอาบน้ำไม่ให้ถูหรือลูบดัวจะทำให้เกิดผื่นคิวหนัง
6. ถ้ามีคนมาเยี่ยมห้ามพูดว่าร้อน เพราะไม่เป็นสิริมงคล
7. อาหารที่กินแล้วคลำ ได้แก่ เนื้อควาย เนื้อวัว ปลา กบ เปี๊ยะ ไก่ ของ กวางทุกชนิด ผักชะอม
8. ห้ามจัดทำเตาสำหรับอุดย์ไฟล่วงหน้า
9. ห้ามนอนระหว่างอุดย์ไฟ เพราะถ้าปล่อยให้หอยสูงที่ก่อคลอดลูกใหม่ๆ นอนหลับดื่มน้ำจะเป็นคนไร้สติ ทำอะไรไม่รู้ตัว เช่น มองเห็นลูกเป็น ท่อนไม้ นำไปใส่ไฟ
10. ห้ามรับประทานอาหารที่ปรุงดินๆ สุกๆ เช่น ลาบ เนื้อควาย กระต่าย ปลาช่อน เปี๊ยะ ชะอม จะทำให้ไม่สบาย คลูกจะไม่แท้เร็ว
11. หอยสูงอุดย์ไฟควรคั่มน้ำขิง ใส่เกลือเดือนอ้อย เพื่อช่วยให้นอนหลับ
12. หอยสูงอุดย์ไฟให้กินเฉพาะเนื้อปลาขาว ควรกินปลาหมอดัวที่มีทางสีขาว ห้ามกินดัวที่มีทางสีดำ
13. ให้รับประทานข้าวเหนียวกับเกลือและให้ดื่มน้ำร้อน
14. ห้ามเข็บเบาะและจัดเครื่องผ้าอ้อม
15. ขณะอุดย์ไฟห้ามออกจากหมู่ไฟ
16. ขณะอุดย์ไฟห้ามใส่เสื้อและต้องอุดย์ไฟครบ 2 สัปดาห์
17. ห้ามน้ำพิณจากขอนฝังดินจากดอไม้หรือดันหรือกิ่งไม้ที่มีอยู่แล้วมา จุกไฟอยู่ぐ้กรรม
18. ห้ามน้ำพิณไม้บกเป็นพิณที่ติดไฟแล้วมีกลิ่นเหม็นและมีเชื้อมาくな จุกไฟอยู่ぐ้กรรม
19. ห้ามน้ำพิณไม้สะแบงและพิณไม้ข้างมาอยู่กรรมเพราจะขี้เล้าที่เกิดจาก การเผาไหม้ทำให้ระคายเคืองผิวหนัง

20. ห้ามน้ำไม้มีข้อมาอยู่กรรรม เพราะขยะเหล่านี้จะมีสารเก็คเก็ตไฟแตกกระเจา มีไข่ถ้าระคายเคืองผิวนัง
21. ห้ามน้ำฟืนไม้หรือมาอยู่กรรรม เพราะเป็นฟืนที่เมื่อติดไฟมีกลิ่นเหม็นจะทำให้ห้อวะเพศของเมลูกอ่อนมีกลิ่นเหม็น
22. ห้ามน้ำฟืนไม้แดงอยู่กรรรม เพราะเมื่อติดไฟแล้วมีสารเก็คไฟแตกกระเจาเป็นอันตรายได้
23. ห้ามน้ำฟืนไม้ประคุ่มมาอยู่กรรรม มีกลิ่นชุน
24. อาหารคล้ำของหอยจึงอยู่ไฟ
ประเกทพิช ชะอม ผักแวง อาหารหมักดองทุกชนิด ลิ้นฟ้า (ເພົາ) เห็ดฟางที่ขึ้นบนฟางปักกิ่ง ฟักทอง ผักกระเจด บัว จ้าวคำ ผักสะระแนง ผักเสี๊ยบ
ประກາเนื้อสัตว์ เปีຍເທສ ງວຍເຜືອ ນາກຖຸກໜີດ ຍາກວິນ ນາກເຄົ້າແນວ ວັພັນຫຼຸ ເຕ່າ ເບີຍດ ມອບໄນ່ງ ຖຸນັຂ ປລາຄຸກ ປລາໝາມອ ປລາຫວະຫັດແຈງ ປລາຫວ້າຫັ້ງແຈງ ປລາຫລດ ປລາະໂດ ປລາສວາຍ ປລາສູດ ປລາກຮາຍ ປລາໄຫລ ໃນທຸກໜີດ

1.2.3 ข้อคําถ้าของหอยจึงเมลูกอ่อน

1. อาหารคล้ำของเมลูกอ่อน ห้ามรับประทาน ผักชะอม ข้าวเหนียวคำ เมือງງวยເຜືອ ປລາະໂດ ປລາເພື່ອ ປລານກເຫາ ປລາຍື່ອຈົນ ເຕ່າເພື່ອ ເຫັດ ກະຕ້າງ ແມ່ງດານາ ດະພານນໍາ (ປລາຝາ) ດານເຫາ ປລາສົດ ເປີກຫົວໜ້າ
2. ห้ามนอนหันศรีษะໄປทางທີສະວັນດົກ เพราะเป็นทิศเดียวกับผิดทาง
3. ห้ามนั่งไขว่ห้างและขอเข่า เพราะการไขว่ห้าจะทำให้แพลงที่เกิดจาก การคลอดเกิดการเสียดสี แพลงแหงช้า การขอเข่าเชื่อว่าจะทำให้ เจ็บปวดตามข้อ
4. ห้ามนอนหลับເມື່ອຢູ່ຄົນເຄີຍ ເພະນີພາຍແລະຜືອື່ນໆ ຈະทำອັນຕຽບ
5. ห้ามยกสิ่งของหนักๆ เคลื่อนไหวด้วยความเร็ว
6. ห้ามสวนເສື່ອຜ້າ ຍາກວິນຫ້າຄຸງເກີນເດີຍ
7. ห้ามหົ່ວໝັນ ສະໜັນຕ້າງແໜນພູສະໜັນ
8. ห้ามຈູ້ສູນໆວ່າລາອັນນໍາ
9. ห้ามເຊື້ອດົວ
10. ห้ามເການເມື່ອມີອາການຄັນ

11. ห้ามไก่เปลเปล่าๆ
12. ห้ามคิ่มและอาบน้ำเย็น
13. มีความเชื่อว่าอาหารที่จะรับประทาน จะไม่ปูรุงคัวหากการคั้น นั่ง
นอกจากต้องปึงให้สุกแห้งเท่านั้น เพราะอาหารที่มีน้ำอยู่ทำให้มดลูก
ไม่แห้งและไม่เข้าอุ้
14. เมื่อคลอดต้องห้ามทำงานทุกชนิดที่เป็นงานหนัก
15. ไม่ให้การข้ามอุ่นทารก เพราะทารกจะนอนสะตุ้ง นอนไม่หลับ ร้องไห้
ไม่หยุด
16. ห้ามน้ำเด็กออกจากการขายตามบ้าน
17. เวลาซักผ้าอ้อมให้ซักก่อนเที่ยง ถ้าเกินกว่าเนี้จะมีผิดตามไป แต่ถ้าไปให้
ถือขึ้นกับมีดเด็กๆ ไปด้วย
18. ห้ามกินมะละกอส้มร่วง
19. ห้ามคิ่มน้ำเย็น ให้คิ่มน้ำร้อน
20. ห้ามกินไก่งวง
21. ห้ามกินใบโภระพาและพักสะเดา
22. ไม่ให้เดินไปป่าใหญ่ ไม่เดินคนเดียว
23. ไม่ให้เดินเร็ว ให้เดินช้าๆ
24. ไม่ให้นั่งยองๆ หรือนั่งพับเพียบ
25. ห้ามกล่อมลูกในเวลากลางคืน
26. ห้ามน้ำเพศสัมพันธ์
27. ห้ามนอนไกล์สามี
28. ห้ามนอนหัวสูง
29. ห้ามนอนหงาย
30. ห้ามนอนอกนั่ง
31. ห้ามนอนกลางวัน
32. หัญจงหัดงคลอคควรกินอาหารบำรุงน้ำนม กินหัวปี๊ ถุยจ่าย แกงส้ม
มะขามอ่อน กินน้ำมะนาวจื๊มเกลือ หัญจงหัดงคลอคควรคิ่มน้ำ
สมุนไพรแทนการคิ่มน้ำ เช่น คัมหัวว่านไพล คัมน้ำขิง
33. ห้ามแม่ลูกอ่อนรับประทานหน่อไม้ ถุง ปลาชิว เพราะจะทำให้เกิด
เป็นชาง ตัวร้อน เปื่อยอาหาร ร้องไห้จ่องแจ พอๆ
34. แม่ลูกอ่อนห้ามเลี้ยงไห่ม เพราะจะทำให้เจ็บป่วยถึงตาย

35. ผู้หญิงแม่ลูกอ่อน ห้ามปอกหน่อนและเก็บใบหม่อนเพาะจะทำให้
ผู้หญิงแม่ลูกอ่อนแพ้ เจ็บป่วยจากกลั่นและใบของต้นหม่อน

1.2.4 ข้อห้ามสำหรับผู้ป่วยโรคต่างๆ

1. ถ้าท้องร่วง ห้ามกินอาหารจำพวกปลา จะทำให้ถ่ายอุจจาระมากขึ้น
2. ถ้าเป็นแพลพูอง ห้ามรับประทานเนื้อควายเผือก ปลาชิว ปลาใบไน้ จะทำให้แพลพูองกำเริบ
3. ถ้าเป็นไข้ ห้ามรับประทานผักซี แตงไทย ผั่ง ขมุน กล้วย ส้ม โดยเฉพาะเป็นไข้หนักไม้ (ไข้รากสาด) ห้ามรับประทานผลไม้ทุกชนิดโดยเด็ดขาด
4. ถ้าเจ็บป่วยทั่วๆ ไป ห้ามรับประทานปลาหม้อ ปลาดุก และผลไม้ต่างๆ
5. ห้ามผู้ป่วยคื่นสุราหรือของมีน้ำยา ขณะที่บ้าบัดดี้รักษาตัวอยู่
6. ห้ามคนป่วยนอนฟุ้กจะทำให้หายช้า
7. ถ้าผู้ป่วยเป็นฝี หนอง เป็นหิด ห้ามกินไก่ หรือของหมักดอง
8. เป็นโรคไอ ห้ามกินมะเกลือ อาหารรสจัด หัวกลออบ เพื่อแก้และมั่น
9. คนป่วยเป็นโรคคางทูม ห้ามกินไจ'
10. คนป่วยทุกประเภท ห้ามกินถั่วฝักขาว กล้วยน้ำว้า
11. คนป่วยโรคประสาท ห้ามกินน้ำมันหมู
12. เป็นแพลไฟไหన น้ำร้อนลวก หกถั่น เป็นฝีหนอง ห้ามรับประทานหน่อไม้ จะเกิดอาการคัน
13. เป็นโรคตาแดง ห้ามกินหน่อไม้ เพราะจะแห้งตา ห้ามกินไก่ เพราะจะไปแห้งตา ห้ามกินหอยชูน เพราะจะไปໄตในตา
14. เป็นโรคไอห้ามรับประทานถั่วอิสิง
15. เป็นไข้หวัดห้ามกินถั่วหรือผัก เพราะจะทำให้อาการกำเริบ
16. เด็กไม่สบายห้ามกินมะละกอ เพราะจะทำให้คันตามผิวนัง
17. กินปลาไหล หรือตุ๊กแก หรืออึ้งภา หรือเตี๊ยบ เป็นอาหารแก้ผิวบางของเด็กได้
18. เด็กเป็นชาจะควรจะกินของที่มีมัน พอกจะทำให้พร้าว น้ำคาก
19. เด็กท้องเดินควรจะกินอาหารพวก ปลาปู หอย ไก่
20. เด็กท้องเดิน ควรจะกิน กล้วยและผลไม้อื่นๆ ด้วยตัวของเปรี้ยว
21. เด็กเป็นไข้ออกคุ่ม งดกินผลไม้ทุกชนิด

22. เด็กป่วยคินของหวานเพราจะทำให้ไข้สูง พิเศษ
23. ห้ามเลี้ยงเด็กด้วยน้ำ เพราโดยที่นั่นจะไม่รัก ไม่เชื่อฟังพ่อแม่
24. เด็กที่กินนมแม่สลบกันจนกระปอง จะทำให้เด็กห้องเตียง
25. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ห้ามกินเนื้อไก่ ปลาและไข่ เพราจะทำให้เป็นชาง ด้วยความน้ำ
26. ห้ามเด็กกินกับข้าวหรือของหวาน พอกไก่กับปลา เพราจะทำให้เริ่มเป็นชาง
27. ห้ามเด็กกินกับข้าวมากเพราจะเป็นชาง
28. ไข่หมากไม่ถูกใส่ ห้ามรับประทานผลไม้ทุกชนิด ห้ามอาบน้ำ ห้ามดื่มน้ำ
29. โรควันโรค ห้ามรับประทานถุง ปลาชิว เนื้อควาย
30. โรคคุดลูกดื่น ห้ามมีเพศสัมพันธ์
31. ตกขาวห้ามรับประทานมะละกอ ห้ามมีเพศสัมพันธ์
32. โรคนิ่ว ห้ามรับประทานปลาร้า และของเบร์บัว
33. โรคฝี ห้ามรับประทานไข่ ของเบร์บัว ของหวาน
34. โรคภูเขา ห้ามรับประทานของเบร์บัว ของหวาน
35. โรคปะคงไฟ ห้ามรับประทานไก่ ปลาร้า ปลาดุก เนื้อควาย
36. ถ่ายเป็นเลือด ห้ามรับประทานปลาทุกชนิด
37. โรคติดสีดวงทวาร ห้ามรับประทานเนื้อดิน ปลาไหล เหล้า
38. ไข้ออกคุณ ห้ามรับประทานข้าวโพด ข้าวจี่ กล้วย ถั่ว ฟรั่ง ข้าวต้มมัค ข้าวต้มกลีบ
39. โรคมะเร็งเต้านม ห้ามรับประทาน ปลาร้า ปลาจ่อง เนื้อควาย ไก่ หน่อไม้ เป็ด ไข่ ขนมจีน
40. โรคกระเพาะอาหาร ห้ามรับประทานหน่อไม้ ส้มค้า
41. มะเร็งคุดลูก ห้ามรับประทานของความทุกชนิด
42. คำรับยาคลายเส้นห้ามรับประทานไก่ เครื่องในสัตว์ หน่อไม้
43. มะเร็งที่ตับ คอ เดือนนน ห้ามรับประทานเนื้อร้า ทวาย เป็ด ไก่ อหาราทะเล หน่อไม้ และเห็ด
44. โรคเบาหวานห้ามรับประทานตะไคร้ แตงโม มะพร้าว ในชาผลอาหารหวานทุกชนิด
45. ตกขาวหรือมาดขาว ห้ามรับประทานส้มค้า ปลาชิว ถุง หอย
46. ไข้ติดเย็น ห้ามรับประทานปลาดุก กบ ถั่ว ผลไม้ทุกอย่าง
47. ปะคงเส้น ห้ามรับประทานไก่ หอย ปู หน่อไม้ ข้าวหาย

48. ประคงทึกไใช่ ห้ามรับประทานเปีด เหล้า หมู อื่งอ่าง จักจั่น ปลาสวาย
49. โรคสังคม (กามโรค) ห้ามรับประทานไก่ เปีด ส้มตำ เหล้า หน่อไม้ มะลอก
50. น้ำใจ ห้ามทำงานหนัก
51. โรคภูเขา ห้ามรับประทานไข่ เมือ ส้มตำ ปลาร้า
52. โรคฝีหักเขียน ห้ามรับประทาน เมือวัว เมือควาย เมือไก่
53. โรคฝีพิษ ห้ามรับประทานเนื้อควาย ปลาไหล ไก่ ไข่
54. โรคดัน ห้ามกินไก่ เมือต่างๆ ต้องตามแท้งก่อน กินกินเนื้อกัน และ พุตรา
55. หือ ห้ามรับประทานของหวานทุกชนิด ไก่ ปลาชิว เหล้า

1.2.5 ข้อห้ามสำหรับเด็ก

1. ห้ามรับประทานไกเปีด – ไก่ เพราะจะทำให้ไข้
2. ห้ามรับประทานพุงปลาช่อน เพราะจะทำให้หน้าบวม
3. ห้ามรับประทานไข่ขาว ไข่ค้าน (ไข่ดาว, ไข่โคน) เพราะจะทำให้เป็น กันคือค้าน จ็บจด ไม่สู้งาน
4. ห้ามรับประทานตับกุน – ตับเขียว เพราะจะทำให้หน้าดำ
5. ห้ามรับประทานหางปลาไหล เพราะจะทำให้เลือดกำเดาไหล
6. ห้ามรับประทานหัวปลา หัวสัค้วต่างๆ จะทำให้คืด โง
7. ห้ามรับประทานก้อยปลา ก้อยเนื้อ อาหารคินต่างๆ จะทำให้เป็นโรค เรื้อรัง
8. ห้ามรับประทานแกงส้มหน่อไม้ ส้มปลา ส้มเนื้อ จะทำให้เป็นโรคค่าแดง
9. ห้ามเด็กรับประทานข้าวจี่ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดแมลงกินฟัน
10. ห้ามเด็กรับประทานหัวปลา ไก่ (กุน) เปีด ไก่ เพราะจะทำให้สมองหืน
11. ห้ามนอนรับประทานข้าว ก็ขาดหัวจะเป็นรุ
12. ห้ามเด็กนั่งบนหลังสุนัข เพราะเด็กจะมีนิสัยเหมือนสุนัข
13. ห้ามเด็กนั่งหันหลังในขณะนั่งบนหลังควาย เพราะจะเป็นอัปมงคล
14. ห้ามข้ามอู่เด็ก เพราะจะทำให้เด็กนอนสะคุ้ง
15. ห้ามน้ำเด็กอ่อนออกจากการขายยาบ้าน จะทำให้เด็กไม่สบาย
16. ห้ามเคาะหรือดีดีรอยเด็ก จะทำให้เด็กเย็บปวดทั่นนอน
17. ห้ามซมว่าเด็กน่ารัก เพราะอาชญาชั้นสั้น
18. ห้ามเด็กทำการก่อที่ฟันขังไม่มีเขินส่องกระจก

19. ห้ามเล็กกินໄສและพุงปลาช่อน
  20. ห้ามตีกันเล็ก
  21. เวลาอุ้มเด็กทารกห้ามพูดว่าหนักหรือเบา
  22. ห้ามเป่าลมปากใส่หน้าเด็ก
  23. เวลาอุ้มเด็กห้ามโยนเด็กเล่น
  24. ห้ามเด็กกินมะพร้าว
  25. เวลาเด็กทารกที่ก่อความอุบัติเหตุเสียชีวิต ห้ามแบ่งสูกอ่อนของคุณพ่อ
- สูญของคนเอง

1.2.6 ข้อคําถ้าที่เป็นข้อห้ามห้าม

1. ห้ามอาบน้ำเวลาอกกลางคืน
2. ห้ามเข็มควายโดยหันหลังให้ทางขวา
3. ผู้หญิงที่เป็นระคู (ประจำเดือน) ห้ามเก็บใบหม่อนเพราจะทำให้ใบหม่อนเที่ยว
4. ผู้หญิงเขินเขี้ยว กะถា
5. ขึ้นเรือนไม่ถ้างเท้า เดินกระทบเท้าขึ้นบันได เดินเสียงดัง เดินลากเท้า กะถា
6. ห้ามนั่งวางประคุ วางบันได นั่งหมอน นั่งท่านกลางผู้ให้ญี่ เพราจะกีดขวางทางเดิน
7. ห้ามนอนเด่นคาน ของมีคุณ
8. ก่อนนอนไม่ถ้างเท้า ตื้นมาไม่ถ้างหน้า กะถា
9. ห้ามเตี้ยวหากก่อนนอน เพราจะเกิดอันตรายถ้าผลอลับ
10. เอาเสื้อผ้าเก่ามาหันบุนค่างหมอนกระถางเพราจะทำให้ติดเชื้อ
11. ไปหาหมອ ไม่ควรพูดอาการให้คนไข้ได้ยิน เพราทำให้คนไข้เสียกำลังใจ
12. ห้ามวัดด้วคุณไข้ เพื่อดื่มโอลองเพราให้คนไข้เห็นหรือได้ยิน
13. ห้ามลับของมีคุณ ปีกดภาชนะร้อนเวลาอกกลางคืน
14. ห้ามแบกพินขึ้นบ้านโดยไม่แ慨มัดก่อน
15. ห้ามนั่งอุจจาระบนขอน ไม้ และบนสูบบุหรี่
16. ห้ามโคนา ข็ความเด่น ยกมีด ยกเสืบ ตัดดันไม้เวลาฝนตก เพราจะทำให้ฟ้าฝ่า
17. ห้ามพ่อแม่นอนร่วมกับลูกสาวหรือลูกชายที่ไม่ได้ด้วย

18. ห้ามตั้งหน้อข้าวເອີງ
19. ห้ามເລີຍຄມນິດ
20. ห้ามເກີບກວາດນ້ຳເຮືອນໃນເວລາກລາງຄືນ
21. ห้ามເລີ່ມນິດຫົວໜ້າໃສ່ກັນ
22. ห้าມປັບຫຼາດຕ່າງໆ
23. ເວລາຕັກຂ້າວສາຮໄປແຊ່ວ່າ ຕ້ອງນັ່ງຄຸກເຫົາໃຫ້ເຮືອນຮ້ອຍ
24. ห้าມເຄີນຫົວໜ້າໃນກິນຂ້າວ
25. ห้าມແບກໄມ້ໄໝເອາຫາງປລາຍອອກຫຼາ
26. ห້ານນັ່ງທັບຮົດໄດ້ແລະຄາດ
27. ห້ານຜັດຂ້າວໃນເວລາກລາງຄືນ
28. ห້ານຈັກຜ້າໃນແມ່ນ້ຳ
29. ห້ານຜູ້ຫຼູງທີ່ເປັນປະຈຳເຄືອນກິນນໍ້ານະພຽງ ເພຣະເປັນຂອງເບື່ນ ທຳໄໝປະຈຳເຄືອນໄມ່ປົກຕິ ປັດທ້ອງ
30. ກາຣັບປະທານໜ່ອໄມ້ຈະທຳໄຫ້ຈຸກເສີບ ແນ່ນໜ້າອົກ ເປັນຄມໜ້ານິດ ປັດທຶນ
31. ห້ານຮັບປະທານເຄືອກ ສະດອ ຊຸກເນີຍ ນະເຈືອທຸກໆນິດ ທຳໄໝເກີດອາກາກຄົນ
32. ห້ານເຂົ້າເປົ້າວ່າຂ້າງໜ້າ
33. ໄນເຕີນຂ້າມໜ້ອຂ້າວໜ້ອແກງ
34. ໄນເຂົ້າລົງຂ້າວຈາກກະຮະດົບທີ່ຫ້ອຍອູ່
35. ໄນໃຫ້ນັ່ງປິ່ນຝ່າຍໃນເວລາກລາງຄືນ
36. ห້ານລ້ັງລ້້າຍ້ານໃນເວລາກລາງຄືນ
37. ห້ານເຕີກາ ເຕີນຂ້າມຫາຫົວໜ້າສ່ວນອື່ນໆ ຂອງຜູ້ໃຫຍ່
38. ອ່າຍ່າເກີນຫອກໄວ້ທີ່ສູງ
39. ອ່າຍ່າອນນອງດາບ
40. ອ່າຍ່າເງື່ອນໜ້ອຫົວໜ້າເລີ່ມປິ່ນທຳກ່າຈະຟິນຫົວໜ້າ
41. ໄນຂ້າມບັນໄດ້ທີ່ລະຫລາບໆ ພັ້ນ
42. ອ່າຍ່າຕົກເລີ່ນ ຕັດພມ ເວລາກລາງຄືນ
43. ห້ານເອາຫອງມີຄ່າອອກມາດູໃນເວລາກລາງຄືນ
44. ห້ານປັສສາວະລົງແມ່ນ້ຳ
45. ห້ານນັ່ງຍອ່ນໆ

2. พิธีกรรมการอัญเชิญ
3. การเคย์ดิกรรม
4. ข้อคําถ้าที่เชื่อ
5. การรักษาพยาบาลคนเองเมื่อเจ็บป่วยในอดีต
6. การรักษาพยาบาลคนเองเมื่อเจ็บป่วยในปัจจุบัน
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคําถ้าการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน
  - 7.1 ความเชื่อเกี่ยวกับคําถ้าในอดีตและปัจจุบัน
  - 7.2 ความเชื่อเรื่องครรคในการปฏิบัติตามคําถ้าในปัจจุบัน
  - 7.3 เหตุผลในการเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน
  - 7.4 ข้อคี - ข้อเสียของการปฏิบัติตามคําถ้า
  - 7.5 ข้อคี - ข้อเสียของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน
  - 7.6 ถ้าใช้จ่ายในการรักษาจะห่วงปฏิบัติตามคําถ้ากับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน
  - 7.7 การดูแลรักษาสุขภาพในปัจจุบัน

1. ความรู้เกี่ยวกับคําถ้า

1.1 แหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับคําถ้า

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ความรู้เกี่ยวกับคําถ้านี้ได้มาจากพ่อแม่ปู่ย่าตายายและผู้รู้โดยบอกว่า

ได้รับจากพ่อแม่และปู่ย่าตายายแก่โดยพื้น (ท่าน) เล่ากันมาปากต่อปาก การสอนเกี่ยวกับคําถ้าจะนําออกตามโอกาส เช่น เมื่อตอนห้อง เพื่อที่จะนําออกและสอนคําถ้ากับแม่ mana (หญิงมีครรภ์)

กลุ่มชาติพันธุ์กุ老 ความรู้เกี่ยวกับคําถ้าได้มาจากพ่อแม่และหนอนยา พ่อแม่เล่ากันมาก็เชื่อตาม ได้ความรู้จากพ่อแม่และหนอนยา

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ความรู้เกี่ยวกับคําถ้าได้รับจากพ่อแม่ พ่อแม่บอกให้คําถ้าทึ้งเรื่องการกินและอัญเชิญ

กสุ่นชาติพันธุ์ส่วย ความรู้เกี่ยวกับกระถางได้รับจากปูบ่าตามาย คนอื่นๆ และหมอบา
รีจากพ่อใหญ่แม่ใหญ่ (ปูบ่าตามาย) กีเรื่องตาม "ไม่ใช่แต่"
พ่อใหญ่แม่ใหญ่ กันอื่นก็บอกอย่างไรปรึกษากับหมอบา กี
บอกว่าอันนั้นอันนี้มันผิดชอบกัน

กสุ่นชาติพันธุ์บูรุ ความรู้เกี่ยวกับกระถางได้จากพ่อแม่ปูบ่าตามาย
ซึ่มนาเด็ดพ่อแม่ปูบ่าแล้วถูกเมีย กินอันนั้นพิค อันนี้พิค กะ
อย่างกัน

1.2 ข้อคงถ้าและการปฏิบัติ

1.2 ຫຼອດຄະດຳແລະການປົງຕິ

ດາວອສຽບມີຮັບພື້ນຄວາມຮູ້ກີຍວັນຄົມຄຳຂອງຄຸນໜ້າທີ່ພັນຖືໃນລົງຫວັດຊູນຄຣາຈນານ

ຫຼັດ	ໄກ-ລາວ	ຖຸາ	ເບຸນກ	ສ່ວນ	ນັງ	ຮ້ອຍຕະ
1.2.1 ຫຼັດຄະດຳຂອງຫຼັງຈິນວົງກ	/	/	/	♣	/	80
1. ທຳນົກນົນອາຫານເກີນທີ່ເຊື່ອຄະຫຼາດເຄື່ອນພວກເຂົ້າວ່າຈະກໍາໄກນີ້ແລ້ວ	/	/	/	♣	/	100
2. ທຳນົກນົນອາຫານທີ່ໃໝ່ນົມກາຈະທຳໄຫ້ຄົດຄົມຍາ ໂດຍພະໄຟນັ້ນເຫັນຫຼັກວ່າ ຈະໄປຢູ່ຕາ ບຸດທາວາຮາກ	/	/	/	/	/	60
3. ທຳນົກນົນຄູກຄະນະ ເພຣະຈະກໍາໄກໜີ່ປັນໃໝ່ນົມສະບາຍແລະຄົດຄົດຖຸຍາກ	/	♣	♣	/	/	40
4. ທຳນົກນົນໃໝ່ເພຣະຈະທຳໄຫ້ກາຣົກໃນຄຣກກົມໆໃໝ່ກາຣຕານຕົວເວົ້າ ແລະມີກື່ນຄາວ ທຳໄຫ້ຄົດຄົມຍາກ	■	/	▲	♣	/	40
5. ທຳນົກນົນອາຫານ ໄພນັ້ນຫຼົມນີ້ໃໝ່ນັ້ນສູງ ເພຣະຈະທຳໄຫ້ເຕີກ ໄນສະອາດ	/	/	♣	/	/	80
6. ທຳນົກນົນກັບໜ້າວໜ້າວໜ້າວໜ້າທຳ ຈານາພຣະຈະທຳໄຫ້ຕົກກ້ອອງໃຈຕົກນີ້ ທຳໄຫ້ຄົດຄົມຍາກ	/	/	x	▲	/	60
7. ທຳນົກນົນຜົນເວັນ ເພຣະຈະທຳໄຫ້ກົດຕົກທັງ	■	♣	/	/	■	40
8. ທຳນົກນົນຜົນນາກ ຈະທຳໄຫ້ກາຣດາໂຫຍດແລ້ວລັນ	●	/	/	♣	/	60
9. ທຳນົ່ງໜ້າວໜ້າປະຊຸມ ເພຣະຈະທຳໄຫ້ຄົດຄົມຍາກ	/	/	/	/	/	100
10. ທຳນານໜ້າວໜ້າກາລາຈົກນິພຣະຈະທຳນັ້ນກາວປານາກ	/	/	/	♣	■	60
11. ທຳນົ່ງໜ້າເຫຼືອກົມ້າ ເພຣະຈົກທີ່ກົມາຈະຕະກະຕະ ກິນທີ	/	/	●	/	■	60
12. ທຳນົ່ງປານສາ ເພຣະຄົນຕາຍຈະນາເກີດຫຼົກວ່າຍ	/	♣	/	/	■	60

ໜ້າຍຫຼາ / ປົງຕິ X ໄປປົງຕິ ♦ ໄປກ່ຽວກັບ • ໄປປິ່ງທີ່ຈະຫາວົງຫຼືກ່ອງກຳ • ໄປປິ່ງທີ່ໃຫ້ມີ චົກພັດການປົ່ງຈຳຈາກ චົກພັດການປົ່ງຈຳຈາກ

♣ ໄປປິ່ງທີ່ໃຫ້ມີ චົກພັດການປົ່ງຈຳຈາກ

♦ ໄປປິ່ງທີ່ໃຫ້ມີ

1.2.1 ชุดคะแนนพัฒนาศักยภาพ	ไทย-อังกฤษ	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ความรู้	ความสามารถ	ทักษะ	คุณลักษณะ
13. ห้องน้ำดูดซูญ เครื่องดูดซูญ เครื่องดูดซูญ ไม่นานทางไปในทางไม่ติด	■	/	/	/	/	/	80
14. ห้องน้ำกินส์ล้วนเพลค เฟรนช์ชัฟฟ์ไฮด์ดูดซูญ	/	/	/	□	/	/	80
15. ห้องน้ำน้ำยาทำความสะอาดให้กัดดูดซูญ	/	/	/	/	/	/	100
16. ห้องน้ำอาหารที่ติดกัน "มีบางเพรอะคอลดิบยา"	/	/	/	/	/	/	100
17. ห้องน้ำหันนอน เฟรนช์ชัฟฟ์ไฮด์ดูดซูญ	/	/	/	/	/	/	100
18. ห้องน้ำดอกตะปู เพรอะชัฟฟ์ハイด์ดูดซูญ	■	/	/	/	■	/	60
19. ห้องน้ำปีบประดู่ หน้าต่าง ในบันไดจะถูกทำให้กัดดูดซูญ	■	□	■	♣	/	●	20
20. ห้องน้ำน้ำยาผึ้งกะเพราทำให้ถูกทำให้กัดดูดซูญ	■	/	/	●	■	●	40
21. ห้องน้ำอาหารผึ้งสำเนียง ได้แก่ ผัดกระ松 ปลาเผา ผัดข้าวมัน เม็ดต้ม พากับน้ำ (ปลาเผา) แตงต้ม ส้มตำผัดถุงอยู่ในพืช ปลากราย ชุดของข้าว ข้าวเจ้า เม็ดน้ำขาม ปลาหมก	/	♣	■	/	■	■	40
22. ห้องน้ำมีครัว ควรต้มน้ำผักไว้ก่อนเป็นการบ้านรุงครัว และเก็บอุ่นเพียง	/	/	/	/	/	/	100
23. ห้องน้ำมีครัว ก่อสร้างกินล้านบาทครึ่งต่ำไปกว่า ใช้ทำให้กัดดูดซูญ	/	♣	/	/	♣	60	
24. ห้องน้ำพื้นห้องครัวกินผลไม้รสด้วย เช่น สมอ มะขาม มะนาว ที่มีอาการแพ้มาก ๆ ให้ใช้ยา ด้วยน้ำเปล่าเพื่อ清潔ห้องน้ำ	/	/	/	/	/	/	100

หมายเหตุ / บล็อก X ไม่มีบล็อก ♦ บล็อกทรัพย์ ● บล็อกทรัพย์ห้องน้ำ ○ บล็อกทรัพย์ห้องน้ำ ■ บล็อกทรัพย์ห้องน้ำ ▲ บล็อกทรัพย์ห้องน้ำ △ บล็อกทรัพย์ห้องน้ำ ▨ บล็อกทรัพย์ห้องน้ำ ▨ บล็อกทรัพย์ห้องน้ำ

1.2.1 ชั้นคละค่าของห้องปฏิบัติการ	กุหลาบ	ลูก	บุคลา	มนต์	ด้าว	นก	รุ่งขยะ
25. ห้องอาบน้ำเวลาร่วมกันที่ห้องน้ำติดกัน	/	/	♣	♣	■	■	20
26. ห้องน้ำห้องน้ำสาธารณะที่สูงเกิน	/	/	/	/	■	■	80
27. ห้องเดินกินอาหาร	/	/	/	/	/	/	100
28. ห้องน้ำที่มีห้องน้ำที่ถังส้วมน้ำหรือความ	/	/	■	/	/	/	80
29. ห้องซับไฮดรูโน่ในบ่อ	/	/	/	/	/	/	100
30. ห้องดับไฟน้ำห้องอ้อด้อมเลียนแบบผู้อ่อนตัวทางพิธีกรรม	/	/	/	/	/	/	100
31. ห้องเดินซื้อน้ำดื่มพานไม้เคลบฯ	/	/	/	♣	/	/	80
32. ห้องน้ำของฯ	/	/	/	♣	/	/	80
33. ห้องตัดหางใบ柏ฯ	/	/	/	/	/	/	100
34. ห้องเผาของฯ	/	♣	/	♣	/	/	60
35. ห้องเดินเรือฯ ให้เดินเรือฯ	/	/	/	♣	/	/	80
36. ไม้ไผ่เดินบนที่สูงฯ	/	/	/	♣	/	/	80
37. ห้องน้ำห้องน้ำฯ	/	♣	/	♣	/	/	60
38. ห้องน้ำที่สูงฯ	/	/	/	/	/	/	100

หมายเหตุ / ไม่มีผล X ไม่ปฏิบัติ ♦ ไม่ควรรับ ● ไม่เป็นจริงตามគศต์หรือข้อห้าม ▲ ผิดหลักการน้ำจูงร่างกาย ■ ไม่มีดู ♣ ไม่เคยได้รับ □ ปรับปรุงไม่ได้

	ຖ-ຄ	ຖ-ຄ	ຖ-ຄ	ສ-ຍ	ນ-	ຮ-
1.2.1 ໜີອຄສ້າງຫຼັງທີ່ຈົດວກ						
39. ພ່າມນໍ້າຂັ້ນຫົວທ່າ	/	♣	/	/	/	80
40. ພ່າມນອນຫຈາກຫຽວພອນອນຕ້າ	/	/	/	♣	/	80
41. ພ່າມອນນໍ້າຂົມ	/	/	/	/	♣	80
42. ນີ້ໄໝອານນໍ້າສາກປຽກ	/	/	/	/	/	100
43. ພ່າມເຫັນອານນໍ້າ	■	/	/	♣	■	40
ຮວມການປົງປົກສໍາຄັນຫຼືຈົດວກທີ່ຄົບປົງປົກ	81.40	79.07	79.07	60.47	72.09	

ຈາກຄາງການປົງປົກສໍາຄັນຫຼືຈົດວກ ກ່ຽວໃຫ້ສາບ້າຄອງບົດຕືອນປົງປົກຕະລັນກາທີ່ຕຸດ ກຸ່ມ່າຍຫຼືອຳນັບປົງປົກນີ້ທີ່ຕຸດ ດຳທີ່ປົງປົກຕືອນທີ່ຕຸດ ດຳທີ່ກ່ຽວໃຫ້ສໍາຄັນຫຼືຈົດວກ ຕັດກິນກົນ ອາກາຣທີ່ໄຟນັ້ນນາກ ຫ້າມໜ່າງວາງປະຊູ ຫ້າມໜ່າງການຫາກທີ່ຕິດກົນນາກ ໄນກ່ຽວໃຫ້ສໍາຄັນຫຼືຈົດວກ ຕັດກິນອອກ ຫ້າມໜ່າທີ່ສົ່ງເຕີນຜົ່ນທີ່ຕິກ ສໍາວັດທີ່ຈົງ ຫ້າມອານ້າສັກປຽກ ມອກຈາກສັກລັກ ໄດ້ຢັນໄດ້ ໄດ້ກ່ຽວໃຫ້ປົງປົກສໍາຄັນຫຼືຈົດວກ ຕັດກິນອອກ ຫ້າມໜ່າທີ່ສົ່ງເຕີນຜົ່ນທີ່ຕິກ ສໍາວັດທີ່ຈົງ ຫ້າມອານ້າສັກປຽກ ມອກຈາກສັກລັກ ໄດ້ຢັນໄດ້ ໄດ້ກ່ຽວໃຫ້ປົງປົກສໍາຄັນຫຼືຈົດວກ

ຫາມາຫຼຸ / ປົງປົກ / X ນັ່ນປົງປົກ ◀ ນັ່ນປົງປົກ ◀ ● ໄນເປັນຈົງຕາມຄະດີຫຼົງຈົບໜ້າ ▲ ຊົດຫຼັກການນຳຈົງຮ່າການ ■ "ນັ່ນປົງປົກ" ▲ ບົງປົກໃຫ້ນ □ ບົງປົກໃຫ້ໄດ້

	ໄທ-ລາວ	ຖຸດາ	ມ້າພຽງ	ສ່ວນ	ນັກ	ຮູອມລະ
1.2.2 ຜົດຄະລິເພອງຫຼັງກໍາລ້າອ່ອງຍຸໄໄ	/	/	/	/	/	100
1. ຜົນກິນຜົນພວະຈະເຫົາໄປໃນໜໍານານ ທ່າໃກ້ຊັງຈາຮະຫອງເຕີກເປັນສີເຈີຍ ທ່າໃກ້ເຕີກຫຼອງເສີບ	■	/	/	/	/	80
2. ຜົນກິນແນ້ນອສັກວ່າຕ່າງ ຈໍາ “ໃໝ່ຄານາງທົນຄ ພຣະຂອງທ່າໄໝມຄຸງກົນ ມີຄຸງ່າຍທ່າໄໝໃກ້ຄົດອາກາຮົງວິເຫຍ	■	/	/	/	/	100
3. ຜົນຮັບປະທານອາຫາວັດທີປະຈິບ ຈຸດ ຈາ ພວກເຕັບ	/	/	/	/	/	100
4. ຜົນຮັບປະທານອາຫາວັດທີພາວຸນອາຄາຍ ເນວວ ປູລາ ດົນ ເພີດ ໄກ່ ຂອງຄາວຖຸກົນດັ ຜັກຊະນີນ	/	/	/	/	/	100
5. ຂົມຂອານນໍາໄນໃກ້ດູກຮີອຸມຕ້ວ່າຂະທ່າໄກໃກ້ຄົດຜົນຜົວໜັງ	/	/	/	/	/	80
6. ດຳນິຄົນນາເຢືນຫ້ານຸ່ມຄວ່ວຮັນ ເພຣະ “ມີເປັນສີຮົມຈົກດ	■	/	♣	♣	■	20
7. ອາຫາວັດທີກິນເຄີກວະດຳ ໄດ້ກ ເນື້ອຄານເນວວ ພຣະ ໄກ່ ຂອງຄາວຖຸກົນດັ ຜັກຊະນີນ	/	/	/	/	/	100
8. ຜົນຈັດທັນຫາພວບຍຸ່ງທຳວ່າງນໍາ	■	/	/	♣	♣	40
9. ຜົນອົນຮະວ່າຈູ່ໄຟ ເພຣະລັບໂລ່ອໃຫ້ຫຼັງໝູ່ທີ່ຄົດຄຸດໃໝ່ ຈາ ນອນහັດບັດໜາກະເບັນຄນໍໄຮສີທໍາ ອະໄກ ໄນຂຶ້ວຕ້າ ເຫັນ ມອນຫັນຄູກປັນກຸນ ໃນ ນ້າໄປໄສ່ໄຫ	■	/	/	♣	♣	40
10. ຜົນຮັບປະທານອາຫາວັດທີປະຈິບ ຈຸດ ຈາ ເຫັນ ດາບເນື້ອຄາຍ ກຣະຕ່າຍ ປູລາຂະ ໂດ ເປົ້າເທັສ ຈະທ່າໄໝ ໄນສ່ານນົກຈະ ໄນເທົ່າງວິ	/	/	/	/	/	100
11. ນົງອູ່ໄຟວາຄົນນຳຈົງ ໄສ່ເກົດຕືອນເກົ່ານອບເພື່ອຫ່ວຍໃຫ້ມອນຫັ້ນ	/	✗	/	/	✗	60
12. ນົງອູ່ໄຟໄຫັນເລືພາຍເນີນປາຫຼາວ ຄວາມກິນໄລ້າໝາຍອດວ່າໜີ່ມ້າງເຖິງ ກ້ານກິນຕ້ວ່າທີ່ມີ້ມາງສີສໍາຄັ	/	/	/	/	/	100
13. ໄກ່ຮັບປະທານຫ້າວໜີນວັນແກ້ລືບແລະ ໄກ່ຕົ້ນໜໍາກ່ອນ	/	/	/	/	/	100

ໜ້າຍພຸດ / ບໍລິຫານ X ໂປ່ງຍົບທີ ● ໂປ່ງຮັກຮັກ ◀ “ນິ້ນຈົງຈາກຄະດີກາຮູອຈຸ່ານ” ▲ ຜົດຄະກາວນັງຈຸ່າການ ■ ຢົ່ວຍຕົວ ◆ ໄກ່ຮັບປະທານ

หัวข้อ	ค่าของหัวข้อที่ต้องการให้	ค่าของหัวข้อที่ต้องการไม่ให้	ค่าของหัวข้อที่ต้องการให้และหัวข้อที่ต้องการไม่ให้	ค่าของหัวข้อที่ต้องการให้และหัวข้อที่ต้องการไม่ให้	ค่าของหัวข้อที่ต้องการให้และหัวข้อที่ต้องการไม่ให้	ค่าของหัวข้อที่ต้องการให้และหัวข้อที่ต้องการไม่ให้	ค่าของหัวข้อที่ต้องการให้และหัวข้อที่ต้องการไม่ให้
1.2.2 ข้อความของหัวข้อที่ต้องการให้							
14. หัวข้อเป็นภาษาเดียวกันทั้งหมด	■	/	♣	/	/	/	60
15. ข้อมูลอยู่ในไฟล์เอกสารทางกฎหมาย	/	/	/	/	/	/	100
16. ข้อมูลอยู่ในสื่อเผยแพร่ด้วยทักษะ 2 ตัวบท	/	/	X	/	/	/	80
17. หัวข้อพิจารณาข้อมูลดังนี้ “ที่มีอยู่เดิมๆ” ไม่ใช่ “ที่มีอยู่ใหม่”	/	♣	X	/	♣	40	
18. หัวข้อพิจารณาเป็นพื้นที่ที่ติดไฟฟ้าแล้วมีก้านหนามและมีฟิล์มด้านนอก	/	♣	/	♣	♣	40	
19. หัวข้อพิจารณาอยู่ในยามาอุบัตรรัมพาระบุที่เกิดจากกระบวนการทางไฟฟ้าให้ระบบไฟฟ้าหันไปใช้ระบบไฟฟ้าอื่น	/	♣	/	X	/	♣	60
20. หัวข้อไม่ขอมาก่อนเพื่อทราบเพียงช่วงเวลาที่จะมีการเปลี่ยนผู้ดูแล	/	♣	♣	♣	X	40	
21. หัวข้อพิจารณาอยู่ในพื้นที่ที่มีอัตโนมัติ ไฟฟ้าถูกตั้งหนาแน่น จนทำให้อวัยวะเพศของมนุษย์ต้องอ่อนน้อกัน	/	♣	/	/	/	/	60
22. หัวข้อพิจารณาอยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่สามารถเชื่อมต่อไฟฟ้าได้	/	♣	/	/	♣	60	
23. หัวข้อพิจารณาอยู่ในรัมพาระบุที่มีก้านหนาม	/	♣	/	♣	/	/	80

หมายเหตุ / บล๊อก X บล๊อกที่ V บล๊อกที่ R ● ไม่เป็นจริงตามคติทางเรือขึ้นหาน ▲ ติดตั้งการนำเข้าจรากร ■ บล๊อก ♣ บล๊อกที่ใช้ชั้น □ บล๊อกไม่ได้

ຫຼາຍ-ຄວາ	ຖຸລາ	ເມືນວັດ	ສ່ວນ	ນົງ	ຮູບພະ
1. ອາກໂຮກຕໍ່າຂອມນີ້ມີຄອນ ຜ້ານຮັບປະກາດ ພັກຊະນິຍົວຕໍ່າ ເນື້ອຄວາພື້ອາ ປົກາຊະໂດ ປາລາເພຍ	/	/	/	/	100
ປຳການທຸາ ປຳລາອື່ນ ຕ່າໆເຫຼືກ ເທົ່ານີ້ກີ່ຕົກຮຽດຕໍ່າ ແນວດຄານາ ດັບທຸນ້ານີ້(ປາຫຼາກ) ລາຍກາ ບໍລາສັດຄົມ ເນື້ດີຮູ້ອ່າທຳ	/	♣	/	/	60
2. ຜ້ານຍອນທັນທີກັນປະໄປກາງທີ່ສົດວັດທຸດ ໜ່ວຍເປົ່ານີ້ສົດບັນທຶນີ້ດາບ	/	♣	/	/	80
3. ຜ້ານນີ້ໃຈ່ວ້າໜ້າເຕະອອຈ່າ ເພຣະກາ ໄຊວ້າຫຼາກທ່າໃນແຜນທີ່ເກີດທາກາວຄລອດກີຄົກກາວເສີບຄີຕື່ມ ແມ່ນເຫັນຫຼາ	/	♣	/	/	80
ກາຮອງຊ່າເຫຼືອວ່າຈະກໍາໄກໄໝເນັນປາກວົດຕານໜີ່	/	♣	/	/	60
4. ຜ້ານຍອນທັນນີ້ມີຄູ່ການເທົ່ານີ້ກ່າວເພຣະພິ່ງພາຍເຕີອື່ນ ຈະກໍາອັນດຽວ	/	/	/	/	100
5. ຜ້ານຍອນສິ່ງອອກຫັນກັງ ເຄສອນໄທກວ້າວ່າຄວາມເວົ້ວ	■	♣	■	♣	0
6. ຜ້ານສ່ວນເສື້ອຜ້າ ຢົກເວັນຜ້າງຈຸງເຕີນເຄົາ	/	♣	■	♣	20
7. ຜ້ານເວົ້ວນ ຖະແນນຕໍ່າຫຍ່າເໝັ້ນພູດຕະກົມ	/	♣	■	♣	40
8. ຜ້ານຊູ້ສູ່ງລວດອານຸ້າ	/	♣	/	♣	40
9. ຜ້ານເໜີ້ຫຼັກ	/	♣	/	♣	20
10. ຜ້ານແກ່ນເມື່ອກາຮົມ	/	♣	■	♣	100
11. ຜ້ານໄກວົບປຸນຢ່າງ	/	X	■	♣	20
12. ຜ້ານດີ່ມແຮະອານຸ້າ	/	X	■	♣	20

ໜາຍພັດ / ນິງພັດ X ນິງປົງພັດ ♠ ນິກຮັງຄົດ ● "ນິນເປັນຮັງຄົນຄະຕິກວ່ອນຂອງໜີ້" ▲ ຜົດລັກກາງນິ້ງຈ່າງຈ່າການ ■ "ນິງດີ" ♣ "ນິນເປັນໄດ້ຮັນ" □ ບົງເບີ້ນໄຟ"

ຫຼາຍາຫຼາຍ	ປະເທດ	ໜັກ	ຫຼາຍ						
1.2.3 ແຫຼ່ງແຫຼ່ງ									
13. ມີຄານເຮືອວ່າອາພຣທີ່ຈະຮັບປະການຈະ “ມີປຸງຕົວການດັ່ງນີ້ ນອກຈາກຕອອນປິ່ງໃຫ້ຄຸກເຫັນ ເຫັນພຽງ ອາພຣທີ່ມີນັ້ນຜ່າຫີ່ນັ້ນຕູກໄນ້ແຫ່ງ ແລະ ໄນເຊີງ”	/	♣	/	♣	/	♣	■	40	
14. ເນື່ອຄລອດຕີ່ອງກໍານຳຈານຫຼຸກນີ້ທີ່ເປັນຈານຫຼັກ	/	/	/	/	/	/	/	/	100
15. “ມີໃຫ້ຕຽນຫຼຸມອູງກາກ ເພຣະທາກຈະນອນສະຖຸງ ນອນ ໄມກັບ ຂອງໃຫ້ນັ້ນຫຼຸກ	/	/	/	/	/	/	■	80	
16. ຜໍານຳຄົກຂອງຈາກຫຼຸມ	/	/	/	♣	/	♣	■	60	
17. ເລກເຮັດຜ່າຍອນ ໄຫຼັກກ່ອນເທິ່ງ ດັກິນກວ່ານີ້ຈະມີຜົດໄນ້ ແລ້ວໄປໃຫ້ອັນກົນມີຄົດເລີດ ຈຳປັດວັນ	/	/	♣	/	■	■	60		
18. ຜໍານຳມີຄົດກອດຕື່ນ່ວຍ	/	/	/	/	/	X	/	80	
19. ຜໍານຳມີເຫັນ ໃຫ້ຄົນໜ້າຂອນ	/	■	♣	♣	■	■	20		
20. ຜໍານຳນິ່ກວາງ	/	/	/	/	X	80			
21. ຜໍານຳນິ່ໃຫຍ່ພາກສະເໜີ	/	/	♣	/	/	80			
22. ໃນໄຫ້ຕົນໄປໃຫນໄກລ ຈຳນັດຍາ	■	/	♣	♣	■	20			
23. ໃນໄຫ້ຕື່ມີຮ່າ ໃຫ້ຕົນຍໍາ	/	■	♣	/	/	60			
24. ໃນໄຫ້ນັ້ນຫອງ ຈຳກົດນັ້ນພົບພໍຍາ	/	■	/	/	■	40			
25. ໜ້ານກ່ອມຄົດໃນວາລາຄາຕົ້ນ	/	/	/	/	■	80			
26. ຜໍານຳພັດສັນພັນ	/	/	♣	/	/	80			

● ໄນເປັນຈົງຈານທະສົ່ງຮ້ອງຫ້າມ ▲ ຜົດຕັ້ງການນໍາງຈົງຈາກ
ພາຍຫຼາຍ / ປັບປຸດ X ໄນປັບປຸດ ♦ ໄນຕົກຈັກ
■ ໄນເກົ່າ ອູ້ແນ່ຕົກໄດ້ຫັນ □ ປັບປຸດໃນໄຕ

ห้อง	บุคลา													
1.2.4 ผู้ปฏิริหาร์ห้อง	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	80
1. ถ้าห้องร่วง ห้องกินอาหาร ห้องพำนี จะทำให้ด้วยจาระมากที่สุด	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	100
2. ถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ ห้องรับประทานเนื้อควรใส่กล่อง ปลาร้า ปลาใบไม้ จะทำให้แห้งดูดี พอดี กินรับ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	100
3. ถ้าเป็นไข่ ห้องรับประทานผัดไข่ เต้าหู้ หรือ ขุนน กดวาย ต้ม โภชนาคน้ำเงี้ยว ไข่หมากไม้ (ไข่รากสาด) ห่าน รับประทานผลไม้ หุ่นยนต์ โดยเด็ดขาด	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	100
4. ถ้าเป็นป่าท่า ไปห้องน้ำบ่อน้ำร้อน ควรอาบน้ำลดอุณหภูมิ แต่ถ้าหากห้องน้ำไม่มีห้องน้ำร้อน ให้ดูแล	■	◆	✓	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	60
5. ห้ามนำขยะลึมซุรา หรือของมีคมฯ ขณะที่นั่งครรภ์ หมายความว่าห้ามห้าม	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	100
6. ห้ามนอนบนผ้าห่มหัวใจหอยชล	■	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	60
7. ถ้าผู้ป่วยเป็นผู้หญิง เมื่อนั่งห้ามกิน "ไก่หืออก" ของหน้ากครอง	/	◆	✓	/	/	◆	/	/	/	/	/	/	/	60
8. เป็นโรคไอ ห้องกินนมสดถือ อาหารรสจัด หัวใจด้อยเผื่องคิดเห็น	/	♣	/	/	♣	/	/	♣	/	♣	/	♣	/	60
9. ถนนไปโรงพยาบาล ห้องกินไข่สุกขาว ต้มสุกไข่ขาว	/	/	/	/	/	/	/	♣	/	♣	/	♣	/	80
10. ถนนไปห้องประโลม ห้องกินไข่สุกขาว ต้มสุกไข่ขาว	/	♣	/	/	♣	/	/	♣	/	♣	/	♣	/	80
11. ถนนไปโรงพยาบาล ห้องกินไข่สุกขาว	/	♣	♣	/	♣	/	/	♣	/	♣	/	♣	/	40
12. เป็นผลไม้ไข่หวาน สำหรับห้อง กหกสัน เป็นผลไม้ห้อง กหนรัตน์ ห้องรัตน์ ห้องหานน่อ ไข่ เจตัดออกห้องที่	/	●	/	●	/	●	/	●	/	●	/	●	/	40
13. เป็นโรคทางเด็ก ห้องกินหน่อไม้ เทราชา จังหวัดเชียงราย ห้องกินไข่ไก่ เพราะจะไปเชื้อยา ห้องกินหอยดูบพาราเซลล์ ห้องกินน้ำ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	100

หมายเหตุ / ปฏิบัติ X ไม่ปฏิบัติ ◆ ไม่ควรรับประทาน ● ไม่ควรรับประทาน ■ ไม่ควรรับประทาน ♣ ไม่ควรรับประทาน ▲ ผิดลักษณะการรับประทาน ■ ไม่ควรรับประทาน ● ไม่ควรรับประทาน ◆ ไม่ควรรับประทาน ♣ ไม่ควรรับประทาน ▲ ผิดลักษณะการรับประทาน

ຫຼາຍໂຮຄຕ່າງ	ຫຼາຍ	ດຸດາ	ເຫມວນ	ສ່ວນ	ນັກ	ຂໍ້ອະນະ
14. ເປັນໂຮກໄທ້ກ່ານຮັບປະທານດ້ວຍສະຈ	/	/	/	/	/	100
15. ເປັນໃຫ້ຮຽດທ່ານກິນຈຳວ່າຮູ້ອັພັກ ເພຣະຈະທໍາໄຫ້ອາກາກກໍໃເລີນ	/	/	♣	/	♣	60
16. ເຫດໄກນ່ສ່ວນຫຼັກທ່ານດັນຮັບປະທານດັນພົວພັນ	/	/	♣	/	/	80
17. ກິນປົກໄຫດ ຮຶອດູກແກ ພົບອະຫຸດທໍາໄຫ້ອືບດົບບັນອາການທີ່ຄົດຈຳງົບອົງເຄົກໄດ້	/	/	X	X	/	60
18. ເຄີນປິ່ນໜ້າງຄວາຮັດກິນຂອງທີ່ນີ້ນັ້ນ ທ່ານກະທີ ມະພວ່າວ້ານີ້ຕາດ	/	♣	/	/	/	80
19. ເຄີກກໍ່ອົງດິນຄວາຮັດກິນອາກາວພວກ ປົດ ພອຍ ໄກ	/	/	/	/	/	100
20. ເຄີກກໍ່ອົງດິນ ຄວາຮັດກິນ ກໍລ້ວຍເມແຮດ ໄນອືນດາ ຕົ້ນຄໍາ ຂອງປິ່ງຢາ	/	/	/	/	/	100
21. ເຄີກປັນໄຟ້ອອດຖ້າ ຈົດກິນຜູດ ໄນໝູກຮັບນິດ	/	/	/	/	/	100
22. ເຄີກປົງຄົນຂອງຫວານພວະຈະທໍາໄຫ້ຢູ່ຕູງ ພົດຫາງ	/	/	/	/	/	100
23. ທ່ານເລື່ອງຕົດກ້ວ່າຫຼັນວ່າ ເພຣະໄຄຊູ້ຈະໄນ້ຮັກ ໄນເຊື້ອີ້ນ ທ່ອມງ	■	X	■	/	♣	20
24. ເຄີກທີ່ກິນມັນແລ້ວດັນກົບບໍນມາກຮັບໂອງ ຈະກໍາໄຫ້ເຕີກທົ່ວມເສີຍ	/	●	/	/	♣	60
25. ເຄີກຍຸດຕໍາກ່າວ 1 ຫຼວນ ຫ້ານກິນເນື້ອໄກ ບໍລາເນັດໄງ່ ເພຣະໃຫ້ທ່າທີ່ປິ່ນຫຼາງ ຕ້ວເຫັນເນົາ	/	♣	■	♣	♣	20
26. ທ່ານເຄີກນັບຫຼັງວ່າຮູ້ອັພັກພວກໄຟ້ບັນປົກພວະເຂອຫຍໍທໍາໄກກ່ຽວປິ່ນຫຼາງ	/	♦	/	/	♣	60
27. ອ້ານເຄີກນັບຫຼັງວ່າພວກຈະປິ່ນຫຼາງ	/	/	♣	/	/	80

ພາຍຫຼາຍ / ນິກິມຕີ X ນິປົງຕິບຕີ ♦ ນິນຄ່ວງຄົກຕີ • ໃນເປັນເຮົາທານຄະດີຫາວັດຫຼື້ອ້ອນ
 ▲ ຜິດຫັດກາຮັບຮັງຈາກາ ■ ໃນເປັນເຮົາທີ່ໄດ້ຫຼັນ ◑ ນິເກີມ "ໄດ້ຫຼັນ" □ ປົງກົບທີ່ໄດ້

ຫຼາຍໂຄດ່າ	ຫຼາຍ-ລາວ	ຖຸລາ	ເຫນາງ	ສ່ວນ	ນັງ	ຮູບອະນຸມະນຸ
1.2.4 ຜູ້ປ່າຍໂຄດ່າ	/	/	/	/	/	100
28. ໄກທຳນາຄໃໝ່ ຫ້າມຮັບປະການແດ່ ໃນຫຼຸກຂົນນີ້ ຫ້າມອານັ້ນ ທ່ານຕົ້ນນີ້	/	/	/	/	/	100
29. ໂກຄວ້າໂຄດ່າ ຫ້າມຮັບປະການຖຸລາ ບໍລາຍືວ ເນື້ອຄວາມ	/	/	/	/	/	100
30. ໂກຄວ້າໂຄດ່າ ຫ້າມອົນພັດເຕັມພັນນີ້	/	♣	♣	♣	/	40
31. ດົກຈາວຫ້າມຮັບປະການນີ້ສະກອບ ຫ້າມນີ້ພັດເຕັມພັນນີ້	/	♣	/	♣	/	60
32. ໂກຄວ້າຫ້າມຮັບປະການປໍາເຊົາ ແດ້ຊອມປະເທົວ	/	/	♣	♣	/	60
33. ໂກຄວ້າຫ້າມຮັບປະການໃໝ່ ຊອມປະເທົວ ບອງຫວານ	/	/	♣	♣	/	80
34. ໂກຄວ້າຫ້າມຮັບປະການຂອງເກົ່າຫວາ ຂອງຫວານ	/	/	♣	♣	/	100
35. ໂກຄະສົງໄພ ຫ້າມຮັບປະການໄກ່ ນໍລາກ້າ ບໍລາຄຸກ ແນດຄວາມ	/	/	♣	♣	♣	40
36. ອໍາພັນເລືອດ ຫ້າມຮັບປະການປາຫຼຸກຫົ້ນິດ	/	/	/	/	/	100
37. ໂກຄົດຕື່ອວຫາວ ຫ້າມຮັບປະການນີ້ອັບ ປົກລົງ ໜໍາເຫັນ	/	/	■	/	/	80
38. ໂກຄອກຕຸ່ນ ຫ້າມຮັບປະການຫຼັວໂພດ ຫຼັງ ດ້ວຍ ດັ່ງ ຫຼັງ ຫຼາວຕົ້ນນັ້ນ ຖ້າວັດນິນ	/	/	/	/	♣	80
39. ໂກຄນຍິງເຕີການ ຫ້າມຮັບປະການ ປົກລາງ ປົກຈ່ອນ ເນື້ອຄວາມ ໄກ່ ນໍາອື່ນໃຈນິນ	♣	/	♣	♣	/	40
40. ໂກຄກຮະພາຍອາກ ທ່ານນີ້ປະການຫຼັງ ສັນຕິ	/	/	/	/	/	100
41. ວິເງິນມີຄຸດກີ ຫ້າມຮັບປະການຫຼັງຄວາມຫຼັງ	/	/	/	/	/	100

▲ ພິດທະນົກການນຳງຽງວ່າງການ   ■ ມີເປັນທີ່ຈຳນະດັກລົງຫຼື້ອ່ານ   ● ມີເປັນທີ່ຈຳນະດັກລົງຫຼື້ອ່ານ

■ ໄກທຳນັດ / ໄກທຳນັດ X ໄກທຳນັດ   ♦ ໄກທຳນັດ   ♠ ໄກທຳນັດ   ♣ ໄກທຳນັດ   ♤ ໄກທຳນັດ

□ ມີກົດຕິໄຫຍນ

ຫຼາຍ	ຫຼາຍ	ຫຼາຍ	ຫຼາຍ	ຫຼາຍ	ຫຼາຍ	ຫຼາຍ	ຫຼາຍ
1.2.4 ຜູ້ປະໂລດຕ່າງ							
42. ຕໍ່ເຮັດວຽກສັນໜີການຮັບປະການໃກ່ ເກືອງໃນສັດວ່າ ມີ	/	/	♣	♣	♣	♣	40
43. ມະເຮີງທີ່ຕົບ ຄອ ເຕັນນມ ທ່ານຮັບປະການພື້ນອ້ວາ ຄວາມປິດ ໃກ ອາກຣາໂຫດ ພ່ອໃນ ເຕະເຫັດ	♣	/	♣	♣	/	/	60
44. ໂຄງນາຫວານຫ້ານຮັບປະການຕະໄຄຕີ ເຕັງ ໂນ ມະພູ້ວາ ໃນຂະພຸງ ອາກຣາວານຫຼັກຈຳນົດ	/	♦	♣	♣	/	/	60
45. ດົກຂາວ່າຮັບການຈາວ ຫ້ານຮັບປະການສັນຕຳ ປຳຊົວຖຸ ກອບ	/	/	■	■	/	/	80
46. ໃຫຼຸດນີ້ຍືນ ທ່ານຮັບປະການປົດຊຸກ ລົວ ຜົດ ໃນຫຼັກຍ່າງ	■	♦	♣	♣	/	♣	20
47. ປະຈຸດສັນ ຫ້ານຮັບປະການໃກ່ ໂອຍປຸ ມີ ນໍາ ພາຍ	/	/	♣	♣	/	♣	60
48. ປະດັບພົກໄງ່ ຫ້ານຮັບປະການເປີດ ເຫດ້າ ທຸນ ອີ່ຈ່າ ຊົກ່ານ ປົກສາເຫ	/	/	♣	♣	/	♣	60
49. ໄຣຄສັງຄນ (ຄານໂຣຄ) ທ່ານຮັບປະການໃກ່ ເປົ້າ ສັນຕຳ ແຫ້າ ພ່ອໃນ ນະຄະກອ	/	♣	♣	♣	/	♣	40
50. ນໍາໄດ້ ຫ້າມທຳງານຫັນກີ	/	♦	♣	♣	/	/	60
51. ໄຣຄສູງສັວດ ຫ້ານຮັບປະການໃຈ ເນື້ອ ສັນຕຳ ປຳຊົວ	/	/	♣	♣	/	/	80
52. ໄຣຄຜົດວ່າເຫັນ ຫ້ານຮັບປະການພື້ນອ້ວາ ເພື່ອຄວາມເນື້ອໄກ	/	/	♣	♣	♣	♣	40
53. ໄຣຄີພິພ ຫ້ານຮັບປະການພື້ນອ້ວາ ປຳໄຫດ ໃກ ໄນ	/	♣	♣	♣	♣	♣	20

ຫາມຫາຫຼາຍ / ນິກິບຕີ X ນິກິບຕີ ♦ ນິກິບຕີ ● ໄນເປັນທີ່ຈົງການຄະຫຼາດຫຼົງຈ່າຍຫຼັກ
 ▲ ຜົດເສັກການບໍ່ຈົງຈ່າຍຫຼັກ ■ ນິກິບຕີ ສັນຕຳ ♣ ນິກິບຕີ ສັນຕຳ □ ນິກິບຕີ ສັນຕຳ

1.2.5 ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន	ខេត្តកាហស៊ី	ព្រៃន	សៀវភៅ	ឈរ	ចំណាំ
1. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន	/	●	/	X	60
2. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន	/	●	■	♣	20
3. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន (ប៉ែកាយ, ប៉ែកុំ) ដោយមួយតាមប័ណ្ណធនធានគឺជាប្រព័ន្ធឌីជីថាន	/	●	/	X	60
4. ផែប្រិយភាពទីកន្លែង – តំបនីធម៌ ដោយមួយតាមប័ណ្ណធនធានគឺជាប្រព័ន្ធឌីជីថាន	/	●	■	♣	40
5. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន – តាមដឹកជញ្ជូនតាមបាត់	/	/	/	/	100
6. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដែលត្រួតពេញ ។ ឧបាទាត្រួតពេញ ។ ឧបាទាត្រួតពេញ ។	/	/	♣	/	X
7. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន កិច្ចយុទ្ធសាស្ត្រ យាងរាជធម៌ចាត់ចាត់ ។ ឧបាទាត្រួតពេញ ។ ឧបាទាត្រួតពេញ ។	/	/	/	♣	60
8. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដើម្បី សំណើតាមអនុម័តិវិធី ដែលត្រួតពេញ ។ ឧបាទាត្រួតពេញ ។	■	●	/	/	■
9. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដើម្បី ពិនិត្យការងាររបស់ក្រសួង ដែលត្រួតពេញ ។	■	●	X	♣	0
10. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដើម្បី ពិនិត្យការងាររបស់ក្រសួង ដែលត្រួតពេញ ។	/	●	/	/	X
11. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដើម្បី ពិនិត្យការងាររបស់ក្រសួង ដែលត្រួតពេញ ។	/	/	♣	/	♣
12. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដើម្បី ពិនិត្យការងាររបស់ក្រសួង ដែលត្រួតពេញ ។	/	/	/	♣	60
13. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដើម្បី ពិនិត្យការងាររបស់ក្រសួង ដែលត្រួតពេញ ។	/	/	/	/	■
14. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដើម្បី ពិនិត្យការងាររបស់ក្រសួង ដែលត្រួតពេញ ។	/	/	X	/	■
15. ផែប្រិយភាពទីកន្លែងតាមរដ្ឋធនធាន ដើម្បី ពិនិត្យការងាររបស់ក្រសួង ដែលត្រួតពេញ ។	/	/	/	/	100

អង្គមន្ត្រី / ប្រធានបទ X មេប្រិយភាព ♦ ប្រធានការបំរុះវារាង ▲ គិតចិត្តការបំរុះវារាង ■ នឹងឆែ ♣ នំកែប្រិយភាព ● ឱ្យបានទិន្នន័យ ▶ គិតចិត្តការបំរុះវារាង

□ ប្រភើប្រឱນໄត

1.2.6 ข้อพัฒนาไป

	ไทย-ดาว	ดอก	เดมร	ส้าย	นก	รังษี
	■	♣	♦	♧	■	○
1. ห่านอาบผ้าวลาดาภิตาคุณ	/	/	/	/	/	60
2. ห่านซึ่วายโดยเห็นหนังให้ทางเข้า	/	/	/	/	/	40
3. ผู้หญิงที่เป็นรังษี (ประชุมต่อตน) ห่านถือใบหน้าอ่อนพราะจะทำให้ห่านอนให้ชา	♣	■	♣	/	/	80
4. ผู้หญิงซึ่งเป็นเบย์ ชะดา	/	■	/	/	/	80
5. ชื่นรื่น "ไม่ถูกทำ เดินกราบทูลให้เช่นบัน ได เดินเตียงตั้ง เดินถูกไฟชา ชะดา	/	/	/	/	♣	80
6. ห่านผู้สาวประดุจ ขาวบั้น ได แหงมองนั่งท่านกางฟูใหญ่ พราะกีดบวางทางเดิน	/	/	/	/	/	100
7. ห่านนอนเล่นคน ของนักมุก	/	♣	/	/	■	60
8. ก่อนนอน "ไม่ถูกทำ ตีนมา ไม่ถูกหน้า ชะดา	/	/	/	■	♣	60
9. ห่านเดียวหานหาก่อนนอน พราะอานเกิดอันตรายหากหลอกหัวบ	/	/	/	/	/	100
10. 用人เสื้อผ้ากางมาหนุนต่างหนอน cascade เพราะอาจทำให้หัดเดียว	/	■	/	/	♣	60
11. "ไม่罕模" มีครรภอคากะ ให้กวน ใช้ได้ใน พราะทำให้กวนใช้เสียก้าสังไง	/	/	■	/	■	60
12. ห่านวัดตัวตน ใช้เพื่อจด โถงพหาคาน ใช้เห็นหนรือ ให้หาย	/	/	/	/	/	100
13. ห่านถือบั้งของมีคุณ ปีคาวาดบ้านเรือนเรือน瓦กากลางคืน	/	/	/	/	/	100
14. ห่านแบบพิมพ์บนบัน คม ไม่มีเม็ดก้อน	/	/	♣	♣	■	40

หมายเหตุ / เป็นตัว X ไม่เป็นตัว ♠ ห่านร่างครั้ด ● ไม่เป็นตัว ♦ ห่านร้องหุ้นหุ้น

▲ ผู้หัดซักการรับรู้จริงจากน้ำ ■ น้ำอ้อย ♣ น้ำคาย เดือน □ บู่บี้ดี เมี้ยตี้

1.2.6 ข้อห้ามทั่วไป	กฎฯ	ถูก	เสีย	ตัวอย่าง	บัญชี	ร้อยละ
15. พาหนะจักรยานชนิดไม้และนวนรูปหุ่น	■	♣	/	♣	/	40
16. พานีโภนา จี้ความเด่น หลักเม็ด ยกเศษยาน ตัดดิน ไม้ เวลาผ่านตก เพื่อจะอาจทำให้ไฟฟ้า	/	/	/	/	/	100
17. ห้ามพ่อแม่บุตรนร รวมกันปลูกต้นไม้รือริบูชาเพื่อให้เด็ก	■	/	/	/	/	80
18. ห้ามตั้งหม้อน้ำไว้บนเตียง	/	♣	♣	/	■	40
19. ห้ามเลี้ยงคนเมีย	/	/	/	/	/	100
20. ห้ามเก็บภาชนะร้อนในเวลากลางคืน	/	/	■	/	■	60
21. ห้ามลื้นนิตหรือปืนใส่กัน	/	/	/	/	/	100
22. ห้ามเปิดหน้าต่างนอน	/	/	/	/	■	80
23. เวลาเด็กเข้าสถานที่บ้านต้องนั่งถูกหงายเรียบร้อย	/	/	/	/	■	80
24. ห้ามเดินเท้าหรือเดินกินข้าว	■	/	/	/	■	80
25. ห้ามยกไม้ไผ่มาทางฝ่ามือของหน้า	/	/	/	/	■	80
26. ห้ามนั่งทับรถ โคลแรมครัว	■	/	♣	/	■	40
27. ห้ามศีก็ฟ้าไว้บนเวลากลางคืน	■	/	/	♣	/	60
28. ห้ามซื้อตัวในเมือง	■	/	/	♣	■	40

หมายเหตุ / ปฏิบัติ X ไม่ปฏิบัติ ♥ ไม่ควรครั้ง ● ไม่เป็นจริงตามปกติ สำหรับข้อห้าม ▲ ห้ามห้ามการนำเข้าร่วมงาน ■ ห้ามเข้า "ไม่ถูก" ใช้งาน ♣ ไม่ถูก "ไม่ถูก"

ຫຼາຍຫຸມ	ຫຼາຍຫຸມ	ຫຼາຍຫຸມ	ຫຼາຍຫຸມ	ຫຼາຍຫຸມ	ຫຼາຍຫຸມ	ຫຼາຍຫຸມ
1.2.6 ຂໍອ້ານທີ່ໄປ	/	■	♣	■	♦	♥
29. ຜ່ານເຊື່ອກົງທີ່ເປັນປະຈຳດ້ວຍກົນກົນນຳນັ່ງພຽງເພີ້ນທີ່ປະຈຳຈົດຕອນໃນປັດຕິປາດທົ່ວໂລງ	/	♣	/	/	♣	20
30. ກາຣັບປະຫານທີ່ໄວ້ຈະທຳໄຫ້ຖືກເສີຍຄະແນນທັນທອກເປັນຄົມທັນທຶນໃຈດີປາດທິນ	/	♣	/	/	♣	60
31. ຜ່ານຮັບປະຫານເພື່ອກ ສະຫອດ ສົກນິ້ງ ມະເຫຼີ້ຫຼຸກນິ້ນຊື ທີ່ໄຫ້ກີດອາກາຮັນ	/	♣	■	/	♣	40
32. ຜ່ານຊື່ຄວາມຢ້າງໜີ້	■	/	/	/	/	80
33. ໄນເຄີນຫຸ້ນທັນທຶນຫຼູ້ວານໝອນເກົງ	/	/	/	/	/	100
34. ໄນເຫັນຕົ້ງວ່າຈາກກຣະດິບທີ່ຂອບຍ້ວງ	■	♣	■	/	■	20
35. ໄນໄຫ້ນັ້ນປັ້ນຜິດໃນວັດກາລາງຄົນ	■	/	/	♣	■	40
36. ຜ່ານຊື່ກ່ຽວຂ້າງໃນວັດກາລາງຄົນ	■	/	■	/	♣	60
37. ຜ່ານເຄີດ ຈຳເລີນຫ້ານາຫຼາຍຕ່ວ່າມີໆນັ້ນ ຈຳເປັນຫຼູ້ຫຼັງ	/	/	/	/	/	100
38. ອັກເກີນຫອກໄວ້ຫຼັງ	/	♣	♣	♣	♣	20
39. ພ່ານອນນອງດາບ	/	♣	♣	♣	♣	20
40. ອັກເລືອ້ອ້ອຫວີ້ອເລື້ອ້ອີ້ນທີ່ກຳທະິພນກຮົອບິນ	/	/	/	♣	/	80
41. ໄນຈົ່ງນັ້ນ ໄດ້ຮັບຫະຫວາຍ ຫຼັນ	/	♣	/	/	■	60
42. ອັກເຕັດເຄີນ ດັດຜົນ ເວລັກຄາຄົນ	/	/	/	/	■	80

ຫວາຍຫຸມ / ປັບປັດ X ໄປປົງຫົດ ♥ ໄປກ່ຽວກັບ ♦ ໄປຍິນຈົງຈາກນົກສຳກັງຂອງຂ້ອຍກໍານົມ
 ▲ ຜິກຫັດກາຮົບຢັງຈາງຮາກາຍ ■ ໄນເຕີຍ ♣ ໄນຄ່າໄຫ້ນ

ข้อคําถ้าที่ไม่ปฏิบัติและเหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ

1.2.1 ข้อคําถ้าของหญิงมีครรภ์

กอุ่นชาดิพันธุ์ไทย-ลาว

เมื่อถูกถึงข้อคําถ้าของหญิงมีครรภ์ มักตอบว่าเคยได้ยินและปฏิบัติตาม มีเพียงบางข้อซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ไม่ปฏิบัติตาม เพราะไม่ถือไม่เป็นจริงตามข้อห้ามข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําถ้าของหญิงมีครรภ์ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามกินไจ เพราะจะทำให้ทารกในครรภ์มีไข้เกราตามด้วยเด็กและแม่กลืนคำทำให้คลอดยาก	ไม่ถือ
2. ห้ามกินผักแ渭น เพราะจะทำให้รกรดคิดหลัง	ไม่ถือ กินได้
3. ห้ามกินเผ็ดมาก จะทำให้ทารกตาและหัวล้าน	ไม่เป็นจริงตามข้อห้าม
4. ห้ามไปคุกคุกคลอดลูก เพราะเด็กในท้องจะหักชวนไปในทางที่ไม่ดี	ไม่ถือ
5. ห้ามคลอดตะปู ทำให้คลอดลูกยาก	ไม่ถือ
6. ห้ามปีคประคุ หน้าต่างในขณะกำลังคลอด ทำให้คลอดลูกยาก	ไม่ถือ
7. ห้ามกินเนื้อความเผือก เพราะทำให้ลูกที่คลอดออกมาน้ำเลือดมาก	ไม่ถือ
8. ห้ามเขินอาบน้ำ	ไม่ถือ

กอุ่นชาดิพันธุ์กุลา ส่วนมาปฏิบัติตามข้อคําถ้าของหญิงมีครรภ์ มีเพียงบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่เคยได้ยิน ปฏิบัติตามไม่ได้ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําถ้าของหญิงมีครรภ์ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามกินลูกกระบอก เพราะจะทำให้เป็นไข้ไม่สนับขะและคลอดลูกยาก	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามกินผักแ渭น เพราะจะทำให้รกรดคิดหลัง	ไม่เคยได้ยิน
3. ห้ามไปงานศพ เพราะคนตายจะมาเกิดด้วย	ไม่เคยได้ยิน
4. ห้ามปีคประคุ หน้าต่างในขณะกำลังคลอด ทำให้คลอดลูกยาก	ปฏิบัติตามไม่ได้
5. ห้ามกินอาหารผิดสำแดง ได้แก่ ผักชะอม ปลาเพี้ย พืช มัน เห็ด เนื้อเด่า เนื้อตะพาบหน้า (ปลา fluorescein) แต่น ต่อ สักว่าที่มีลูกอยู่ในท้อง ปลาเร้าของคอง ของมีน์แม่ต่างๆ เนื้อความเผือก เนื้อกระดาย ข้าวจี่ เม็ดมะหาด ปลาหมึก	ไม่เคยได้ยิน
6. หญิงมีครรภ์ควรกินลางบกระดายป่าจะทำให้คลอดง่าย	ไม่เคยได้ยิน
7. ห้ามเผาหอย เพาบ	ไม่เคยได้ยิน
8. ห้ามนั่งคุกคุกเข่า	ไม่เคยได้ยิน
9. ห้ามนั่งขันเข่า	ไม่เคยได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําลําของหญิงมีครรภ์ แต่มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่เคยได้ยิน ข้อห้ามนั้นผิดหลักการบำรุงร่างกาย ไม่ปฏิบัติอยู่แล้ว ไม่เป็นจริงดังข้อห้าม ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําลําของหญิงมีครรภ์ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามกินถูกอกถุง กะบก เพราะจะทำให้เป็นไข้ไม่สบายและคลอดถูกหาก	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามกินไข่ เพราะจะทำให้การกินครรภ์มีไข้ภาวะความดันเดือด และมีกลิ่นคาว ทำให้คลอดยาก	ผิดหลักการบำรุงร่างกาย ต้องกินเพื่อบำรุงร่างกาย
3. ห้ามกินอาหารไขมันหรือมีไขมันสูง เพราะจะทำให้เด็กไม่สะอาด	ไม่เคยได้ยิน
4. ห้ามกินกับข้าวหรืออาหารคีดๆ มาก เพราะจะทำให้เด็กท้องโตเกินไป ทำให้คลอดยาก	ผิดหลักการบำรุงร่างกาย ต้องกินบำรุงถูกในท้อง
5. ห้ามข้ามเชือกม้า เพราะถูกที่เกิดมาจะตะกละ กินจุ	ไม่เป็นความจริง
6. ห้ามปีคประดุจ หน้าด่าง ในขณะกำลังคลอด ทำให้คลอดถูกหาก	ไม่ถือ
7. ห้ามกินอาหารผิดสำเนียง ได้แก่ พักซออม ปลาเพี้ย เพือก มัน เห็ด เนื้อเต่า เมือะพานน้ำ (ปลา芳) แ昏 ด่อ สัดว์ที่มีถูกอยู่ในท้อง ปลาาร้า ของดอง ของมีนมาด่างๆ เนื้อความเพือก เนื้อกระดาย ข้าวจี่ เมีคழาน ปลาหมัก	ไม่ถือ
8. ห้ามอาบน้ำเวลาเม็ดค่าหรือตอนกลางคืน	ไม่เคยได้ยิน
9. ห้ามข้ามเชือกที่กำลังสวนวัวหรือควาย	ไม่ถือ

กลุ่มชาติพันธุ์ช'r'วย ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําลําของหญิงมีครรภ์ มีเพียงบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่เคยได้ยิน ไม่ได้ปฏิบัติอยู่แล้ว ฝ่ายชนข้อห้ามเพราะอยากกินผลไม้ชนิดนั้น ไม่เป็นจริงดังข้อห้าม ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําลําของหญิงมีครรภ์ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามกินอาหารที่เผ็ดและเค็ม เพราะเชื่อว่าจะทำให้ไข้ไม่สบาย	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามกินไข่ เพราะจะทำให้การกินครรภ์มีไข้ภาวะความดันเดือด และมีกลิ่นคาว ทำให้คลอดยาก	ไม่เคยได้ยิน
3. ห้ามกินกับข้าวหรืออาหารคีดๆ มาก เพราะจะทำให้เด็กท้องโตเกินไป ทำให้คลอดยาก	ไม่เคยได้ยิน
4. ห้ามกินเพีกมาก จะทำให้การกินค้างและหัวล้าน	ไม่เคยได้ยิน

ข้อคําถ้าของหนูนิมครรภ์ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
5. ห้ามอาบน้ำเวลากลางคืน เพราะมีน้ำคาวปามาก	ไม่เคยได้ยิน
6. ห้ามกินถั่วบับเพศ เพราะจะทำให้ได้ลูกบับ	ฝ่าฝืนข้อห้ามเพราะอยากรักกินถั่วบับ
7. ห้ามปีคประคุ หน้าต่าง ในขณะกำลังคลอด ทำให้คลอดลูกยาก	ไม่เคยได้ยิน
8. ห้ามกินเนื้อความเผือก เพราะทำให้ลูกที่คลอดออกมานี้เยิ่งยาก	ไม่เป็นความจริง
9. ห้ามอาบน้ำเวลาเมื่อค่ำหรือตอนกลางคืน	ไม่เคยได้ยิน
10. ห้ามเดินข้ามสะพาน ไม่มีคนๆ	ไม่เคยได้ยิน
11. ห้ามนั่งของฯ	ไม่เคยได้ยิน
12. ห้ามเผาหม้อน้ำ	ไม่เคยได้ยิน
13. ห้ามเดินเร็วๆ ให้เดินช้าๆ	ไม่เคยได้ยิน
14. ไม่ให้เดินขึ้นที่สูง	ไม่เคยได้ยิน
15. ห้ามนั่งคุกเข่า	ไม่เคยได้ยิน
16. ห้ามนอนหงายหรือนอนคว่ำ	ไม่เคยได้ยิน
17. ห้ามยืนอาบน้ำ	ไม่เคยได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําถ้าของหนูนิมครรภ์ มีเพียงบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่ถือ ไม่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําถ้าของหนูนิมครรภ์ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามกินผักแ渭น เพราะจะทำให้รกริดหลัง	ไม่ถือ
2. ห้ามไปงาน尸尸 เพราะคนตายจะมาเกิดถ้า	ไม่ถือ
3. ห้ามอาบน้ำเวลากลางคืน เพราะจะมีน้ำคาวปามาก	ไม่ถือ
4. ห้ามข้ามเชือกม้า เพราะลูกที่เกิดมาจะตะกละ กินจุ	ไม่ถือ
5. ห้ามคลอกตะปู ทำให้คลอดลูกยาก	ไม่ถือ
6. ห้ามกินเนื้อความเผือก เพราะทำให้ลูกที่คลอดออกมานี้เยิ่งยาก	ไม่ถือ เพราะยังไม่ได้คลอดลูกถ้า คลอดแล้วจะกินไม่ได้
7. ห้ามกินอาหารศักดิ์สิทธิ์ ไส้แกะ พังชะอม ปลาเที่ย เผือก มัน เห็ด เนื้อเด่า เนื้อตับหนาน้ำ (ปลา芳) แคน ต่อ สัดวัวที่มีลูกอยู่ในท้อง ปลาาร์ ของดอง ของมั่นแม่ต่างๆ เนื้อความเผือก เมี๊ยะระดาย ข้าวจี่ เมี๊ยะมะหาด ปลาหมึก	ไม่ถือ ส้าหรับหนูนิมครรภ์ เพราะยังไม่ได้คลอดลูกถ้า ลักษณะแล้วกินไม่ได้
8. หนูนิมครรภ์ควรกินล้างกระด่ายป่า จะทำให้คลอดง่าย	ไม่เคยได้ยิน

ข้อคะแนนของหลักสูตรที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
9. ห้ามอ่านน้ำเวลาเมื่อกำหนดรีดตอนกลางคืน	ไม่ถือ
10. ห้ามเขย่งหนึบอาหารจากที่สูงกิน	ไม่ถือ
11. ห้ามอ่านน้ำร้อน	ไม่เคยได้ยิน
12. ห้ามเขินอ่านน้ำ	ไม่ถือ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว กุลา เกมนร ส่วน และบุรุ ต่างก็มีคืออะไรค่า ส่วนมากจะปฏิบัติตามข้อ กระลักษณะของหลักสูตรอ่อนที่คนได้ยิน มีส่วนน้อยที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่เคยได้ยิน

1.2.2 ข้อคะแนนของหลักสูตรกำลังอยู่ไฟ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคะแนนของหลักสูตรกำลังอยู่ไฟ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่ถือข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคะแนนของหลักสูตรกำลังอยู่ไฟที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามกินเนื้อสัตว์ต่างๆ ไข่ปลาบากชนิด เพราะจะทำให้ น้ำคลูกขึ้น มีถุงง่ายทำให้เกิดอาการวิงเวียน	ไม่ถือ
2. ถ้ามีคนมาเยี่ยมห้ามพูดว่าร้อน เพราะไม่เป็นสิริมงคล	ไม่ถือ
3. ห้ามจัดทำเค้าสำหรับอยู่ไฟล่วงหน้า	ไม่ถือ
4. ห้ามนอนหลับระหว่างอยู่ไฟ เพราะถ้าปล่อยให้ผู้หลั่งที่ กลองคลุกใหม่ๆ นอนหลับ ดื่นมาจะเป็นคนไร้สติ หัวอะไรไม่ รู้ด้วย เช่น มองเห็นคลุกเป็นท่อนไม้น้ำไปใส่ไฟ	ไม่ถือ
5. ห้ามเข็นเบาะและจัดเตรียมผ้าอ้อม	ไม่ถือ

กลุ่มชาติพันธุ์กุลา ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคะแนนของหลักสูตรกำลังอยู่ไฟ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่ได้ปฏิบัติอยู่แล้ว ไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคะแนนของหลักสูตรกำลังอยู่ไฟที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. หลักสูตรอยู่ไฟควรตีมน้ำจิ้ง ใส่เกลือเล็กน้อยเพื่อช่วยให้นอน หลับ	ไม่ปฏิบัติ
2. ห้ามน้ำฟืนจากอนฝันจากพอไม้ หรือดันไม้ ก็ไม่ที่มี อยู่แล้วมาจุดไฟอยู่กรรม	ไม่เคยได้ยิน
3. ห้ามน้ำฟืนไม่นอกเป็นฟืนที่คิดไฟแล้วมีกลิ่นเหม็นหรือก่อ ไฟที่มีอยู่แล้วมาจุดไฟอยู่กรรม	ไม่เคยได้ยิน

ข้อคําถ้าของหลังกำลังอยู่ไฟที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
4. ห้ามนำไม้ข้อมาอยู่กรอบ เพราะขณะเผาไฟมีจะมีสะเก็ตเกิดไฟแตกกระจาย มีจี๊ดราชายเกิดพิวหนัง	ไม่เคยได้ยิน
5. ห้ามนําฟืนไม้เทือกมาอยู่กรอบ เพราะเป็นฟืนที่เมื่อติดไฟมีกลิ่นเหม็นจะทำให้ห้อวัวแพศของแม่ลูกอ่อนเมิกลิ่นเหม็น	ไม่เคยได้ยิน
6. ห้ามนําฟืนไม้แคงมาอยู่กรอบ เพราะเมื่อติดไฟแล้วมีสะเก็ตไฟแตกกระจายเป็นอันตรายได้	ไม่เคยได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําถ้าของหลังกำลังอยู่ไฟ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติเนื่องจากไม่เคยได้ยิน ไม่ปฏิบัติ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําถ้าของหลังกำลังอยู่ไฟที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ถ้ามีคนมาเยี่ยม ห้ามพูดว่าร้อน เพราะไม่เป็นสิริมงคล	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามเย็บเบะและจัดเตรียมผ้าอ้อม	ไม่เคยได้ยิน
3. ขนะอยู่ไฟ ห้ามใส่เสื้อและดองอยู่ไฟกรอบ 2 สัปดาห์	ไม่ปฏิบัติ ใส่เสื้อเพราะอาชญากรรม
4. ห้ามนําฟืนจากอนฝันคืนจากต่อไม่หรือตันหรือกิ่งไม้ที่มีอยู่แล้วมาจุดไฟอยู่กรอบ	ไม่ปฏิบัติ /ข้อห้าม ห้ามเฉพาะไม้ที่ถูกไฟเผา
5. ห้ามนําฟืนไม้สะแบงและฟืน ไม้ย่างมาอยู่กรอบ เพราะจี๊ดที่เกิดจากการเผาไฟมีทำให้ราชายเกิดพิวหนัง	ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่ได้เป็นข้อห้าม
6. ห้ามนําไม้ข้อมาอยู่กรอบ เพราะขณะเผาไฟมีจะมีสะเก็ตเกิดไฟแตกกระจาย มีจี๊ดราชายเกิดพิวหนัง	ไม่เคยได้ยิน
7. ห้ามนําฟืนไม้ประคุณมาอยู่กรอบ เพราะมีกลิ่นฉุน	ไม่เคยได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําถ้าของหลังกำลังอยู่ไฟ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติเนื่องจากไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําถ้าของหลังกำลังอยู่ไฟที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ถ้ามีคนมาเยี่ยมห้ามพูดว่าร้อน เพราะไม่เป็นสิริมงคล	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามจัดทำศาลาหรับอยู่ไฟล่วงหน้า	ไม่เคยได้ยิน
3. ห้ามนอนหลับระหว่างอยู่ไฟ เพราะถ้าปล่อยให้ผู้หลังอยู่ที่คลอดลูกใหม่ๆ นอนหลับดื่นมะจะเป็นคนไร้สติ ทำอะไรไม่รู้ด้วย เช่น มองเห็นลูกเป็นห้อนไม่拿下ไปใส่ไฟ	ไม่เคยได้ยิน

ข้อคําอํานองหญิงกำลังอยู่ไฟที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
4. ห้ามนําฟืนไม้บกซึ่งเป็นฟืนที่ติดไฟ แล้วมีกลิ่นเหม็นและมีไข่เด็กมากมาอยู่ไฟ	ไม่เกย์ได้ยิน
5. ห้ามนํามาไม้ข้อมากอยู่กรรມ เพราะขยะมาให้มีจะมีสะเก็คเกิดไฟแตกกระจาย มีไข่เด็กหลายตัวอยู่ในฟืน	ไม่เกย์ได้ยิน

กถุ่นชาติพันธุ์บูรุ ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําอํานองหญิงกำลังอยู่ไฟ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่ถือ ไม่ปฏิบัติอยู่แล้ว ไม่เกย์ได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําอํานองหญิงกำลังอยู่ไฟที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ขณะอาบน้ำไม่ให้ถูหรือถูบด้า จะทำให้เกิดฝืนผิวหนัง	ไม่เกย์ได้ยิน
2. ถ้ามีคนมาเยี่ยมห้ามพูดว่าร้อน เพราะไม่เป็นสิริมงคล	ไม่ถือ
3. ห้ามจัดทำเตาสำหรับอยู่ไฟล่วงหน้า	ไม่เกย์ได้ยิน แต่ที่ปฏิบัติอยู่ก็อคต้องจัดทำไว้ล่วงหน้า
4. ห้ามนอนหลับระหว่างอยู่ไฟ เพราะถ้าปล่อยให้ผู้หญิงที่กลอดถูกใหม่ๆ นอนหลับตื่นมาจะเป็นคนไร้สติ ทำอะไรไม่รู้ด้วย เช่น เห็นถูกเป็นห่อนไม่นำไปใส่ไฟ	ไม่เกย์ได้ยิน
5. หญิงอยู่ไฟควรดื่มน้ำบิ้ง ใส่เกลือเดือน้อยเพื่อช่วยให้นอนหลับ	ไม่ปฏิบัติ
6. ห้ามนําฟืนจากอนฝึกนําจากคล้อไม้หรือดันหรือกิ่งไม้ที่มีอยู่แล้วมาจุดไฟอยู่กรรມ	ไม่เกย์ได้ยิน
7. ห้ามนําฟืนไม้บกซึ่งเป็นฟืนที่ติดไฟแล้วมีกลิ่นเหม็นและมีไข่เด็กมากมาอยู่กรรມ	ไม่เกย์ได้ยิน
8. ห้ามนําฟืนไม้สะแบงและฟืนไม้ขามมาอยู่กรรມ เพราะไข่เด็กจากการเผาให้มีทำให้ระคายเคืองผิวหนัง	ไม่เกย์ได้ยิน
9. ห้ามนําฟืนไม้เหือดมาอยู่กรรມ เพราะเป็นฟืนที่เมื่อติดไฟมีกลิ่นเหม็นจะทำให้อวัยวะเพศของแม่ถูกอ่อนนิကลินเหม็น	ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่มีไม้ชนิดนี้ในพื้นที่
10. ห้ามนําฟืนไม้แดงมาอยู่กรรມ เพราะเมื่อติดไฟแล้วมีสะเก็คไฟแตกกระจาย เป็นอันตรายได้	ไม่เกย์ได้ยิน แต่ใช้ไม้แดงเป็นฟืนอยู่กรรມได้

การปฏิบัติตามข้อคําอํานองหญิงกำลังอยู่ไฟ ส่วนมากปฏิบัติตามกันทุกกลุ่มชาติพันธุ์ มีเพียงกลุ่มชาติพันธุ์บูรุที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด เพราะไม่เกย์ได้ยิน

1.2.3 ข้อคําลําของหญิงแม่ลูกอ่อน

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําลําของหญิงแม่ลูกอ่อน แต่มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่ถือคําลํา ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําลําของหญิงแม่ลูกอ่อนที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามน้ำนมเสื้อผ้า ยกเว้นผ้าถุงผินเดียว	ไม่ถือ
2. ไม่ให้เดินไปไหนไกลๆ คนเดียว	ไม่ถือ
3. ห้ามนอนใกล้สามี	ไม่ถือ
4. ห้ามนอนหงาย	ไม่ถือ
5. หน้านอนนอนอกนั่ง	ไม่ถือ
6. ห้ามนอนกลางวัน	ไม่ถือ
7. แม่ลูกอ่อนห้ามเลี้ยงไหน เพราะจะทำให้เจ็บป่วยดึงดาย	ไม่ถือ เลี้ยงได้แต่ห้ามสาวไหน
8. ผู้หญิงแม่ลูกอ่อน ห้ามปลูกหม่อนและเก็บใบหม่อน เพราะจะทำให้ผู้หญิงลูกอ่อนแพ้ เจ็บป่วยจากกลืนและไข้ของดันหม่อน	ไม่ถือ

กลุ่มชาติพันธุ์ก่อ ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามข้อคําลําของหญิงแม่ลูกอ่อน เพราะไม่เคยได้ยิน ไม่ใช้ข้อห้าม ไม่ถือ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําลําของหญิงแม่ลูกอ่อนที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามนอนหันศีรษะไปทางทิศตะวันตก เพราะเป็นทิศเดิมกับพ่อตาย	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามนั่งไขว่ห้าง และงอเข่า เพราะการไขว่ห้างจะทำให้แพลท์เกิดจากการคลอนคลิกการเดียดสี แพลท์แห้งช้า การงอเข่าเชื่อว่าจะทำให้เจ็บปวดตามข้อ	ไม่เคยได้ยิน
3. ห้ามนอนหลับเมื่ออยู่กับคนเดียว เพราะผีพาราบและผีอื่นๆ จะทำอันตราย	ไม่เคยได้ยิน
4. ห้ามน้ำนมเสื้อผ้า ยกเว้นผ้าถุงผินเดียว	ไม่เคยได้ยิน
5. ห้ามหัวหมู สารพิษตัวของหมูสารพิษ	ไม่เคยได้ยิน
6. ห้ามเข็คด้า	ไม่เคยได้ยิน
7. ห้ามเกาเมื่อมีอาการกัน	ไม่เคยได้ยิน
8. ห้ามคั่มและอาบน้ำเย็น	ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่ใช้ข้อห้ามแต่เคยได้ยิน

ข้อคําถ้าของหญิงแม่ลูกอ่อนที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
9. มีความเชื่อว่าอาหารที่จะรับประทานจะไม่ปรุงด้วยการดันนิ่งนอกจากต้องปึงให้สุกแห้งเท่านั้น เพราะอาหารที่มีมันอยู่ทำให้บุตรไม่แห้งและไม่เข้าอุ้ง	ไม่เคยได้ยิน
10. ห้ามคืนน้ำเย็น ให้คืนน้ำร้อน	ไม่ถือ อยากคืนน้ำเย็น
11. ไม่ให้เดินเร็ว ให้เดินช้าๆ	ไม่ถือ
12. ไม่ให้นั่งของฯ หรือนั่งพับเพียบ	ไม่ถือ
13. ห้ามนอนหัวสูง	ไม่ถือ
14. ห้ามนอนหงาย	ไม่ถือ
15. ห้ามนอนนอนหงาย	ไม่ถือ
16. ห้ามนอนกลางวัน	ไม่ถือ

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วนมากไม่ค่อยปฏิบัติตามข้อคําถ้าของหญิงแม่ลูกอ่อน เพราะไม่เคยได้ยิน ไม่ถือ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําถ้าของหญิงแม่ลูกอ่อนที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามสวมเสื้อผ้ายกเว้นค้าถุงผึ้นเดียว	ไม่ถือ ใส่เดือเพราะอาข
2. ห้ามหวีผม สารพณคัวขยแซมพูสารพณ	ไม่ถือ
3. ห้ามถูสนู๊เวลาอานน้ํา	ไม่ถือ
4. ห้ามแก้มเมื่อมีอาการกัน	ไม่ถือ
5. ห้ามคืนและอาบน้ำเย็น	ไม่ถือ
6. เวลาซักผ้าอ้อมให้ซักก่อนเที่ยง ถ้าเกินกว่าจะมีผิดตามไป แต่ถ้าไปให้ถือว่ามีน้ำกับมีดเล็กๆ ไปล้างข	ไม่เคยได้ยิน
7. ห้ามคืนน้ำเย็นให้คืนน้ำร้อน	ไม่เคยได้ยิน
8. ไม่ให้เดินไปไหนไกคลາ คนเดียว	ไม่เคยได้ยิน
9. ห้ามนอนหัวสูง	ไม่เคยได้ยิน
10. ห้ามนอนหงาย	ไม่เคยได้ยิน
11. ห้ามนอนกลางวัน	ไม่เคยได้ยิน
12. แม่ลูกอ่อนห้ามเดียงไหນ เพราะจะทำให้เจ็บป่วยถึงตาย	ไม่เคยได้ยิน
13. ผู้หญิงแม่ลูกอ่อน ห้ามปลูกหม่อนและเก็บใบหม่อน เพราะจะทำให้ผู้หญิงแม่ลูกอ่อนแพ้เจ็บป่วยจากกลิ่นและใบของต้นหม่อน	ไม่เคยได้ยิน

กอุ่นชาดิพันธุ์ส่วนย ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามข้อคําถ້າของหญิงแม่ลูกอ่อน เนื่องจากไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําถ້າของหญิงแม่ลูกอ่อนที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามสวมเสื้อผ้า ยกเว้นผ้าถุงผืนเดียว	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามหัวหมุน กระเพราด้วยเชมพูกระเพรา	ไม่เคยได้ยิน
3. ห้ามถูสบู่เวลาอาบน้ำ	ไม่เคยได้ยิน
4. ห้ามเช็คตัว	ไม่เคยได้ยิน
5. ห้ามเกาเมื่อมืออาการคัน	ไม่เคยได้ยิน
6. ห้ามคิ่มและอาบน้ำเย็น	ไม่เคยได้ยิน
7. มีความเชื่อว่าอาหารที่รับประทานจะไม่ปรวงด้วยการคั่ม นึ่ง นอกจากต้องปิ้งให้สุกแห้งเท่านั้น เพราะอาหารที่มีน้ำอยู่ทำให้บิดคลุกไม่แห้งและไม่เข้าอุ้	ไม่เคยได้ยิน
8. ห้ามน้ำเด็กออกจากการขายอาหารบ้าน	ไม่เคยได้ยิน
9. ห้ามคิ่มน้ำเย็น ให้คิ่มน้ำร้อน	ไม่เคยได้ยิน
10. ห้ามกินใบโภระพาและผักสะเดา	ไม่เคยได้ยิน
11. ไม่ให้เดินไปไหนไก่คลานเดียว	ไม่เคยได้ยิน
12. ไม่ให้เดินเร็ว ให้เดินช้าๆ	ไม่เคยได้ยิน
13. ห้ามน้ำเพศสัมพันธ์	ไม่เคยได้ยิน
14. ห้ามนอนไอกลีฟามี	ไม่เคยได้ยิน
15. ห้ามนอนหัวสูง	ไม่เคยได้ยิน
16. ห้ามนอนหงาย	ไม่เคยได้ยิน
17. ห้ามนอน nokmung	ไม่เคยได้ยิน
18. ห้ามนอนกลางวัน	ไม่เคยได้ยิน
19. ผู้หญิงแม่ลูกอ่อน ห้ามปลูกหน่อนและเก็บใบหน่อน เพราะจะทำให้ผู้หญิงแม่ลูกอ่อนแพ้ เจ็บป่วย จากกลืนและใบของต้นหน่อน	ไม่เคยได้ยิน

กสุ่นชาติพันธุ์บูรุ ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามข้อคําลําของหญิงแม่ลูกอ่อน เมื่อจากไม่ถือไม่ได้ปฏิบัติอยู่แล้ว ไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําลําของหญิงแม่ลูกอ่อนที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามนอนหันศีรษะไปทางทิศใดๆ เพราะเป็นทิศเดิมกับศีรษะ	ไม่ถือ
2. ห้ามนอนหลับเมื่ออุ้มคนเดียว เพราะพิพารยและพิอีนฯ จะห้ามคราย	ไม่ถือ
3. ห้ามสวมเสื้อผ้า ยกเว้นผ้าถุงผืนเดียว	ไม่ถือ
4. ห้ามหีบหมน สาระหมนด้วยแซมพูสาระหมน	ไม่ถือ
5. ห้ามถูสูญ่เวลาอาบน้ำ	ไม่ถือ
6. ห้ามเช็ดตัว	ไม่ถือ
7. ห้ามเกาเมื่อมีอาการคัน	ไม่ถือ
8. ห้ามไกวเปลปล่าๆ	ไม่ถือ
9. ห้ามคั่มและอาบน้ำเย็น	ไม่ถือ
10. มีความเชื่อว่าอาหารที่รับประทานจะไม่ปูรงค์วัยการต้มนั่ง nok จากต้องปึงให้ลูกแห้งเท่านั้น เพราะอาหารที่นึ้น้ำอยู่ทำให้มดลูกไม่แห้งและไม่เข้าอุ้	ไม่ถือ
11. ไม่ให้การขามอุ้มภารก เพราะภารกจะนอนสะคึง นอนไม่หลับ ร้องไห้ไม่หยุด	ไม่ถือ
12. ห้ามน้ำเด็กออกจากการหายใจบ้าน	ไม่ถือ
13. เวลาซักผ้าอ้อมให้ซักก่อนเทลง ถ้าเกินกว่านี้จะมีผิวตามไปแต่ถ้าไปให้ถือขมีนกับมีคลีกๆ ไปด้วย	ไม่ถือ
14. ห้ามกินมะละกอต้มร่วง	ไม่ปฏิบัติเพราะในพื้นที่ไม่มีมะละกอส้มร่วง
15. ห้ามคั่มน้ำเย็น ให้คั่มน้ำร้อน	ไม่ถือ
16. ห้ามกินไก่ง่วง	ไม่ปฏิบัติเพราะในพื้นที่ไม่มีไก่ง่วง
17. ไม่ให้เดินไปไหนไกลๆ คนเดียว	ไม่ถือ
18. ไม่ให้นั่งของๆ หรือนั่งพับเพียบ	ไม่ถือ
19. ห้ามกล่อมลูกในเวลากลางคืน	ไม่ถือ
20. ห้ามนอนไกลีสามี	ไม่เคยได้ยิน แต่นอนไกลีได้แต่ห้ามมีเพศสัมพันธ์
21. ห้ามนอนหงาย	ไม่ถือ

ข้อคลาดของหลังแม่ลูกอ่อนที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
22. ห้ามนอนนอกมุ้ง	ไม่เคยได้ยิน
23. ห้ามนอนกลางวัน	ไม่ถือ
24. แม่ลูกอ่อนห้ามเลี้ยง ไหన เพราะจะทำให้เจ็บป่วยถึงตาย	ไม่ปฏิบัติเพราะไม่มีในพื้นที่
25. ผู้หญิงแม่ลูกอ่อน ห้ามปลูกหม่อนและเก็บใบหม่อน เพราะจะทำให้ผู้หญิงแม่ลูกอ่อนแพ้ เจ็บป่วยจากกลืนและไข้	ไม่ปฏิบัติเพราะไม่มีในพื้นที่

การปฏิบัติตามข้อคลาดของหลังแม่ลูกอ่อน ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามโดยเฉพาะกุ่นชาดิพันธุ์รูไม่ปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ กุ่นชาดิพันธุ์ส่าวຍ กุ่นชาดิพันธุ์กุลา และกุ่นชาดิพันธุ์เงนร ตามลำดับ เหตุผลส่วนใหญ่คือไม่เคยได้ยินและไม่ถือคลาด

1.2.4 ข้อคลาดผู้ป่วยโรคต่างๆ

กุ่นชาดิพันธุ์ไทย-ลาว ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคลาดของผู้ป่วยโรคต่างๆ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติเนื่องจากไม่ถือ ไม่เคยปฏิบัติ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคลาดของผู้ป่วยโรคต่างๆ ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ถ้าเจ็บท้อง ไป ห้ามรับประทานปลาหม้อน ปลาดุกและผลไม้ต่างๆ	ไม่ถือ
2. ห้ามคนป่วยนอนฟูกจะทำให้หายช้า	ไม่ถือ
3. ห้ามเลี้ยงเด็กด้วยนมวัว เพราะโภชั้นจะไม่รัก ไม่เชื่อฟังพ่อแม่	ไม่ถือ
4. โรคมะเร็งเต้านม ห้ามรับประทานปลาาร้า ปลาจ่อง เมือกaway ไก่ หน่อไม้ เปี๊ด ไข่ ขนมจีน เมือวัว	ไม่เคยได้ยิน
5. มะเร็งที่ตับ คอ เดือนมหี ห้ามรับประทานเนื้อวัว ควาย เปี๊ด ไก่ อาหารทะเล หน่อไม้และเห็ด	ไม่เคยได้ยิน
6. ไข้ตื้นเย็น ห้ามรับประทานปลาดุก กุ้ง ถั่ว ผลไม้ทุกอย่าง	ไม่ถือ

กอุ่นชาติพันธุ์คุณ ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคะแนนคำป่วยโรคค่างๆ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ
เนื่องจากไม่เคยได้ยิน ไม่เคร่งครัด มีขารักษายังไง ต้องทำงานนอกบ้านไม่เป็นจริงดังข้อห้าม ข้อมูล
แสดงในตารางดังนี้

ข้อคะแนนคำป่วยโรคค่างๆ ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ถ้าเจ็บป่วยทั่วๆ ไป ห้ามรับประทานปลาหม้อ ปลาดุก และ ผลไม้ต่างๆ	ไม่เคร่งครัดเพราะหนอนบากันกี ห้าม บางคนก็ไม่ห้าม
2. ถ้าผู้ป่วยเป็นฝี หนอง เป็นหิด ห้ามกินไก่หรือของหมักดอง	ไม่เคร่งครัดเพราะถ้าฝีไม่ใหญ่กี กินได้
3. เป็นโรคไอ ห้ามกินมะเกลือ อาหารรสจัด หัวกลอย เพื่อก้มบัน	ไม่เคยได้ยิน
4. คนป่วยทุกประเภทห้ามกินถั่วฝักยาว กล้วยน้ำว้า	ไม่เคยได้ยิน
5. คนป่วยโรคประสาท ห้ามกินน้ำมันหมู	ไม่เคยได้ยิน
6. เป็นแพ้ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก หกส้มเป็นฝีหนอง ห้าม รับประทานหน่อไม้จะเกิดอาการคัน	ไม่เป็นจริงดังข้อห้ามเพราะนิยา รักษา
7. เด็กเป็นชาງควรกินของที่มีน้ำพวากะทิ มะพร้าว น้ำตาล	ไม่เคยได้ยิน
8. ห้ามเลี้ยงเด็กด้วยนมวัวเพราะโดยขึ้นจะไม่รัก ไม่เรื่องฟังพ่อแม่	ไม่ปฏิบัติ เพราะต้องทำงานนอก บ้านไม่มีเวลาให้นอนลูก
9. เด็กที่กินนมแม่สัดบันนกระป่องจะทำให้เด็กห้องเสืบ	ไม่เป็นความจริง เด็กกินได้ห้อง เสืบ
10. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบห้ามกินเนื้อไก่ ปลาและไข่ เพราะจะ ทำให้เป็นชาง ตัวเหม็นคาว	ไม่เคยได้ยิน
11. ห้ามเด็กกินกับข้าวหรือของหวาน พวากไข่กับปลา เพราะจะ ทำให้เริ่มเป็นชาง	ไม่เคร่งครัด
12. โรคคอมลูกเกลื่อน ห้ามน้ำเพศส้มพันธุ์	ไม่เคยได้ยิน
13. ตกขาวห้ามรับประทานมะละกอ ห้ามน้ำเพศส้มพันธุ์	ไม่เคยได้ยิน
14. โรคเบาหวานห้ามรับประทานตะไคร้ 釭งโไม มะพร้าว ใน ชีพู อาหารหวานทุกชนิด	ไม่เคร่งครัด
15. ใช้เดินเข็นห้ามรับประทานปลาดุก กบ ถั่ว ผลไม้ทุกอย่าง	ไม่เคร่งครัด
16. โรคสังคม (กามโรค) ห้ามรับประทานไก่ เป็ด สันต์ฆาเหล้า หน่อไม้ มะละกอ	ไม่เคยได้ยิน
17. นิ่วไต ห้ามทำงานหนัก	ไม่เคร่งครัด เพราะจำเป็นต้อง ทำงานหนัก
18. โรคฟิพิษห้ามรับประทานเนื้อควาย ปลาไนล์ ไก่ ไข่	ไม่เคยได้ยิน

กอุ่นชาติพันธุ์เขมร ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามข้อคําสําของผู้ป่วยโรคค่างๆ เนื่องจากไม่เคยได้ยิน ไม่กล้าให้ถูกกิน ไม่อือ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําสําของผู้ป่วยโรคค่างๆ ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. คนป่วยประสาท ห้ามกินน้ำมันหมู	ไม่เคยได้ยิน
2. เป็นไข้หวัด ห้ามกินถั่วหรือผัก เพาะจะทำให้อาการกำเริบ	ไม่เคยได้ยิน
3. เด็กไม่สามารถห้ามกินมะละกอ เพาะจะทำให้เกิดความผิดหวัง	ไม่เคยได้ยิน
4. กินปลาไหล หรือตุ๊กแก หรือก็อก้า หรือเขีดเป็นอาหารแก้ผิคทางของเด็กได้	ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่กล้าให้ถูกกิน
5. ห้ามเลี้ยงเด็กด้วยนมวัวเพาะโดยขึ้นจะไม่รัก ไม่เชื่อฟังพ่อแม่	ไม่อือ
6. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ห้ามกินเนื้อไก่ ปลา และไข่เพาะจะทำให้เป็นชาง ด้วยเหมือนกัน	ไม่อือ
7. ห้ามเด็กกินข้าวมาก เพาะจะเป็นชาง	ไม่เคยได้ยิน
8. โรค念佛ลิ่น ห้ามนีเพกสัมพันธ์	ไม่เคยได้ยิน
9. โรคนิ้วห้ามรับประทานปลาร้าและของเบี้ยง	ไม่เคยได้ยิน
10. โรคปะคงไฟ ห้ามรับประทานไก่ ปลาร้า ปลาคุก เมื่อความ	ไม่เคยได้ยิน
11. โรคครีสีคงทวาร ห้ามรับประทานเนื้อดิน ปลาไหล เหล้า	ไม่อือ
12. โรคมะเร็งเด้านม ห้ามรับประทานปลาร้า ปลาจ่อง เมื่อความ ไก่ หน่อไม้ เป็ด ไข่ ข้นนจីน เนื้อวัว	ไม่เคยได้ยิน
13. ตำรับยาคคลายเส้น ห้ามรับประทานไก่ เครื่องในสัตว์ หน่อไม้	ไม่เคยได้ยิน
14. มะเร็งที่ดัน คอ เด้านม ห้ามรับประทานเนื้อวัว ความ เป็ด ไก่ อหาระเต หน่อไม้ และเห็ด	ไม่เคยได้ยิน
15. โรคเบาหวานห้ามรับประทานตะไคร้ แตงโม มะพร้าว ในชະພູ อาหารหวานทุกชนิด	ไม่เคยได้ยิน
16. ตกขาวหรือหมายขาว ห้ามรับประทานส้มตำ ปลาชิว ถุง หอย	ไม่อือ
17. ไข้ตืนเย็น ห้ามรับประทานปลาคุก กุ้ง ผลไม้ทุกอย่าง	ไม่เคยได้ยิน
18. ปะคงเส้นห้ามรับประทานไก่ หอย ปู หน่อไม้ ขา หมาย	ไม่เคยได้ยิน
19. ปะคงฟิกไก่ ห้ามรับประทานเป็ด เหล้า หนู อึงอ่าง จักจั่น ปลาสวาย	ไม่เคยได้ยิน
20. โรคสังคม (กามโรค) ห้ามรับประทานไก่ เป็ด ส้มตำ เหล้า หน่อไม้ มะละกอ	ไม่เคยได้ยิน

ข้อคําถ้าของผู้ป่วยโรคต่างๆ ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
21. นี่ว่าไถ ห้ามทำงานหนัก	ไม่เคยได้ยิน
22. โรงพยาบาล ห้ามรับประทานไข่นือ ส้มตำ ปลาร้าว	ไม่เคยได้ยิน
23. โรคฝีหัวอ่อน ห้ามรับประทานเนื้อวัว เมื่อความ เนื้อไก่	ไม่เคยได้ยิน
24. โรคฝีพิษ ห้ามรับประทานเนื้อวัว ปลาไหล ไก่ไก่	ไม่เคยได้ยิน
25. โรคตับ ห้ามกินไก่ เมื่อต่างๆ ต้องหากแห้งก่อน ห้ามกินเนื้อ กบและพูตรา	ไม่เคยได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วน ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําถ้าของผู้ป่วยโรคต่างๆ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เพราะไม่เคยได้ยิน ไม่ปฏิบัติ

ข้อคําถ้าของผู้ป่วยโรคต่างๆ ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ถ้าผู้ป่วยเป็นฝี หนอง เป็นหิด ห้ามกินไก่ หรือของหมักดอง	ไม่เคยได้ยิน
2. เป็นแพลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก หกเดือน เป็นฝีหนอง ห้ามรับประทานหน่อไม้จะเกิดอาการคัน	ไม่เคยได้ยิน
3. กินปลาไหล หรือศูกแกะ หรือกิ้งก่า หรือเนื้อดอก เป็นอาหารแก้ ผดช่างของเด็กได้	ไม่ปฏิบัติเพราะห่อแม่ไม่ปฏิบัติ
4. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ห้ามกินเนื้อไก่ ปลา และไก่ เพราะจะ ทำให้เริ่มเป็นชาง ตัวเหม็นคาว	ไม่เคยได้ยิน
5. โรค念佛ลูกเคลื่อน ห้ามนีเพศสัมพันธ์	ไม่เคยได้ยิน
6. ตกขาวห้ามรับประทานมะละกอ ห้ามนีเพศสัมพันธ์	ไม่เคยได้ยิน
7. โรคนิ่วห้ามรับประทานปลาร้าวและของเบรี้ยว	ไม่เคยได้ยิน
8. โรคฝี ห้ามรับประทานไก่ ของเบรี้ยวของหวาน	ไม่เคยได้ยิน
9. โรคปอดแข็งไฟ ห้ามรับประทานไก่ ปลาร้าว ปลาคุก เมื่อความ	ไม่เคยได้ยิน
10. โรคมะเร็งเต้านม ห้ามรับประทานปลาร้าว ปลาช่อน เมื่อ ความ ไก่ หน่อไม้ เป็ด ไก่ ขนนกเงิน เมื่อวัว	ไม่เคยได้ยิน
11. ค่ารับยาคลายเส้น ห้ามรับประทานไก่ เครื่องในสัตว์ หน่อไม้	ไม่เคยได้ยิน
12. โรคฝีหัวอ่อน ห้ามรับประทานเนื้อวัว เมื่อความ เนื้อไก่	ไม่เคยได้ยิน
13. โรคฝีพิษ ห้ามรับประทานเนื้อวัว ปลาไหล ไก่ไก่	ไม่เคยได้ยิน
14. โรคตับ ห้ามกินไก่ เมื่อต่างๆ ต้องหากแห้งก่อน ห้ามกินเนื้อ กบ และพูตรา	ไม่เคยได้ยิน

กอุ่นชาติพันธุ์บูรุ ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคําสําของผู้ป่วยโรคต่างๆ มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติเนื่องจากไม่ถือ ไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคําสําของผู้ป่วยโรคต่างๆ ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ถ้าห้องร่วง ห้ามกินอาหารจำพวกปลา จะทำให้ถ่ายอุจจาระมากขึ้น	ไม่ถือ
2. ห้ามคนป่วยนอนฟูกจะทำให้หายช้า	ไม่เคยได้ยิน
3. เป็นโรคไอ ห้ามกินมะเกลือ อាពารรสจัด หัวกลอย เพือกและมัน	ไม่เคยได้ยิน
4. คนป่วยเป็นโรคคางทูม ห้ามกินไข่	ไม่เคยได้ยิน
5. คนป่วยโรคประสาท ห้ามกินน้ำมันหมู	ไม่เคยได้ยิน
6. เป็นแพ้ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก หอกลืน เป็นไฟหนอง ห้ามรับประทานหน่อไม้ จะเกิดอาการคัน	ไม่เคยได้ยิน
7. เป็นไข้หวัดห้ามกินถั่วหรือผัก เพราะจะทำให้อาการกำเริบ	ไม่เคยได้ยิน
8. ห้ามเลี้ยงเด็กด้วยนมวัว เพราะโภค津จะไม่รัก ไม่เชื่อฟังพ่อแม่	ไม่เคยได้ยิน
9. เด็กที่กินนมแม่สลัดกับนมกระป่องจะทำให้เด็กห้องเสีย	ไม่เคยได้ยิน
10. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ห้ามกินเนื้อไก่ ปลาและไข่ เพราะจะทำให้เป็นชา ด้วยเหมือนกัน	ไม่เคยได้ยิน
11. ห้ามเด็กกินกับข้าวหรือของหวาน พอกไก่กับปลา เพราะจะทำให้เริ่มเป็นชา	ไม่เคยได้ยิน
12. โรคประจำไฟ ห้ามรับประทานไก่ ปลาาร้า ปลาดุก เนื้อควาย	ไม่เคยได้ยิน
13. ไข้ออกคุณ ห้ามรับประทานข้าวโพด ข้าวจี่ กล้วย ถั่ว ฝรั่ง ข้าวต้มมัด ข้าวต้มกลับ	ไม่เคยได้ยิน
14. คำรับยาคลายเส้น ห้ามรับประทานไก่ เครื่องในสัตว์ หน่อไม้	ไม่เคยได้ยิน
15. ไข้เดือนยืน ห้ามรับประทานปลาดุก กบ ถั่ว ผลไม้ทุกอย่าง	ไม่เคยได้ยิน
16. ประจำเส้น ห้ามรับประทานไก่ หอย ปู หน่อไม้ ขา หัวใจ	ไม่เคยได้ยิน
17. ประจำฟิกไจ่ ห้ามรับประทานเป็ด เหล้า หมู อิ่งอ่าง จักจัน ปลาสวาย	ไม่เคยได้ยิน
18. โรคสังคม (กวนโรค) ห้ามรับประทานไก่ เป็ด สันค้า เหล้า หน่อไม้ มะละกอ	ไม่เคยได้ยิน

ข้อคลาสสิคผู้ป่วยโรคต่างๆ ที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
19. โรคฟีหัวอี้ขัน ห้ามรับประทานเนื้อร้าว เนื้อความ เนื้อไก่	ไม่เคยได้ยิน
20. โรคฟีพิษ ห้ามรับประทานเนื้อความ ปลาไหล ไก่ไข่	ไม่เคยได้ยิน

ข้อคลาสสิคผู้ป่วยโรคต่างๆ กอุ่นชาติพันธุ์แต่ละกุ่มจะปฏิบัติตาม ยกเว้นกอุ่นชาติพันธุ์เขมร ที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด เนื่องจากไม่เคยได้ยิน

1.2.5 ข้อคลาสสิคเกี่ยวกับเด็ก

กอุ่นชาติพันธุ์ไทย-ลาว กอุ่นชาติพันธุ์ไทย-ลาว ส่วนมากปฏิบัติตามข้อคลาสสิคเกี่ยวกับเด็ก มี บางข้อที่ไม่ปฏิบัติเนื่องจากไม่ถือ ไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคลาสสิคเกี่ยวกับเด็กที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามรับประทานแกงส้มหน่อไม้ ส้มปลา ส้มเนื้อ จะทำให้ เป็นโรคตาแดง	ไม่ถือ
2. ห้ามเด็กรับประทานข้าวจี่ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดแมลงกิน พืช	ไม่ถือ
3. ห้ามดีกันเด็ก	ไม่ถือ
4. ห้ามเด็กกินมะพร้าว	ไม่ถือ
5. เวลาเด็กทำการก่อสร้างต้องออกมาแล้วเสียชีวิต ห้ามแม่ลูกอ่อน มองคุศพลูกของคนเอง	ไม่เคยได้ยิน

กอุ่นชาติพันธุ์กุลา กอุ่นชาติพันธุ์กุลา ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามข้อคลาสสิคเกี่ยวกับเด็ก เนื่องจากไม่เป็นความคิดเห็นของข้อห้าม ไม่ถือ ไม่เคยได้ยิน

ข้อคลาสสิคเกี่ยวกับเด็กที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามรับประทานไก่เป็ด-ไก่ไก่ เพราะจะทำให้ไข้	ไม่เป็นความคิดเห็นของข้อห้าม
2. ห้ามรับประทานพุงปลาช่อน เพราะจะทำให้หนูนา	ไม่เป็นความคิดเห็นของข้อห้าม
3. ห้ามรับประทานไข่ข้าว ไข่ต้ม (ไข่ตาย ไข่โคม) เพราะจะ ทำให้เป็นคนดื้อค้าน จับจด ไม่รู้งาน	ไม่เป็นความคิดเห็นของข้อห้าม
4. ห้ามรับประทานตับกบ-ตับเข็ค เพราะจะทำให้หน้าดำ	ไม่เป็นความคิดเห็นของข้อห้าม
5. ห้ามรับประทานแกงส้มหน่อไม้ ส้มปลา ส้มเนื้อจะทำให้ เป็นโรคตาแดง	ไม่เป็นความคิดเห็นของข้อห้าม
6. ห้ามเด็กรับประทานข้าวจี่ เพราะเชื่อว่าทำให้เกิดแมลงกินพืช	ไม่เป็นความคิดเห็นของข้อห้าม

ข้อคลาดีเกี่ยวกับเด็กที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
7. ห้ามเด็กรับประทานหัวปลา ໄກ (กื่น) เปี๊ด ໄກ เพาะจะทำให้สมองพิบ	ไม่เป็นตามค่าล้ำหรือข้อห้าม
8. ห้ามเด็กกินไส้และพุงปลาช่อน	ไม่ถือ
9. ห้ามดีกันเด็ก	ไม่ถือ
10. ห้ามเด็กกินมะพร้าว	ไม่เคยได้ยิน
11. เวลาเด็กทราบที่คลอดออกมานแล้วเสียชีวิต ห้ามแม่ลูกอ่อนน้อมถวายศพลูกของคนเอง	ไม่เคยได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร   ส่วนมากไม่ปฏิบัติความข้อคลาดีเกี่ยวกับเด็กเนื่องจาก ไม่ถือไม่เคยได้ยิน

ข้อคลาดีเกี่ยวกับเด็กที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามรับประทานพุงปลาช่อน เพาะจะทำให้หนา	ไม่ถือ
2. ห้ามรับประทานตับกบ-ตับเปี๊ด เพาะจะทำให้หน้าดำ	ไม่ถือ
3. ห้ามรับประทานหัวปลา หัวสวัดต่างๆ จะทำให้คื่อโง	ไม่เคยได้ยิน
4. ห้ามเด็กรับประทานข้าวจี่ เพาะเชื่อว่าจะทำให้เกิดแมลงกินฟัน	ไม่ปฏิบัติ
5. ห้ามเด็กนั่งบนหลังสุนัข เพาะเด็กจะมีนิสัยเหมือนสุนัข	ไม่เคยได้ยิน
6. ห้ามน้ำเด็กอ่อนออกจากรายการน้ำ จะทำให้เด็กไม่สามารถ	ไม่ปฏิบัติ
7. ห้ามชมว่าเด็กน่ารัก เพาะอาชญาลักษณ์	ไม่เคยได้ยิน
8. ห้ามเด็กการกที่ฟันยังไม่เข้าน่องกระอก	ไม่ถือ
9. ห้ามเด็กกินไส้และพุงปลาช่อน	ไม่ถือ
10. ห้ามดีกันเด็ก	ไม่ถือ
11. ห้ามเด็กกินมะพร้าว	ไม่เคยได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย   ส่วนมากปฏิบัติความข้อคลาดีเกี่ยวกับเด็ก มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ ตามเพาะไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคลาดีเกี่ยวกับเด็กที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามรับประทานพุงปลาช่อน เพาะจะทำให้หนา	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามรับประทานก้อยปลา ก้อยเนื้อ อาหารคินต่างๆ จะทำให้เป็นโรคเรื้อรัง	ไม่เคยได้ยิน

ข้อคลาดเดียวกับเด็กที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
3. ห้ามเด็กรับประทานข้าวจี่ เพราะเชื่อว่า จะทำให้เกิดแมลงกินฟัน	ไม่เคยได้ยิน
4. ห้ามเด็กนั่งหันหลังในขณะนั่งบนหลังคาวย เพราะจะเป็นอัปมงคล	ไม่เคยได้ยิน
5. ห้ามชูว่าเด็กน่ารัก เพราะอาชญาจะสัน	ไม่เคยได้ยิน
6. ห้ามตีกันเด็ก	ไม่เคยได้ยิน
7. เวลาเด็กการที่คลอดออกมายแล้วเสียชีวิต ห้ามแม่ลูกอ่อนมองดูสภาพลูกของตนเอง	ไม่เคยได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์บุรุษ ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามข้อคลาดเดียวกับเด็กเนื่องจากไม่ปฏิบัติไม่ถือ ไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

ข้อคลาดเดียวกับเด็กที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามรับประทานไก่ปีก-ไก่ไก่ เพราะจะทำให้โกร	ไม่ปฏิบัติ
2. ห้ามรับประทานพุงปลาช่อน เพราะจะทำให้หน้า	ไม่ปฏิบัติ
3. ห้ามรับประทานไข่ขาว ไข่ด้าน (ไข่ดาว, ไข่โคน) เพราะจะทำให้เป็นคนดื้อด้านจังใจ ไม่สู้งาน	ไม่ปฏิบัติ
4. ห้ามรับประทานดับกน-ดับเขีด เพราะจะทำให้หน้าดำ	ไม่เคยได้ยิน
5. ห้ามรับประทานหัวปลา หัวสัตว์ต่างๆ จะทำให้คือโกร	ไม่ปฏิบัติ
6. ห้ามรับประทานก้อขปลา ก้อขเนื้อ อหารารดินต่างๆ จะทำให้เป็นโรคเรื้อรัง	ไม่เคยได้ยิน
7. ห้ามรับประทานแงส้มหน่อไม้ ส้มปลา ส้มเนื้อ จะทำให้เป็นโรคตาแดง	ไม่ถือ
8. ห้ามเด็กรับประทานข้าวจี่ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดแมลงกินฟัน	ไม่เคยได้ยิน
9. ห้ามเด็กรับประทานหัวปลา ไก่ (กืน) เปีด ไก่ เพราะจะทำให้สมองหัก	ไม่ปฏิบัติ
10. ห้ามเด็กนั่งหันหลังสูนข้า เพราะเด็กจะมีนิสัยเหมือนสูนข้า	ไม่เคยได้ยิน
11. ห้ามเด็กนั่งหันหลังในขณะนั่งบนหลังคาวย เพราะจะเป็นอัปมงคล	ไม่เคยได้ยิน
12. ห้ามข้ามอุ้เด็ก เพราะจะทำให้เด็กนอนสะตุ้ง	ไม่ถือ

ข้อคําถ้าเกี่ยวกับเด็กที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
13. ห้ามน้ำเด็กออกจากชานชาลาบ้านน้ำ จะทำให้เด็กไม่สบาย	ไม่ถือ
14. ห้ามเขมรเด็กน่ารัก เพราะอาชญากรรม	ไม่เคยได้ยิน
15. ห้ามเด็กทราบที่พื้นบังไม่เข็นส่องกระจก	ไม่เคยได้ยิน
16. ห้ามเด็กกินไส้และพุงปลา	ไม่ปฏิบัติ
17. ห้ามเป่าลมปากใส่หน้าเด็ก	ไม่ถือ
18. ห้ามเด็กกินมะพร้าว	ไม่ถือ

ข้อคําถ้าเกี่ยว กับเด็ก กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์ กุลาและเขมร เนื่องจากส่วนมากไม่เคยได้ยิน

1.2.6 ข้อคําถ้าที่เป็นข้อห้ามทั่วไป

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ส่วนมากปฏิบัติตามคําถ้าข้อห้ามทั่วไป มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ เนื่องจากไม่ถือ ไม่เคยได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

คําถ้าข้อห้ามทั่วไปที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามอบนน้ำเวลากลางคืน	ไม่ถือ
2. ผู้หญิงที่เป็นระคู (ประจำเดือน) ห้ามเก็บใบหม่อน เพราะ จะทำให้ใบชาหม่อนเทขาย	ไม่เคยได้ยิน
3. ห้ามนั่งอยู่จากระยะหอน ไม่แล่นนอนสูบบุหรี่	ไม่ถือ
4. ห้ามพ่อแม่นอนร่วมกับลูกสาวหรือลูกชายที่โถ笪ไว้	ไม่ถือ
5. ห้ามเดินหรือยืนกินข้าว	ไม่ถือ
6. ห้ามนั่งทับรถໄได้และคาด	ไม่ถือ
7. ห้ามฝีดข้าวในเวลากลางคืน	ไม่ถือ
8. ห้ามซักผ้าในแม่น้ำ	ไม่ถือ
9. ห้ามเข็นขี้ควายข้างหน้า	ไม่ถือ
10. ไม่ยืนลีวจข้าวจากกระดิบที่ห้องอยู่	ไม่ถือ
11. ไม่ให้ปั่นฝ่ายในเวลากลางคืน	ไม่ถือ
12. ห้ามล้างลี้วัยชานในเวลากลางคืน	ไม่ถือ
13. ห้ามปัสสาวะลงแม่น้ำ	ไม่ถือ
14. ห้ามนั่งของฯ	ไม่ถือ

กลุ่มชาติพันธุ์ก่อ
ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามข้อค่าล้ำที่เป็นข้อห้ามทั่วไป เนื่องจากไม่
เกบได้ขึ้น ไม่ถือ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

กะล้ำข้อห้ามทั่วไปที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามอาบน้ำเวลากลางคืน	ไม่เกยได้ขึ้น
2. ผู้หญิงที่เป็นระคู (ประจำเดือน) ห้ามเก็บในหมอนเพราะ จะทำให้ใบหมอนเหลือง	ไม่ถือ ห้ามเฉพาะสาระเห็น
3. ผู้หญิงยืนเยื้า กะล้ำ	ไม่ถือ เพราะอุกนั่งลำบาก
4. ห้ามนอนเด่นคาบของมีกัน	ไม่เกยได้ขึ้น
5. เอาเสื้อผ้าเก่ามาหุ้นต่างหมอน กะล้ำ เพราะอาจทำให้ดีด เข็อ	ไม่ถือ
6. ห้ามนั่งอุจจาระบนขอน ไม่แล่นนอนสูบบุหรี่	ไม่เกยได้ขึ้น
7. ห้ามตั้งหม้อข้าวເອີ້ນ	ไม่เกยได้ขึ้น
8. ห้ามซักผ้าในแม่น้ำ	ไม่เกยได้ขึ้น
9. ห้ามผู้หญิงที่เป็นประจำเดือนกินน้ำมะพร้าว เพราะเป็น ของเข็นทำให้ประจำเดือนไม่ปกติ ปวดห้อง	ไม่ถือ
10. การรับประทานหน่อไม้ จะทำให้จุกเสียด แน่นหน้าอก เป็นลมหน้ามีด ปวดฟัน	ไม่เกยได้ขึ้น
11. ห้ามรับประทานเผือก สะตอ อุกເນື້ອ ນະເຂົອທຸກໆชนີດ ทำ ให้เกิดอาการคัน	ไม่เกยได้ขึ้น
12. ไม่ยืนถ่วงข้าวจากกระติบที่ห้ออยู่	ไม่เกยได้ขึ้น
13. ไม่ให้ปั่นฝাখในเวลากลางคืน	ไม่เกยได้ขึ้น
14. ห้ามถางถัวขามในเวลากลางคืน	ไม่เกยได้ขึ้น
15. อย่าเก็บหอกไว้ในที่สูง	ไม่เกยได้ขึ้น
16. อย่างก่อนนอนคงดาว	ไม่เกยได้ขึ้น
17. ไม่ขานบันไดที่ละหลวยๆ ขัน	ไม่เกยได้ขึ้น
18. ห้ามปัสสาวะลงแม่น้ำ	ไม่เกยได้ขึ้น
19. ห้ามนั่งยองๆ	ไม่เกยได้ขึ้น

กอุ่นชาติพันธุ์เขนร ส่วนมากปฏิบัติตามจะลำข้อห้ามทั่วไป มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ
เนื่องจากไม่เคยได้ยิน ไม่ถือ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

จะลำข้อห้ามทั่วไปที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามอาบน้ำเวลากลางคืน	ไม่เคยได้ยิน
2. ผู้หญิงที่เป็นระคู (ประจำเดือน) ห้ามเก็บใบหม่อน เพราะจะทำให้ใบหม่อนเหลือง	ไม่เคยได้ยิน
3. "ไปทางหนอกไม่ควรพูดอาการให้คนไข้ได้ยิน เพราะทำให้คนไข้เสียกำลังใจ	ไม่ถือ
4. ห้ามแบกฟืนขึ้นบ้าน โดยไม่แغم็คก์ก่อน	ไม่เคยได้ยิน
5. ห้ามตั้งห้องข้าวເອີງ	ไม่เคยได้ยิน
6. ห้ามเก็บภาชนะเรือนในเวลากลางคืน	ไม่ถือ
7. ห้ามนั่งทับรถโดยสารและรถจักรยานยนต์	ไม่เคยได้ยิน
8. ห้ามผู้หญิงที่เป็นประจำเดือนกินน้ำมะพร้าว เพราะเป็นของเสื้นทำให้ประจำเดือนไม่ปกติ ปวดท้อง	ไม่เคยได้ยิน
9. ห้ามรับประทานเผือก สะตอ ถูกเนย มะเขือเทศนิด ทำให้เกิดอาการคัน	ไม่ถือ
10. ไม่เชื่อถ้วงข่าวจากกระทบบานห้องอยู่	ไม่ถือ
11. ห้ามล้างถ้วยชามในเวลากลางคืน	ไม่ถือ
12. อบ่าาเก็บหอกไว้ที่สูง	ไม่เคยได้ยิน
13. อข่านอนมองด้วย	ไม่เคยได้ยิน

กอุ่นชาติพันธุ์ส่วย ส่วนมากปฏิบัติตามจะลำข้อห้ามทั่วไป มีบางข้อที่ไม่ปฏิบัติ
เนื่องจากไม่เคยได้ยิน ไม่ถือ ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

จะลำข้อห้ามทั่วไปที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามอาบน้ำเวลากลางคืน	ไม่เคยได้ยิน
2. ห้ามเข้าวัดโดยหันหลังให้ทางเข้า	ไม่เคยได้ยิน
3. ก้อนนอนไม่ล้างเท้า ตื้นมาไม่ล้างหน้า กระล้ำ	ไม่ถือ
4. ห้ามแบกฟืนขึ้นบ้านโดยไม่แغم็คก์ก่อน	ไม่เคยได้ยิน

คะแนนข้อห้ามทั่วไปที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
5. ห้ามนั่งอุจจาระบนขอน ไม่แล่นนอนสูบบุหรี่	ไม่เกบได้ยิน
6. ห้ามผิดข้าวในเวลากลางคืน	ไม่เกบได้ยิน
7. ห้ามซักผ้าในแม่น้ำ	ไม่เกบได้ยิน
8. ห้ามผู้หญิงที่เป็นประจำเดือนกินน้ำมะพร้าว เพราะเป็นของเสื้นทำให้ประจำเดือนไม่ปกติ ปวดท้อง	ไม่ถือ
9. ไม่ให้ปีนฝ่าเท้ากลางคืน	ไม่เกบได้ยิน
10. อ่านเก็บหอกไว้ในที่สูง	ไม่เกบได้ยิน
11. อ่านอนมองคาน	ไม่เกบได้ยิน
12. อ่านເງື່ອມືອຫຍົງເລີ່ມປິນທຳທະພິນຫຍົງ	ไม่เกบได้ยิน

กลุ่มชาติพันธุ์บtru ส่วนมากไม่ปฏิบัติตามคะแนนข้อห้ามทั่วไป เนื่องจากไม่ถือ ไม่เกบได้ยิน ข้อมูลแสดงในตารางดังนี้

คะแนนข้อห้ามทั่วไปที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามอาบน้ำเวลากลางคืน	ไม่ถือ
2. ห้ามเข้าวัดโดยหันหลังให้ทางเข้า	ไม่เกบได้ยิน
3. ขึ้นเรือนไม่ถ้างเท้า เดินกระทิบเท้าขึ้นบันได เดินเสียงดัง เดินลากเท้า กระดำเนา	ไม่เกบได้ยิน
4. ห้ามนอนเล่นด้าน ของมีค่า	ไม่ถือ
5. ก่อนนอนไม่ถ้างเท้า ตื้นมาไม่ถ้างหน้า กระดำเนา	ไม่เกบได้ยิน แต่รู้ว่าไม่คิด
6. เอาเสื้อผ้าทำความสะอาดบ้านด่างหมอนกระดำเนา เพราะอาจทำให้ติดเชื้อ	ไม่เกบได้ยิน
7. ไปทางหนอง ไม่ควรพูดอาการให้คนไข้ได้ยิน เพราะทำให้คนไข้เสียกำลังใจ	ไม่ถือ
8. ห้ามแบกฟืนขึ้นบันไดไม่เก็บมัดก่อน	ไม่ถือ
9. ห้ามตั้งหน้าอื้ายวເອີ້ນ	ไม่ถือ
10. ห้ามเปิดหน้าต่างนอน	ไม่ถือ
11. ห้ามเก็บความบ้านเรือนในเวลากลางคืน	ไม่ถือ
12. เวลาตักข้าวสารไปแขช ต้องนั่งคุกเข่าให้เรียบร้อย	ไม่ถือ

คะแนนท้าท้วงที่ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
13. ห้ามแยกไม้ไฟออกจากปลายออกหน้า	ไม่ถือ
14. ห้ามนั่งรถได้แต่ครรค	ไม่ถือ
15. ห้ามซักผ้าในแม่น้ำ	ไม่ถือ
16. ห้ามสูบบุหรี่เป็นประจำเดือนกินน้ำมันพารา เพาะเป็นของเสื้อ ทำให้ประจำเดือนไม่ปกติ ปวดท้อง	ไม่เก็บได้ยิน
17. การรับประทานหน่อไม้จะทำให้จุกเสียด แน่น้ำออก เป็นลม หน้ามีดี ปวดพิน	ไม่เก็บได้ยิน
18. ห้ามรับประทานเผือก สะตอ สูกเนียง มะเขือทุกชนิด ทำให้เกิดอาการคัน	ไม่เก็บได้ยิน
19. ไม่ยืนลังข้าวจากกระดิบที่ห้อยอยู่	ไม่ถือ
20. ไม่ให้ปืนฝ้าเวลากลางคืน	ไม่ถือ
21. อ่อนแก่นหอกไว้ที่สูง	ไม่เก็บได้ยิน
22. อ่อนอนมองคน	ไม่เก็บได้ยิน
23. ไม่ขันบันไดที่ลະຫลาຍฯ ขัน	ไม่ถือ
24. อ่อนตัดเล็บ ตัดผม เวลากลางคืน	ไม่ถือ
25. ห้ามนั่งของๆ	ไม่ถือ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว เบมร และส่วนบุคคลตามคะแนนท้าท้วงที่ไม่ปฏิบัติตามที่สุด ส่วนและเบมรปฏิบัติรองลงมาตามลำดับ กลุ่มชาติพันธุ์บูรุและกลุ่มส่วนมากไม่ปฏิบัติตามคะแนนท้าท้วงที่ไม่ปฏิบัติตามที่สุด สาเหตุของการไม่ปฏิบัติตามที่สุดคือไม่ถือ

2. พิธีกรรมการอญ្តไฟ

พิธีกรรมการอญ្តไฟของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์โดยภาพรวมมีพิธีกรรมที่คล้ายกัน แต่จะมีรายละเอียดบางอย่างที่แตกต่าง โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้เล่าถึงวิธีการอญ្តไฟดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว

(คุณยายสาม อายุ 82 ปี)

การเตรียมการอญ្តไฟ

การอญ្តไฟ เริ่มจากการเตรียมหม้อน้ำ ตั้งอญ្តไฟ (ที่นั่งอญ្តไฟตรงกลางเป็นแหล่งสำหรับนั่งเวลาอานน้ำ) สะบานแคร่ออญ្តไฟ ตรวจตักน้ำร้อน ฟืนสำหรับอญ្តไฟ การจัดหาควรจัดหาเมื่อถูกออกมารีบบ้วอยแล้ว ไม่ควรจัดเตรียมไว้ก่อนพระอาทิตย์

การปฏิบัติเมื่ออญ្តไฟ

เมื่อแรกที่อญ្តไฟ จะมีหน้อชาวบ้านทำพิธีปราบไฟให้เพราเชื่อว่าจะไม่ร้อนเวลาอญ្តไฟ ชนิดของชาสนุนไฟจะมีพากแก่นขาม ฝางแคง ดันยา ดันไส่น้ำสำหรับดื่มน้ำอานน้ำจะอาบน้ำร้อน พอกผ้าเสริฐให้น้ำคนเพื่อให้น้ำนมไหลสะดวก การอาบน้ำไม่ควรถูด้วยเพราจะทำให้ลอกนื่องจากเนื้อหนังจะอ่อนมาก การล้างหน้าเวลาอุบลให้ลูบเข้าด้วยน้ำอุบลลงอีนจะขาดหรือเส้นเลือดบนใบหน้าจะขาด

เวลาอญ្តไฟ 3 วันแรกอาจอุบลอนใส่กระดังและหลัง 3 วันจึงนอนเบาะได้

การกินจะลำกินอย่างที่ประชญ่ชาวบ้านบอกและพอแม่สั่งสอนแล้วควรสังเกตว่าร่างกายไม่ถูกกับของกินชนิดไหน ของกินที่จะลำหนัก ๆ จะเป็นความเสือก ผักกระถิน ยอดมันสีประจำลังและเนื้อตัวดีตัวดี ให้กินเฉพาะของแห้งเพราเชื่อว่าร่างกายจะแข็งแรงเร็วไม่ให้กินอาหารพากนี้และห้ามกินกินก่อนจะออกไฟ

ตอนออกไฟจะมีการเอาคุ้นฟืนที่ติดไฟไปจุนน้ำในถังอาบน้ำกันน้ำจะอาบน้ำในไอล์จนหนาสา่นจึงเลิกอาบและถือว่าสิ้นสุดการอญ្តไฟ

กลุ่มชาติพันธุ์กุลา

(คุณยายบุญ อายุ 81 ปี)

การเตรียมการอญ្តไฟ

เตรียมฟืนไว้ก่อนคลอด โดยข้างเกวียนไปหาฟืนในป่า สถานที่อญ្តไฟก็ต้องอุบลน้ำ กองจากฟืนแนเด้า ซึ่งต้องเตรียมแคร่อสำหรับนอนอญ្តไฟ การเต้มน้ำสำหรับดื่มน้ำสมุนไพรดื่มน้ำอาน ก่อนเข้าอญ្តไฟมีพิธี “หวานไฟ” (ปราบไฟ) เพื่อไม่ให้เป็นผลผันผันและไม่ให้ไฟร้อนเกินไป โดยปราชญ่ชาวบ้านเป็นหน้อในการทำพิธี เริ่มจากการร่ายมนต์คาถา ก่อนเสียค่าคาบ (ค่ายกครู) ๕ บาท

การปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ไฟ

หลังจากกลอคถูกโดยมีหม้อด้ำแยกเป็นผู้ทำกลอคเรียบร้อยแล้ว จะเอากรากใส่กระซังไว้ 3 วัน หลังจาก 3 วันจึงนำห้าขาวม้ามาทำเป็นแพคให้ถูกอน หลังจากทำพิธี “ผ่านไฟ” เสร็จเรียบร้อยแล้ว แม่ถูกอ่อนเข้าอยู่ไฟ ตามโบราณให้อยู่ไฟ 13 วัน 11 วัน ต้องเป็นวันคี่ไม่ให้อยู่วันคู่ อย่างมากอยู่ 15 คืน ถูกคนแรกจะให้อยู่มากที่สุด คนต่อๆ มาลดลง น่าเรื่อง ๆ เช่น กรณีของคุณยายปุ่น ถูกคนแรกอยู่ไฟ 13 วัน คนต่อมาอยู่ไฟ 11 วัน คนต่อมาอยู่ไฟ 9 วัน ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นแต่โบราณว่าต้องลดลง เพราะคนโภจะได้เหนือกว่าหน่อง ๆ จะได้เชื้อฟิงที่กันโภ พื้น้องจะได้ไม่ทะเลกัน

เมื่ออยู่ไฟจะต้มแต่น้ำร้อนและอาบน้ำร้อน กลางวันอาบน้ำ 3 ครั้ง กลางคืนอาบน้ำ 2 ครั้ง โดยอาบน้ำในตอนเช้า เที่ยง 5 โมงเย็น กลางคืนอาบน้ำตอน 3 ทุ่มและ 6 ทุ่ม อาบน้ำบ่อย ๆ เพราะเลือดลมจะได้ไหลเวียนสะดวก น้ำที่อาบนจะเป็นน้ำร้อนโดยต้มน้ำไปปีปอกเพื่อแก็สต์เดือด และอาการปวดศรีษะ จึงจะใช้ทึบอาบนและต้มด้วย

ในขณะอยู่ไฟห้ามไม่ให้หลับ เวลาอนต้องยกหัวสูง นอนอยู่บนแกร์ข้างกองไฟ พลิกตัวไปมา ถึงเวลาคืนน้ำร้อนก็ต้องคืน ถึงเวลาอาบน้ำก็ต้องอาบน อาบเสร็จต้องมานั่งพิงไฟ ปฏิบัติเช่นนี้โดยไม่ได้หยุดตลอดระยะเวลาการอยู่ไฟ คุณยายปุ่นอยู่ 6 กรรม (อยู่ไฟเรียกว่าอยู่กรรม) 6 คน ถูกชาบ 5 คน ถูกสาว 1 คน ในขณะอยู่ไฟถ้าร้อนก็ต้องทน

เมื่อจะออกจากการอยู่ไฟ เช่น จะออกวันพุ่งนี้ สามีหรือพ่อแม่ญาติพื้น้องจะไปหาหมอนยาเพื่อขยานมาใส่กาวไว้ต่างหาก และต้มน้ำ 3 ช้อน เกطاคืนให้เหลือคิดกันกาวไว้ 1 ช้อน เพื่อไม่ให้น้ำในการอุด สามารถเดินน้ำหน้าไปด้มกินได้อีก เมื่อคืนน้ำจะต้องเก็บกานเก็บด้วยแล้วเดินหน้าไปที่อื่น เพราะเชื่อว่าจะได้ถูกห่างกัน

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

(คุณยายเพื่อง อายุ 69 ปี)

การเตรียมการอยู่ไฟ

สามีของคุณยายเพื่องจะเป็นคนเตรียมพืน พื้นนี้จะใช้ไม้อะไรก็ได้ แต่ต้องเอาห่อนใหญ่ ๆ เพราะจะใช้ไดนาน ห้ามเอาไม้ที่มีเปลือก เพราะจะมีควัน พอกกลอคถูกเสร็จจะมีการเตียงปูดที่ค่อนเจ้าปู ก่อนจะเข้าอยู่ไฟ พ่อแม่ญาติพื้น้องมาผูกข้อมือให้

การปฏิบัติเมื่ออยู่ไฟ

ขณะนอนบนแกร์ที่ค่อนข้างสูง มีกองไฟไว้ได้แกร์ ถูกจะเอาไส้กระดังงาไว้ข้าง การกินแม่จะให้กินเฉพาะปูและปลาช่อน การอาบน้ำ จะอาบน้ำร้อนซึ่งเป็นน้ำสมุนไพร โดยคุณยายเพื่องจะใช้แก่นมะขามมาต้ม น้ำนี้จะใช้ทึบคืนและอาบน คุณยายเพื่องอาบน้ำวันละประมาณ 7 ครั้ง ถูกชาบจะอยู่ไฟถูกคนแรก 10 วัน คนต่อๆ มาจะอยู่ 7 วัน

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย

(คุณชายอ่อน อายุ 80 ปี)

การเตรียมการอยู่ไฟ

สามีเป็นผู้เตรียมฟืนให้ โดยเตรียมไว้ด้วยแคดดังห้องใหม่ ๆ หากินไว้เดือนละคืน 10 เดือน ได้ 10 คืน ไม่ที่นำมาทำฟืนอยู่ไฟได้คือ ไม้แก่น ไม้กระทาง ไม้จิก ไม้เคва ไม้ที่ไม่นำมาทำฟืนสำหรับอยู่ไฟคือ ไม้ก้อน ไม้กะบก ไม้ประคุ้ง ไม้แคงและไม้เทือก คุณชายอ่อนไม่ได้ทำพิธีก่อนอยู่ไฟ

การปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ไฟ

คุณชายอ่อนมีลูก 8 คน อยู่ไฟ 15 คืนทุกคนเพาะะพ่อแม่สอนไว้ว่าถ้าอยู่ไฟได้จะดี และแข็งแรง เพาะะต้องทำไร่ ทำนา

ในขณะอยู่ไฟคุณชายอ่อนนอนบนแกร่งที่มีความสูงเท่ากับแคร์นั่งธรรมชาติ โดยก่อกองไฟไว้ได้เกรร์ ใส่ฟืนท่อนใหญ่ ๆ วางไว้ 4 คืน โดยอยู่ไฟในบ้าน ในช่วง 3 วันแรกของการอยู่ไฟ จะเอาลูกนอนบนกระดัง หลังจาก 3 วันจึงอาบนอนแบปล

การทำน้ำ อาบน้ำประมาณวันละ 4 ครั้ง เมื่อค้างคืน (ค้างคุ) แห้งก็ไปอาบอีก อาบแล้วต้องคืนน้ำร้อน คืนแล้วอาบน้ำร้อนทั้งวันทั้งคืน น้ำคืนกับน้ำอาบต้มหม้อเดียวกันและใช้สบุนไพรชนิดเดียวกัน ปฏิบัติเช่นนี้จนกระทั่งครบ 15 วัน ก่อนออกไฟไม่ได้มีพิธีอะไร

กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

(คุณชายคำ อายุ 64 ปี)

การเตรียมการอยู่ไฟ

คุณชายคำมีลูก 9 คน ผู้ชาย 4 คน ผู้หญิง 5 คน คุณชายอยู่ไฟเมื่อคลอดลูกทุกคน ก่อนอยู่ไฟ พ่อแม่และสามีจะจัดเตรียมฟืน สะบาน(แกร่งอยู่ไฟ) หม้อต้มน้ำให้ ก่อนเข้าอยู่ไฟไม่ได้ทำพิธีอะไร

การปฏิบัติเมื่ออยู่ไฟ

ผู้เฒ่าผู้แก่(ผู้ที่ทำการพนับถือ) จะเป็นคนนำคุณชายคำไปนั่งบนสะบานอยู่ไฟ และต้มน้ำร้อนให้คืนและอาบ

คุณชายคำต้องคืนน้ำร้อนและอาบน้ำร้อนทั้งวันทั้งคืน หลังจากอาบและคืนน้ำร้อน แล้วจะต้องนอนดาดไฟ โดยการนอนคว่ำบนสะบานหรือบนกรรั้งอาจนอนตะแคงหันท้อง หลับก้นหันหลังเข้าไฟ ปฏิบัติเช่นนี้จนครบ 7 วันและเห็นว่าร่างกายแข็งแรงดีแล้วจึงออกจากไฟโดยไม่มีพิธีกรรม การออกไฟคืออาบน้ำเย็น ล้างหน้าและเปลี่ยนเสื้อผ้าดีกว่าเป็นการสิ้นสุดการอยู่ไฟ

พิธีกรรมการอัญเชิญองค์ประกอบกลุ่มชาติพันธุ์ที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าโดยภาพรวมมีวิธีการที่คิดถ่ายกันแต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดบางอย่าง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมพื้นอัญเชิญไว้ล่วงหน้า

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ในปฏิบัติ เพราะถือว่าจะสำ

2. ไม่ทิ้งนาทำฟืนอัญเชิญ

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนจะถือในการเลือกไม่นำทำฟืนอัญเชิญ

3. พิธีกรรมก่อนเข้าอัญเชิญ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว และกลุ่มชาติพันธุ์กุลาจะมีการทำพิธีกรรมก่อนเข้าอัญเชิญ เรียกว่า พิธี “ผ่านไฟ” (กลุ่มชาติพันธุ์กุลา) พิธี “ปราบไฟ” (กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว)

4. ข้อ cascade ของอัญเชิญ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว จะถือข้อ cascade ที่ขวางกันอาหารของหญิงแม่ลูกอ่อนขณะอัญเชิญ อย่างเกรงครัว

3. การผิดกรรมหรือผิดกระบวนการหรือผิดคลำ

แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีประสบการณ์ในการผิดกรรมหรือผิดคลำโดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้เล่าถึงประสบการณ์ของตนดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว

เกย์พิດกรรม พิคพวงเนื้อไก่และหักอ่าย่างผักกระฉิน ยอด
มันสำปะหลัง ผักชเอน และพวงผักที่รู้สึกว่าดีของพิค
 เพราะถ้าพิคอะไรก็จะรู้สึกเหมือนและไม่ชอบสิ่งนั้น
 ลักษณะสิ่งที่พิคจะพิค ตามแต่เลือคลุมของแม่ลูกอ่อนแต่
 ละคน ซึ่งจะพิคไม่เหมือนกัน

กลุ่มชาติพันธุ์กุลา

เกย์พิດกรรม 2 ครั้ง ตอนได้ลูกคนที่ 2 ออกจากบ้านจะเชือเท้า
 พอกินแล้วก็พิค ไม่รู้ว่าจะพิคเห็นคนอื่นกินก็กิน ก็อ
 สมัยก่อนแต่ละเดือนคนจะคลอดลูกออกพร้อมกันหลาย
 คน ก็ไปตามคนที่คลอดมาพร้อมกันว่าคนไหนกินอะไร
 แล้วไม่พิດกรรม ก็กินอาหารตามเขา คนอื่นเขาไม่พิดและ

ตัวของกินแล้วพิค มีอาการคล้ายเป็นอัมพาต หอบหืดจะไร
ไม่ได้ เดินไม่ได้ อุ้มนูก็ไม่ได้ ง่วงนอนอย่างเดียว ไกรมา
เขียนมาหาเก็บนอน ต้องให้คนอื่นอุ้มนูกมาให้กินนมแล้วอุ้มน
กลับไปนอนปล่าให้

กสุ่นชาติพันธุ์เบนร

เกยพิดกรรมเพาะօขากกินนั่นกินนี่ไปเรื่อย օขากกินผัก
หรือแ甘เพาะกินข้าวไม่อิ่มก็เหลือขากกิน เพาะตอนอยู่
ไฟกินได้แต่ปูกับปลาช่อน ก็รู้ว่ามันจะพิคแต่เพาะօขาก
กินก็เหลือกิน พอดีมันก็จะมีอาการปวดหัว ปวดหัว
เป็นไข้ น้ำนมเข้มทำให้เด็กนบวนโต และสามีจะหาย
สมุนไพรมาด้วยให้กินก็หาย

กสุ่นชาติพันธุ์ส่าวຍ

เกยพิดกรรม ตอนนี้นกินปลาอีกเงินนึงกับยอดฟักทอง เกย
กิน 2 ครั้งก็พิคทั้ง 2 ครั้ง ตอนแรกไม่รู้ว่าพิคหรือเปล่า ลอง
กินดูอีกทีก็พิคจริง ๆ มีอาการปวดหัวเป็นไข้ จ่ายด้วย
เป็นอยู่ 5-7 วัน เกือบตลอดการอยู่กรรม พ้อเป็นคนหาย
สมุนไพรมาด้วยให้กิน

กสุ่นชาติพันธุ์บูร

เกยพิดกรรมอยู่ครั้งหนึ่งตอนเป็นแม่ลูกอ่อน มีลูกคน
ที่สาม ตอนนั้นกินเนื้อห่อน (เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งมีลักษณะ
คล้ายเม่น) พอกินแล้วจะมีอาการเหนื่อยใจในตอนแรก และ
นอนโซลงเรื่อย ๆ แม้จะไม่มีอาการวิงเวียน หน้านีด หรือ
ปวดหัวแทรกซ้อนแต่ก็เป็นการพิคกรรม

การพิคกรรมของเด็กกสุ่นชาติพันธุ์นั้นเป็นการพิคเรื่องอาหาร ซึ่งแคกด่างกัน
บางคนรับประทานอาหารชนิดนี้ได้ บางคนรับประทานไม่ได้ และเด็กคนด่างก็เชื่อ
ในเรื่องของการพิคกรรม

4. ข้อคําถໍາที่ເຊື່ອ

ແຕ່ລະກລຸ່ມຈາດີພັນຫຼຸງຈະບຶດດີຂອດຄຳ ແລະນີ້ຂໍອຄະດຳທີ່ດຸນເອງເຊື່ອແຕກຕ່າງກັນໄປດັ່ງນີ້
ກລຸ່ມຈາດີພັນຫຼຸງໄທ-ລາວ

ເກີ່ຍກັນຄະດຳຈະເຊື່ອທຸກອ່າງທີ່ພ່ອແມ່ແລະຜູ້ເພົ່າຜູ້ແກ່ເຕົາ
ນອກຕ່ອກັນນາ ຈຶ່ງແຍກເປັນພວກ ຈີ່ກົດກິນຈະຄະດຳຂອງ
ກົດທີ່ເຊື່ອວ່າພຶດ ເຫັນ ຕອນເບີນແມ່ວຸກອ່ອນຈະພຶດພວກຂະອນ
ເນື້ອດ້າງ ຈັ່ງ ດອດມັນສໍາປະລັງແລະອື່ນ ທີ່ຮູ້ວ່າພຶດ ອີກທີ່
ເວລາເຈັນໄຟໃຫ້ໄດ້ປ່ວຍກີ່ຈະຄະດຳຂອງກົດຕາມທີ່ຜູ້ເພົ່າຜູ້ແກ່ນອອກທີ່
ພຸດວ່າ “ພຶດເກີ່ງໄຟ” ການປົງປັດຈະຄະດຳຕາມຄຳນອກລ່າ ເຫັນ
ໄມ່ເດີນເວົ້າ ໄນກ່ຽວກັບກົດຕາມທີ່ໄຟໄໝຢ່າງຍິ່ງ
ກົດຕາມທີ່ໄຟໄໝຢ່າງຍິ່ງ ແລະອື່ນ ທີ່ເຫັນພຶດທີ່ເຊື່ອພຣະເຊື່ອວ່າຈະເປັນສິຣິມງຄດ
ແລະຮ່າງກາຍໄມ່ເຈັນປ່ວຍງ່າຍ

ກລຸ່ມຈາດີພັນຫຼຸງຖຸດາ

ຍັງເຊື່ອຄະດຳອູ້ໆ ເຫັນ ລ້າປ່ວດກາກິນແມ່ນກະຂອນ ຖຸດຈີ່ຈະ
ທຳໄຫ້ປ່ວດນາກຫຸ້ນ

ກລຸ່ມຈາດີພັນຫຼຸງເຫັນ

ເຊື່ອຄະດຳຮ່ອງການນອນ ໄນໄຫ້ນອນຫັນຫົວໄປກາງທີ່ສິ
ຕະວັນຕົກ ການສ່ວັງຫ້ອນນໍ້າຫ້ອງສ້ວນ ໄນໄຫ້ຫັນຫັນໄປກາງ
ທີ່ຕະວັນຕົກພຣະນັນໄມ່ວຸກຕ້ອງ

ກລຸ່ມຈາດີພັນຫຼຸງສ່ວຍ

ເຊື່ອຄະດຳຍ່າງຕອນເປັນໄຟ ເຊື່ອຄະດຳໂດຍໄມ່ກິນພັກ
ຄະດຳພັກຂະອນ ກິນແຕ່ພັກປັງ ຕອນສາມີເຈັນຫົວເຫັນພັກພັກ
ຂະອນ ເຫັນນຶ່ງປຸລາໄສ່ພັກຂະອນມາໄທ້ກິນ ກິນປຸ່ນກີ່ຮ້ອນວຸນ
ວານຫື່ນາກທັນທີ ພັກຂະອນນີ້ລ້າອູ້ໆໄຟກິນໄນ້ໄສ ມັນພຶດກະບູນ
ເນື້ອສັດວ່າເນື້ອວັວກພຶດໄຟ ພຸລາໄມ້ກີ່ພຶດ ສ້າກິນກີ່ຍ່າກິນນາກ ເນື່ນ
ໄຟນ່າກິນພວກປຸລາປັ້ງໄສ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ງງາ

ເຮືອງທີ່ເກີ່ຍວກັນຄະລຳຈະເຂົ້ອແຂບປົງບັດຕານຫຼຸກອ່າງໆທີ່
ພ່ອແນ່ນອອກເລ່າມາ ປັຈຈຸນກີ່ຂັງປົງບັດຕືອຍ່າງເຄິ່ງເຄົ້າ ທີ່ເຂົ້ອ
ຈະເປັນຄະດຳກີ່ຂວກັນກາຮົກນີ້ຄົດອນທີ່ອັງຈະໄຟກົນຂອງນັນ
ນີ້ກີ່ຂ້ອທ້ານທີ່ເສີດີອືປົງບັດຕືອຍ່າງເຄິ່ງເຄົ້າ ຄົດອນເປັນແມ່ລູກອ່ອນ
ຈະໄຟກົນແນ້ອສັດວຳດ່າງ ຈາ ແລະພັກນາງໜີ້ຕ ເຊັ່ນ ພັກຮະອນ ທີ່
ເຂົ້ອພົວຮະເຄຍເຫັນຄົນພິດກຣມແລະນີ້ອັນເປັນໄປ ນາງຮາຍ
ອາກາຮ້າກົດົງບັນຕາໝາພແດ້ວ

ຈະເຫັນໄດ້ວ່າເຂົ້ອຄະດຳທີ່ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ດ່າງໆ ເຂົ້ອ ສ່ວນນາກເປັນເຂົ້ອຄະດຳກີ່ຂວກັນອາຫາຮກາຮົກນີ້
ໃນຮະຫວັງທີ່ດັ່ງກຣກໍແລະຂໍພະເປັນແມ່ລູກອ່ອນ ມີຮອດອນທີ່ເປັນໄໃໝ່ອາກາຮປວດດ່າງໆ ກົ່ຈະຄະດຳ
ອາຫາຮນາງອ່າງ ມີເຂົ້າພະກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ເບີນ ໄກ-ລາວທ່ານນີ້ທີ່ເຂົ້ອຄະດຳທີ່ເຂົ້ອຈະເປັນຄະດຳກີ່ຂວກັນກາຮົກນີ້
ປົງບັດ ໄດ້ແກ່ ກາຮນອນ ກາຮສ້າງທ່ອງນໍ້າຫ້ອງສ່ວນ ກາຮເດີນ

5. ກາຮວັກນາພາຍານາລດນອງເນື່ອເຈັ້ນປ່າຍໃນອົດືດ

ກາຮວັກນາພາຍານາລດນອງ ເນື່ອເຈັ້ນປ່າຍໃນອົດືດຂອງແຕ່ລະກລຸ່ມ ຫາດີພັນຮູ້ສ່ວນນາກຈະ
ວັກນາໂດຍໃຊ້ຢາສມູນ ໄພຮ່ວມກັບກັນຫນອ້ັນບ້ານ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ໄກ - ລາວ

ໃນອົດືດຈະວັກນາກັນຫນອ້ັນເພົ່າຊື່ງເປັນຄົນຕົ້ນຍາແລະຝັນຍາ
ໃຫ້ກິນ ແນວດເພົ່າຈະຮູ້ວ່າຍາອະໄໄລດູກກັນໄຣໂຄໂະໄຣກີ່ຈະຈັດຍາ
ໃຫ້ອ່ອງ ແນວດເພົ່າຈະເປັນຜູ້ເພົ່າຜູ້ເກີ່ມີກ່ອຍ່ື່ຕານໜຸ້ນ້ຳນ້ຳ ໜຸ້ນ້ຳນ້ຳ
ລະ 3-4 ຄນ ມີມາກກວ່ານັ້ນ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ຖຸລາ

ວັກນາແບບພື້ນນ້ຳນ້ຳ ກິນຍາຮາກໄມ້ນ້ຳນ້າມຝັນໄສ່ນ້ຳກິນ
ເວລນເປັນໄໃໝ່ດ້ວຍຮູ້ນ້ຳໄປໜອຍກັນຫນອ້າໃນໜຸ້ນ້ຳນ້ຳຊື່ງນີ້ອູ້
4-5 ຄນ ໄປນອກຫນອ້າໃຫ້ໄປວັກນາກັນນັ້ນຄົນນີ້ໄຫ້ຫນອ່ອ
ຫນອກີ່ຈະຄາມວ່າເປັນອະໄໄລ ແລ້ວຈະເສີດີຄຸງຍາມຝັນໄຫ້ກິນ 2-3
ວັນກີ່ຫາຍ ນາງທີ່ວັກນາກັນຫນອຄນນີ້ໄມ້ເສີກີ່ໄປຫານອຄນ
ໃຫ່ນ ຕອນຈະເອົາຍາຕ້ອນນີ້ການນູ້ນາຍາ ເອເຈັນໄສ່ຂັ້ນທີ່ນີ້
ຄອກໄນ້ ສນັຍກ່ອນໃຫ້ກີ່ລະສົາກີ່

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

ตอนเด็กไม่ได้ไปรักษาที่ไหน กินแต่ยาตามยาสมุนไพร
ตอนอายุ 20-30 ปี ตอนนั้นซังไม่มีโรงพยาบาล ยังกินยาต้ม
กันอยู่จะมียาบวชหายาทันใจที่พอบรรเทาได้

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนย

ไม่ได้รักษาภัยโรค กินหารากไม้อ้อยกับน้ำ พอแม่ห้า
ให้ ไม่ได้กินยาหัวลงหนอนเดียวัน หายดีพวงรากไม้
เปลือกไม้มาแซ่กิน ถ้ารู้จักยาภัยไปหาเก็บเองได้ ถ้าไม่รู้ก็
ไปหานหมอยา หมอยาภัยจะหา药มาให้กิน ตอนอายุ 20-30 ปี
ซังไม่มีโรงพยาบาล สถานีอนามัย ก็กินหารากไม้ ไปหา
หมอยาต้องอึดอดกไม้เทียน 1 คู่ เงิน 1 บาทไปหา药มาเบาก็
เอา药มาให้กิน

กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

ในอดีตเมื่อเจ็บป่วยจะรักษาภัยหนอนพื้นบ้าน โดยไม่
เสียค่าใช้จ่าย วิธีการรักษาคือใช้ขافนก้า ฝนให้กินหรือ
อาจจะเป็นยาต้มแล้วแต่ชนิดของไข้

จะเห็นว่าในการรักษาพยาบาลหมอยาจะมีบทบาทมากที่สุดและคำรักษาพยาบาลก็
ไม่ต้องจ่าย เสียแต่ค่าน้ำชาฯ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการรักษาพยาบาลเป็นไปด้วยสภาพของ
สังคมในขณะนั้น เพราะไม่มีโรงพยาบาล ไม่มีสถานีอนามัย ซึ่งเป็นการปรับตัวโดยใช้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นในการรักษาพยาบาล

6. การรักษาพยาบาลคนเองเมื่อเจ็บป่วยในปัจจุบัน

การรักษาพยาบาลคนเองเมื่อเจ็บป่วยในปัจจุบันของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนมาก
มักรักษาตามแพทย์แผนปัจจุบันคาม โรงพยาบาลหรือสถานีอนามัยที่อยู่ใกล้บ้าน ทั้งนี้
เพราะสะดวกและอาการหายเร็ว หรือในกรณีที่เจ็บป่วยเล็กน้อยจะหาชื้อยามากินเองหรือ
ในกรณีที่ไม่มีเงินก็จะรักษาโดยใช้ยาพื้นบ้าน

ກຊຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ໄທ-ລາວ

ພອນປ່ວຍກີ່ໄປປາກນອກທີ່ໄຮງພຍານາລ ດຽວຈັກນາເລົ້ວໃຫ້
ບານາກິນຈຶ່ງໄມ່ເຄບນອນໄຮງພຍານາລສັກຄົງ ດັ່ງໄປປາກນອກທີ່
ຈະໄນ້ກິນຫາສາມຸນໄພຣອືກ ແຫດທີ່ໄປປາກນອກພະຮະຮັກຢາດີ
ຈ່າຍ ແລະຫາຍເຮົວ ໄນໄຫ້ວລານານເໜມອນຮັກຢາດີວ່າບໍາ
ກຸມຸນໄພຣ ສ່ວນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍກີ່ໄມ່ດ້ອງຈ່າຍມາກເສື່ອເຄພະ
ຄ່າຮຽມແນ່ຍ່ອມພະຮະມີບັດຕຽກອອງປະກັນສຸຂພາພ

ກຊຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ຖຸກຸດາ

ໄປຮັກຢາທີ່ໄຮງພຍານາລ ໄປປາກນອກ ນມອໃຫ້ບານພນ
ນິຈຸບັນແລະຫ້ານໄນ້ໄກ້ກິນຄານຄະດຳ ພຶດເລືອດເຫາກີ່ຮັກຢາໃຫ້
ໄມ່ດ້ອນອນໄຮງພຍານາລ ເຫັນເຄີຍໃຫ້ເລົ້ວກີ່ນາຮັກຢາດີວ່າທີ່
ບ້ານ ບານນົດກີ່ໄປເອົາອືກ ຮັກນາແບບນີ້ມາຮືອຍ ຈ ພະຍາ
ພື້ນບ້ານນັ້ນແກ່ພົດຊ້າ ແຕ່ໄຮງພຍານາລ ໄປວັນນີ້ກີ່ເກື່ອນພລ
ວັນນີ້ເຮົວທັນໃຈຫາຍໄວ

ກຊຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ເງິນຮາ

ບາຍໄປຮັກຢາທີ່ໄຮງພຍານາລນໍາເຂີນ ໄນກ່ອຍໄໄດ້
ກິນຫາສາມຸນໄພຣແລ້ວ ເພຣະນັນຫາຍ້າ ດັ່ງເປັນຫັນກີ່ໄມ່ຫາຍ
ເດືອນນີ້ບ້າຍໃຫ້ທີ່ນັດຕັກຜູ້ສູງອາຫຼຸແລະນັດຕັກ 30 ນາທ ລວມໄວຍກີ່
ຈະໄປທີ່ໄຮງພຍານາລນີ້ອືກພະຮະສະດວກ ຮວຍເຮົວ ຫາຍເຮົວ
ກວ່າຍາສາມຸນໄພຣ

ກຊຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ສ່ວຍ

ໄປອນານັ້ນເຫາກີ່ຮັກຢາໃຫ້ ປຶດເຫາໃຫ້ ໃຫ້ບານາກີ່ກິນນົດ
ທຸກວັນນີ້ໄມ້ໄດ້ກິນຫາຈາກຮາກໄນ້ແລ້ວກິນແຕ່ປາກນອກ ຈົ່ງ
ໄປຫາຍາຮາກໄນ້ ຂາດຄນຕີ ຈ ໄນເຈັບປ່ວຍຊັງທີ່ກີ່ຈົ່ງໄປຫາ
ມັນກີ່ຫາໄນ້ຂາກຫຮອກ ອູ້ແວ້ວ ຈ ນີ້ກີ່ມີ ໄນນ່ານນານີ້ອ່າຍ
ຫັນກີ່ຫຼັກສິບ ຫຼັກຮ່ວງ ເຈັນສຶກໆຫົ່ງກີ່ໄມ້ມີກີ່ອນຈະດ້ອງ
ຄລານຫາຍາມາດີມີກິນ ດັ່ນກິນ 1-2 ກະໂປ້(ກະລາ) ກີ່ຫາຍເຫາ
ເຮືອກຫາທີ່ຫຼັກຮ່ວງໄປປາຫຼຸດເອງ ຕອນເປັນໄຫ້ ປົກຫົວ ໄນ່ສນາຍ
ກີ່ໄປສອນນີ້ອນານັ້ນເອັນດັບປະກັນໄປຫອຮັບບົກກາ ຈາ

รากไม้แก้ไข้แก้ปวดกneeอยู่แต่นั้นไม่ทันใจเหมือนหน่อ มันต้องเสียเงินกีลอบจ่าย ไปทุกครั้งกีเสีย 2 บาท เป็นค่าบำรุงอนามัย

กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

เมื่อรู้สึกปวดหัวหรือป่วยเล็กน้อยจะกินยาหารา ยาบรรเท้อ่อนแก้ปวด อาการจะดีตามและหายในที่สุด ถ้าจะพูดถึงการไปป่วยหน่อไม่เคยไปป่วยหน่อ เพราะเป็นป่วยไม่มาก ที่สำคัญคือไม่เคยไปป่วยหน่อเลยและไม่เคยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเลย ที่ไม่เลือกษาพื้นบ้านแบบเก่า เพราะชื่อยาตามร้านมากินก็เห็นผลในการรักษาดีอยู่

การรักษาบาลตามองเมื่อเจ็บป่วยในปัจจุบันของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะรักษาตามแพทย์แผนปัจจุบันทั้งไปป่วยหน่อที่โรงพยาบาลหรือสถานอนามัยที่อยู่ใกล้บ้านหรือซื้อยา自行กินเองในการณ์ที่เจ็บป่วยเล็กน้อย โดยไม่เลือกรักษาด้วยยาพื้นบ้าน เพราะชาติเชื้อชาติไม่ได้ผล แม้จะไม่เคยไปป่วยหน่อไม่เคยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก็ตาม เช่นในกรณีของกลุ่มชาติพันธุ์บูรุ อย่างไรก็ตามการรักษาด้วยยาพื้นบ้านนั้นจะรักษาในกรณีที่ไม่มีทางเลือกจริง ๆ ก็อย่างเงินเดือนตัวเลข จึงต้องหาขามาด้วยกันเช่นในกรณีของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วน จากข้อมูลคงกล่าวแสดงให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีการปรับตัวในการรักษาบาลให้เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่ากำกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน

ในประเด็นนี้เป็นการเจ็บป่วยที่เกี่ยวกับความเชื่อกับค่ากำกับในอดีตและปัจจุบัน ความคิดเห็นนี้เป็นการปฏิบัติตามค่ากำกับในปัจจุบัน เหตุผลในการเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ข้อดี-ข้อเสียของการปฏิบัติตามค่ากำ ข้อดี-ข้อเสียของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายในการรักษาจะว่างปฏิบัติตามค่ากำกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน และการรักษาสุขภาพในปัจจุบันโดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นดังนี้

7.1 ความเชื่อเกี่ยวกับคลาที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน

แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์บังคับเชื่อเกี่ยวกับคลาตามแต่ไม่ปฏิบัติตามเพราการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันสะดวกและเห็นผลเร็ว

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว

ในอดีตเคยเชื่ออย่างไร ปัจจุบันบังคับเชื่อแบบเดิมแต่ การปฏิบัติค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่เชื่อไว้ก็ไม่เสียหาย

กลุ่มชาติพันธุ์กุลา

คลาทำให้วันนี้ด่างกับในอดีต ทุกวันนี้คือแล้ว เจ็บไข้ก็ไปหาหมอได้เลย กลับมาก็หาย ไม่ต้องทำการคลา ไม่คลา หายเร็ว สมัยก่อนห้ามทุกอย่างเลยกินแต่ชาพื้นบ้าน

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

แต่ก่อนก็เชื่อความค่าที่พ่อแม่บอก ยายก็คลาเพราะกลัวจะเป็นโรคเพรา ไม่มีโรงพยาบาล เดียวนี้ไม่ค่อยจะคลาถ้ากินเพราเวลาเจ็บป่วยก็ไปโรงพยาบาลทันที

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย

เดียวนี้เวลาป่วยเข้าไปนอนมั้ย อาชัยขาดลงทั้งนั้น ตัวขายเองแก่แล้ว เชื่อคลาอยู่ แต่ไม่ได้ทำการเพรา ไม่ค่อย พิดไม่ค่อยคลา

กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

ความเชื่อเกี่ยวกับคลาในอดีตและปัจจุบันบังคับเหมือนเดิมที่เคยเชื่ออย่างไร ก็เชื่ออย่างนั้น แต่ให้ทำการก็ไม่ได้ทำการเพรา ร่างกายแข็งแรงดี

7.2 ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามจะลำที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยในปัจจุบัน

ในปัจจุบันแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตามจะลำที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วย แม้จะถือคติอ่อนโยนมาก แต่ไม่เคร่งครัด

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว

บังชุบัน ไม่ค่อยเคร่งครัดแล้ว เมื่อเจ็บป่วยก็ไปหาหมอให้หมอดูตรวจและทำตามข้อแนะนำของหมอเสียเป็นส่วนใหญ่ จะมีการทำตามจะลำบ้างเวลาเข้าไข้แต่ไม่เคร่งครัดมาก ในส่วนที่ซึ้งการทำตามอยู่ จะเป็นการกินอาหารเพียงบางอย่างเท่านั้น

กลุ่มชาติพันธุ์กุดา

เดี๋ยวนี้ก็ถือคติอ่อนโยนมาก แต่ไม่จะลำมากเหมือนสมัยก่อน ถ้าไปหาหมอชา เด็กเป็นไข้ป่วยหัวทึบจะลำ เรื่องกินอย่างนั้นอย่างนี้ สมัยนี้เป็นอย่างนั้น บางทีจะลำเป็นเดือน สองเดือน ชาอยู่ไม่ได้ทำการจะลำโดยรวม ตาม phen ปัจจุบันเลย เดี๋ยวนี้ เขายังยังไม่ทำการจะลำ มันก็จริง ๆ ชาของหมอ phen ปัจจุบัน เจ็บขา ปวดเอว กินยาแก้ปวดเข้าไป ก็หายดีขึ้นแล้ว

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

สมัยนี้ไม่เคร่งครัดมาก กินได้ทุกอย่าง พอดีจะลำหรือเจ็บป่วยมากไปรักษาที่โรงพยาบาลได้ทันที

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย

ทำการจะลำอยู่ เช่น เวลาเป็นไข้รู้ว่าจะติดอะไร ก็ไม่กินที่มันติด แต่ก็ไม่เคร่งครัด

กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

ในส่วนการปฏิบัติจะเดิกไปแล้ว เหตุผลคือร่างกายแข็งแรงดีกินได้ทุกอย่างและไม่ได้เป็นแม่ลูกอ่อนหรือไม่ตั้งครรภ์อีกแล้ว

7.3 เหตุผลในการเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน

แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน เพราะสะดวก รวดเร็ว และให้ผลเร็วกว่าการรักษาแบบแพทย์พื้นบ้าน

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว

ง่าย สะดวก และหาขี้รึว กว่าการรักษาโดยการใช้ยาสมุนไพร ราคาไม่แพง เช่น พอกเย็นป่วยที่ไปหาหมอน หม้อให้ยา 마กินก็หายเร็วตี แต่ปัจจุบันหมอนสมุนไพรพื้นบ้านก็ไม่มีแล้ว

กลุ่มชาติพันธุ์ถูกชา

การรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ไปหาหมอนอาชามา กินได้เลย สะดวก ไม่ต้องฟันยาและหาขี้รึวคือ

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

เพราะสะดวก รวดเร็ว เวลาเย็บป้ายไปรักษา ก็หายเร็วแต่ใช้ยาสมุนไพรมันหายช้า บางทีก็ไม่หาย

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนย

มันทันใจ ง่ายสะดวก ไม่ต้องไปหายา ฝนตกอยู่ ไปหาหมอนมา ก็จัดยาให้เลย

กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

ง่าย และเห็นผลดี ถ้าเทียบกับยาพื้นบ้านแต่ก่อน

7.4 ข้อดี-ข้อเสียของการปฏิบัติตามคลำ

ในการปฏิบัติตามคลำของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ต่างให้ความเห็นแตกต่างกันไป ข้อดีของการปฏิบัติตามคลำ ส่วนใหญ่จะบอกว่าทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ส่วนข้อเสีย ก็คือ ไม่สามารถกินตามใจตัวเองได้ ถ้าทำผิดคลำจะส่งผลต่อการเย็บป้าย บางกลุ่มชาติพันธุ์ กล่าวว่า ไม่มีข้อเสียมีเฉพาะแต่ข้อดี

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ໄທ-ລາວ

ຂອດເຊື່ອວ່າຈະກຳໄກ້ສຸຂກາພແບ່ງແຮງໄນ້ເຈັນປ່ວຍຮົອດ້າ
ເຈັນປ່ວຍກົກມາຈ່າຍ ສ່ວນຂໍອເສີຍມືອຍ່າງເຄີຍວິໄນ້ໄດ້ກິນ
ຕາມໃຈຂອນແລະ ໄນໄໝໄດ້ກຳຕາມໄອຂອນ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ຖຸກອາ

ຂໍອດີຄືອໃນເຮືອງຂອງຄະລຳດ້າກຳຕາມໄໄດ້ກີຈະຕີ ຕາມທີ່
ໜ້ນອຍາສັ່ງ ແພ່ທຸກວັນນີ້ໜ້ນອໄນ້ກ້າມເຮືອງຄະລຳກິນ ສ່ວນ
ຂໍອເສີຍຄີດວ່າໄນ້ນີ້

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ເບນຣ

ຂໍອດີຄືອດ້າກຳຕາມຄະລຳໄໄດ້ຈະເປັນກາຣີ ເພຣະກຳໄກ້ໄນ້
ເຈັນປ່ວຍ ຂໍອເສີຍຄືອດ້າມໄມ້ກຳຕາມຄະລຳຈະສ່າງພດໃຫ້ຮ່າງກາຍ
ເຈັນໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ສ່າຍ

ໄນ້ນີ້ຂໍອເສີຍ ດ້າກຳຕາມຄະລຳໄໄດ້ມັນກີຕີ ດ້າຫາຍເລັ້ວກີກິນ
ນັ້ນກິນນີ້ໄດ້

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ບຽງ

ຂໍອດີທີ່ກຳຕາມຄະລຳເຊື່ອວ່າຮ່າງກາຍແບ່ງແຮງໄນ້ເຈັນປ່ວຍ
ສ່ວນຂໍອເສີຍຈະມີເຄພາະທີ່ກຳພຶກຄະລຳຮົອຄີດຂໍອໜ້ານ
ທາງດ້ານສຸຂກາພອາຈເຈັນປ່ວຍຮົອອາຈີ່ງຕາຍໄດ້

7.5 ຂໍອດີ-ຂໍອເສີຍ ຂອງກາຮັກມາແບນແພກຍົ່ວແນນປັ້ງຈຸບັນ

ແດ່ລະກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ສ່ວນໄຫຍ້ໄທ້ຄວາມເຫັນວ່າຂໍອດີຂອງກາຮັກມາແບນແພກຍົ່ວແນນ
ປັ້ງຈຸບັນຄືອ ຈ່າຍ ສະគວກຕ່ອກກາໄປຮັກມາແລະກຳໄກ້ທ້າຍຈາກອາການເຈັນປ່ວຍເຮົວ ເກົ່າງມືອໃນ
ກາຮັກມາສະອາດ ສ່ວນຂໍອເສີຍສ່ວນນາກນອກວ່າເຈົ້າໜ້າທີ່ພຸດໄນ້ພຣະ ກ່າວຮັກມາແພງກວ່າກາຮ
ຮັກມາແບນແພກຍົ່ວທີ່ນີ້ນັ້ນ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ໄກ-ຄາວ

ຂໍອຕືກືອງຈ່າຍແລະສະດວກດ່ອກກາຣໄປຮັກໝາເອິກ
ອໜ່າງກີ່ອຫາຍເຮົວກວ່າກາຣໄປຮັກໝາກັນແພທ່ອແພນໄນຣາຍ
ແລະຮູ້ສຶກວ່ານີ້ຄ່ອງນີ້ໃນກາຣຮັກໝາສະອາດນ່າໄວ້ໃຈກວ່າ
ຂໍອເສີບ ເມື່ອກ່ອນຈະນີ້ບ້າງກີ່ເຂົ້າໜ້າທີ່ອນນີ້ພຸດ ໄນສຸກາພ
ແຕ່ປັຈຸບັນໄນ່ມີແລ້ວ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ຄູລາ

ຂໍອຕືກືອງຮານອາຍານາກີນກີ່ສຸກເດີນໄດ້ສັບຍາ ດັ່ງເປັນໄທ໌
ກົນຫາ ປັວດຫວັກທີ່ກົນຍາແລ້ວທໍາງານໄດ້ເລືອ ແຕ່ລ້ຳຮັກໝາກັນ
ໜ້າພື້ນບ້ານກີ່ປັວດຫວັກເປັນອາທິດ໌ ນອນເປັນໄຂ້ຍູ້ອ່າງນັ້ນ
ໄນ້ຮູ້ອາອະໄຣນາໄທກີນ ກວ່າຈະຫາຍກີ່ຊ້າ ທາຍອອງກີ່ມີ ຍາແພນ
ປັຈຸບັນນີ້ແລະດີ ຍາຍວ່ານັ້ນດີຖຸກອ່າງ ຍາຍຍັງກົນຍາວິດາມີນ
ທີ່ຫາໄຫ້ມາຖຸກວັນ ກລາງກີນກົນຫາກີ່ປັວດ ຕອນກລາງວັນກີ່
ກົນຍາແພນເມກຣີນ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ເບົນຮ

ດີຄຽງທີ່ນັ້ນຫາຍເຮົວ ໂຮງພານາລເດືອນນີ້ບ້ານແຮງນີ້
ສາຮເກມີແຮງທຳໄຫ້ຫາຍເຮົວ ຂໍອເສີຍຄຽງທີ່ພຸດໄມ່ພະກັນ
ພູາດີຜູ້ປ້ວຍແລະພຸດໄມ່ໄທ້ກຳລັງໃຈຄນປ້ວຍ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ສ່າຍ

ນັ້ນກີ່ໄນ້ມີອະໄໄຮສີບຫຮອກ ດັ່ງຄູກໂຮກນັ້ນກີ່ຕີ ໄນຄູກກີ່
ໄນ້ຕີ ຍາຍເຄບທິດຫານອໜ່ວງທີ່ເກລືອແແນ່ນໆກີນໄນ້ໄດ້ ນັ້ນຈະ
ດ່າທໍານັກກວ່າກ່າ ຕອນນັ້ນຄູກສາວນັ້ນກີນກີນ ແລ້ວກີ່
ເຫຼົາຫ້ອງນ້ຳທັງກີນ

ກລຸ່ມຫາດີພັນຮູ້ບຽງ

ຂໍອເສີຍກີ່ຄ່ອງຄ່າຮັກໝາແພງກວ່າຮັກໝາແບນແພທ່ອພື້ນບ້ານ

7.6 ค่าใช้จ่ายในการรักษาระหว่างปฏิบัติตามคณะลักษณะเด่นของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน

แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะกล่าวว่าการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันเสียค่าใช้จ่ายแพงกว่าการรักษาโดยปฏิบัติตามคณะลักษณะเด่นที่ยังและส่วนมากจะมีบัตรสุขภาพ แต่ส่วนน้อยก็บวกกว่าถึงแม้จะมีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาทก็ยังแพง

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว

การทำการตามคณะลักษณะเด่นได้เสียค่าใช้จ่าย นอกจากจะเป็นการรักษาภัยหนอเส่าหรือหนอยาสมุนไพร แต่ก็ใช้จ่ายไม่นากเทื่อแล้วแต่จะให้ แต่การรักษาภัยหนอหนอนมัยหรือโรงพยาบาลก็เก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมตามบัตร จะแพงกว่านิดหน่อยก็คงจะเป็นค่ารถ ถ้าໄປไปโรงพยาบาล แต่ก็จ่ายได้โดยที่ไม่ลำบาก

กลุ่มชาติพันธุ์กูลา

ถ้าໄປไปโรงพยาบาลหรือคลินิกก็เสียเงินเป็นธรรมดานะ ไปโรงพยาบาลจ่าย 100 หรือ 200 ไปฉีดยาได้ยามากิน เช่น ถูกสะใจขายป่วยต้องไปผ่าตัดที่โรงพยาบาลเป็นเดือน ก็จ่ายเงินของอู่คิดว่าการรักษาขาด เพราะถ้าเป็นสมัยก่อนคงไม่รอด ขายของเวลาป่วยก็ไปขอจากสถานีอนามัย หรือไม่ก็ไปซื้อยาจากร้านในหมู่บ้าน ส่วนค่ารักษาเกี่ยวกับความเสื่อมคล้ำนั้นไม่มี จะเสียแค่ค่าบุชา ค่าคาห (ค่ายกครร) หรือจ้างพ่อหนอตามบ้านครั้งละ 5 บาท ก็รักษาได้เป็นเดือน ถ้าไม่หายก็รักษาอยู่อย่างนั้นแพทย์แต่เสียเงินแค่ 5 บาท

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

การทำการตามคณะลักษณะเด่นกินผิดคณะลักษณะเด่นกินยาสมุนไพรแต่ไม่ได้เช่น ถ้าหากได้ข้าจะมีหนากพอกถุงหนรไปขอ กับพระแม่ธรพีในป่าที่มีเดือนไม้ที่เป็นยา และเวลาจะขอยาหนึ่นอย่างต่อไป เนื่องจากเป็นยาของเดือนชา การรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันนั้น อาจจะมีบัตรประกันสุขภาพที่เสีย 500 บาทต่อ

ปีคือกรอบครัว ตอนนี้มีบัตรผู้สูงอายุซึ่งไม่ได้เสียเงินและ
มีบัตรทองที่เสียเงินครั้งละ 30 บาท

กสุ่นชาติพันธุ์ส่าย

ทำตามกะลำไนไม่ได้เสียค่าอะไร แบบแผนปัจจุบันก็ใช้
บัตรทอง ตอนที่ห้องร่างไปโรงพยาบาลก็ใช้ ก็ไม่รู้ว่ามันดี
หรือไม่ดี ก็คิดไปคิดมามันก็ไม่(ราคา)ถูกหรือ ก็มีอนเดิน
ไปทุกครั้งก็ต้องเสีย 30 บาท

กสุ่นชาติพันธุ์บูรุ

การรักษาภัยแพทช์พื้นบ้านไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ถ้า
รักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันจะเสียค่ารักษาแพงกว่า

7.7 การคุ้มครองในปัจจุบัน

การคุ้มครองในปัจจุบัน สำหรับส่วนมากจะปฏิบัติตามกะลำ
และแพทย์แผนปัจจุบัน มีเฉพาะกสุ่นชาติพันธุ์บูรุที่ไม่ปฏิบัติตามแพทย์แผนปัจจุบัน

กสุ่นชาติพันธุ์ไทย-ลาว

ทำตามกะลำและทำตามแพทย์แผนปัจจุบันทำให้ไม่
เจ็บไข้ได้ป่วย

กสุ่นชาติพันธุ์กุหลา

ขายไม่ได้ออกกำลังกายหรือ ปวดขา แต่กินยาหนอ
อนามัย แต่ก็ทำตามกะลำอยู่ เวลาไอก็ไม่กินที่ขาห้ามกลัว
ว่าจะไอมากกว่าเดิม ไม่มีไกรนออกแล้ว รู้ดีว่าขาห้ามก็ไม่
กิน ถ้าพิคกะลำก็ไม่กิน ถ้าเจ็บป่วยมากก็ไปโรงพยาบาลอยู่
คุณภาพ 2-3 วัน หายแล้วก็กลับบ้าน

กสุ่นชาติพันธุ์เขมร

ปัจจุบันขายไม่ได้ใช้ยาสมุนไพรแล้วพะระมันไม่
ทันสมัยไม่ทันโรคเหมือนยาโรงพยาบาล เคี่ยวนี้พอ
เจ็บป่วยก็เข้าโรงพยาบาลทั้งนั้น

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย

ไม่ได้ออกกำลังกาย ไม่ได้กินชาตื้นอะ ไรถ้าไม่ป่วย
 กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ
 ไม่ได้ทำตามกระถาง ไม่เจ็บป่วย ไม่เคยได้รับ
 คำแนะนำจากหมอ เพราะไม่เกยจืดป่วยถึงขั้นที่ต้องไปหา
 หมอ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระถางรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ในประเด็นความเชื่อ เกี่ยวกับกระถางในอดีตและปัจจุบัน ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามกระถางที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยในปัจจุบัน เหตุผลในการเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ข้อดี-ข้อเสียของการปฏิบัติตามกระถาง ข้อดี-ข้อเสียของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายในการรักษา ระหว่างปฏิบัติตามกระถางกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน และการคุ้มครองสุขภาพในปัจจุบันของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว กลุ่มชาติพันธุ์กุลา กลุ่มชาติพันธุ์เขมร กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย และกลุ่มชาติพันธุ์บูรุ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่นั้นความเชื่อเกี่ยวกับกระถางในปัจจุบันนั้นยังเชื่ออยู่แต่ไม่ปฏิบัติตาม ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามกระถางที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยในปัจจุบัน ไม่เคร่งครัดแล้ว ส่วนเหตุผลในการเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน เพราะสะดวกเร็ว และอาการเจ็บป่วยหายเร็ว ข้อดี-ข้อเสีย ของการปฏิบัติตามกระถางนั้น ข้อดี จะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ข้อเสียคือ ถ้าทำผิดกระถางจะส่งผลต่อการเจ็บป่วย ข้อดี-ข้อเสียของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ข้อดีคือง่าย สะดวกต่อการไปรักษาและอาการเจ็บป่วยหายเร็ว ข้อเสียคือ เจ้าหน้าที่พูดไม่เพราะและค่ารักษาระหว่างปฏิบัติตามกระถางกับการรักษาแบบแพทย์ปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันแพงกว่าค่าใช้จ่ายของการรักษาโดยปฏิบัติตามกระถาง ประเด็นสุดท้ายคือการคุ้มครองสุขภาพในปัจจุบัน ส่วนมากคุ้มครองปฏิบัติตามกระถางและรักษาภัยแพทย์แผนปัจจุบัน

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ย้อนชี้ให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีการปรับตัวเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ในเรื่องของสุขภาพอนามัย เมื่อว่าการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันจะเสียค่าใช้จ่ายแพงกว่าการปฏิบัติตามกระถางและเจ้าหน้าที่พูดไม่เพราะ ส่วนการคุ้มครองสุขภาพในปัจจุบันนั้น ส่วนมากปฏิบัติตามกระถางและรักษาภัยแพทย์แผนปัจจุบัน นั้นคือมีการปรับตัวโดยการผสมผสานระหว่างกระถางกับการแพทย์แผนปัจจุบัน เพราะไม่อาจละทิ้งค่าสอนเกี่ยวกับกระถางที่ได้รับสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ได้อย่างลืมเริง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ปฏิเสธการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน การปรับตัวค้านสุขภาพอนามัยให้เข้ากับภาวะเศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่จึงเป็นการเลือกที่จะปฏิบัติแบบผสมผสานระหว่างกระถางกับการแพทย์แผนปัจจุบัน

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง ข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัย : บทบาทในการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ของประชาชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาบทบาทของข้อห้ามที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในสมัยปัจจุบัน เพื่อศึกษาแนวความคิด ความเชื่อ ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปของประชาชน เพื่อศึกษาลักษณะภูมิปัญญาที่ประชาชนได้คัดสรรไว้ และซึ่งปฏิบัติอยู่ และเพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้วิธีคิดในเรื่องข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัยของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ใน 5 หมู่บ้านของ 3 อำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว บ้านป่าอوا อำเภอเมือง กลุ่มชาติพันธุ์กุลา บ้านโนนใหญ่ อีกหนึ่งใน กลุ่มชาติพันธุ์เขมร บ้านโวง อีกหนึ่งใน กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย บ้านจันลา อีกหนึ่งใน กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ บ้านท่าสัง อีกหนึ่งใน โดยการสัมภาษณ์จำนวน 5 คน

สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับกระดា

1.1 แหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับกระดា ส่วนมากได้รับจากพ่อแม่ภรรยาฯ

1.2 ข้อคิดคำสอนและการปฏิบัติ

1.2.1 ข้อคิดคำสอนของหลุյงมีครรภ์ ส่วนมากปฏิบัติตาม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาวซึ่งมีจำนวนมากที่สุด มีเพียงบางข้อที่ไม่ปฏิบัติตาม เพราะไม่เคยได้ยิน และไม่ถือ

1.2.2 ข้อคิดคำสอนของหลุยงกำลังอยู่ไฟ กลุ่มชาติพันธุ์ส่วยซึ่งมีจำนวนมากที่สุด กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ส่วนมากปฏิบัติตาม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว มีเพียงบางข้อที่ไม่ปฏิบัติตาม เพราะไม่เคยได้ยิน และไม่ถือ

1.2.3 ข้อคิดคำสอนของหลุยงแม่ลูกอ่อน ส่วนมากไม่ปฏิบัติตาม เนื่องจากไม่เคยได้ยิน และไม่ถือยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ที่ยังคงเชื่อถือเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์บูรุไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด

1.2.4 ข้อคิดคำสอนป่วยโกรกต่างๆ ส่วนมากปฏิบัติตาม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุดเนื่องจากไม่เคยได้ยิน และไม่ถือ

1.2.5 ข้อคําถ้าเกี่ยวกับเด็กส่วนมากไม่ปฏิบัติตามเพราะไม่เคยได้ยินและไม่ถือยกเว้นกุ่นชาติพันธุ์ไทย-ลาวที่บังคงเชิดชื่อ ส่วนกุ่นชาติพันธุ์บูรุไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด

1.2.6 ข้อห้ามท้าไป ส่วนมากปฏิบัติตาม โดยเฉพาะกุ่นชาติพันธุ์ส่วนยืดอี่อนมากที่สุด ส่วนกุ่นชาติพันธุ์บูรุไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด เพราะไม่ถือ และไม่เคยได้ยิน

2. พิธีกรรมการอยู่ไฟ ทุกกลุ่นชาติพันธุ์เคยอยู่ไฟ โดยภาพรวมมีพิธีกรรมที่คล้ายกัน แต่แตกต่างกันในรายละเอียดบางอย่าง เช่น การเครื่องมีนอยู่ไฟล่วงหน้า ชนิดของไม้ที่นำมาทำพินอยู่ไฟ พิธีกรรมก่อนเข้าอยู่ไฟ และข้อคําถ้าขณะอยู่ไฟ

3. การผิดกรรม หรือ ผิดกระบุน หรือ ผิดคําถ้า ทุกกลุ่นชาติพันธุ์ก็ผิดกรรม ซึ่งเป็นการผิดเรื่องอาหาร

4. ข้อคําถ้าที่เชื่อ ส่วนมากเป็นข้อคําถ้าเกี่ยวกับอาหารการกินในระหว่างที่เป็นแม่ลูกอ่อน

5. การรักษาภายนอกคนเมื่อเจ็บป่วยในอดีต ทุกกลุ่นชาติพันธุ์รักษาแบบแพทย์พื้นบ้าน โดยการรักษาภัยหนองอ่า ภัยขาสมุนไพร

6. การรักษาภายนอกคนเมื่อเจ็บป่วยในปัจจุบัน ส่วนมากไปรักษาที่โรงพยาบาล หรือ สถานีอนามัยใกล้บ้าน

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับจะถ้ากับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน

7.1 ความเชื่อเกี่ยวกับจะถ้าที่เกี่ยวกับความเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน ทุกกลุ่นชาติพันธุ์กล่าวว่า ความเชื่อเกี่ยวกับจะถ้าในอดีตจะเชื่อ และปฏิบัติตาม แต่ในปัจจุบัน ยังเชื่ออยู่ แต่ไม่ปฏิบัติตาม

7.2 ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามจะถ้าที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยในปัจจุบัน ทุกกลุ่นชาติพันธุ์ไม่เคร่งครัดแล้ว

7.3 เหตุผลในการเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน ส่วนมากเห็นว่าสะดวก รวดเร็ว อาการเจ็บป่วยหายเร็ว

7.4 ข้อดี-ข้อเสียของการปฏิบัติตามจะถ้า

ข้อดี คือ ทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง

ข้อเสีย คือ ถ้าทำผิดจะถ้าจะส่งผลต่อการเจ็บป่วย

7.5 ข้อดี-ข้อเสียของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน

ข้อดี ง่าย สะดวกต่อการไปรักษา และอาการเจ็บป่วยหายเร็ว

ข้อเสีย เจ้าหน้าที่พูดไม่เพราะ และค่ารักษาแพงกว่าการรักษาแบบแพทย์พื้นบ้าน

- 7.6 ก้าวใช้จ่ายในการรักษาระหว่างปฎิบัติตามคณะคำกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน การรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันเสียก้าวใช้จ่ายแพงกว่า
- 7.7 การดูแลสุขภาพในปัจจุบัน ส่วนมากปฏิบัติตามคณะคำ และรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน

อภิปรายผลจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยทำให้ทราบว่า การถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับคณะคำซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสัยรุ๊ บุญไชย (2539 : บทคัดย่อ) แสดงถึงความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติในสังคมท้องถิ่นเขตจังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่บังคับความเชื่อคณะคำที่สุดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มชาติพันธุ์บูรุซึ่งเป็นกลุ่มน้ำที่มีจำนวนน้อย ในจังหวัดอุบลราชธานี แต่ไม่อาจอนุมานได้ว่า จำนวนมาก-น้อยมีผลต่อการคำร้องขออยู่ของความเชื่อหรือไม่

ข้อมูลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ คณะคำเกี่ยวกับเรื่องหัวใจ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามในชีวิตรประจำวัน เช่น หลุ่งมีระคูห้ามเก็บใบหม่อน ห้ามดึงหม้อข้าวເອີ້ນ ห้ามนั่งทับໄກและครາດ ไม่มีчинดึงข้าวจากกระดิบที่ห้ออยู่ ห้ามล้างถ้วยชามเวลาถางคิน เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนจะเชื่อถือมากที่สุดมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ซึ่งได้เชื่อว่ามีความเชื่อเกี่ยวกับคณะคำด้านอื่น ๆ อย่างเข้มข้น เห็นคณะคำในหลุมดึงกระก หลุ่งอยู่ไฟ แม่ลูกอ่อน เด็กและผู้ป่วยโรคค่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณะคำเกี่ยวกับการกิน

จากข้อมูลสภาพการตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนมากอาศัยอยู่ในบริเวณที่ห่างไกลการคมนาคมสายหลักมาก ลักษณะบ้านเรือนที่ยังคงเป็นชนบทหมู่บ้านห่างไกล อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือนก็ยังเป็นของพื้นบ้านที่หาได้ยากในท้องถิ่น ลักษณะการประกอบอาชีพแบบอาชีวธรรมชาติ บังคับมีอยู่ค่อนข้างมาก ดังนั้น คณะคำเกี่ยวกับการปฏิบัติตามในชีวิตรประจำวันซึ่งยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมาก เมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ซึ่งลักษณะการตั้งบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์บูรุ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากเป็นกลุ่มคนจำนวนน้อย การสืบทอดความเชื่อ คณะคำ ถือว่ามีน้อยลงตามไปด้วยน้อยลงในทุก ๆ เรื่องของความเชื่อ

เมื่อพิจารณาคณะคำที่ไม่นิยมปฏิบัติ ไม่อือ และไม่เกยไกขินที่ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่ยังถือมักระเป็นความเชื่อที่ไม่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งแสดงว่า มีการปรับตัวในด้านความเชื่อ ทั้งด้านการกินและการปฏิบัติ ในด้านการกิน เช่น ห้ามหลุ่งมีกระกปีกประคุหน้าต่าง ห้ามอาบน้ำเวลา มีค่ำ ซึ่งส่วนใหญ่ปัจจุบันห้องน้ำจะอยู่ภายในบ้าน อันตรายจากการเดินออกจากริมด้วยบ้านไปอาบน้ำที่ลอกน้ำยลง การห้ามหลุ่งอยู่ไฟพุค่าว่าร้อนเมื่อมีคนมาเยี่ยมเวลาอยู่ไฟ ห้ามหลุ่งแม่ลูกอ่อนสาระหมดด้วยเหنمพู

ห้ามหงึงแม่ลูกอ่อนสูมเดือดผ้ายกเว้นห้าถุง ซึ่งปัจจุบันเดือดผ้าหัวลง ๆ สำเร็จรูปมีมากมาบานไม่ต้องมีครีด ผูกอ่างสมัยก่อน ดังนี้ จึงไม่ถือเรื่องการใส่เดือดผ้าของแม่ลูกอ่อน หรือการห้ามเลี้ยงลูกด้วยนมว่า ปัจจุบันมีนมผงซึ่งเป็นนมวากก์เป็นที่นิยมทั่วไป ซึ่งง่าย ใช้สะดวก สะอาดและปลอดภัย ในขณะที่แม่ต้องออกไปทำงานไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมคั่วเอง จึงทำให้ความเชื่อข้อนี้จางหายไป ซึ่งความรู้ในเรื่องการน้ำรุ่งร่างกายเด็กหากษาไปสู่ชนบทมากขึ้น พ่อแม่ก็พยายามเลี้ยงลูกด้วยอาหารที่มีคุณประโยชน์ เช่น ปลา ไข่ ดังนั้นการห้ามเด็กต่ำกว่า 1 ขวบทานปลา ไข่ จึงไม่น่าเชื่อต่อไป หรือแม้แต่การห้ามเด็กทานข้าวซึ่งก็ไม่ใช่สิ่งที่น่าห้ามต่อไป

นอกจากนี้ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ไม่มีไว้ในปัจจุบัน ก็ทำให้เลิกใช้เดือดความเชื่อนี้ เช่น การห้ามเก็บหอกไว้ที่สูง ห้ามนอนมองคน เป็นต้น หรือห้ามยืนล้างหัวจากกระติบที่ห้อยอยู่ เก็บทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่ถือแล้ว แต่บังคับมีกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนยึดถืออยู่ เช่น เด็กกันกันห้ามหงึงมีระดูเก็บใบหม่อน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ถือแล้วยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่า การเก็บใบหม่อนบังคับเป็นงานในกรุงเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วน เป็นต้น

ในการรักษาพยาบาลเด่นเฉพาะ สรวนไหงูนิยมรักษาภัยแพห์แผนปัจจุบัน ซึ่งอาจไปที่สถานอนามัยใกล้บ้าน ประชาชนมีบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค ทำให้ความคื้นตัวในการไปรักษาด้วยความสถานีอนามัยหรือโรงพยาบาลมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยบางประการที่ทำให้ประชาชนเลือกที่จะไปรักษาด้วยยาสมุนไพร เช่น ความยากจน ไม่มีเงินที่จะไปรักษาแม้แต่ 30 บาทก็ไม่มี อาการเจ็บป่วยทางอ่อนแรงนักก็เลือกที่จะใช้ยาสมุนไพรใกล้บ้าน แนะนำราษฎรเลือกที่จะไปรักษาตามร้านขายยาที่มีทั่วไปในจังหวัด ซึ่งง่าย สะดวก รวดเร็ว และไม่ต้องรอ

จะถ้าที่บังคับยึดถือกันมากได้แก่ จะถ้าเกี่ยวกับอาหารการกินของแม่ลูกอ่อน เพราะมีความเชื่อเกี่ยวกับอาหารบางประเภทที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็กหากษาที่ห้ามน้ำนม ส่วนจะถ้าเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย ปัจจุบันบังคับเชื่ออยู่เดื่อยังไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีอยู่ในช่วงการปรับตัวระหว่างความเชื่อเดิมกับความรู้ใหม่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยครั้งนี้ คณฑ์ผู้วิจัยมีปัญหาและข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนมีอายุมากเกินไป แต่คณฑ์ผู้วิจัยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจาก เป็นผู้เด่าคุ้งแก่รุ่นสุดท้ายของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ที่เหลืออยู่และรับรู้เรื่องจะถ้าเดี๋ยวนี้

2. การวิจัยครั้งนี้ คณฑ์ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาเบรียบเทียบถึงสาเหตุของการปฏิบัติตามจะถ้าของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาวปฏิบัติตามจะถ้ามากที่สุด ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์กุลา เมือง ส่วน และบูรุ ไม่ค่อยจะปฏิบัติตามจะถ้า สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาประเด็นดังกล่าว

3. งานวิจัยครั้งต่อไปการศึกษาความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์กุลา เบมร ส่วย และบรู ในด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คล้าที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพอนามัยที่เป็นการปรับดัวเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่
4. จากการศึกษาพบว่าความเชื่อเกี่ยวกับคลา้มีปรากฏในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ไม่ทราบว่าเริ่มต้นจากกลุ่มชาติพันธุ์ใด ซึ่งอาจเป็นการแพร่กระจายขึ้นวัฒนธรรมจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ที่สุดในจังหวัดอุบลราชธานีสู่กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เป็นข้อสังเกตที่งานวิจัยครั้งต่อไปการศึกษา.

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว เกย์โกวิท และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง หม้อพื้นบ้านและการดูแลสุขภาพคนของชาวอีสาน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
- โภศด พະกຄາງ. ข้อคําอีสาน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2536.
- เครือวัลย์ หุดานุวัตร และวิไลวัจลี กฤญจะกุติ. บริโภคนิสัยของชาวชนบทอีสาน : ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านพินลาด ตำบลลับบ้านค้อ อ่าเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528.
- เครือวัลย์ หุดานุวัตร และคณะ. พฤติกรรมการกินของชาวบ้านชนบทอีสานตอนบน. สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- ฉัตรพงษ์ อินกาฤทธิ์. ชาล้าหญิงมีครรภ์และชาล้าแม่ลูกอ่อน กรณีศึกษาน้ำหนอนของช้าง ดำเนินการของช้าง อ่าเภอคำน้ำววง จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2536.
- ชาคริต อนันทรารัตน์. จรรยาบรรณหมอนพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร : ไอเดียนสโตร์, 2538.
- ทรงศดวราณ เดชมาลา. หมอน้ำมันจาก การรักษาโรคของชาวหัวขวาง อ่าเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.
- ทวน บุกร่วง. วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของชาวอีสาน : ศึกษากรณีบ้านแม่นใหญ่ ดำเนินการโดยอาจารย์ อ่าเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสารคาม, 2533.
- เทิดศักดิ์ โภหน่องบัว. ภูมิปัญญาชาวบ้าน : ศึกษาเรื่องไนการดำรงอยู่ของหมู่บ้านที่มีไฟในหมู่บ้าน หนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2536.
- นิรุจน์ อุทา และคณะ. มนุษย์กินปลา. น.ป.ท., 2541.
- เนชันสุดสัปดาห์. 5 (234) 2539 : 28-30.
- บรรพชิต เพ็ญวิชัย และคณะ. พิเชอญไฟในชนบทอีสาน. กรุงเทพมหานคร : ไอเอพรินติ้งเจ้าสี, 2537.
- บุญเกิด พิมพ์วรรณราภุจ. อีดทองจะอ้อ. สถาบันธรรมจักรวัดขอนแก่น, 2539.
- เบญจฯ ขอดคำนิน-แอคคิลิ. “พฤติกรรมสุขภาพอนามัยคนไทย.” ใน ทฤษฎีและการศึกษาทางสังคมวิทยาและมนุษย์วิทยาการแพทย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพยาบาลศรีอันดี, 2532.
- ประเวศ วงศ์. “สมุนไพรไทย-อาหารไทย : ศักยภาพของวัฒนธรรมไทยในการสนับสนุนรักษาเยียวยาประเทศไทย.” ใน สมุนไพรไทยในยุคโอลิเวอร์รอนเดน สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข, น.ป.ท. : โรงพยาบาลศรีอันดี, 2538.

- ปรีชา อุบัตรະกุล และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทของหนี้พื้นบ้านในสังคมชนบทอีสาน.
องค์การบริหารวิเทศสกิจแห่งสหรัฐอเมริกา (USAID) และสถาบันวิจัยและพัฒนา :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2531.
- แผนแม่บทเรื่อง วาระแห่งชาติว่าด้วย “ทศวรรษการสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา.” (2541-
2550) การประกาศเจตนารมณ์ของรัฐบาลไทยในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศโดย
ใช้มิติทางวัฒนธรรม. (อัดสำเนา)
- พิสิฐย์ บุญไชย. การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนชาวผู้ไทย จังหวัดอุบลราชธานี :
ศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2539.
- พิสิฐย์ บุญไชย. ยศาสตร์สมุนไพรกับวิถีชีวิตของชาวอีสาน. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.
- เพ็ญจันทร์ ประดับนุช. มิติทางสังคมวัฒนธรรมของการใช้สมุนไพรในชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี
หมู่บ้านหนองน้ำในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2532.
- เพ็ญนภา ทรัพย์เจริญ. สมุนไพรในโลกยุคไร้พรมแดน. สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์
กระทรวงสาธารณสุข : โรงพิมพ์องค์การส่งเสริมวิชาการผ่านสื่อ. ม.ป.ป. (เอกสารอัด
สำเนา)
- โภชนาวิทยา, ภาควิชา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. รูปแบบการปรับปรุง
พฤติกรรมการกินของชาวชนบทอีสานตอนบน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
2531.
- มนพิตรา เกี้ยวอั่ง และคณะ. พิธีกรรมอยุธายในชนบทอีสาน. กรุงเทพฯ : ไอเดียนสโตร์, 2537.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สาขาวิชาลัทธิอีสาน. พจนานุกรมภาษาอีสาน-กลาง (ฉ.ชั่วคราว), 2529.
- เมธี ผลคงกิจ. “การแพทย์พื้นบ้านอีสาน.” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ยาอีสาน. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2-5 พฤษภาคม 2540.
- รุ่งนิษฐ์ วิบูลชัย. การดำเนินอย่างของการแพทย์พื้นบ้าน : กรณีศึกษาหมู่บ้านนาสีดา ตำบลลูกด้าวปุ่น
อำเภอคลองช้างปุ่น จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา
วัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538.
- วัฒนธรรมการบริโภคของชาวอีสาน : การสืบสานภูมิปัญญาและมรดกจากธรรมชาติ, 2539.
- วัฒนา นิลทะราษ. ภูมิปัญญาการรักษาโรคด้วยสมุนไพร : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านสว่าง ตำบลลสว่าง
อำเภอเฉิงกอก จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2540.

- สารรค สมสาข. การรักษาโรคกระดูกของหมอน้ำนมด้วยน้ำมันพืช ดำเนลตุ่ง อ้าเกอเมือง จังหวัด ยโสธร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.
- สุจินดา คุจารีวัฒ. การปรับบทบาทของหมอน้ำที่พื้นบ้านในชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศน์วิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- ศุภ จันทร์จิตรกร. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพืชผักพื้นบ้านของชาวอ่าเภอความหลากหลาย จังหวัด สุโขทัย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538.
- เสาวภา พรศิริพงษ์ และพรพิพัช ฤทธิ์กุล. “ความหลากหลายทางชีวภาพ : กรณีศึกษาหมอยาพื้นบ้าน.” ใน สมุนไพรไทยในยุคโลกไร้พรมแดน สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ท. : โรงพิมพ์องค์การส่งเสริมระหว่างประเทศ, 2538.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี. “ข้อมูลสถิติการแพทย์พื้นบ้าน จ.อุบลราชธานี.”
รายงานประจำปี. จังหวัดอุบลราชธานี, 2535
- สื่อสื่อสาร. 1-31 มีนาคม 2540 : 5.
- ศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน, สถาบันวิจัย. เอกสารประกอบการสอนภาษาอีสาน ภูมิปัญญาพื้นบ้านและ วิถีชีวิตร่องคนไทย 23-24 ธันวาคม 2540. (เอกสารอัดสำเนา)
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์. วัฒนธรรมอุบลแห่งน้ำมูล : กรณี เชียง ลาว ช่วย สุรินทร์. กรุงเทพฯ : บริษัทสารนวลดำรงค์, 2533.
- อาจา พรนิชช. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของชาวไทยเดิ้ล เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลด้วย สมุนไพร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2543.
- อาท รัวีไพบูลย์. “พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน.” ใน สมุนไพรไทยในยุคโลกไร้พรมแดน สถาบัน การแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ท. : โรงพิมพ์องค์การส่งเสริมระหว่างประเทศ, 2538.
- แอนจุ๊ส สารสิทธิ์. การอยู่กรุงของแม่ลูกอ่อน บ้านศรีบุญเรือง ดำเนินนานาภู อำเภอเพลญ จังหวัด อุตรธานี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2537.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ข้อห้ามด้านสุขภาพอนามัย : บทบาทในการปรับตัวเข้าสู่ครรภกิจสังคม
สมัยใหม่ของประชาชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

1. ภูมิหลัง

1.1 เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
1.2 กลุ่มชาติพันธุ์	☐ บุรุษ	☐ ลาว
	☐ ส่วน	☐ เมียน
1.3 อายุ ..... ปี	☐ อื่น ๆ (ระบุ) _____	

1.4 สถานภาพ

☐ โสด	☐ แต่งงาน
☐ หย่าร้าง	☐ ว่าง

1.5 จำนวนบุตร ..... คน

1.6 ท่านเรียนหนังสือชั้น ไหน

- ไม่ได้เรียนหนังสือ
- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษาตอนต้น
- มัธยมศึกษาตอนปลาย
- อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวช., ปวส., ปวท., ปกศ.ฯลฯ)
- ปริญญาตรี
- สูงกว่าปริญญาตรี

1.7 อาชีพของท่าน

- เกษตรกร (ทำนา ทำไร่ ทำสวน)
- พื้นที่
- รับจำจ้าง
- รับราชการ
- อื่น ๆ ระบุ ..... _____

1.8 รายได้ ..... บาท/ปี

2. ความรู้เกี่ยวกับค่าล้ำ

ท่านเคยได้ยินข้อค่าล้ำดังต่อไปนี้หรือไม่ ถ้าเคยได้ยินท่านปฏิบัติตามหรือไม่ เพราจะไร

2.1 ข้อค่าล้ำของหญิงมีครรภ์	เคย	ไม่เคย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามกินอาหารที่เผ็ด隔壁เท็ม เพราเชื่อว่าจะทำให้ไม่สบาย					
2. ห้ามกินอาหารที่มีไขมันมากจะทำให้คลอดยาก โดยเฉพาะไขมันสัมภ์ จะไปอุดตัน อุดท่วง การกัด					
3. ห้ามกินถูกกระเบน เพราจะทำให้เป็นไข้ใน สายและคลอดลูกยาก					
4. ห้ามกินไข่ เพราจะทำให้หารกรในครรภ์มีไข่ เกาะตามดัวเด็ก และมีกลิ่นคาว ทำให้คลอดยาก					
5. ห้ามกินอาหารไขมันหรือมีไขมันสูง เพราจะทำให้เด็กไม่สะอัด					
6. ห้ามกินกับข้าวหรืออาหารตี ๆ มาก เพราจะทำให้เด็กท้องโตเกินไป ทำให้คลอดยาก					
7. ห้ามกินผักแพร่ เพราจะทำให้ริดดิหนัง					
8. ห้ามกินเพศมาก จะทำให้หารกรดแข็งและหัวล้าน					
9. ห้ามนั่งวางประชุ เพราจะทำให้คลอดยาก					
10. ห้ามอาบน้ำเวลาถอยถังคืนเพราจะมีน้ำคาวบานมาก					
11. ห้ามข้ามเชือกม้า เพราสูญที่เกิดมาจะตะกละกินจุ					
12. ห้ามไปงาน尸 พเรศคนตายจะมาเกิดด้วย					
13. ห้ามไปคุณคลอดลูก เพราเด็กในท้องจะชักชานไปในทางไม่ดี					
14. ห้ามกินกล้วยแหค เพราจะทำให้ได้ลูกแหค					
15. ห้ามนั่งสถาบัน ໄດ เพราจะทำให้คลอดลูกยาก					

2.1 ข้อคะแนนของหยุ่งมีครรภ์	เกย	ไม่เกย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
16. ห้ามกินอาหารที่ติดกับไม้เบียง เพราะคลอดยาก					
17. ห้ามเข็นที่นอน เพราะทำให้คลอดลูกยาก					
18. ห้ามหยอดตะปู เพราะทำให้คลอดลูกยาก					
19. ห้ามปิดประตู หน้าค่าง ในขณะกำลังคลอด ทำให้คลอดลูกยาก					
20. ห้ามกินเนื้อความเผือก เพราะทำให้ลูกที่คลอดออกมากเลี้ยงยาก	•				
21. ห้ามกินอาหารผิดคำแนะนำ ได้แก่ ผักชีซ่อนปลาเพี้ย เพือก มัน เนื้อเด่า เนื้อตะพาบหน้า (ปลา芳) แคน ต่อ สัตว์ที่มีลูกอยู่ในท้อง ปลาาร์ของคง ของมีนึ่นมาค่าง ๆ เนื้อความเผือก เนื้อกระดาย ข้าวจี่ เมีคณะขาม ปลาหมัก					
22. หยุ่งมีครรภ์ ควรคั่มน้ำนมพร้าวอ่อนเป็นการบำรุงครรภ์ และแก้้อ่อนเพลีย					
23. หยุ่งมีครรภ์ควรกินล้านกระดายป่า จะทำให้คลอดง่าย					
24. หากแพ้ห้องควรกินผลไม้รสเปรี้ยว เช่น สมอ มะขาม มะขามป้อม มะนาว ถ้ามีอาการแพ้มาก ๆ ให้ใช้ชาหรำบันแก้แพ้ห้องสมนไบจะดี					
25. ห้ามอาบน้ำเวลาไม่คั่นหรือตอนกลางคืน					
26. ห้ามเข่งหินอาหารจากที่สูงเกิน					
27. ห้ามเดินกินอาหาร					
28. ห้ามเข้ามื้ออกที่กำลังสวนวัว หรือ ควาย					
29. ห้ามจะไปกูน้ำในบ่อ					
30. ห้ามดำเนินหรือลื้อเลียนแบบผู้อื่นที่ร่างกายพิการ					
31. ห้ามเดินเข้ามีสะพานไม้แคบ ๆ					
32. ห้ามนั่งของ ๆ					
33. ห้ามตัดหางไบดอง					

2.1 ข้อคําอํานาจของหัวหน้ามีครรภ์	เคย	ไม่เคย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
34. ห้ามเผาหอย เพาญ					
35. ห้ามเดินเร็ว ๆ ให้เดินช้า ๆ					
36. ไม่ให้เดินขึ้นที่สูง ๆ					
37. ห้ามนั่งคุกเข่า					
38. ห้ามนั่งที่สูง ๆ					
39. ห้ามนั่งซื้นหัวเข่า					
40. ห้ามนอนหงายหรือนอนคว่ำ					
41. ห้ามอาบน้ำร้อน					
42. ไม่ให้อ่านหน้าสักปริก					
43. ห้ามยืนอาบน้ำ					
2.2 ข้อคําอํานาจของหัวหน้ากลังอยู่ไฟ	เคย	ไม่เคย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามกินผัก เพราะจะเข้าไปในนํามัน ทำให้อุจจาระของเด็กเป็นสีเขียว ทำให้เด็กท้องเสีย					
2. ห้ามกินเนื้อสัคดี ต่าง ๆ ไปปลางบางชนิด เพราะจะทำให้มีคลุกขึ้น มีลูกจับทำให้เกิดอาการวิงเวียน					
3. ห้ามรับประทานอาหารที่ปรุงดิน ๆ สุก ๆ พากคลาน					
4. ห้ามรับประทานอาหารจ้าพอกเนื้อควาย เนื้อร้า ปลา กบ เนื้อ กะ ไข่ กะ ของหวานทุกชนิด ผักชะอม					
5. ขณะอาบน้ำไม่ให้ถูหรือลูบตัวจะทำให้เกิดผื่นพิษหนัง					
6. ถ้ามีคนมาเยี่ยมห้ามพูดว่าร้อน เพราะไม่เป็นสิริมงคล					
7. อาหารที่กินแล้วจะลำ ได้แก่ เนื้อควาย เนื้อร้า ปลา กบ เนื้อ กะ ไข่ กะ ของหวานทุกชนิด ผักชะอม					
8. ห้ามจัดทำเตาสำหรับอยู่ไฟล่วงหน้า					

2.2 ข้อคําอํานาจของหัวหน้ากลุ่มอยู่ไฟ	เกย	ไม่เคย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
9. ห้ามนอนระหว่างอยู่ไฟ เพราะถ้าปล่อยให้ผู้หญิงที่คอกคลูกใหม่ ๆ นอนหลับคืนมาจะเป็นคนไร้สติ ทำอะไรไม่รู้ตัว เช่น มองเห็นลูกเป็นท่อนไม้ นำไปใส่ไฟ					
10. ห้ามรับประทานอาหารที่ปรุงดิน ๆ สุก ๆ เช่น ล้าน เมื่อความกระดาย ปลาชะ โโค เป็ดเทศ ชะอม จะทำให้ไม่สบาย นคลูกจะไม่แห้งเร็ว					
11. ห้ามอยู่ไฟควรคืนน้ำขิง ไส้เก็ตอีเด็กน้อย เพื่อช่วยให้นอนหลับ					
12. ห้ามอยู่ไฟให้กินเฉพาะเนื้อปลาขาว ควรกินปลาหมกตัวที่มีหางสีขาว ห้ามกินตัวที่มีหางสีดำ					
13. ให้รับประทานข้าวเหนียวกับเกลือและให้คืนน้ำร้อน					
14. ห้ามเข็บเบาะและจัดเตรียมผ้าอ้อม					
15. ขณะอยู่ไฟห้ามออกจากหมู่ไฟ					
16. ขณะอยู่ไฟห้ามใส่เสื้อและต้องอยู่ให้ครบ 2 สัปดาห์					
17. ห้ามน้ำพืนจากขอนฟังดิน จากดอยไม้ หรือดันหรือกิ่งไม้ที่มีอยู่แล้วมาจุดไฟอยู่กรรม					
18. ห้ามน้ำพืนไม้บากเป็นพื้นที่ติดไฟแล้วมีกลิ่นเหม็นและมีไข่เลี้กมาก					
19. ห้ามน้ำพืนไม้สะแบงและพื้นไม้ข้างมาอยู่กรรม เพราะขี้เด้าที่เกิดจากการเผาไหม้ทำให้ระคายเคืองผิวน้ำ					
20. ห้ามน้ำไม้ข้อมาอยู่กรรม เพราะขยะมาใหม่จะมีสารเคมีกัดไฟแตกกระจาย มีไข่เด้าระคายเคืองผิวน้ำ					
21. ห้ามน้ำพืนไม้เทือกมาอยู่กรรม เพราะเป็นพื้นที่เมื่อติดไฟมีกลิ่นเหม็น จะทำให้อวบ世俗 เพลงแม่ลูกอ่อนมีกลิ่นเหม็น					

2.2 ข้อคําลําของหญิงกำลังอยู่ไฟ	เกย	ไม่เกย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
22. ห้ามน้ำพื้นไม้ແคงอยู่กรอบ เพราะเป็นพื้นที่เมื่อติดไฟแล้วมีสะเก็ดไฟแตกกระจาย เป็นอันตรายได้					
23. ห้ามน้ำพื้นไม้ประคุ่มอยู่กรอบ เพราะ มีก้อนดินดูด					
24. อาหารคําลําของหญิงอยู่ไฟ <u>ประเภทพืช</u> ชํะอม ผักwaren อาหารหมักดองทุกชนิด ลิ้นฟ้า(เพกา) เห็ดฟางที่ขึ้นบนฟ่างข้าวกำ้ฟิกทอง ผักกระเจด บัวบาน ข้าวกำ้ ผักกระเทียม ผักเสียง <u>ประเภทเนื้อสัตว์</u> เปี๊คเทศ กวางเผือก นาทุกชนิด ยกเว้น นาเก้าแมว วัวพันธุ์เต่า เสียด หอยโข่ง ตุนช ปลาดุก ปลาหม้อ ปลาขาวหลังแดง ปลาขาวหัวแข็ง ปลาหลด ปลาจะด ปลาสวาย ปลาดุก ปลากราย ปลาไห碌 ไข่ทุกชนิด					
2.3 หญิงแม่ลูกอ่อน	เกย	ไม่เกย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. อาหารคําลําของแม่ลูกอ่อน ห้ามรับประทาน ผักชํะอม ข้าวเหนียวคำ เนื้อควายเผือก ปลาจะด ปลาพีด ปลาอก夷า ปลาอึ่งเงิน เต่าเพ็ก เห็ดกระต่าง แมงданา ตะพานน้ำ(ปลาฝาง) ล้านนา ปลาสกิด เปี๊คหรือห่าน					
2. ห้ามนอนหันศีรษะไปทางทิศตะวันตก เพราะเป็นทิศเดียวกับผีตาย					
3. ห้ามนั่งไขว่ห้างและจอยเข่า เพราะการไขว่ห้างจะทำให้แพลงที่เกิดจากการกลอกดกิจการเสียบสีแพลงแห้งช้า การจอยเข่าเชื่อว่าจะทำให้เจ็บปวดตามข้อ					
4. ห้ามนอนหลับเมื่ออยู่คืนเดียว เพราะผีพารา และผีอื่น ๆ จะทำอันตราย					

2.3 ห้ายิงแม่สุกอ่อน	เคย	ไม่เคย	ปัจจุบัน	ไม่ ปัจจุบัน	เหตุผล
5. ห้ามยกสิ่งของหนักๆ เคลื่อนไหวด้วยความเร็ว					
6. ห้ามสวมเสื้อผ้า ยกเว้นผ้าถุงผึ้นเดียว					
7. ห้ามหัวหมู สารพณ์ด้วยแซมพูสารพณ์					
8. ห้ามถูสูญเสลาอาบน้ำ					
9. ห้ามเช็ดตัว					
10. ห้ามเกาเมื่อมีอาการคัน					
11. ห้ามไกวเปลเปล่าๆ					
12. ห้ามดื่มและอาบน้ำเย็น					
13. มีความเชื่อว่าอาหารที่จะรับประทานจะไม่ ปรุงด้วยการดั้ม นั่ง นอกจากดั้งปึงให้สุกแห้ง เท่านั้น เพราะอาหารที่มีมันอยู่ทำให้มดลูกไม่ แห้ง และไม่เข้าคู่					
14. เมื่อคลอดด้องห้ามทำงานทุกชนิดที่เป็นงาน หนัก					
15. ไม่ให้ครัวข้ามอุ่นกระทะ เพราะกระทะจนอน สะตึง นอนไม่หลับ ร้องไห้ไม่หยุด					
16. ห้ามน้ำเด็กออกจากการขายตามบ้าน					
17. เวลาซักผ้าอ้อมให้ซักก่อนเทย ถ้ากินกว่านี้ จะมีผิดตามไป แต่ถ้าไปให้ถือมีน้ำกับมีคเด็กๆ ไปด้วย					
18. ห้ามกินมะละกอสีม่วง					
19. ห้ามดื่มน้ำเย็น ให้ดื่มน้ำร้อน					
20. ห้ามกินไก่จวง					
21. ห้ามกินใบโภระพาและพักกระเดา					
22. ไม่ให้เดินไปไหนไกลๆ คนเดียว					
23. ไม่ให้เดินเร็ว ให้เดินช้า					
24. ไม่ให่นั่งของๆ หรือนั่งพับเพียบ					
25. ห้ามกล่อมลูกในเวลากลางคืน					
26. ห้ามน้ำเพชรสันพันธ์					

2.3 หญิงแม่ลูกอ่อน	เกย	ไม่เกย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
27. ห้ามนอนไกสีสามี					
28. ห้ามนอนหัวสูง					
29. ห้ามนอนหงาย					
30. ห้ามนอนนอกน้ำ					
31. ห้ามนอนกลาง					
32. หญิงหลังคลอดควรกินอาหารบำรุงน้ำนม กินหัวปลี ถุงปลา แกงส้ม มะขามอ่อน กินน้ำ มะนาวจิ้มเกลือ หญิงหลังคลอดควรดื่มน้ำ สมูนไพรแทนการดื่มน้ำ เช่น ดันหัวว่านไพล ต้นน้ำขิง					
33. ห้ามแม่ลูกอ่อนรับประทานหน่อไม้ ถุงปลา ชิว เพราะจะทำให้เด็กเป็นชาง ตัวร้อน เปื่อย อาหาร ร้องไห้เจ้อและผอม					
34. แม่ลูกอ่อนห้ามเดียงไหน เพราะจะทำให้ เจ็บป่วยดึงดาย					
35. ผู้หญิงแม่ลูกอ่อน ห้ามปฐกหน่อนและเก็บ ใบหน่อน เพราะจะทำให้ผู้หญิงแม่ลูกอ่อนแพ้ เจ็บป่วยจากกลืนและใบของดันหน่อน					
2.4 ผู้ป่วยโรคต่างๆ	เกย	ไม่เกย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ถ้าต้องร่วง ห้ามกินอาหารจ้าพวกปลา จะทำ ให้ถ่ายอุจจาระมากขึ้น					
2. ถ้าเป็นแพลงกุพอง ห้ามรับประทานเนื้อคาว เผือก ปลาชิว ปลาใบไม้ จะทำให้แพลงกุพอง กำเริบ					
3. ถ้าเป็นไข้ ห้ามรับประทานผักซี แดง ไทย ฟรัง ขนุน กล้วย ส้ม โดยเฉพาะเป็นไข้มากไม้ (ไข้ รากสาด) ห้ามรับประทานผลไม้ทุกชนิด โดยเด็ดขาด					

2.4 ผู้ป่วยโรคต่างๆ	เพศ	ไม่เคย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
4. ถ้าเจ็บป่วยทั่ว ๆ ไป ห้ามรับประทานปลา หมู ปลาดุกและผลไม้ต่าง ๆ					
5. ห้ามผู้ป่วยคื่นสุรา หรือของมีน์เม่า ขณะที่ นำบึ้รอกษาตัวอยู่					
6. ห้ามคนป่วยนอนฟูกจะทำให้หายช้า					
7. ถ้าผู้ป่วยเป็นฝี หนอง เป็นพิค ห้ามกินไก่ หรือ ของหมักดอง					
8. เป็นโรคไอ ห้ามกินมะเกลือ อาหารรสจัด หัว กลอย เพือกและมัน					
9. คนป่วยเป็นโรคคางทูม ห้ามกินไข่					
10. คนป่วยทุกประเภท ห้ามกินถั่วฝักขาว กล้วย น้ำว้า					
11. คนป่วยโรคประสาท ห้ามกินน้ำมันหมู					
12. เป็นแพ้ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก หากลิ้น เป็นฝี หนอง ห้ามรับประทานหน่อไม้ จะเกิดอาการคัน					
13. เป็นโรคตาแดง ห้ามกินหน่อไม้ เพราะจะ แห้งตา ห้ามกินไก่ เพราะจะไปเขี้ยว ห้ามกิน หอยชุ在里面จะไปได้ในตา					
14. เป็นโรคไอห้ามรับประทานถั่วสิสง					
15. เป็นไข้หวัดห้ามกินถั่วหรือผัก เพราะจะทำ ให้อาการกำเริบ					
16. เด็กไม่สามารถห้ามกินมะละกอ เพราะจะทำให้ คันตามผิวนัง					
17. กินปลาไหล หรือศือกแก หรือกิงก้า หรือเพี้ยด เป็นอาหารแก็คิดของเด็กได้					
18. เด็กเป็นชางควรจะกินของที่มีมัน พากะทิ มะพร้าว น้ำตาล					
19. เด็กห้องเดินควรจะกินอาหารพวก ปลา ปู หอย ไก่					

2.4 ผู้ป่วยโรคต่างๆ	เกย	ไน่คาย	ปฏิบัติ	ไน่ปฏิบัติ	เหตุผล
20. เด็กท้องเดิน ควรกิน กด้วยและผลไม้อันๆ ส้มคำ ของเปรี้ยว					
21. เด็กเป็นไข้ออกคุ่ม งกินผลไม้ทุกชนิด					
22. เด็กป่วยคกินของหวาน เพราะจะทำให้ไข้สูง ผิดชาจ					
23. ห้ามเดียงเด็กด้วยนมวัว เพราะโถเขี้ยงจะไม่รัก ไม่เชื่อฟัง พ่อแม่					
24. เด็กที่กินนมแม่สลบกับนมกระป่อง จะทำให้เด็กท้องเสีย					
25. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ห้ามกินเนื้อไก่ ปลา และไข่ เพราะจะทำให้เป็นชาจ ตัวเหม็นคาว					
26. ห้ามเด็กกินกับข้าวหรือของหวาน พอกไก่กับปลา เพราะจะทำให้เริ่มเป็นชาจ					
27. ห้ามเด็กกินกับข้าวมาก เพราะจะเป็นชาจ					
28. ไข่มากไม่ล้ำใส่ ห้ามรับประทานผลไม้ทุกชนิด ห้ามอาบน้ำ ห้ามคืนน้ำ					
29. โรควันโรค ห้ามรับประทานกุ้ง ปลาชิว เนื้อคาว					
30. โรคคลูกลิ่น ห้ามน้ำเพศสัมพันธ์					
31. คอกขาวห้ามรับประทานมะละกอ ห้ามน้ำเพศสัมพันธ์					
32. โรคนิ่ว ห้ามรับประทานปลาาร์ และของเปรี้ยว					
33. โรคฟี ห้ามรับประทานไข่ ของเปรี้ยว ของหวาน					
34. โรคกลัวสัตว์ ห้ามรับประทานของเปรี้ยว ของหวาน					
35. โรคประคองไฟ ห้ามรับประทานไก่ ปลาาร์ ปลาดุกเนื้อคาว					
36. ถ่ายเป็นเลือด ห้ามรับประทานปลาทุกชนิด					

2.4 ผู้ป่วยโรคต่างๆ	เกย	ไม่เกย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
37. โรควิดสีดวงทวาร ห้ามรับประทานเนื้อดิน ปลาไหล เหล้า					
38. ไข้ออกคุณ ห้ามรับประทานข้าวโพด ข้าวจี่ กล้วย ถั่ว ฝรั่ง ข้าวต้มน้ำคั้น ข้าวต้มกลืน					
39. โรคมะเร็งเต้านม ห้ามรับประทาน ปลาร้า ปลาจ่อน เนื้อ��วาย ไก่ หน่อไม้ เป็ด ไข่ ขนนก Jin					
40. โรคกระเพาะอาหาร ห้ามรับประทาน หน่อไม้ ส้มตำ					
41. มะเร็งคดูบ ห้ามรับประทานของหวานทุก ชนิด					
42. ตัวรับยาคลายเส้นห้ามรับประทานไก่ เครื่อง ในสักวัน หน่อไม้					
43. มะเร็งที่ตับ กอ เต้านม ห้ามรับประทานเนื้อ วัว ��วาย เป็ด ไก่ อាសานะเต หน่อไม้ และเห็ด					
44. โรคเบาหวานห้ามรับประทานตะไคร้ แตงโม มะพร้าว ในจะพุด อាសานะหวานทุกชนิด					
45. คงขาวหรือหมาดขาว ห้ามรับประทาน ส้มตำ ปลาชิว ถุง หอย					
46. ไข้ตินเย็น ห้ามรับประทานปลาดุก กบ ถั่ว ผลไม้ทุกอย่าง					
47. ประดงเส้น ห้ามรับประทานไก่ หอย ปู หน่อไม้ ฯลฯ หวาน					
48. ประดงฟักไข่ ห้ามรับประทานเป็ด เหล้า หมู อีจ่อ่าง จักจั่น ปลาสารบ					
49. โรคสังคุม (กามโรค) ห้ามรับประทานไก่ เป็ด ส้มตำ เหล้า หน่อไม้ มะละกอ					
50. น้ำใจ ห้ามทำงานหนัก					

2.4 ผู้ป่วยโรคต่าง ๆ	เกย	ไม่เกย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
51. โรคภูมิแพ้ ห้ามรับประทานไข่ เมื่อ ส้มตำ ปลาraw					
53. โรคฟิลิย ห้ามรับประทานเนื้อคาว ปลา ไนล ไก่ ไข่					
54. โรคดับบ ห้ามกินไก่ เนื้อด่าง ๆ ต้องหากแห้ง ก่อน ห้ามกินเนื้อกบ และพูกรา					
55. ทีด ห้ามรับประทานของหวานทุกชนิด ไก่ ปลาชิว เหล้า					
2.5 ข้อปฏิบัติหรือจะลักษณะกับเด็ก	เกย	ไม่เกย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
1. ห้ามรับประทานไดเบิค-ไดไก่ เพราะจะทำให้ ไข่					
2. ห้ามรับประทานพุงปลาช่อน เพราะจะทำให้ หนava					
3. ห้ามรับประทานไข่ขาว ไข่ด้าน (ไข่ดาย, ไข่ โภณ) เพราะจะทำให้เป็นคนดืดด้าน จันจด ไม่สู งาน					
4. ห้ามรับประทานตับกบ – ตับเขียว เพราะจะ ทำให้หน้าดำ					
5. ห้ามรับประทานหางปลา ไฟล เพราะจะทำให้ เลือดกำเดาในล					
6. ห้ามรับประทานหัวปลา หัวศัตว์ต่าง ๆ จะทำ ให้คื่อໄ่					
7. ห้ามรับประทานก้อยปลา ก้อยเนื้อ อาหารดับ ต่าง ๆ จะทำให้เป็นโรคเรื้อน					
8. ห้ามรับประทานแกงส้มหน่อไม้ ส้มปลา ส้ม เนื้อจะทำให้เป็นโรคด่าง					
9. ห้ามเด็กรับประทานข้าวจี่ เพราะเรื่องว่าจะทำ ให้เกิดแมลงกินฟัน					

2.5 ข้อปัญหารือความล่ากลัวเกี่ยวกับเด็ก	เคย	ไม่เคย	ปัจจุบัน	ไม่ ปัจจุบัน	เหตุผล
10. ห้ามเด็กรับประทานหัวปลา ໄได (กื่น) เปิด ໄก่ เพราะจะทำให้ส้มองทึบ					
12. ห้ามเด็กนั่งบนหลังสุนัข เพราะเด็กจะมีนิสัย เหมือนสุนัข					
13. ห้ามเด็กนั่งหันหลังในขณะนั่งบนหลัง鞆วຍ เพราะจะเป็นอัปมงคล					
14. ห้ามข้ามอูฐเด็ก เพราะจะทำให้เด็กอนสะศูง					
15. ห้ามน้ำเด็กอ่อนออกจากชายคาบ้าน จะทำ ให้เด็กไม่สบาย					
16. ห้ามเคาะหรือตีรีระเด็ก จะทำให้เด็กเย็บ รดทึนนอน					
17. ห้ามชูว่าเด็กน่ารัก เพราะอาญาจะสืบ					
18. ห้ามเด็กหารักที่ฟืนขังไม่ขึ้นส่องกระจก					
19. ห้ามเด็กกินไส้และพุงปลาซ่าอน					
20. ห้ามตีกันเด็ก					
21. เวลาอุ้มเด็กหารักห้ามพูดว่าหนักหรือเบา					
22. ห้ามเป่าลมปากใต้หน้าเด็ก					
23. เวลาอุ้มเด็กห้ามโยนเด็กเล่น					
24. ห้ามเด็กกินมะพร้าว					
25. เวลาเด็กหารักที่คลอดออกมานแล้วเสียชีวิต ห้ามแม่ลูกอ่อนมองคุกคุกของคนอื่น					
2.6 ข้อห้ามหัวไว	เคย	ไม่เคย	ปัจจุบัน	ไม่ ปัจจุบัน	เหตุผล
1. ห้ามอ่านน้ำเวลากราบกิน					
2. ห้ามเข็มข่ายโดยหันหลังให้ทางเขา					
3. ผู้หญิงที่เป็นระคู (ประจำเดือน) ห้ามเก็บใบ หม่อน เพราะจะทำให้ใบหม่อนเหี่ยว					
4. ผู้หญิงเขินเย็บ ตะล้ำ					
5. ขึ้นเรือนไม่ถ้างเท้า เดินกระทึบเท้าขึ้นบันได เดินเสียงดัง เดินลากเท้า ตะถ้า					

2.6 ข้อห้ามทั่วไป	เคย	ไม่เคย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
6. ห้ามนั่งวางประตู วางบันได นั่งหมอน นั่งท่ามกลางผู้ใหญ่ เพราะกีดขวางทางเดิน					
7. ห้ามนอนเด่นคาบ ของมีค่า					
8. ก่อนนอนไม่ล้างเท้า ดื่มน้ำไม่ล้างหน้า คลำ					
9. ห้ามเลี้ยวมากก่อนนอน เพราะอาจเกิดอันตรายหากพลอยหลับ					
10. อาเสื้อผ้าเก่ามาหันด้านต่างหมอนคลำ เพราะอาจทำให้ติดเชื้อ					
11. ไปหาหมอน ไม่ควรพูดอาการให้คนไข้ได้ยิน เพราะทำให้คนไข้เสียกำลังใจ					
12. ห้ามวัดตัวคนไข้ เพื่อต่อโลงศพให้คนไข้เห็นหรือได้ยิน					
13. ห้ามลับของมีค่า ปิดความบ้านเรือนเวลากลางคืน					
14. ห้ามแบกพื้นขึ้นบ้าน โดยไม่แก้มัดก่อน					
15. ห้ามนั่งอุจจาระบนขอนไม้ และนอนสูบบุหรี่					
16. ห้ามໄດนา จี๊ดวายเด่น ยกมีด ยกเสียม ตัดต้นไม้ เวลาฟุ่นคละ เพราะอาจทำให้ฟ้าผ่า					
17. ห้ามพ่อแม่นอนร่วมกับลูกสาวหรือลูกชายที่โสดแล้ว					
18. ห้ามตั้งหม้อข้าวเหนียว					
19. ห้ามเลือกคุมมีด					
20. ห้ามเก็บความบ้านเรือนในเวลากลางคืน					
21. ห้ามเล่นมีดหรือปืนใส่กัน					
22. ห้ามเปิดหน้าต่างนอน					
23. เวลาเด็กข้าวสารไปแพะ ต้องนั่งคุกเข่าให้เรียนรู้ขอ					
24. ห้ามเดินหรือยืนกินข้าว					

2.6 ข้อห้ามทั่วไป	เคย	ไม่เคย	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
25. ห้ามแบกไม้ไผ่อาจทางปลายออกหน้า					
26. ห้ามนั่งทับรถໄโคและคาด					
27. ห้ามฝึกข้าวในเวลากลางคืน					
28. ห้ามซักผ้าในแม่น้ำ					
29. ห้ามผู้หญิงที่เป็นประจำเดือนกินน้ำมะพร้าว เพราะเป็นของเสื่อม ทำให้ประจำเดือนไม่ปกติ ปวดท้อง					
30. การรับประทานหน่อไม้จะทำให้จุกเสียด แน่นหน้าอกรเป็นลมหน้ามืด ปวดพิม					
21. ห้ามรับประทานเพื่อก่อ สะตอ ลูกเนยง มะเขือ ทุกชนิด ทำให้เกิดอาการถัน					
32. ห้ามเข็นเข็มข่ายข้างหน้า					
33. ไม่เดินข้ามหน้าอข้าวหน้ามอง					
34. ไม่เขินด้วงข้าวจากกระดิบที่ห้องนอน					
35. ไม่ให้นั่งปั่นฝ้ายในเวลากลางคืน					
36. ห้ามส้างถัวขามในเวลากลางคืน					
37. ห้ามเด็ก ๆ เดินข้ามขาหรือส่วนอื่น ๆ ของผู้ใหญ่					
38. อย่าเก็บหอกไว้ที่สูง					
39. อย่านอนมองตาม					
40. อย่าเจื่อนมือหรือเลี้งปืนทำท่าจะฟันหรือยิง					
41. ไม่ข้ามบันไดที่ลลากาดาก ฯ ขึ้น					
42. อย่าตัดเดิน ตัดผม เวลากลางคืน					
43. ห้ามเอาของมีค่าออกมาตรฐานเวลากลางคืน					
44. ห้ามปัสสาวะลงแม่น้ำ					
45. ห้ามนั่งยอง ๆ					

3. ท่านได้รับความรู้เรื่องค่าสำราญในการแลกเปลี่ยนอย่างไร (เช่น จากพ่อแม่ โคลงการสั่งสอน)
4. ท่านเคยพิจารณารือผิดกระบุนหรือผิดกระดำเนหรือไม่ ผลเป็นอย่างไร
5. ท่านเชื่อเกี่ยวกับค่าสำราญไม่ ค่าสำราญจะอะไรที่ท่านเชื่อ เพราะอะไร
6. ในอดีตเมื่อเจ็บป่วยท่านไปรักษาที่ไหน อายุเท่าไร เพราะอะไร
7. ในปัจจุบันเมื่อเจ็บป่วยท่านไปรักษาที่ไหน อายุเท่าไร เพราะอะไร
8. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับค่าสำราญการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน
  - 8.1 ความเชื่อเกี่ยวกับค่าสำราญในอดีตและปัจจุบัน
  - 8.2 ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามค่าสำราญในปัจจุบัน
  - 8.3 เหตุผลในการเลือกรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน
  - 8.4 ข้อดี – ข้อเสีย ของการปฏิบัติตามค่าสำราญ
  - 8.5 ข้อดี – ข้อเสีย ของการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน
  - 8.6 ค่าใช้จ่ายในการรักษาระหว่างปฏิบัติตามค่าสำราญ การรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบัน
  - 8.7 ปัจจุบันท่านคุ้มครองรักษาสุขภาพอย่างไร เพราะอะไร
    - ปฏิบัติตามค่าสำราญ
    - ปฏิบัติตามแพทย์แผนปัจจุบัน
    - ทั้งสองวิธี

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว

คุณยายสม โคงรสิริ บ้านปะขาว อ่าเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 82 ปี เกษปีนหมอดำแย จนการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 9 คน อาชีพเกษตรกร (ทำนา)

คุณยายบุญชุม สีตะวรรณ์ อายุ 66 ปี จนการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 8 คน อาชีพ เกษตรกร (ทำนา)

นางวารณา พินลัย บ้านปะขาว อ่าเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 42 ปี จนการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 2 คน อาชีพ เกษตรกร (ทำนา)

กลุ่มชาติพันธุ์คุลา

คุณยายปุ่น บุญชุม บ้านโนนใหญ่ อ่าเภอเชียงใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 81 ปี จนการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 6 คน พ่อคุณยายปุ่นเป็นคนคุลา อพยพมาจากเมืองมะละแมง อ่าเภอคุลจิกมะละแมง ประเทศศรีลังกา ปัจจุบันไม่ได้ทำนาเพาะปลูกมากแล้วแต่ให้กันอื้นเช่าที่นา

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร

คุณยายเพื่อง ระนา บ้านโขง อ่าเภอน้ำเขื่น จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 69 ปี จนการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 7 คน อาชีพเกษตรกร (ทำนา)

นางทัน สะนัย บ้านโขง อ่าเภอน้ำเขื่น จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 47 ปี จนการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 4 คน อาชีพเกษตรกร (ทำนา)

กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย

คุณยายอ่อน สุหะนัง บ้านจันลา อ่าเภอน้ำเขื่น จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 80 ปี ไม่ได้เรียนหนังสือ มีบุตร 8 คน อาชีพเกษตรกร (ทำนา)

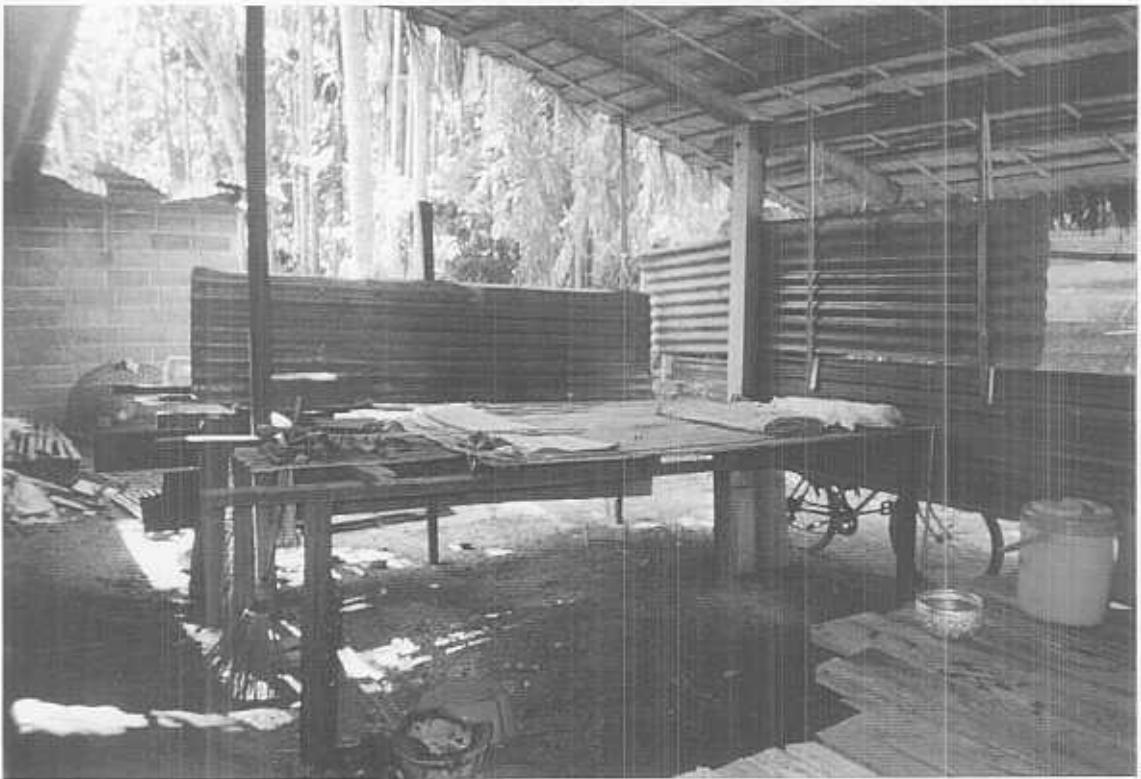
คุณยายพัน บุญสิทธิ์ บ้านจันลา อ่าเภอน้ำเขื่น จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 68 ปี มีบุตร 10 คน ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพเกษตรกร ทำนา

กลุ่มชาติพันธุ์บูรุ

คุณยายคำ พึงป่า บ้านท่าลัง อ่าเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 64 ปี จนการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 9 คน อาชีพจักสาน (سانกระดิบข้าว)

นางทองคำ พึงป่า อายุ 45 ปี จนการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 3 คน อาชีพ หัดกรรมจักสาน (سانกระดิบข้าว)

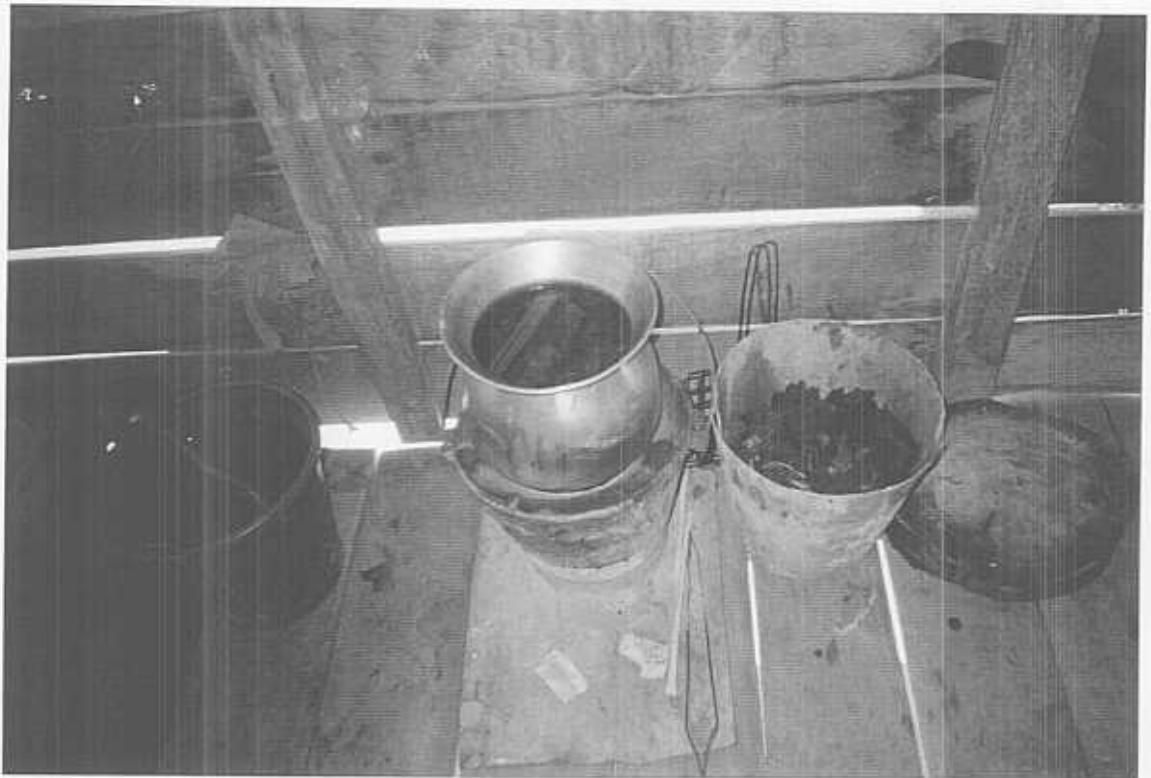
สภาพปัจจุบัน

สถานที่อู่ไฟ บ้านโขง อ.น้ำเขิน

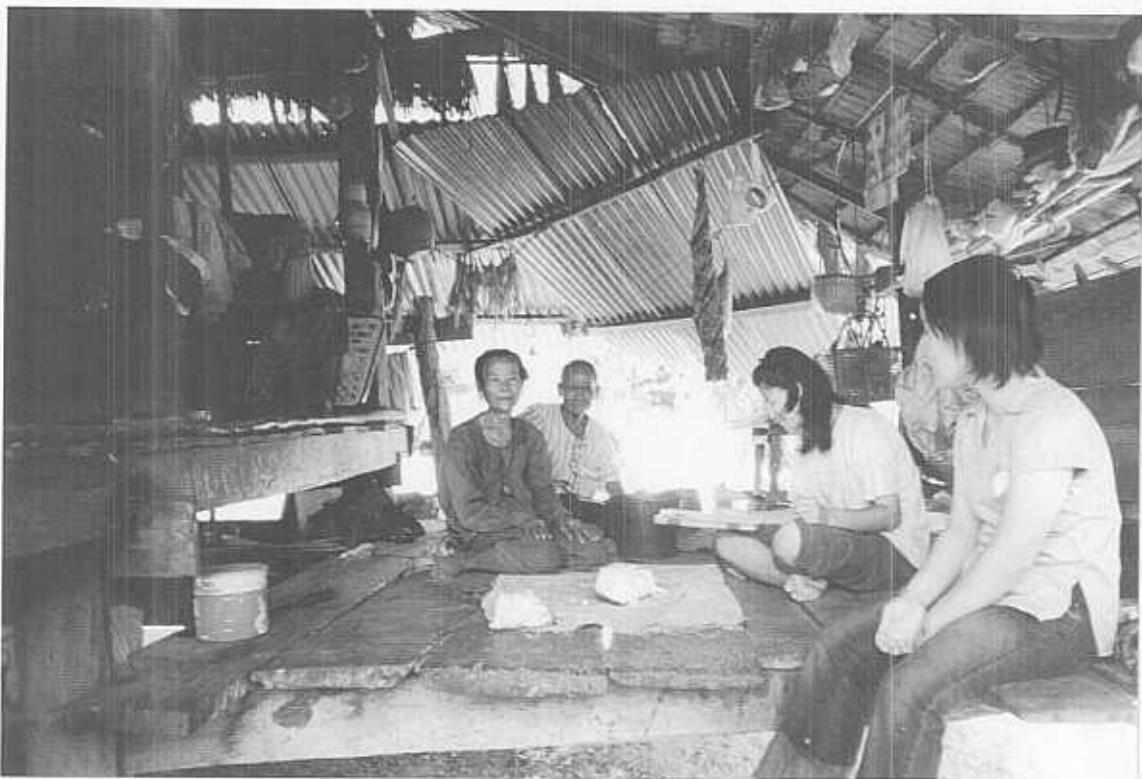
หผิงกำลังอู่ไฟ บ้านจันลา อ.น้ำเขิน

หม้อคัมภีระบูน สำหรับหุงกำลังอยู่ไฟ บ้านจันดา อ.น้ำยืน

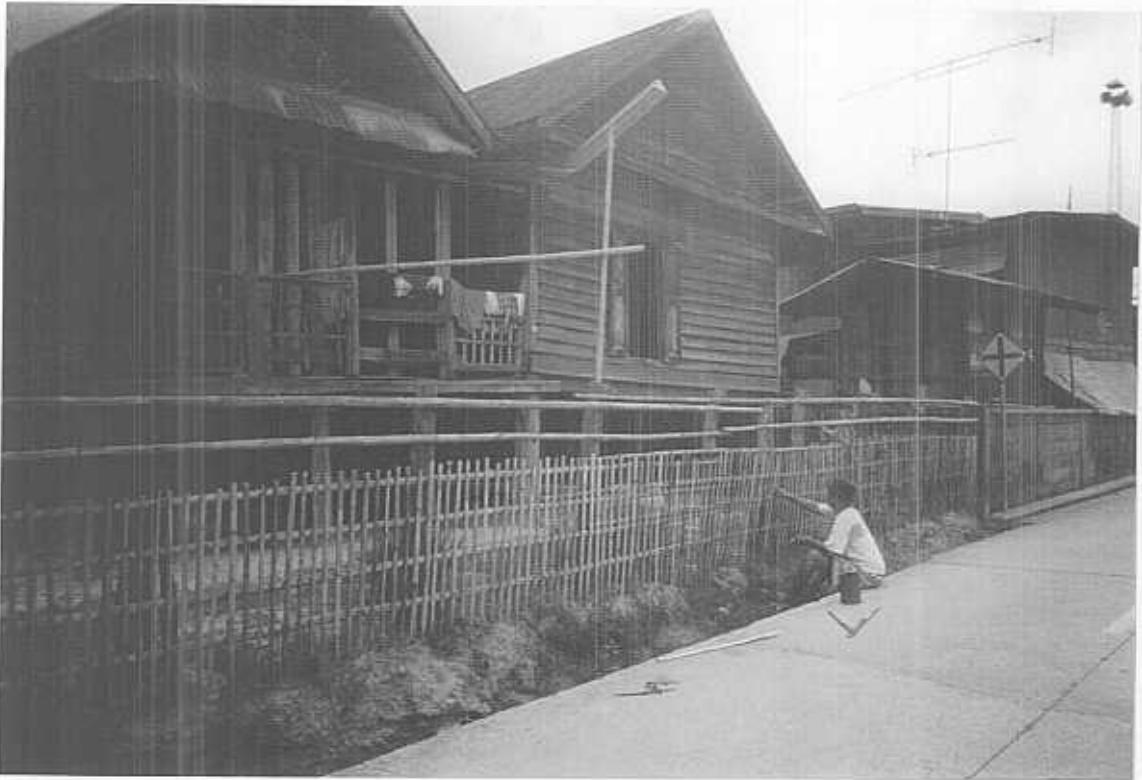
ตั้งสำหรับนึ่งอานน้ำร้อนเวลาอยู่ไฟ บ้านปะอوا อ.เมือง

สัมภาษณ์คุณยาข้อม บ้านจันดา อ.น้ำดื่ม

สถานกระดิบข้าว หัดสอนรรมของชาวบูรุ บ้าน ท่าลึ้ง อ.โขงเจียม

สภาพบ้านเรือนของชาวคุกค่ารุ่นแรก ๆ บ้านโนนใหญ่ อ.เมืองใน

ยังคงความงามของบ้านเรือนชาวคุกค่าที่สืบทอดกันมา บ้านโนนใหญ่ อ.เมืองใน